

2
BREVISSIMA INSTITUTIO
SEU RATIO

GRAMMATICES
COGNOSCENDÆ,

*Ad omnium Puerorum utilitatem
præscripta :*

Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis
docendam præcipit.

*Additis subinde Observationibus utilissimis, ex
Despauterio, Alvari, Sanctio, Vossio,
Busbeio, &c, quotquot nuper scripsere,
Grammaticis Latinis ;*

Quæ universam artem Grammaticam
exhauriunt.

*Observationes hæc collegit atq; digessit
Thomas Bennett A.M. & Ed. Cris.
in Universitate Oxoniensi alumnus.*

OXONII,
E THEATRO SHELDONIANO.
AN. DOM. M. DC. LXXII.

STUDIIUM GRAMMATICES
omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus; sed fructus in illà est
Non parvus. Parva hæc discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA, ET EJUS PARTIBUS.

GRAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi ars.

GRAMMATICÆ
quatuor sunt partes,

Orthographia, } {Syntaxis,
Erymologia, } {Profodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi ratio; quæ docemur, quibus quæque dictio sit formanda litteris: ut *Leſſio*, non *lexio*: ab *ἑσθῆς*, *reſus*; & *γερσῆς*, *ſcriptura*.

De Litteris.

EX viginti duabus litteris¹, quinque sunt vocales; *a, e, i, o, u*: nam *y* Græca est. Ex quibus variè dispositis coalescunt di-phthongi quinque.

{	<i>a</i>	} ut	{	<i>Musæ</i>	} Reliquæ litteræ consonantes appellantur: quarum novem sunt mutæ ² , <i>b, c, d, f, g, k, p, q, r.</i>
{	<i>au</i>		{	<i>Audio</i>	
{	<i>æ</i>		{	<i>Cæsum</i>	
{	<i>ei</i>		{	<i>Hei</i>	
{	<i>eu</i>	{	<i>Euge.</i>		

Septem autem sunt semivocales; *l, m, n, r, s, x, z.*

Quare, si rem ad rationis trutinam expendamus, videntur tantum esse litteræ novemdecim; rempe quinque vocales *a, e, i, o, u*: & 14. consonantes; *b, c, d, f, g, l, m, n, p, r, s, t, v, x, z.* Non verum est quod aiunt Grammatici, mutas habere sonum obscuriorem, semivocales clariorem: nec mutas esse quia vocalis sequitur, & semivocales quia præcedit; sed vera appellationis ratio est, quod mutæ, contra quam in semivocalibus sit, nullum habeant sonum, nisi vocales suum communicent. Nam *b*, aut *c*, citra vocalis certæ opem pronunciari nequeunt: at linguam crispando, efflandoque *r* quoddammodo efformaveris; sibilum edendo *s* extuleris: parque ratio in cæteris semivocalibus.

¹. Litterarum numerus non rectè à Grammaticis statuitur; cum *c, b*, & fortasse etiam *a*, eadem sint littera: & *b* non magis littera sit apud Latinos quam Græcos; & *y* speciem non differat ab *u*: & *x*, & *z*, non littera sint unica, sed duarum litterarum compendia: & contra *j* & *v* consonantæ male eadem censentur litteræ ac: & *u* vocalis, cum totâ naturâ differant.

1. Liquida est quæ post mutam in eadem syllabâ posita liquefcit, hoc est, vim producendi syllabam amittit. Ex his *m* & *n* non nisi in Græcis dictionibus liquefcunt. Etiam si liquidæ sumas, & v consonum iis accensere possis; nam *c* in fine vocis apud antiquos liquefcit; ut, *salvatu*, pro *salutibus*: at v consonum si præcesserit *g*, *q*, vel *s*, ut *lingua*, *linguo*, *suadeo*. Itaque & corripitur prior in *a*, *ant*, *equus*, *sequor*; altera in *silium*, *aliquis*, &c. 2. *x* ponitur pro *cs*, ut *dux* pro *ducs*, unde *ducs* in genitivo: nec

non pro *gs*, ut *rex* pro *regis*, unde *regis* in genitivo. 3. autem ponitur pro *ds*, ut *regillus* pro *dsephyrus*, ubi tamen *d* mollior admodum pronunciari debet. 4. Adjectiva etiam omnia quæ ab iis formantur, ut *Homericus*, *Ciceronianus*. A majuscula etiam inchoant quæ proprii loco per antanomasiam ponuntur, ut *Dominus* pro *Christo*, *Poeta* pro *Virgilio*. Item nomina artium ac dignitatum, ut *Rhetorica*, *Astrologia*, &c. uti & Festorum, ut *Pascha*. Et, ut breviter dicam, omnia nomina quæ magnam Emphasin habent. Quilibet etiam versus in carmine à majuscula inchoat. 5. Majuscula *K*. significat *Kæso*. *M. Manius*. *N. Numerius*. *Cn. Cnæus*. *Ti. Tiberius*. *Mam. Mamercus*. *Ser. Servius*. *Tul. Tullius*. *V. C. Virbius andia*. *S. C. Senatus*. *Consul*. *Col. Consul*. *Coll. Consules*. *H. S. Sesterium*. &c.

In

Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ; *l*, *m*, *n*, *r*. 5. verò suæ cujusdam potestatis litera est; quæ interdum etiam liquefcit. *x* & *z* duplices sunt consonantes 2, atque etiam / inter duas vocales.

Adduntur etiam consonantibus *f* & *v*, quando sibi vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur: ut, *Juno*, *Jovis*, *voluntas*, *vultus*.

K, *y*, & *z*, Latinis dictionibus nunquam admiscuntur, *H*, propriè quidem litera non est, sed aspirationis notâ: Apud Poetas autem interdum consonantis vim obtrinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus; ut, *hamus*, *hebenus*, *hiatus*, *homo*, *humus*, *hymnus*: consonantibus verò nullis: rectè itaque enuntiamus

Hiulcus, { *trisyllaba* } { *Hieronymus*, { *pentasyllaba* }
Hiacchus, { *trisyllaba* } { *Hieremias*, { *trisyllaba* }
At in Latinis dictionibus interdum *h* postponitur

ut, *Charus*, *charitas*, *pulcher*, *pulchritudo*. Bifariam pinguntur literæ; majusculis scilicet characteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur sententiæ: ut, *Deum time*, *Regem honora*: & propria nomina; ut, *Henricus*, *Anglia* 3.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diphthongis scribantur; nam hæ quidem vel scribi omnino, vel signari debent: ut *Muse præsent*, vel *Muse præsent*.

Literæ majusculæ, cum solæ ac paucæ scribuntur, aliquando significant prænomen, aliquando numerum.

A. Aulus.	P. C. Patres conscripti.
C. Caius.	Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
D. Decius.	R. P. Respublica.
G. Gaius.	Sp. Spurius.
L. Lucius.	Sex. Sextus. [Romanus.
M. Marcus.	S. P. Q. R. Senatus, Populusque
P. Publius.	T. Titus.
P. R. Populus Romanus.	T. C. Tua Clementia. Et ejus generis infinita 4.

In numeris vero significant ,

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quaeraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

Recte scripturo discendum est in primis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere. ¹

In simplicibus vocibus *bd* vocali sequenti adhæret; ut, A-bdomen, A-bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista ;

st	ut	Do-ctus.	gm	ut	A-gmen ² .
		San-ctus.	gn		I-gnis.
ps	ut	Scri-psi.	st	ut	Ve-ster.
		Sum-psi.			Ma-gister.
sc	ut	Pi-scis.	xi	ut	An-xius.
		Di-sco.			Di-xi. & similia.
tn	ut	Æ-tna.			

Inter *m* & *n* non interseritur *p*. Malè igitur pingere-
tur Sompnus, pro somnus: Columpna, pro columna.

Post *x* non scribitur *s*: 3 ut Exeribo, exsolvo; non
exscribo, exsolvo. In compositis cum præpositione,
auribus & euphoniæ serviendum est.

ut,	{ Occurro , Officio , Aufero , Abstineo , Obtrineo , Obrepro ;	potius quàm	{ Obscurro , Obficio , Abfero , Autlineo , Otrineo , Orrepro .
Et contrà :		non autem	

A-dmetus, mn. ut *o-mnis*, phth. ut *na-phtha*, pn. ut *Thera-pne*, pt. ut *a-pius*,
sh. ut *Le-shia*, sm. ut *Co-sinus*, sp. ut *a-sper*, sq. ut *te-snus*, tl. ut *A-ulas*, tm. ut
La-minus. 2. Rectè dividitur *a-gmen*: non quod vox ulla occurrat, quæ à *gm*,
incipiat, sed quia *a* in *ago* syllabam facit, unde illud derivatur. Similiter ex-
arandum *fra-gmentum*, *au-gmentum*, *un-guentum*. Item, *da-strina*. Quia *do*,
syllabam constituit in *do-ctus*, unde derivatur. Excipiuntur autem ab hac re-
gula composita cum præpositionibus: in quibus pars quæque ab altera est
separanda: ut *in-cres*, *ab-strusus*, propter *ea*, &c. Par ratio in aliis compo-
sitis, ut *dis-solvens*, *ci-cum*, &c. 3. Veteres post *x* scribunt *s*: quem morem
sequuntur doctissimi viri in accurandis editionibus veterum Authorum.

Quam de
vitiis lo-
quendi ni-
hil adnotare
libuerit, non
alienum so-
re duxi, alia
nonnulla ad
Orthogra-
phiam spe-
ctantia hoc
loco appo-
nere; & syl-
larum vocum
exhibere, in
quibus vera
scribendi
ratio ex vet.
monimen-
tis, vel ori-
gine com-
probatur.
*Acrius &
Acri*, per
i ante u,
probat Al-
dus; & pro
eo præter
vet. aliquos
codices est
Græcorum
mos Sed nec
per e dimi-
nari debet,
quod hæc
scribendi ra-
tio subnixæ
sit cum aliis
lib. vet. tum
analogiâ,
quomodo
per e Latini
scribunt
*igneus, flam-
meus*, &c.
Arcesso pro-

Atque huius rei gratiâ, etiam consonantes in com-
positione aliquando interseruntur: ut, Redamo, redco,
ambio, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthographiæ affinis est Orthoëpia, hoc est, emen-
date recteque loquendi ratio: ab *ὀρθος* rectus; &
ῥῆμα, verbum.

Hic in primis curandum est, ut præceptores tenera
ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent,
ne vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem
præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, ora-
tionem claudant; vel contrâ, ad singulas quasque voces
longa inspiratione consilescant, ructu, risu, singultu,
screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Ceterum ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis
vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur;
cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes,
Faulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore so-
no & supra justum decorum extenditur: quo vitio ex
nostratibus maximè laborant Angli Septentrionales.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operose so-
nat: ut Ellucet, pro elucet; Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur; nempe
quòd hanc literam pinguius justo pronunciet, dum

pro { Mulrus, } auditur { Moulrus.
          { Mollis, }   { Moolis.
          { Falsus, }   { Faulsus.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties
syllabas aliquas exilius & gracilius enunciamus quàm
par est; ut cum

pro { Nunc, }   { Nunc.
          { Tunc, }   { Tunc.
          { Aliquis, }   { Eliquis.
          { Alius, }   { Elius.

vet. non *acceso*. *Artus* probatur, uti est in vet. lib. pro quo vulgò *artus*,
nempe discriminis causa. *Baca*, non *Bacca*, est in quibusdam melioris notæ
Codd. *Benivdus*, & vet. lib. probant, & ratio, cum in compositione e, in i,
mutetur. *Elatero* non *blastero*. *Brachium* duplici e est in vet. lib. atque id
profert *Alidus*. In aliis tamen *Brachium*; & *Græce* est *Βραχίων*. *Bucina*, non
buccina. *Cestus* & *Cestus* multi confundunt, sed perperam. *Cestus* enim balteus
Veneris; *Cestus*, arma pugilum. *Cetera* requirit Origo; sed *cetera* probant
vet. lib. *Cassia*, non *cassia*. *Cecidi*, non *cæcidi*. *Cera*, non *cæra*. *Cope*, pro
ape, *ape*, non *cepi*. *Convicium*, non *convitium*. *Culecta*, non ut vulgò *culectra*.
Ethica, non *Ethica*. *Exsilio*, *exsilio*, *exsili*, *exsuper*, *exsurg*, similiaque cum i.

ORTHOEPIA.

3

Traulismus est hæsitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem syllaba sæpius repetitur: ut, *Cacanit*, pro *canit*: *Tututullius*, pro *Tullius*.

Huic vitio, ut sædissimo, ita & periculosissimo, sic succurrendum putat Fabius; si exigatur à pueris, ut nomina & versus affectatæ difficultatis, ac plurimis & asperrimis inter se coeuntibus syllabis concatenatis, ac velut confragosis, quam citissimè volvant; ut

Arx, tridens, rostris, sphinx, præster, torrida, seps, strix.

—postquam discordia tetra

Belli ferratos postes portasque refregit.

Plateasmus est, quando crassius & voce plusquam virili loqui nitimur: ut cum

pro { *Montes,* } *efferimus* { *Mountes.*
           { *Fontes,* }   { *Fountes.*
           { *Pontes,* }   { *Pountes.*

Ut etiam pro { *Ergo,* } *efferimus* { *Argo.*
                   { *Sperma,* }   { *Sparma.*
                   { *Perago,* }   { *Parago.*

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonante sonant F; & è contrà V, pro F:

Ut { *Folo,* } pro { *Volo.*
       { *Fis,* }   { *Vis.*
       { *Folui,* }   { *Volui.*
       { *Felle,* }   { *Velle.*

Et rursus { *Vero,* } pro { *Fero.*
               { *Vers,* }   { *Fers.*
               { *Verre,* }   { *Ferre.*

S verò mediam inter duas vocales corruptè sonant nonnulli,

pro { *Læsus,* } pronunciantes { *Læzus.*
       { *Visus,* }   { *Vizus.*
       { *Risus,* }   { *Rizus.*

H, in initio dictionis lenius, in medio asperius enuntiari volunt; Malè ergò,

Fecundus, felix, famina, senus, ferus, & horum derivata merà vocali fere invenias in vet. Codd. *Monumentum*, non *monimentum*. Ne scribendum pro *na*. *Opperior* pro *exspecto*, non *operior*. *Parcimonie*, non *parsimonia*. *Patricius*, non *Patritius*. *Pena*, non *pæna*. *Tonnation* exigit origo, sed qui simplici vocali scribunt, possunt se tueri vet. lib. *Prædium*, non *prædium*. *Quatuor*, non *quattuor*. *Sepes, sepie,* & *sepimentum*, vet. lib. probant, non ut vulgo cum merà vocali. *Sexcentæ* & *sescentæ* male confunduntur. *Sidus*, non *sydus*. *Silva*, non *sylva*. *Solemne*, non *solenne*. *Sulfur*, non *sulphur*. *Subcissa*, non *succissa*. *Tofus*, non *tophus*. *Summus*, non *sumptus*; *emptum*, non *empium*, in quibus & similibus p omittitur in vet. Codd. &c.

pro

pro	{	Homo,	}	efferimus	{	Omo.
		Hamus,				Amus.
		Humus,				Unus.
		Christus,				Cristus.
		Chrisma,				Crisinus.
		Chreines,				Cremes.
		Thus,				Tus.
	{	Diphthongus,	}		{	Diphthongus.
		Sphæra,				Spæra.

Fædè quoque erratur à nostris, ubi *t* & *d* tanquam aspiratas pronunciant;

ut, { Amath, }
 { Caput, } pro { Amat.
 { Aputh, } { Caput.
 { Apud.

At innumera penè sunt hujus generi vitia, quæ bonarum literarum candidatis, præceptorum diligentia emendanda relinquimus.

De Sententiarum punctis.

1. Distinguendi ratio vulgo refertur ad Orthographiam, cum ad syntaxin potius pertineat. Nec enim in oratione solum structura, vel ordo: sed etiam distinctio attenditur.

2. Ita hodie distinguimus, sed antiquioribus, punctum positum ad

imam literam notabat comma, (quod idcirco sub distinctio vocabatur) ad mediam literam, erat nota coli, aut media distinctio: ad caput literæ signabat periodum. 1. Commatis usus præcipuus est in distinguendis nominibus, verbis, & adverbis. Nominibus, ut *vir pius, & doctus*. In verbis: ut *hortari, orare, munere*. In adverbis; ut *serius, citius, necesse cunctis est mori*. Est & alius commatis usus. Ut cum ad tollendam ambiguitatem sejungit duas voces: quemadmodum in illo Ciceronis loco. *Summa quidem auctoritate Philosophia, severe sane, atque honeste, hæc tria genera confusa, cognitione distinguunt*. Ubi comma ponitur post *confusa*, ne conjungendum putetur cum *cognitione*, quod proxime sequitur.

Nequè exigua Orthographiæ pars in scriptura rectè distinguenda consistere videtur: Proinde de clausularum distinctionibus pauca annotasse non fuerit supervacaneum. 1

Puncta ergò, sive notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdistinctio, Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis Comma, Colon, Periodus. 2

Subdistinctio, seu Comma, est silentii nota, seu potius respirandi locus; utpote quæ pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur continuò succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum est ætate: citò pede præterit ætas;*

Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

Hæc item notæ distinguuntur orationum singulæ partes: 3 ut,

Juv. *Grammaticus, rhetor, Geometres, pictor, aliptes,*
Graculus esuriens in caelum, iusseris, ibit.

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta Periodi pars, notaturque duobus punctis sic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus; & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingenuorum profectus, quoniam minutis constat ausibus, ex intervallo sentitur.*

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo, (.) ut,

*Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ,
 Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.*

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis² est sententia duabus semilunulis inclusa: quæ remotâ, sermo tamen inanet integer: ut,

—*Princeps* (quia bella minantur

Hosies) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato; sic (?) ut,

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi? 1

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur inprimis circa investigandas dictionum origines: ut, num *Calebs* dicatur, quasi *calestem vitam agens*; num *Lepus*, quasi *levipes*.

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis, fortiter*; *lego, legit*: omnesque orationis partes complectitur. Cicero Norationem, seu Veriloquium vocat. Componitur autem ab *ἔτυμος* verus, & *λόγος* sermo.

1. *facta, prophæta.* 2. Ea utuntur perperam qui parenthesi includunt huiusmodi verba, ut *arbitror*, ut *intelleximus*, & similia. Plerisque etiam in usu est admirationis nota: quæ sic pingitur [!] ut, *O curas hominum!* 3. Spectant insuper ad Orthographiam, Apostrophus, Dieresis, & nota quæ Hyphen vocatur. Apostrophus est nota rejectæ vocalis, ut *egon'* pro *egome*. Idque aliquando consona sequente, ut *Ten'* *cicaturum*. Pers. Dieresis nota sunt puncta duo literæ imposita. Utimur ea differentię causâ, ne pro *ava* legatur *ava*. Hyphen ita connectit vocabula duo, ut proxime ad compositionem naturam accedant. Nota ejus est (-) hæc: ut *ante-malorum*, apud *Virgilium*.

1. Tripli-
ci huic di-
stinctioni
additur 2
multis se-
micolon:
quæ est no-
ta respira-
tionis paulo
majoris
quam in
commate,
sed minoris
quam in co-
lo: ac nota-
tur puncto
cum com-
mate subje-
cto, hoc (;)
puncto. Ma-
gnus usus
est in di-
stinguendis
nominibus
contrariis &
variis par-
titionibus:
ut, *Propria,*
aliena; *pu-*
blica, *priv-*

DE OCTO PARTIBUS
ORATIONIS.

1. Potuere

Grammatici

has octo re-

vocare ad

classes qua-

tuor; duas

principes,

Nominis &

Verbi: duas

his servien-

tes, Adver-

bii & Con-

junctionis.

Ita Prono-

men accen-

sebitur no-

mini pro

quo poni-

tur; uti &

Participium,

quod extra

structuram,

quâ conve-

nit cum ver-

bo, non ali-

ter differt à

Nominibus

adjectivis,

quam quia

tempus si-

gnificet. Sub

Adverbis

autem com-

prehendun-

tur, tum

Præpositio-

nes; tum

etiam, uti

apud Græ-

cos fit, In-

terjectio-

nes. 2. Pri-

mario scilicet,

quomodo distin-

guitur à

Pronomine,

quod primariò nomen respicit, secundario vero rem significat.

3. Hoc est sine adsignificatione temporis; quo differt à verbo & Participio. Nam Nomen interdum quidem significat tempus; ut *dies, hora, present, novus*; sed Verbum & Participium adsignificant tempus; hoc est primariæ significationi addunt significationem temporis, seu præsentis; ut in *amo, amans*; seu Præteriti; ut *amavi, amatus*; seu futuri; ut *amabo, amaturus*. Ubi tempus non est propria vocis signification; sed ad propriam significationem adiunctio temporis. 4. Nomina propria Græcis singula erant; ut *Aristoteles, Alexander*, &c. at non item Romanis, quibus quatuor interdum nomina. Præ-

nomen erat cujusque proprium: unde & liberi eo distingui solent. Quin &

mulieres,

Partes Orationis sunt octo:

{	Nomen,	{	declinab.	{	Adverbium,	{	indeclin.	
					Pronomen,			Conjunctio,
					Verbum,			Præpositio,
					Participium,			Interjectio.

NOMEN est pars Orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur; Substantivum, & Adjectivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem Substantivum duplex: Appellarivum, & Proprium.

Appellarivum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo, lapis, justitia, bonitas*.

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesus, Maria, Londinum, Thumesis*.

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen, quod vel differentię causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus*.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius*.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est: ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero*; vel ab eventu aliquo; ut *Africanus, Macedonicus, Germanicus*.

Adjectivum est, quod substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut, *Piger, alacris, candidus, clemens*.

Adjectivum est duplex: Commune, & Proprium.

Commune est, quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus, malus, solers, satur*.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut, *Gradivus Marti, Quirinus Romulo*.

1. Hoc est sine adsignificatione temporis; quo differt à verbo & Participio. Nam Nomen interdum quidem significat tempus; ut *dies, hora, present, novus*; sed Verbum & Participium adsignificant tempus; hoc est primariæ significationi addunt significationem temporis, seu præsentis; ut in *amo, amans*; seu Præteriti; ut *amavi, amatus*; seu futuri; ut *amabo, amaturus*. Ubi tempus non est propria vocis signification; sed ad propriam significationem adiunctio temporis. 4. Nomina propria Græcis singula erant; ut *Aristoteles, Alexander*, &c. at non item Romanis, quibus quatuor interdum nomina. Præ-

DE ACCIDENTIBUS
NOMINI.

Nomini accidunt septem:

Species, Figura, Numerus, Casus, Genus,
Declinatio, Comparatio.

DE SPECIE.

Species Nominum est duplex: { Primitiva,
&
Derivativa.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & huiusmodi:

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitudinem significat: ut, *Concio*, *cætus*, *plebs*, *turba*, *pæcus*, *grex*.

Fictitium, quod à sono fingitur: ut, *Sibilus*, *sintinobulum*, *siridor*, *clanger*.

Interrogativum: ut, *Quis*, *uter*, *qualis*, *quantus*, *quot*, *numquid*: Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in Relativa.

Redditivum quod interrogativo respondet: ut, *Talis*, *tantus*, *tot*.

Numerale, cujus species hæc numerantur:

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus*, *duo*, *tres*, *quatuor*.

Ordinale: ut, *Primus*, *secundus*, *tertius*, *quartus*.

Distributivum: ut, *Singuli*, *bini*, *terni*, *quaterni*.

Partitivum, quod significat vel multa singulatim: ut, *Quisque*, *unusquisque*, *uterque*, *neuter*: vel unum & multis: ut, *Alter*, *aliquis*, *cætera*, *reliquus*.

Universale: ut, *Omnis*, *cunctus*, *nullus*, *nemo*.

Particulare: ut, *Aliquis*, *quisquam*, *ullus*, *quidam*.

mulieres, contra ac nonnullis visum est, *Tranomina* habebant. Fere autem *nomen* Gentilitium est, eoque omnibus convenit, qui ejusdem sunt gentis. *Cognomen* autem est quod nomini Gentilitio postponitur; estque familiaris nomen. Nam differunt gens, & familia, ut totum & pars. Falluntur etiam qui mulieres cognomen non habuisse arbitrantur. s. Hoc *Agnomen* vocant plerique Grammatici. Nam licet, quæ ab eventu indita fuisse certissimum est, ab optimis Scriptoribus vocentur *Cognomina*, inde tamen sequitur tantam *Cognomen* pro *Agnomine* dici posse; non autem *Agnomen* barbarè pro certo cognominis genere usurpari. Nam occurrit apud *Ovidium*, & *Ciceronem*. Nec appellationem eam rejicit *Probus* Grammaticus, ut antiquus, ita probatissimus.

Derivativa

*Genus proprie est discrimen nominis secundum sexum. Sed hic non semper Physice intelligi debet, seu ratione naturæ: sed etiam grammaticæ, seu ratione similitudinis stru-cturæ. Nimirum, ratione sermonis maribus quasi accensentur omnia, quæ instar eorum construuntur: & quasi pro mulieribus habentur, quæ in structura ut mulierum propria usurpantur. Est igitur genus grammaticis non discrimen secundum sexum, sed secundum sexum nominis: cuiusmodi nota est, quod recipiat hæc, vel hæc: & illa perpetua est, quod masculina more masculorum, feminina more feminarum, neutra vero neutro modo construuntur. Et sane propter solam structuram traditur generis doctrina. Quare, si nulla essent adiectiva, vel ea semper unius essent terminationis, tum in singulari, tum etiam in plurali; inanis ac supervacua esset omnis hæc de generibus disputatio. His ita præmissis facile erit cum recentioribus Grammaticis dubium & epicænum ex generum numero eliminare. Nam ea quæ dubia vocantur, propriissime communia, sive utriusque generis dici debent, quippe quæ & masculina & feminina esse, certum est, ac proinde Dubii, sive incerti generis dici non possunt. Ea autem quæ vulgo communia appellantur, utriusque quidem

Derivativa autem has species subjectas habet; nimirum Verbale: ut, *Leſio*, *litura*, *auditus*, *aratrum*.

Patrium: ut, *Eboracensis*, *Londinensis*, *Oxonienſis*, *Ætonensis*.

Gentile: ut, *Græcus*, *Latinus*, *Hebræus*, *Anglus*.

Patronymicum, quod vel à Patre, vel ab alia quâpiam suæ familiæ persona derivatur;

ut, *Æacides*, filius vel nepos *Æaci*.

Nerine, filia vel neptis *Nerei*.

Latoïdes, filius *Latonæ*.

Menelais, uxor *Menelai*.

Diminutivum: ut, *Regulus*, *popellus*, *majusculus*, *minusculus*.

Possessivum: ut, *Herilis*, *servilis*, *regius*, *paternus*.

Materiale: ut, *Fagineus*, *lapideus*, *gemmeus*, *aureus*.

Locale: ut, *Hortensis*, *agrestis*, *marinus*, *montanus*.

Adverbiale: ut, *Hodiernus*, *hesternus*, *crastinus*, *clandestinus*.

Participiale: ut, *Amandus*, *docendus*, *videndus*, *scribendus*.

Et quæ in his exeunt à verbis deducta; ut, *Fidilius*, *coſtilis*, *flexilis*, *penſilis*.

DE FIGURA.

Figura est aut simplex, ut *Infusus*; aut composita, ut *Injustus*. Sunt qui huc addunt & decompositum; ut, *Irreparabilus*.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut *Pater*: Pluralis de pluribus; ut *Patres*.

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox quâ rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui significat cuius sit res quâpiam; atque hic Patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuiquam attribuiamus. Sub hac voce octavum etiam casum

recipiat hæc, vel hæc: & illa perpetua est, quod masculina more masculorum, feminina more feminarum, neutra vero neutro modo construuntur. Et sane propter solam structuram traditur generis doctrina. Quare, si nulla essent adiectiva, vel ea semper unius essent terminationis, tum in singulari, tum etiam in plurali; inanis ac supervacua esset omnis hæc de generibus disputatio. His ita præmissis facile erit cum recentioribus Grammaticis dubium & epicænum ex generum numero eliminare. Nam ea quæ dubia vocantur, propriissime communia, sive utriusque generis dici debent, quippe quæ & masculina & feminina esse, certum est, ac proinde Dubii, sive incerti generis dici non possunt. Ea autem quæ vulgo communia appellantur, utriusque quidem

quidem

comprehenderunt : ut , *Et clamor cælo* , id est , *in cælum*.

Accusativus , qui & Incusativus , vel causativus dici potest , qui verbum sequitur ; utpote in quem actio verbi immediatè transit : ut , *Amo patrem*.

Vocativus , quem & saluatorium vocant , vocandis compellandisve personis accommodatur.

Ablativus , quò quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur , nempe quòd Latinorum sit proprius.

D E G E N E R E *.

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero septem : Masculinum , cujus nota est *Hic* : femininum , *Hæc* : neutrum , *Hoc* : commune , *Hic & hæc* : commune trium , *Hic , hæc , & hoc* : dubium , *Hic vel hæc* : Epicœnum seu promiscuum , cùm sub unâ generis notâ utrumque sexum complectimur : ut , *Hic anser , hæc aquila*. Quamquam hoc quidem genus ad præsens negotium non itâ propriè spectare videtur ; cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur , sed de qualitate vocum.

Porro , inter commune genus & dubium hæc est quidem differentia : quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris , non jam integrum fuerit de eadem re loquenti , mutare genus adjectivi : ut si dixeris , *Durus parens* , aut *Canis farta* ; quamdiu de eisdem ipsis individuis loqueris , non licebit mutato genere dicere , *Parentem iniquam* , aut *Canem fatum*. At verò , dubii generis substantivo posito , etiamsi adjectivum masculinum addideris , nihilo tamen secius de eadem re sermonem continuanti , licuerit pro tuo arbitrato mutare genus adjectivi : ut si dixeris *Durum corticem* , poteris etiam de eodem loqui , pergens dicere , *eandem corticem esse & amarum*.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas , hi sequentes canones tibi summâ diligentia imbibendi sunt , quos *Guil. Lilio* Anglo acceptos referre debes. (Grammatici structuram solummodo attendunt) specie distincta genera non efficit , ac proinde communia dubiaque quæ vocantur , ejusdem generis censei debent. Quin & recentiores Grammatici plurima nomina , vulgo communia dicta , ad masculinorum classem referunt , quod , significatione licet communia , structura tamen semper sint masculina. Vari ergo ratione Epicœna dicta generum numero exulare debent , quæ structura semper sunt masculina vel feminina tantum , non obstante quòd utrumque sexum includant ; nam illud discrimen accidentale est : Et Auctores linguæ Latinæ ad sexum non attendebant ; quia cum animalia plerumque domestica non essent , sexus facile distingui non poterat.

2. Item
nomina ap-
pellativa

quæ mari-
bus tantum
comperunt
(sublatione
nempe offi-
ciii, aut simi-
li) ut *vir*,
Consul, *Poe-
ta*, & similia.

[Quædam
tamen no-
mina, licet
viros si-
gnent, tan-
tum in mu-
liebri usur-
pantur; ut,
opera, *custo-
dia*, *copie*,
vigilia, *ex-
cubie*, *cure*,
nimirum
quia primo
& proprie
actionem si-
gnificant, &
per meto-
nymiam ef-
fecti de ho-
minibus di-
cuntur, re-
servato ge-
nere pro-
pria signifi-
cationis. Ob
eandem

causam, *scortum*, *mancipium*, *prostitutum* neutra sunt.] Item masculina sunt
verbalia multa in *a*, ut *advena*, *indigena*, & similia; quæ significatione li-
cet communia non conjungi debent cum adjectivo feminino, nisi veteres idem fe-
cerint. Ad regulas generales propriorum spectant animantium nomina, cum
æque iis sexus insit ac homini. 2. Nomina fluviorum ejus sunt generis quod
terminatio requirit. Sin juxta terminationem fuerint feminina, aut neutra, ac
nihilominus in masculino usurpentur; id per syllepsin fit, quia respicitur no-
men commune *fluvius*, vel *amnis*. 3. Mensium nomina sunt adjectiva sub-
stantive usurpata, ac subauditur *mensis*; quod & interdum exprimitur. 4. In
nominibus ventorum respicitur vox generalis *ventus*. 5. Addunt nonnulli no-
mina montium, sed de iis idem dicendum quod modo de fluviiis dictum est.
Masculina etiam sunt ex significatione, partes *æstræ*, & quæ eo componuntur,
& derivantur; exceptâ *arctica*, quæ dicitur ab una (sup. parte) quasi unica:
In reliquis respici videtur *nummus*. 6. Item appellativa quæ solis mulieri-
bus conveniunt, sub ratione nempe officii, aut simili, ut *mater*, *sever*, &c.
7. Nomina *urbium*, *regionum*, & *insularum* sequuntur potius genus termina-

GUILIELMI LILII

Regulæ generales Propriorum.

Propriæ quæ maribus tribuuntur, mascula dicantur:
Ut sunt *Divorum*; *Mars*, *Bacchus*, *Apollo*: *virorum*;
Ut, *Cato*, *Virgilius*: *fluviorum*²; ut, *Tibris*, *Orotes*:
*Mensium*³; ut, *October*: *ventorum*⁴; ut, *Libs*, *Noctus*, *Ausifer*⁵.

De Femininis.

Propriæ femineum referentia nomina sexum,
Femineo generi tribuuntur⁶: sive *Dearum*
Sunt; ut, *Juno*, *Venus*: *mulierum*; ceu, *Anna*, *Philotis*:
*Urbium*⁷; ut, *Elis*, *Opus*: *regionum*; ut, *Græcia*, *Perfis*:
Insulæ item nomen; ceu *Creta*, *Britannia*, *Cyprus*.
Excipienda tamen quædam sunt urbium: ut ista
Mascula; *Sulmo*, *Agragas*: quædam neutralia; ut, *Argos*,
Tybur, *Præneste*: & genus *Anxur* quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa arborum erunt muliebria⁸; ut, *alnus*,
Cupressus, *cedrus*. *Mas spinus*, *mas oleaster*⁹:
Et sunt neutra, *siler*, *suber*, *thus*¹⁰, *robur*, *acerque*.
*Epicæna*¹¹.

Sunt etiam volucrum; ceu, *passer*, *hirundo*: *ferarum*;
Ut, *tigris*, *vulpes*: & *piscium*; ut, *ostrea*, *cetus*,
Diæta epicæna: quibus vox ipsa genus feret aptum.
Attamen ex cunctis quæ diximus antè notandum,
*Omne quod exit in vin*¹², seu *Græcum*, sive *Latinum*,
Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.

Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam.

*Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo ,
Infrà ut monstrabit specialis regula triplex.*

Prima regula specialis.

Nomen non crescens genitivo, ceu, caro carnis,
Capra caprae, nubes nubis, genus est muliebre.

Quoniam LILIUS noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo: cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ declinationis; cujusmodi sunt, *Labes, labis; pestes, pestis; vis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.*

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula¹³ nomina in a dicuntur multa virorum:
Ut scriba, affecta, scurra, & rabula, lixa, lanista.

Mascula, Græcorum quot declinatio prima

Fundit in as & in es; & ab illis quot per a fiunt¹⁴:

Ut, satrapas, satrapa; athletes, athleta. Leguntur

Mascula item, verres¹⁵, natalis¹⁶, aqualis¹⁷: ab affe

Nata¹⁸, ut centussis: conjunge lienis & orbis,

Callis¹⁹, caulis²⁰, follis, collis, mensis, & ensis,

Fustis, funis²¹, panis, penis, crinis²², & ignis,

Cussis²³, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis,

Et vermis, rellis, possis; societur & axis²⁴.

Mascula in er, ceu venter: in os, vel us; ut logos, amnis.

tionis: quod si adjectivum adsciscunt terminationi adversum, id fit per syllepsin, & respicitur urbs regio, terra, vel simile.

Arborum etiam genus proprie ex terminatione estimari

Feminina non crescentia.

Feminei generis sunt, mater²⁵, humus, domus, alius²⁶,
Et colus²⁷, & quartæ pro fructu ficus, acusque²⁸,

debet figurate vero, etsi terminationis ratione forent masculina, vel neutra, in feminino nihilominus usurpantur, quia respicitur nomen commune arbor. 9. Domus etiam masculinum est. Rubus dubium est, sed sapius masculinum. 10. Tbus, pro arbore, cujus generis fit ex veteribus doceri nequit, quia nunquam cum adjectivo occurrit. 11. De Epicænis vide Annot. in pag. præcedentem. 12. Vix. omnium quorum genus non dignoscitur ex significatione. 13. Nomina hæc masculina sunt ex significatione. 14. Nonnulla tamen excipienda sunt, ut charia, &c. 15. Masculinum ex significatione. 16. Semper masculinum, etsi dies sit dubium. 17. Intelligitur sweens. 18. Masculina ex significatione. 19. Livio femininum. 20. Item colis, idem quod caulis, unde et ficulus. 21. Olim femininum. 22. Olim & muliebre. 23. Vix reperitur in singulari. 24. Adde amnis, nunc semper masc. Magris, acinacis, censbris pro serpente, nam am est femininum. 25. Femininum ex significatione. 26. Antiquis masculinum, quos imitatur Erasmus, contra bonorum Authorum fidem. 27. Reperitur etiam in masculino. 28. Pro pife masculinum est & secundæ, pro Palsea plutimum neutrum & tertiæ.

Porticus,

1. *Narus*, *Porticus*, atque *tribus*, *socrus*¹, *nurus*, & *manus*, *idus*².
anus, *socrus*, *Huc anus addenda est*, *huc mystica vannus Iacchi*.
 feminina
Hic jungas OS in us vertentia Græca; *papyrus*,
 sunt per re-
Antidotus, *costus*, *diphthongus*³, *byssus*, *abyssus*,
 gulam se-
Crystallus, *synodus*, *sapphirus*, *eremus*⁴, & *Arctus*,
 cundam ge-
*Cum multis aliis*⁵, *quæ nunc perscribere longum est*.
 neralem pro
 priorum. 2.

Idus est nomen plurale.
 3. *Respicitur syllaba.*

4. *Respicitur terra.* 5.

Viz. Biblus,
balanus, *car-*

basus, *dia-*

metrus, *me-*

rhodus, *exo-*

odus, *periodus*,
dialektus,
wardus, *by-*

sopus, &c.
 quæ ple-

rumque ser-

vant genus

suz originis.

Ex nomini-

bus Græco-

Latinis gem-

marum in

us, alia mas-

culina sunt,

alia femini-

na, quia

Græce *Al-*

90, no-

men com-

mune, &

latine ali-

quando la-

pi, aliquan-

do gemma

respicitur.

Maiculina

sunt *beryllus*, *opalus*, *smaragdus*, &c. feminina, *Chrysis*, *crispus*, *ros-*

passus, &c. 6. Neutris non crescentibus accensenda sunt, *Hebræa Pascha*,
manna, item *eban*, *melus*, *eyos*. 7. Sic *nepehtes*, *panaces*, *solocophanes*,
 & similia Græca. 8. in neutro usitatus. 9. *Talpa* & *dama* semper femi-

nina sunt, nisi quod semel occurrant masculina in *Virgilio*. 10. Usitatus in

feminino, unde *canalicula*. 11. *Aleym*, unde *dialecones*, femininum est. 12. *Restis*

femininum est. 13. *Penie* & *stecus* tertix neutra sunt, sed vix occurrunt præ-

terquam in Nom. Accus. & Voc. 14. Olim femininum, nunc semper masculi-

nom. 15. Usitatus in masculino. 16. Usitatus in feminino. 17. Semel tantum

occurrit in masculino apud *Tibullum*. 18. Usitatus in masculino. 19. Sæpius

masculi-

Neutra non crescentia. 6

*N*eutrum nomen in e, si gignit is; ut mare, rete.

Et quot in on vel in um sunt; ut barbiton, oxum.

*Est neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoethes*⁷,
*Et virus, pelagus: neutrum modò, mas modò, vulgus*⁸.

Dubia non crescentia.

*I*ncerti generis sunt *talpa*, & *dama*⁹, *canalis*¹⁰,
*Halcyon*¹¹, *finis*, *clunis*, *restis*¹², *penus*¹³, *amnis*¹⁴,
*Pampinus*¹⁵, & *corbis*¹⁶, *linter*¹⁷, *tor-juis*¹⁸, *stecus*, *anguis*¹⁹,
*Pro verbo ficus*²⁰ *fici dans*, atque *phaselus*²¹,
*Lecythus*²², ac *atomus*²³, *grossus*, *pharus*²⁴, & *paradisus*²⁵.

Communia non crescentia.

*C*ompositum à verbo *dans* a, *commune ditorum* est²⁶;
Grægena à *gigno*, *agricola* à *colo*, id advena monstrat
A venio: adde senex, auriga, & ærna, sodalis,
Vates, extorris, patrielis, perque diellis,
Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

*N*omen, crescentis, penultima si genitivi
Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebres.

Huc spectant, quæ acunt penultimam genitivi
 crescentis: qualia sunt omnia quintæ inflexionis,
 præter *Fides*.

Omnia item monosyllaba, præter *Vis*. Reliqua omnia sunt tertix declinationis: ut sunt omnia desinentia

sunt *beryllus*, *opalus*, *smaragdus*, &c. feminina, *Chrysis*, *crispus*, *ros-*
passus, &c. 6. Neutris non crescentibus accensenda sunt, *Hebræa Pascha*,
manna, item *eban*, *melus*, *eyos*. 7. Sic *nepehtes*, *panaces*, *solocophanes*,
 & similia Græca. 8. in neutro usitatus. 9. *Talpa* & *dama* semper femi-

nina sunt, nisi quod semel occurrant masculina in *Virgilio*. 10. Usitatus in

feminino, unde *canalicula*. 11. *Aleym*, unde *dialecones*, femininum est. 12. *Restis*

femininum est. 13. *Penie* & *stecus* tertix neutra sunt, sed vix occurrunt præ-

terquam in Nom. Accus. & Voc. 14. Olim femininum, nunc semper masculi-

nom. 15. Usitatus in masculino. 16. Usitatus in feminino. 17. Semel tantum

occurrit in masculino apud *Tibullum*. 18. Usitatus in masculino. 19. Sæpius

masculi-

{ C }		{ Halec, halécis.	
{ In }	ut	{ Delphin, } inis.	
{ An }		{ Titan, } anis.	
{ Ans }	ut	{ Infans, } antis.	
		{ Quadrans, }	
{ Ens }	ut	{ Continens, } entis.	
{ Uns }		{ Triens, }	
		{ Decuns, decuncis, }	

In *er* longum, quæ Græcis per *us* scribuntur; ut, Character, Crater, stater, soter, éris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mulier haud rectè in hac classe collocatur.

{ Inx }	ut	{ Syrix, ingis.	
{ Anx }		{ Phalanx, angis.	
{ Unx }	ut	{ Deunx, } uncis.	
		{ Septunx, }	
{ Ons }	ut	{ Effrons, } ontis.	
		{ Bifrons, }	
{ Ors }	ut	{ Cohors, } ortis.	
		{ Confois, }	

Præterea in *o* Latina, quæ *ónis* & *énis* habent in genitivo: ut, Lestio, ligo, spado, ónis; Anio, énis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent; ut, Macedo, Briro, Saxo, Vangio, Lingo, onis.

In *al* neutra; ut, Vestigal, animal, ális. Cætera in *al* sunt tertiz regulæ.

In *eu*, quæ *énis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, énis. Cætera sunt tertiz regulæ.

In *us* Græca, quæ retinent *us* in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ónis.

Quædam variant; ut, Orion, Edon, Ægeon, ónis. & onis. Cætera sunt tertiz regulæ.

In *ar* Latina: ut, Lac uer, exemplar, calcar, áris; præter Iubar, nectar, aris; hepar, hepatis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, óris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant:

masculinum. 20. Ficus pro morbo est masculinum & secundæ declinationis. 21. Pro filiqua semper masculinum. 22. Non occurrit in feminino. 23. Usitatus in feminino. 24. Latine femininum est, licet Græce sit masculinum: & Suetonii locus, ubi occurrit cum adjectivo masculino, ex optimis editionibus emendatur. 25. Non occurrit in feminino. Adde Palumbes femininum in Virgilio: sed usitatus masculinum. 26. Verbalia in *a*, & multa alia nomina pro communibus vulgo habita, reuera masculina tantum sunt: nimirum significatione tantum non autem constructione communia. Vide observationes in pag. 18.

ut,

1. *Uti-* ut, Arbor, marmor, æquor, ador, robor, *Æc. oris.* Et Græca quoque nonnulla: ut, Rhetor, Hætor, Nestor, Stentor, *Æc. oris.*

In *as* Latina: ut, Majestas, lenitas, humilitas, humanitas, *Æc. âtis.* Excipe, Anas, anatis; & Græca quædam: ut, Lampas, monas, trias, decas, adis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locuples, etis; Merces, hæres, cohæres, edis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, tapes, Dares, Chremes, êris.

In *is*, quæ faciunt in iris, inis, & idis in genitivo: ut, Samnis, Quiris, itis: Salamis, Trachis, inis: Plohis, Crenis, idis: Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, Custos, ôdis: Nepos, ôtis. Præter Compos, impos, otis.

Et Græca quæ retinent *o* in penultima genitivi: ut, Heros, Minos, ôis. Rhinoceros, agoceros, ôtis.

In *us* quæ mittunt genitivum singulare in *ûtis*, *ûdis*, *ûris*, *unris*: ut, Salus, palus, tellus, Opus. Præter unam vocem, Pecus pecudis.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut, Sanctus, probius, melius, pejus, ôris.

In *ax*, tam Latina quàm Græca: ut, Limax, fornax, therax, Phæax, audax, bibax, âcis.

Excipe Græca quædam appellativa & Gentilia: ut, Abax, storax, styrax, similax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax, âcis: Syphax, tamen variat âcis, & acis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, êcis; Vibex, icis; Exlex, êgis; Alex, alêcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca: ut, Lodix, radix, cornix, spadix, felix, phoenix, perdix, coturnix, *Æc. icis.* Et verba omnia in *trix*: ut, Victrix, nutrix, motrix, lotrix, *Æc. icis.* Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ex* substantiva & adjectiva: ut, Celox, velox, êcis. Præter Cappadox, ocis; Allabrox, ogis; & quædam alia.

qui *sepem* & *sepibus*, quibus usus *Maro*, à recto *sepes* deduci possunt, quod & ipsum occurrit in recto singulari apud *Virgilium*. 8. Olim & muliebre. 9. Sic *Attagex*, *hymen*, *agon*, *pean*, *lien*. 10. Sic, *unio*, *puer*, *barpago*, *maura*, *scipio*, *visio*, *ligo*, *vesperilio*, *serpio*, &c. *Arrabæ* Varroni femininum est, *Flauto*, *Gellio*, masc. ut & Græcis. 11. Excipe *cor*, *dos*, *ovis*. 12. Intelligitur *amnis*. 13. Masculinum per *syllæpsin*, sive *porcellis*, sive *arictibus* proprie competat. 14. Intelligitur *Sol*. 15. Masculinum est, vel quia sequitur naturam simplicis *dens*. Vel quia subauditur *ligo*: pro ovis femininum est, sed tum intelligitur *ovis*; de *verre* rursus masculinum est. 16. Adde *acinaces*. 17. Composita ab *asse* masculina sunt ex significatione: aliud autem est *femis*, aliud *femissis*; *se-*

In *ux*; ut Pollux, Pollúcis. Cætera sunt tertiæ regulæ.
In *yx*: ut, Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat
Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.
In *s* Græca, præcedente *p*: ut, Hydrops, Cyclops,
conops, Cecrops, opis. Reliqua in *ops* ad tertiam re-
gulam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quædam,
Sal¹, sol, ren, & splen, Car², Ser, vir, vas, radis, as 3, mas,
Bes, Cres, præis, & pes 4, glis, gliris habens genit⁵ 5:
Mos, flos, ros, & Tros, mus 6, dens, mons, pons, simul & fons,
Seps, pro serpente 7, grips, Thrax, rex, græ⁸, gregis, & Phryx.
Mascula sunt etiam polysyllaba in *n*; ut, Acarnan,
Lichen, & delphin⁹: & in *o* signantia corpus;
Ut leo, curculio: sic senio, ternio, sermo¹⁰.

Mascula in *er*, *or*, & *os*; cœu, crater, conditor, heros¹¹:
Sic torrens¹², neirens¹³, oriens¹⁴, cum pluribus in dens:
Quale bidens¹⁵, quando pro instructo reperitur:
Adde gigas, elephas, adamas, Garamasque, tapesque:
Atque lebes, Cures, magnes¹⁶, unumque meridi-
es nomen quintæ: & quæ componuntur ab asse,
Ut dodrans, semis¹⁷: iungantur mascula Samnis,
Hydrops, nycticorax, thorax, & mascula verrex,
Phanix, & bombyx pro vermiculo¹⁸. Attamen ex his
sunt muliebres genus, Syren, mulier, soror, uxor¹⁹.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel, fel,
Lac, far, ver, cor, æs, vas, vasis, os, ossis, & oris,
Rus, thus, jus, crus, pus. Et in *al* polysyllaba, in *ar*que,
Ut, Capital, laquear. Neutrum halec²⁰ & muliebres.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc Python²¹, scrobs²², serpens²³, bubo²⁴,
rudens²⁵, grus²⁶,
Perdix²⁷, lynx²⁸, lymax, stirps pro trunco, pedis & calx:
Adde dies²⁹ numero tantum mas esto secundo.

masculinum est. Nec contra nos facit Tibulli locus, ubi occurrit cum adjectivo fe-
minino, nam in eo loco non serpentis nomen est, nec (ut Calepino placet) Py-
thonisse, sed urbis, quæ postea Delphi dicta. 22. Sæpius masculinum. 23.
Naturæ est adjectivum, ac genere utroque usurpatur quia intelligitur an-
guis, quod est commune; In feminino etiam bestia intelligi possit. 24. Haud
facile alibi reperitur in feminino, quam uno Virgilii loco. 25. Plautus femininum
est, ac (ainulo, Virgil. Ovid. aliisque masculinum, quos verisimile est respe-
xisse ad funem. 26. Sæpius femininum. 27. Commune Græcis, sed Lati-
nis usitatus femininum. 28. Rarum est in masculino, & fortasse apud Ho-
merum unice occurrit. 29. Plurali in feminino reperitur apud Ciceronem.

mis enim
non quasi
femias, sed
contractum
ex *mas* & *us*;
quippe ge-
neratim
convenit
cujusque rei
dimidit: &
vel indecli-
nabile est,
vel casus
cæteros mu-
tuatur à fe-
minis. 18.
Adde ha-
dix, uluix,
esix, ubex;
quod tamen
Persio fem.
est. Adde
salar, etiam
mascul. 19.
Feminina
sunt ex sig-
nificatione.
20. Halec
male con-
funditur
cum halex,
quorum il-
lud neu-
trum, hoc
femininum
est. 21. Py-
thon pro
serpente
quem Apol-
lo intere-
mit, tantum
Com.

Communia ² acutè crescentia.

². Omnia substantiva, quæ conveniunt maribus & feminis sexu discreto, sunt communis generis, & pro maribus masculino, pro feminis feminino genere, usurpantur; ut hic & hæc duo, &c. Sed distinguendi debent ab iis quæ significatione tantum, non autem constructione, communia sunt; ut masculina, fur, exul, homo; feminina, proles, soboles; neutra, animal, mancipium; & id genus alia. Constructione autem communia dicuntur, quæ in structura admittunt adjectivum utriusque generis, ut

Sunt commune, Parens, autorque, infans, adolescens, Dux, illex, hæres, exlex: à fronte creata; Ut bifrons: custos, bos, fur, sus, atque Sacerdos.

Tertia & ultima Regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia: cujus generis sunt paucula illa secundæ declinationis, de quibus supra meminimus; videlicet, Sacer, gener, puer, eri; Adulter, eri; Presbyter, eri.

Composita à vir viri; ut, Levir, Triumvir, Decemvir; Centumvir, iri.

Composita item à gero & fero; ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, eri: & adjectiva quadam; ut, Tener, dexter, prosper, eri; satur, uri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in a: ut, Poëma, dogma, sophisma, ænigma, atis.

In yr item Græca; ut, Martyr, martyrîs; Psithyr, psithyrîs.

Omnia item in ur Latina; ut, Augur, murmur, furfur, cicur, uris.

In ut etiam omnia; ut, Caput, capitis; Occiput, occipitis.

Præterea in o Latina omnia, præter illa quæ superius excipiuntur; ut, Imago, sarrago, ordo, cardo, inis.

In i; ut, Annibal, alis; mugil, ilis; Consul, præsul, ulis.

In en; ut, pecten, tibicen, carmen, crimen, inis.

In on Græca, quæ sumunt o parvum in penultima genitivi singularis; ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, onis.

In er Latina & Græca; ut, Arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, oris.

In as; ut, Anas anatis.

Civis Atticus, Civis Asia: sed significatione solum communia sunt, quæ conveniunt quidem utrique sexui, sed utriusque generis adjectivum non recipiunt: quomodo mulier quidem sue est, nec tamen eam dixeris, *uagnam furem*, sed mulierem *furacissimam*. Et *femina boni* est, nec tamen appelles, *hominem miseram*, sed mulierem *miseram*. Utriusque generis communia, tam crescentia quam non crescentia, sequens catalogus exhibebit. i. significatione tantum communia sunt, *Advena, transvena, convena, agriena, calicula, ruriola, alienigena, indigena, affecla, amiga, cameius, eliens, oceller, eques, exlex, exul, fur, homicida, parricida, homo*, (sed nemo aliquando femininum est, quia induit naturam adjectivi) *index, juvenis, kusses, interpres, lanista*,

lixa

Et Græca; ut, Arcas, chilia, hebdomas, enneas, adis.
In *es* Latina; ut, Fomes, limes, iris; præses, deses, idis.
In *is* Latina & Græca; ut, Sanguis, pollis, inis; Ty-
rannis, paropsis, idis.

In *ar* Latina & Græca; ut, Jubar, compar, nectar,
bacchar, aris.

In *er*, Græca; ut, ær, æther, eris.

In *s* præcedente consonante, tam Latina, quàm
Græca; ut,

{ Princeps,	{ cipis.	{ Æthiops,	{ opis.
{ Hyems,	{ emis.	{ Arabs,	{ abis.
{ Inops,	{ opis.	{ Chalybs,	{ ybis.

In *os* Latina; ut, Compos, oris.

In *us* Latina & Græca; ut, pecus, decus, oris; Vel-
lus, vulnus, eris; Tripus, Oedipus, odis.

In *ax* Græca; ut, Abax, storax, colax, climax, acis.

In *ex* Latina; ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, icis.

In *ix* Latina & Græca; ut, Varix, fornix, calix, icis;
Mastix, igis.

In *ox* Latina & Græca; ut, Præcox, Cappadox, ocis;
Allobrox, Polyphilox, ogis.

In *ux* Latina; ut, Conjux, conjugis; Redux, reducis.

Denique in *yx* Græca; ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx,
Eryx, ychis.

Feminina excepta ex graviter crescentibus.

F Eminei generis sit hyperdisyllabon in do,
Quod dinis; atque in go, quod dat ginis in genitivo.

Id tibi dulcedo faciens dulcedinis², idque

Monstrat compago compaginis: adjice virgo³,

Grando, fides, compes, teges, & seges, arbor, hyemsque;

Sic Bacchar⁴, sinden, Gorgen⁵, icon⁶, & Amazon⁷.

Græcula in *as* vel in *is* finita: ut Lampas, Iaspis,

Cassis, cuspis⁸; in *us* *rox* una pecus pecudis dans⁹:

Hu sorfex, pellex, carex, simul atque supellex,

Appendix¹⁰, hystrix¹¹, coxendix, adde filixque¹².

lixa, latro, obfus, opifex, pedes, pincerna, præsul, princeps, pugil, rabula,
finex. 2. Constructione autem communia sunt, adolescens, affinis, antistes,
antor, augur, bus, canis, civis, comes, conjux, convirus, custos, dux, hæres,
hostis, infans, iudex, miles, municeps, parens, patruelis, sus, testis,
vates, vindex. 3. Cupido, pro cupiditate in masculino reperias apud
Poetas; sed in feminino longe est usitatus: nec aliter usi Oratores. 4. Vir-
go est femininum ex significatione. 5. Bacchar semper neutrum est. 6. Gor-
gon & amazon feminina sunt ex significatione. 7. Ikon vix invenitur apud
Latinos. 8. Adde Halevon & acdon. 9. Adde Græca in *ys*; ut, chelys, Erin-
nyis, Oibrys, &c. 10. Adde lagopus. 11. Pellex est femininum ex significatione.
12. Claudians masculinum. 12. Adde tomex, & sorfex.

Neutra

1. Antiquis etiam masculinum.

2. Gattus olim masculinum, & mormor.

3. Obsolevit: & solum in singulari in usu sunt

verberis & verbere, interim neutrum esse ostendit

pluralis verbera. 4. De Subere in regulis generalibus dictum.

5. Pro arbore femininum est; pro fructu ejus, masculinum; pro tumore, item pro plantæ genere sponte nascenti intra terram, neutrum est.

6. Apud Plinium occurrit tres

fiferes, ubi masculinum an femininum sit, incertum.

7. Ad de spinter laver, & antiquum juger: item atriplex neutrum.

8. Olim femininum, nunc semper masculinum.

9. Occurrit semel tantum femininum apud Juvenal.

10. Sæpius masculinum.

11. Olim masculinum, nunc semper femininum.

12. Sæpius masculinum.

13. Semper masculinum.

14. Femininum est.

15. Sæpius masculinum.

16. Masculinum est.

17. Vix aliter quam masculino usurpari debet.

18. Pro gemmâ femininum est, pro lapide masculinum.

19. Rarius masculinum est.

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Est neutrale genus signans rem non animatam
Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut jubar:
ur dans;

Ut jecur²: us; ut onus: put; ut occiput. Altamen ex his

Mascula sunt, peſſen, furfur: sunt neutra, cadaver,

Verber³, iter, suber⁴, pro fungo tuber⁵, & uber,

Zingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,

Et sifer⁶, atque filer. Neutra æquor, marmor, adorque;

Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo⁷.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, cardo⁸, margo⁹, cinis, obex¹⁰,

Pulvis, adeps, forceps¹¹, pumex¹², ramez¹³, anas¹⁴, imbrex¹⁵;

Adde culx¹⁶, natrix¹⁷, & onyx¹⁸ cum prole, filexque¹⁹,

Quamvis hæc melius vult mascula dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista²⁰, vigil, pugil, exsul,

Præsul, homo, nemo, martyr, Lygar, augur, & Areas,

Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;

Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses:

Atque alia à verbis quæ nomina multa creantur;

Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva²¹ unam duntaxat habentia vocem,

Ut felix, audax, retinent genus omne sub una:

Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne.

Vox commune duum prior est, vox altera neutrum:

At si tres variant voces, sacer ut, sacra, sacrum:

Vox prima est mas, altera femina, tertia neutrum.

At sunt quæ flexu propè substantiva vocares,

Adjectiva tamen naturâ usuque reperta:

Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,

Es dives, locuples, sopes, comes, atque superstes:

Cum paucis aliis, quæ leſio iusta docetbit.

2. Olim femininum, nunc semper masculinum.

3. Occurrit semel tantum femininum apud Juvenal.

4. Sæpius masculinum.

5. Olim masculinum, nunc semper femininum.

6. Sæpius masculinum.

7. Semper masculinum.

8. Femininum est.

9. Sæpius masculinum.

10. Masculinum est.

11. Vix aliter quam masculino usurpari debet.

12. Pro gemmâ femininum est, pro lapide masculinum.

13. Rarius masculinum est.

14. De communibus vide observationes in pag. 18.

15. Adjectiva proprie nullius sunt generis: improprie autem illius dicuntur generis cui se terminati eorum potest accommodare. Interim præteriri non debet illustris hic canon, quo constituto plurimas tum generales, tum

speciales

Hæc proprium quandam sibi flexum adsciscere gaudent, Campester, volucer, celebr, celer, atque saluber: Junge pedester, equester, dy acer: junge paluster, Ac alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis; Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter sic: Hic atque hæc celeris, rursus hoc celere est sibi neutrum. Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda, De quibus atque alijs alibi sibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

Declinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque.

Prima declinatio complectitur 4. terminationes:

A, } ut { *Mensa;* } { *Es,* } ut Anchises;
As, } ut { *Æneas;* } { *E,* } ut Penelope.

Porrò Græca sunt { *As,* } finiuntur: ut, { Thomas.
                                  { *Es,* }   { Anchises.
omnia quæ in   { *E,* }   { Phæbe.

Sunt qui hic addunt Hebræa quædam in *am*: ut, Adam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accusativum in *am* & in *an* facit; ut, *Æneas, Ænean,* vel *Ænean;* vocativum in *a*; ut, *Æneas, Ænea.*

Es, in Accusativo *en* sumit; ut, Anchises, Anchisen: in vocativo & ablativo *e* vel *a*; ut, Anchise, vel Anchisa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*; ut,

Nom.	{ Penelope, }	Acc.	{ Penelopen, }
Gen.	{ Penelopes, }	Voc.	{ Penelope, }
Dat.	{ Penelope, }	Abl.	{ Penelope. }

As, in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familiâs, Filius familiâs. Id quod veteres observabant in multis alijs. Ennius; *Dux ipse viâs.*

digisus. Mortalis; homo. Maialis, nefrens; porcus. Maxillaris, dens. Molaris; dens vel lapis. Martius, Aprilis, &c. Mensis. Oriens, Occidens; Sol. Profluens, confluent, torrens; amnis, vel fluvius, &c. Feminina sunt arida, continens, cremus; terra. Frigida; aqua. Bipennis; securus. Bidens; securis, vel vis. Curulis; sella. Consonans, vel vocalis; litera. Diphthongus; syllaba. Prægnans; mulier. Tertiana, quartana; febris, &c. Neutra sunt, altum, vel profundum; mare. Præsens; tempus. Suburbanum; rus, vel radium, &c. Quoties vero adjectivum neutrum est, nec particulare aliquod substantivum habet expressum, vel subintellectum, referri debet ad negotium; ut *triste tempus flammis*; id est, negotium triste.

Livius Andronicus; *Mercurius*, cumque eo, *filius Latonæ*, pro *Latonæ*. Sic *Nævius*; *Filii terræ*, pro *terræ*. Virgilius; *Nec auræ nec sonitus memor*. Aulæ & Pictæ, atque id genus alia, priscis relinquo. Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit; ut, *Æneadum*, *Grajugenum*, pro *Æneadarum*, *Grajugenarum*. Hac dativos & ablativos plurales mittunt in *abus*: Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, *abus*². Hæc verò tam in *is*, quàm in *abus*³: *Filia*, filiis vel filiabus; *Nata*, natis vel natabus.

SECUNDA DECLINATIO.

Sic *Dardanidum* pro *Dardanidarum*; sed *Dardanidum* absque syncope venit à *Dardanis* idis, & est femininum: sicut & *Achemenidum* ab *Acheminis* idis. 2 Occurrunt etiam animabus, dominibus, famulis, servibus, asinibus, sociis: quæ ita differuntur differentie causa, id est, ad sexum discernendum. 3 Usi- tarius tamen in *abus*. 4 Termina- tiones *is* & *ur* videntur fieri per a- cus, fluvius, chorus, populus pro natione. pocopen: nam vir proprie de- scendit à viris, quod facit *vira* in feminino: unde *quer- culanæ* vi- ræ apud Fe- stum: quem- admodum & Hebræi dicunt *אִשָּׁה* & *אִשָּׁה* Satur etiam formatur à *Sa-*

Secundæ declinationis } Er, { } Aper.
terminaciones sunt a- } Ir, 4 { } Vir.
pud Latinos quinque; } Ur, { } ut, { } Satur.
Us, { } Dominus.
um, { } Templum.
Et Græcorum, { Os, } { Delos.
On, } { Illion.
Eus, } { Orpheus.

Attica in *es*, genitivum in *i* mittunt⁵, accusativum in *en*: ut, *Androgeos*, *Androgeôn*. Accus. *Androgeôn*.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum for- mant in *is*: ut *Panthus*, ó *Panthûs*; *Oedipus*, ó *Oedipûs*.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm in *e* mittere vocativum singularem; ut, *Agnus*, vulgus, lu- fieri per a- cus, fluvius, chorus, populus pro natione.

Eus genitivum format in *ei* vel *eos*, dativum in *ei*, accusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

Nom. { Orpheus. } Acc. { Orpheus. Ov. Orpheon.
Gen. { Orphei vel Or- } Voc. { Orpheus.
Dat. { Orphei⁶ [pheos] } Abl. { Orpheo.

Notandæ sunt denique { Deum, } pro { Deorum.
{ Virum, } { Virorum⁷.

Syncopationes istæ, { Deum, } pro { Deorum.
{ Virum, } { Virorum⁷.

Item

Item Anomala illa ambo, & duo; quas duas voces Poëtae etiam in accusativo Masculinas usurpant: ut, Virg. Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros. Hor. Ne vos tulleat gloria, iurando obstringam ambo. Cic. in Phil. secund. Præter duo vos, nemo sic loquitur.

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cujus diffi-
ciliores duntaxat casus hoc loco attingemus.
Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*; ut, Vim, ravim, tussim, firim, magudarium, amussim, Charybdim.

Sic & quorundam fluviorum accusativi; ut, Tibrim, Ararim.

Quorundam accusativos flectunt in *im*, & in *em* comu-
niter; ut, Furis, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis,
turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *m* vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* definit; ut, Pectus, salus:
Ablativo Pectore, salute.

Propria nomina, adjectivis similia, ablativos in *e* mit-
tunt; ut, Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra definitiva in *al*, *ar*, & *e*, ablativum in *gra* vel
ex parte mittunt in *i*; ut, Vectigal, calcar, mare: Abl.
Vectigali, calcari, mari.

Ablativus, rete, à nominativo, retis, est: non à no-

-en faciunt *in*: sic pecten, & masc. in -en, & flamen. Propria aliquando -on-
is, & horizon. Nom. in -r addunt -is: at far, farris, hepar, hepatis: Celeber,
imber, saluber, -bris: & nom. mensium in -ber. adject. in -cer-eris. Græca in
-ter-eris; sic later. Lat. alia in -ter-eris; sic pater, mater. Her, iumeris; cor,
cordis; Jupiter, Jovis. Focus, robur, femur, ebur, -uris. At -aur. Græca -ad-;
sed masc. -annus. At -apis; mas, maris; hoc vas, vasis; hic vas, vadis. Et mu-
tatur in -is: at hemple, præpe, paries, seges, perpes, tape, interpes, teges, teres, ma-
gnes, alies, aries, habes, aures; & plur. Græci in -es, faciunt enes. Ceres, Cereis; bes,
bestis; es, eris; compos. à sedes -ad-; Pes, bare, merces, præis -ad-. Probes subst.
pubis; adject. pubescens. Miles, peler, eques, palmer, termes, fomes-ius. -i facit -is: sed
Cupis, lapis, & plur. Græci -dis. Querc, Samnis, dis, se, ebatur-ius: pulvis, cinis, -eris.
Glor, gliris; sanguis, sanguinis. -Os -eris. At mas, flor, ros, -oris: Heros, Minos, Tros,
Thos, -oris. Bos, bovis; castor, castali; o, opis, & -oris. -Us -eris: at pectus, femus, lepus,
nemus, decus, pignus, litus, tempus, corpus, -oris: & compar in -us. Monosyl. in -us,
& tellus, -oris; grex, fac, -oris; palus, -oris; subleus, -oris; lan, -oris; -anis; tripus,
trap, dis; intercus, salus, verus; juvenus, senectus, secutus, -oris. -us, -oris; ps, -pis,
in polysyl. -e in -i versio. Accus, accipis; palus, palis; hœcus, hœcus; hœcus, hœcus.
& -oris, in amissio -s. Sed elans, nesciens, lentus, san, -dis; & libripens, libripens; &
compos. à cor cum s post r. -len, -entus: at ambicus, ambicus; caput cum com-
pos. -nis. x mutatur in -ar. Sed flux, lex, rex, grex, flux, Phrya, conjux, -gis.
Remex, -gis. Reliqua polysyl. in ex, -oris: at balus, verex, -eris. Senex, senis;
nox, noctis; nix, nix; nix, nix; suædix, suædix; suædix, suædix. 2. Adde decup, cen-
tup, dup, petus, facinus. 3. Adde fementis. Reperiuntur etiam eorum, pulvis,
catus, pectus, suædix, fomentis, eorum, eorum, eorum, eorum, eorum, eorum, eorum, eorum,
eum, eum, &c. 4. Excipe sales nimirum quia sæpius virile est. 5. Mare, Ovidio.

Ut Gen.
hujus Decl.
melius in-
notescat, ac-
cipe se-
quentes re-
gulas. No-
mina in a,
faciunt -ata.
-is, -us.
Sic unedo:
at reliqua
sem. in do,
& go -inis:
Item masc.
ordo, homo,
cardo,
Apollus, Cupi-
do, margo.
Anus, Enus,
-enis; caro,
carnis, thalce,
balceus; lac,
lactis. Nom.
in -i addunt
-is: at mel,
mellis; fel,
felle. Nom.
in -u ad-
dunt -is: sed
neutra in

minativo rete. Paroicum compositis, tam e quàm i habet: ut, Pars, compar : Ablativo, pare, compare, vel ri.

Hæc tamen e retinent, Pars, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe. Et hæc propriæ Soracte, Prænestæ, Reate, Abl. Soracte, Prænestæ, Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Vinalia; Genitivo Agonaliorum, Vinaliorum.

Interdum autem in *ium*: ut, Floralia, Feralia; genit. Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum*, quàm in *ium*: ut, Parentalia, Saturnalia; genitivo, Parentaliorum, Saturn-

naliorum, vel, *ium* ¹.

rum nomina duplicem habent genitivum, quia olim duo erant recti singulares, alter in *e*, alter autem in *um*. 2. Nempe ut distinguatur à nom. neutro in *e*. 3. Huc refer *mo-* *que*, quod facit tantum *memori* in ablativo.

4. Dicitur tamen *degeneri*, Lucano, & *adverbi*, Curtio.

Adde *pubes* & *senex*.

Quin & Participia & adject. in *is*, tere ciunt in *e*.

6. Solum facit *i*. 7. Adde *eus*, *imber*, *vigil*, *avis*, *tridens*. Reperiuntur etiam affinati, *clasti*, *colli*, *frui*, *furci*, *fidi*, *lubi*, *lardi*, *luci*, *melli*, *mespi*, *occi*, *pui*, *orbi*, *ori*, *parti*, *postu*, *figeti*, *focdi*, *forti*. Et forsàn plura etiam olim in usu erant, quia pro adverbis etiamnum habentur *vesperi*, *tempori*, *luci*, &c. quæ sunt ablativi casus. 8. *Strugilis*, *canalis*, faciunt tantum ablat. in *i*; restis tantum in *e*.

Dativus verò & ablativus in *bus*: ut, Saturnalibus, Bacchanalibus; præter quinquatriis, quòd juxta secundam declinationem format casus.

Mensium nomina in *er*, vel *is*, abl. in *i* solum mittunt: ut, September, Aprilis: ablativo, Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantum desinit, iis ablativus exit in *i*, ut, Sitim, ruffim: ablativo, Siti, ruffi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is*, vel *er*, & *e*, neutrum faciunt, ablat. mittunt in *i* solum: ut, Fortis, molis, dulcis; ablativo, Forti, molli, dulci ³.

Sic Acer, acris, acre; ablativo, acri.

Licet Poetæ interdum metri causâ *e*, pro *i*, usurpent.

Cætera adjectiva tam in *e*, quàm in *i*, mittunt: ut, Capax, duplex; ablativo, capace, duplice, vel, ci.

Præter, Pauper, degener ⁴, uber, sospes, hospes, quæ in *e*, tantum faciunt ablativum ⁵.

Comparativa etiam bisariam faciunt ablativum; ut, Melior, doctior; ablativo, Meliore, doctiore, vel, ri.

Similiter & substantiva quædam; ut, Ignis, amnis, anguis, supellex, unguis, vestis ⁶; ablativo *e*, vel *i* ⁷.

Rariis autem Civis; ablat. Cive, vel, civi.

Rariis etiam Arpinas; ablat. Arpinâte, vel, ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em*, & *im*, finiunt: ut, puppis, navis; ablativo, puppe, nave, vel *i* ⁸. Et verbalia item in *trix*: ut, Victrix, altrix; ablativo, Victrice, altrice, vel ci.

Neutra,

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i*, tantum, vel in *e*, & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*: ut, Molli, duplice, vel *ci*: nominativo plurali, Molliia, duplicia¹. Præter Ubera, plura, vel pluria, aplustra², vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora³.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e*, & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, utili, utilium, puppe, vel pi, puppium, præter comparativa: ut, Majorum, Meliorum⁴.

Item præter ista, Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum⁵: at plus, plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cuiusmodi sunt Sapientum, pro sapientium, serpentum, pro serpentium⁶.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium⁷.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cælibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus repèriuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*: ut, Collis, mensis, auris; in genitivo, Collium, mensium, Aurium. Adde istis.

Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium⁸.

Excipe tamen Canum, panum, vatium, juvenum, opum, apum, &c.

As, format, assium, Mas, marium: Vas, vadis, vadium: Nox, noctium: Nix, nivium: Os, ossium: Faux, faucium: Mus, murium: Caro, carniū: Cor, cordium: Alituum ab ales, assumit⁹.

Bovum anomalum est, ut etiam, bobus, vel bubus.

rum, puberum, impuberum, degenerum, congenerum, compositum, impositum, biarporum, tricarporum, composita à pes, ut alipedum, quadripedum; derivata à facio, ut artificum; & à capio, ut municipum, &c. 6. Imprimis id fit in genitivis Participiorum; quomodo apud Maronem legere est cadentium, florentium, loquentium, &c. Nec in solis participiis invenitur; nam & Scatili est, æternæque fontum sapphica: & Virgil. agrestium, pro agrestium; celestium, pro celestium. Et Siliii cædum, pro cædum; eladum, pro eladum: & Sen. mensium pro mensium. Contra sunt quædam in quibus vix syncopen invenias; ut in acutris & linitis; propterea non dicitur cubitum pro cubitum, animalium pro animalium: nec minus insolens in plerisque adject. trium generum; nam ab atrux, non dicitur atrocium, nec à felix, felicium. 7. Excipe verps, geophum, lynx, leucum, silynx, sphynx, Phryx, Phrygiæ; & similia monosyllaba Græca. 8. Adde etiam pulcr, formax, Quiris, Samus. 9. Item glis, facit glitum; cor, corium; dor, durtum; par, parum; ble, blatum.

* Monet
Vossius, vi-
ros etiam
eruditissi-
mos in eo
peccare,
quod geni-
tivos decli-
nationis hu-
jus, quæ
imparisyl-
laba est ap-
ud Græ-
cos, *αἰσῶν*, in-
clinant. Ut
Poeta Ita-
lus tum di-
xit *Janibis*
pro *Janibi-
dis*, vel
Janibulæ.
Quomodo &
in obliquis
aliis peccari
solet, ut in
dativo ab
eodem; *Αἰ-
σῶν* pro *Αἰ-
σῶνδαι*. Ob-
servat ta-
men Charis-
ius nomina
hujusmodi
isofyllabice
aliquando
declinari, &
Varr. Cic.
dixisse hujus
seraps, *Βου-
ς* *Ἰπς*. In
his tamen

quæ Græcæ genitivum formant per os purum, genitivus potest esse isofylla-
bus. Nam ab hæc *ποῖς* dixeris *βοῦς* *ποῖς*. Sic *εὐφράσις*, *εὐφράσις*, ut triplex sit
in talibus terminatio. Quippe præter hanc Latinam est duplex Græca, *ποῖς*,
σις, & *ποῖς*. Nec illud observatione indignum, genitivos priorum in *α* ap-
ud veteres sæpe habere terminationem secundæ. Ut Varr. apud Cic. pro Verri;
item *Ανδραγαθῶν*, *Αριστοκλειῶν*, *Θεοφράστῶν*; & apud Virg. *Ῥαῖος*, *Ὀρῶν*, *Ἀχιλλεύς*;
apud Terent. *Χρῆμα*, &c. Quæ ob hanc rationem ita fieri videntur: nimirum
quæ terminantur in *α* dixerunt pro *Σίμωνος* *Ἰδῆς* *Σιμωνίδος*, unde *Σιμωνίδης*;
ita & *Ἰπς* *Ἰπιδῶν* dixerunt & *Ἀριστοκλείδης*, unde *Ἀριστοκλείης*, *Ἀριστοκλείης*,
Ἀριστοκλείης, *Ἀριστοκλείης*. Sic & dixerunt *Μαῦρος* & *Μαυροῦς*;
ab illo est hujus *Μωϋσῆς*, ab hoc *Μωϋσῆς*, *Μωϋς*, *Μωϋσῆ*. Quo gen. usus est Tert.

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusati-
vum formant per *es*, & *eis* diphthongum: ut, Partium;
omnium: Partes, omnes, vel, eis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ
suz morem variantur, genitivum mittunt in *es*: ut, Ti-
tan, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titānos, Panos,
Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut,
Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*,
(nisi sint neutrius generis in *a* non terminata:) ut Pa-
na, Phyllida, Amarylida, Orphea.*

Is tamen & *ys* per *es* purum declinata in genitivo,
accusativum faciunt, s nominativi mutata in *n*: ut, Te-
thys, Tethyos, Decapolis, lios, Genesfis, fios, Metamor-
phosis, fios: accusat. Tethyn, Decapolin, Genesfin,
Metamorphosin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt: alterum in
os non purum, alterum in *as* purum. Atque hæc pro
genitivorum ratione duplicem quoque accusativum
formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut Paris, genitivo
Paridos & Paris, accusativo Parida & Farin: The-
mis, genitivo Themidos & Themios, accusat. Themida
& Themim.

Feminina in *o*, genitivum in *us*, & accusativum in *o*
mittunt: ut, Sapphō, Sapphūs, Mantō, Mantūs, Cliō,
Cliūs; hanc Sappho, Mantō, Cliō.

Vocativus nominativo magna ex parte similis est in
nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s*: ut, Pallas,
Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos; vocati-
vo ó Pallas, Theseu, Tethy. Phyllis, Phyllidos, Ale-
xis, Alexios, Achilles, Achilleos; vocativo ó Phylli,
Alexi, Achille.

Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problema, poë-
ma: quæ veteres juxta Lat. quoq; formam declinabant,
addita syll. *tum*: ut, Hoc Problematum, hoc Poematum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequen-
tiore usu sunt: ut, Problematis, Poematis.

QUARTA DECLINATIO.

Quartæ declinationi nihil ferè difficultratis inest, nam duas tantum sortitur terminationes in recto singulari; nempe *us* & *u*: ut, Manus, genu ².

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis ³, tumulti ⁴, ornati, in genitivo: ut, Ter. *Ejus anuis causa*. Idem. *Nihil ornati, nihil tumulti*.

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *ii* ⁵: ut, fructui, concubitu; rariis, Fructu, concubitu.

Virgilius. *Quòd neque concubitu indulgent*.

Terent. *Vestitu nimis indulges*.

Currum autem pro currum Syncope est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iesus, in accusativo Iesum habet; in reliquis vero casibus ubique Iesu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ibus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, patus, portus, veru, *ibus* ⁶.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, fetibus, manibus, motibus.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fusiis tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes, plebei*.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es, ii* ⁸, & *e*, exibat.

Cicero. *Equites verò daturus illius dies parvas*.

Virgilius. *Munera letitiamque dii*.

Salustius. *Vix decimâ parte die reliquâ*.

Cæterum, præter ista quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim variâ probatorum authorum lectione, partim à sequentibus regulis discere licebit.

in *non* etiam desinunt; ut pro *corum*, non *corus*, modo sed & *corum* dicitur. Quædam in *a* exeunt & *um*, non item in *us*; ut pro *as*, dixere *assum*, & *assa*. Alia sunt quæ exeunt in *us* ⁴ & *um* ²; ut *factus*, *um*; *factus*, *um*; *anfractus*, *um*; *centus*, *um*; *ritus*, *um*. 3. Sic *maestus*, *gordius*, *fructus*, *domus*, *senatus*, *citius*, *parvus*, *fructus*. Ex quibus sunt genitivi usitati, non per syncopen, sed crasin, ut arguit ultima porrecta. 4. Sic *austus*, *valis*, *albi*, *senari*, *somni*, *exeriti*, *adfecti*, *lucti*, *falti*, *parti*, *gemiti*, *fructi*, *visati*, *strepit*, *corus*, *fusi*. 5. Id fit per apocopen, more *Eolom* qui auferunt è dativis iota subscriptum. 6. Pro *acus*, *ficus*, & *arceus*, consideratur auctoritas. 7. Hæc quoque declinatio fluxisse videtur è tertiâ; quare non mirum est, si nonnulla simul sint tertiæ & quintæ. 8. Vel i quando nominativus clauditur *es* impuro; ut, *fames*, *fami*; *ides*, *idi*.

2. Pro

Trojā ra-
rum est: oc-
curret tam-
men Perga-
mum, unde

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS

ROB. ROBINSON.

Pergama. 2.

Contractum

ab antiquo

suppellectilis,

Se sappelle-

tilia for-

matur à sap-

pellectile. 3.

Adde hæc

carbasus, pl.

hæc carbasus.

4. Rastia

rarius oc-

currit 3. ras-

tia, ut mul-

to usurarius

est, ita tu-

tus usurpa-

bitur. Iuit

autem rasti-

a rasti, ut

rastia à ra-

stia. 5.

Voces di-

xere frenus,

& frenum.

6. Fili &

castris, si

ullibi oc-

currant, 12.

rissima sunt.

7. Neutrum

in sing. quia est primæ contractorum apud Græcos, sed *Argi* formatur tanquam ab *Argis*, cum terminatione Latinâ. 8. Plurale est vix occurrit præterquam in SS. & uno Lucretii loco; est autem ab antiquo *erlus*. 9. In sing. rarum est; & *mundane* semper plurale dicitur Friscis Grammaticis. 10. *Epula* est ab antiquo *epula*, quod naturâ est adjectivum. Adde *delicium*, *delicia*; quod tamen ab antiquo *delicia*. 11. Idæ promontorium semper *Gargara* dicitur, vel *Gargarum*. 12. Adde & *Pangæus*. 13. *Sibuli* rarissimum est. *Sibuli* autem à *sibulum*, quod & adjectivo usurpatur: unde ora *sibula*, & colla *sibula* Virgilio, pro *sibulantibus*. 14. *Læus* est ab antiquo *locum*. 15. *Campanus* non pertinet ad regulam, sed ut adjectivum concordat cum *Avernus*, Cujus plurale *averni* non legitur. 16. Hoc est casu carentia; non quasi deficient casibus ratione significationis; nam quædam habent sex casus, alia tres; sed quia non habent casus ratione vocis; unde *invariantia* rectius dixisset. 17. *Fos* occurrit in N. A. V. 18. Per syncopen pro *nihilum*, ac proinde aptoton non est cum *nihil* habeat, perinde ac *nihilum*. 19. Idem quod exemplar, & occurrit in N. & A. 20. In plur. perfecta sunt neutra in u. 21. *Frugi* Vossio substantivum est, à *frux*, *frugi*, *frugis*, *frugem*, *fruge*, quæ omnia occurrunt: alicubi tamen videtur esse adjectivum; nisi sit dativus & regatur à verbo est, vel adjectivo *adoneus* intellecto: aut sit antiquus genitivus pro *frugis*, ut *sami* pro

Quæ genus aut flexum variant, quæcunque novato Ritu deficiunt, superent, Heteroclitia sunt.

Variantia genus.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernit, Pergamus infelix urbs Troum, Pergama gignit;

Quod, nisi plurali careat, facit ipsa supellex²: Singula femineis, neutris pluralia gaudent 3.

Eat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,

Rastrum⁴ cum freno⁵, filum⁶, simul atque capisurum:

Argos⁷ item & cælum⁸ sunt singula neutra; Sed audi,

Mascula duntaxat cælos recitabis & Argos;

Frenis sed & frenos, quo pacto & cætera ferant.

Nundinum⁹, & hinc epulum¹⁰, quibus addito balneum; & hæc

Neutra quidem primò, muliebria rite secundo: [sunt

Bublica plurali Jur. enalem constat habere.

Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris,

Manalus, atque sacer mens Dindymus, Ismarus, atque

Tarsara, Taygetus, sic Tænera, Massica, & alius

Gargarus¹¹.¹² At numerus genus his dabit alter utrumque,

Sibulus¹³, atque jocus, Læus¹⁴, & Campanus¹⁵ Avernus.

Defectiva.

Quæ sequitur manca est numero, casure, propago.

Aptota¹⁶.

Quæ nullum variant casum; ut fas¹⁷, nil, nihil¹⁸, insiar¹⁹:

Multa & in u²⁰ simul i; ut sunt hæc, cornuque, genuque:

Sic gummi, frugi²¹; sic Tempe, tot, quot, & omnes

A tribus ad centum numeros, Aptota²² recubis.

fami,

Monoptōta.

Esque Monoptōton nomen, cui vox cadit una :
Cen noctu¹, natu, iussu, injussu, simul astu,
Promptu, permittu : plurali legimus astus²,
Legimus inficias³, sed vox ea sola reperta est⁴.

Diptōta.

Sunt Diptōta, quibus duplex flexura remansit :
Ut fors⁵ forte dabit sexto, spens⁶ quoque sponte :
Sic plus⁷ pluris habet, repetundarum repetundis⁸ :
Jugeri⁹ & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant.
Tantumdem¹⁰ dat tantidem, simul impetis¹¹ hoc dat
Impete : junge vicem¹² sexto vice ; nec lego plura.
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cum hos
Quatuor hæc numero casus temere secundo¹³.

famis, cuiusmodi, pro cuiusmodi. 2. 2. Adde nomina literarum, ut *Albæ, Bæta, &c.* Et quædam, ut vocant, barbaræ: ut *Adam, Noë, Chem, &c.* Item pluralia neutra, (*Verbum, & Seraphim.* Nec non pluralia quintæ declinationis, ut *spes, fides, præter res, præter facies, ætes, & dies.* Adde & sequentia, *nefas, damnum* (nisi des illi gen. *damnum*, quia sit per syncopen à *damnum*, ut & *fatus* à *fatum*) *cares, coactives, grates, folles, liberi*, in plur. *potis, epos, spes, cæus, viru, opus, subtel, hic, gela, vera, astu*, pro *urbe*, *semit, sinapi, mulla, defrut, mello, facra, border, thura, eva, pondo*, necnam, necessum, necesse, cete, nede, pluralia, *volupe, confuse, reafuse, mane, cepe, malle, valem, aliqua, amicum, clatus, nique, frut, & gut*; quibus addi possunt nomina Villarum in *i, ant, r*, ut *Axi, Illing, & Axi Dori*. 1. Ablativus veterum more formatus pro *ad, de*. 2. Occurrit & in singul. apud *Sil. Ital.* 3. Dicimus *ire inficias*, ut *ire exsequar, ire suppetias*, quæ sunt Accus. ab *exsequar, suppetias*, & in iis reticetur *in exsequar, in suppetias* præpositio *ad*. 4. Adde Gen. *Nasci, dici, ejusmodi, cuiusmodi, inusmodi, aliusmodi* (pro quo veteres dixerunt *alimodi*, ut *cuiusmodi*, & *cuiusmodi*, pro *cuiusmodi*, & *cuiusmodi*.) Addunt *offensu, deficiatu, decisu, fenestatu, & similia*, cuiusmodi tamen minimum videntur non carere Ablat. Adde & Accusativu; ut *ad incens redactus*; ubi intelligitur *calces*. Nam tralatio est à ludo calculorum, seu calculi, quas *incens* dixerunt, cum cieri, hoc est, moveri anylius non possent. Verum pro isto *ad incens*, etiam *ad incens*, in neutro genere substantivè posito, dicitur. Addi possunt & Ablat. *boctum, relictu, effert, rogatu, rogatu, accut, dissipatu, objectu, monitu, admonitu, instigatu, concessu, inconsultu*. Item *sauc* (ab *inuit. sauc*, sed pluralis *sauc* est in usu.) *ambage* (tamen in plur. *ambages & ambagibus*) *ingratu*. Addunt etiam vocativos *malte & mæti* sed *Cato mæti* quoque usurpat. 5. Occurrunt & *fortu, furi, & fortu*. 7. Occurrit *spontu*; sed *sponte* frequentius est. 7. Reperitur & *pluvem, & pluve*. 8. Adjectiva sunt *accusativu* usurpata: nam intelligitur *accusativu* & *accusativu*. Et propterea in gen. & Ablat. inveniuntur in accusatione, quia verba accusandi duos hosce casus tantum regunt. 9. Ab antiquo *juge* vel *jugu*. 10. Adjectivum est compositum ex *tantu*, & *den*; habet etiam terminationem femininam *tantandem*. 11. *Impetis* rarum est. Lucretii est in plurali *impetibus*. Surteque ab *inuitat. imper*. 12. Leguntur *vices & vici*; rectius est *inuit. vix*: unde *vix adverbium*. 13. Adde *alibi, talis, dies, dicam*; nisi triptoton malis, quia *dicā* in Ablat. usurpat *Anthonius*. (*hæc, cæto; malis, mæto; vester, vester*; obiectu, obiectu; *inuitu, inuitu; ara, aribus; ora, oribus*; & similia.

2. Genit.

precis, vix
occurrit;
legitur ta-
men dativo
precis. 2. Ops
legitur in
recto, sed
pro Dea:
vel divitem
notat, unde
contrarium
inops. In
sing. pre-
station, in
plur. laetum
signat.

3. Nominat.

fixe apud
Ennium oc-
currit. 4.
Composi-
tum N. ha-
bet, ut con-
dum. 5. Ad-
de fixis,
procreis, &
dys. quo-
rum Nom.
non sunt in
usu. 6. De
pronomini-
bus quæ ca-
rent vocat.
vide pa. 37.

2. Excipe si

tantum plu-
ralia sint, ut
Delphi, A-
thenæ, &c.
vel si in re-
gionum no-
minibus ad partes attendatur; ut Gallie, Hispanie: vel si pluribus idem sit
nomen; ut, complures fuerunt Calares: vel si similitudo significetur; ut apud
Ovid. Et multum illic Hectoris esse puta. 8. Ut, tancum, stipes, adæ, &c. 9. Ut, re-
ger, scabiarum, resina, &c. 10. Ut, cava, salua, &c. 11. Ut, la, deum, &c. 12. Ut, an-
rum, argatur; &c. 13. Mineralia, ut, sulphur, niterum, &c. 14. Sic leguntur saba,
fiara, lupini, pisa, zezania, arena. Et ex herbis, carota, urtica, melua, ci-
caut, papaveca, &c. quibus addi possunt & florum nomina; ut, rosa, lilia,
&c. Ex metallis & mineralibus leguntur in plurali ara, orichalca, stan-
na, cellata. 15. Sic aquæ, vana, munda. 16. Sic pices, cera. 17. Est nomen
proprium. 18. Hebræis plurale. 19. Adde pulchre, fopoe, cestus, pro orna-
mento muliebri, vofus cum masc. est, muscus, meridies, mundus, pro orna-
mento muliebri. Addunt Grammatici somus, pulvis, genus, Sol, aer, ros,
cancer, adeps, autumnus, clavus, cecus, sitis, metus, recus, timor, vix, pallor,
fux, quæ tamen aliquando in plurali leguntur. 20. Plurale Cellio. 21.

Triptóta.

Tres quibus inflectis casus, Triptóta vocantur:

Ut precis¹ atque precem, petit & prece blandus amicam;

Sic opis² est nostræ, fer opem legio, atque ope dignus;

At tantum recto frugis³ caret, & diticenis⁴:

Integra vox vis est, nisi desit fortè dativus⁵.

Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.

Quæ referunt, ut qui: quæ percontantur, ut equis:

Et quæ distribuunt; ut nullus, neuter, & omnis:

Infinita solent his jungi; ut quilibet, alter:

Quinto hæc sæpe carent casu; & prænomena⁶, præter

Quatuor hæc infra, noster, nostras, meus, & tu.

Propria⁷ cuncta notes, quibus est natura coeiciens,

Plurima ne fuerint: ut Mars, Cato, Gallia, Roma,

Ida, Tægus, Lælops, Parnassus, Eucephalusque.

His frumenta⁸ dabis, pensa⁹, herbas¹⁰, uda¹¹, metalla¹²;

In quibus aetherum quæ sint placita ipse requiras:

Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.

Hordeæ, farra¹³, forum, mel, mulum, deitura¹⁴, thusque¹⁵,

Tres tantum similes voces pluralia ferant.

Hesperus¹⁶ & vesper, pentas, limusque, finusque,

Sic penus & sanguis¹⁷; sic æther, nemo; sed ista

Mascula sunt numerum vix excedentia primum¹⁸.

Singula feminei generis, pluralia raro

Fubes atque salus, sic talio¹⁹ cum indole, tussis²⁰,

Vix²¹, humus, atque lues²²; sitis & fuga²³; junge quietem²⁴,

Sic cholera atque fames, bilisque²⁵, senectas, juvenus;

Sed tamen hæc, scaboles, labes, ut & omnia quintæ,

Tres similes casus plurali sæpe tenebunt:

Excipe res, species, facies, aciesque, diesque;

Quas voces numero totas licet esse secundo.

Istis multa solent muliebria nectere; ut hæc sunt,

Stultitia, invidia, & sapientia, delidia, atque

Id genus innumeræ voces²⁶, quas lexi præbet:

minibus ad partes attendatur; ut Gallie, Hispanie: vel si pluribus idem sit
nomen; ut, complures fuerunt Calares: vel si similitudo significetur; ut apud
Ovid. Et multum illic Hectoris esse puta. 8. Ut, tancum, stipes, adæ, &c. 9. Ut, re-
ger, scabiarum, resina, &c. 10. Ut, cava, salua, &c. 11. Ut, la, deum, &c. 12. Ut, an-
rum, argatur; &c. 13. Mineralia, ut, sulphur, niterum, &c. 14. Sic leguntur saba,
fiara, lupini, pisa, zezania, arena. Et ex herbis, carota, urtica, melua, ci-
caut, papaveca, &c. quibus addi possunt & florum nomina; ut, rosa, lilia,
&c. Ex metallis & mineralibus leguntur in plurali ara, orichalca, stan-
na, cellata. 15. Sic aquæ, vana, munda. 16. Sic pices, cera. 17. Est nomen
proprium. 18. Hebræis plurale. 19. Adde pulchre, fopoe, cestus, pro orna-
mento muliebri, vofus cum masc. est, muscus, meridies, mundus, pro orna-
mento muliebri. Addunt Grammatici somus, pulvis, genus, Sol, aer, ros,
cancer, adeps, autumnus, clavus, cecus, sitis, metus, recus, timor, vix, pallor,
fux, quæ tamen aliquando in plurali leguntur. 20. Plurale Cellio. 21.

Plinio

Quam tibi præfixam seu certum collige fihum;
Rariùs his numerum, quandoque sed adde secundum.

Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
Delicium²⁷, senium, lethum, comumque, salumque;
Sic barathrum, virus, vitrum, viscumque, penumque,
Justitium, nihilum, rer, lac²⁸, gluten, simul haec:
Akle gelu, solum²⁹, jubar. Hic quæque talia ponas,
Quæ tibi si observes, occurrent multa legenti³⁰.

Mascula sunt tantum numero c nientia secundo,
Manes³¹, majores, cancelli, liberi³², & antes,
Menses profurium, lemures³³, jussi, atque minores;
Cum genus assignant natales³⁴: akle penates³⁵,
Et loca plurali, quales Gabiique, locrique,
Et quæcunque legas passim similis rationis³⁶.

Hæc sunt femine generis, numerique secundi,
Euryæ, phaleræ, graecisque, manubiæ, & idus,
Antiæ³⁷, & induciæ, simul infidiæque, minæque³⁸,
Excubiæ, nonæ³⁹, mige, tricæque⁴⁰, calendæ,
Quisquilæ⁴¹, thermæ⁴², cunæ, diræ⁴³, ezequæque
Feriæ⁴⁴, & inferiæ⁴⁵; sic primitivæque, plagæque
Retia signantes, & valvæ, dextræque;

Nuptiæ item & lares⁴⁶: adduntur Thebæ & Athenæ⁴⁷:

Plinio plurale. 21. Plurale Virgilio. 22. Prudentio plur. 23. Plur. Virg.
& Tac. 24. Plur. Cic. 25. Plinio plur. 26. Cujusmodi sunt castitas, ele-
gantia, fides, pro virtute, galla, impietas, incerta, justitia, injustitia, lux,
pro qualitate, mollitia, pietas, pigmenta, putredine, puccina, rabies, requies, sancti-
tas, sanies, signitia, scindia, supellex, tabes, terra pro elemento, recordia,
voluntas. Quibus addunt Grammatici & alia quæ in plurali rarius occurrunt,
ut, arena, avaritia, barba, benevolentia, caritas, ceca, ceruus, contagio, culpa, cu-
tis, fama, gazæ, gloria, balæx, bara, impietas, infamia, insania, inimicitia,
ira, luculentia, mores, nex, oblitio, olivæ, paupertas, pax, perfidia, perni-
cies, pestis, plebs, pedes, profapia, salubritas, spes, spes, stentitas, tellus, va-
lentia, vis, vira. 27. Legitur delicta ab antiq. delicta. 28. Lac & haec ad
uda pertinent. 29. Occurrit in plurali. 30. Cujusmodi sunt, callum, cocum,
ebur, fœ, fascinum, fœ, hepar, hilum, nil, nihil, nefas, nitrum, pelagus,
pus, sal, sinapi, siler, siser, vulgus. Quibus addunt & ævum, alluvium, aluvium,
celum, gaudium, ingenium, jus, lunum, macellum, mare, murmur, Pascha,
pedum, radus, rus, solum; raro pluralia. 31. Naturâ adjectivum, ut majores
& minores. 32. Repertur in singulari. 33. App. singulari. 34. Naturâ ad-
jectivum. 35. Livio singulari. 36. Addunt Grammatici annales, arvis, ex-
lines, cani, carceres, casses, edivilli, fasses, fines, fœi, fort, fœci, fœci, fœci, fœci,
Caramantes, gemini, grani, bovi, indigetes, inferi, lares, lendes, loculi, ludi,
lombi, magistratus, mores, Nomades, nostrates, optimates, panni, pleque, plures,
posteri, primores, proceres, pugillares, Quirites, sales, fœces, singuli, spiritus, su-
perci, triplices, vopres. Quorum pleraque naturâ suâ adject. sunt, & alia in sing.
licet rarius, occurrunt. 37. Naturâ adject. 38. Nempe pro comminatione vel
murorum eminentiâ, nam aliâ signif. singulare est. 39. Nonæ, calendæ, &
idus, naturâ adjectiva sunt. 40. Singulari Oppidum Apuliz. 41. Obsoletum
est Quisquilæ. 42. Naturâ adject. 43. Adject. 44. Scriptor. Ecceles. sing.
45. Naturâ adject. 46. Latius obsoletum est. 47. Nonnulla tamen in sing.
occurrunt; ut, cunæ, & cunæ, &c.

phra, Esqui- Quod genus inchoas¹ & nomina phra locorum².
lie, Fregel- Rarius hæc primo, plurali neutra leguntur,
la, Gades, Mania, cum tesquis, præcordia, lustra³ ferarum,
Tralles, &c. Arma, mapalia; sic bellaria, munia, castra;
2. Feminin. Funus iustia⁴ petit, petit & sponsalia⁵ virgo,
regulâ con- Rostro⁶ disertus amat; puerique crepundia gestant;
tentis adde Infantesque colunt cunabula; consulit exta
apina, cau- Augur, & absolvens superis effata⁷ recantat.
le, sula, Festa Deum poterunt, ceu Bacchanalia jungi⁸.
fortuna, pro bonis, Quod si plura leges, licet hæc quoque classe reponas⁹.
gera, opes, Redundantia.
pro divitiis, mundina,

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas:
salina, scopa, flautiva, Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitruque.
(naturâ ad- Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
joct.) sup- Sensus & hoc sensum, tignus tignumque, tapetum
pena, vine- Atque tapete tapes, punctus punctumque; sinapi,
bra. Addunt Grammatici
ci & alia Sinus & hoc finum vas lactis, mendague mendum,
rarissime Viscus & hoc viscum; sic cornu & flexile cornum.
singularia; At Lucanus ait, Cornus tibi circa sinistri:
ut, ades, Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?
alpes, am- Talia doctorum tibi lecto mille ministrat¹⁰.
baget, angu- Sed tibi præterea quedam sunt Græca notanda,
stra, antia, Quæ quarto casu fecum peperere Latinum:
antenna, ara, ar- Nam panther¹¹ panthera creat, crateraque crater;
guxia, bar- Cassida¹² cassis habet, sed & ather æthera fundit:
da, biga, Hinc cratera venit, venit athera; sic caput ipsum
blanditia, æcermonia, compedes, copia, crates, dapes, decima, delicia, Dryades, epula, Eu-
menides, faceria, fauces, fides, foves, gena, gingiva, gripsi, habena, illecebra,
ineptia, inimicitia, laiebra, litera, minutia, mania, naves, officina, palea, parca,
partes, prestigia, preces, quadriga, reliquia, reves, salebra, sarcina, scilla, sor-
des, sortes, sym; legades, vigilia, vindicia, vires. 3. Pro spatio temporis singu-
lare est. 4. Val. Flac. sing. 5. Natura adjectivum. 6. Avium, naviumque
rostrum, singulare est. 7. Naturâ adject. 8. Sic & ludorum nomina; ut, Pythia,
Olympia, &c. in quibus festa & certamina intelliguntur. 9. Pluralibus in
regulâ contentis adde cete, conina, luvina, Magalia, parapherna, prabia, rapicia,
reptia, scusa: Et locorum nomina; ut, Ariaxata, Baëtra, &c. Addunt Grammatici,
alla, astriva, adversaria, avia, bona, brevina, cibaria, diaria, genitalia, hyberna, milla-
ria, multitia, natalitia, nuarcia, parentalia, prabenda, seria, stativa, verenda, vi-
nacea, utensilia, apicaria, aplastra, arbitria, compita, donaria, flabra, fraga, gesia, in-
vestina, ilia, iuga, jugera, lamensa, licia, lunina, oblivia, palcaria, pasena, pestacula,
pholia, subscilia, tempora, vada, verbera, visera, vivaria: quorum multa adject. sunt
subst. usurpata, multaque in singulari, rarius licet, occurrunt. 10. Huc refer
que desinunt (1) in a & um; ut, acetabula, acetabulum. (2) in a & us; ut aranea,
araneus. (3) in us & um; ut, anudotus, anudotum. (4) in er & um; ut, alabaster,
alabastrum. (5) in a & os; ut, tiara, tiaras. (6) in a & e; ut, cepa, cepe (7) in o &
um; ut, postulatuo, postulatuum. (8) in io & us; ut, concursio, concursus. &c. Confule
Vossium de analogia lib. 1. c. 35. 11. Vix occurrit sub istâ terminatione. 12. Per-
tinet potius hæc vox ad sequentem reg. quia nec vox Græca est, nec accusativum
formæ capida; sed capidem.

Cassida magna tegit, nec rale panthera domari¹.

Vertitur his rectus, sensus manet, & genus unum:

Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer², stipis & stips³,

Sic cinis atque ciner⁴, romis romer, scobis & scobs,

Pulvis item pulver⁵, pubes puber⁶: quibus addes

Quæ pariunt or & os, bonor & labor, arbor, odorque;

His & apis & apis, plebs plebes⁷:⁸ sunt quoque multa

Accepta à Græcis, geminam referentia formam;

Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,

Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,

Tencrus item Tencer: Dabis huc & cætera cuncta,

Quæ tibi par ratio dederint, & lectio casta⁹.

Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi:

Laurus enim lauri facit & laurus genitivo:

Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;

Sic colus, atque penus¹⁰, cornus, quando arbor habetur;

Sic lacus¹¹, atque domus; licet hæc nec ubique recurrant:

His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquant¹².

Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda

Multa, sed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt;

Arma, jugum, nervus, somnus, clivusque, animusque,

Et quot limus habet, quot frenum, & cera, bacillum:

A quibus us simul is formes; ut inermus inermis:

Rarior est hilarus, rox est hilaris bene nota.

COMPARATIO NOMINUM.

Comparantur nomina, quorum significatio augeri
minuive potest.

Gradus comparationis sunt tres.

Positivus, qui rem sine excellu significat: ut, Albus,
niger, probus, improbus.

Comparativus, qui significationem sui positivi per
adverb. magis augeat: ut, Albior, probior, id est, Magis
albus, magis probus. Fit autem regulariter a secundo

Adonis, Adoneus; Agamemnon, Agamemnus; Amato, Amazon; Evander, E-
vandrus; Geta, Getes; Ligur, Ligus; Menander, Menandrus; Palamo, Pala-
mon; Perseus, Perses; Simo, Simon; Thymber, Thymbrus, &c. Sic Ode, Oda;
lampas, lampada; hebdomas, hebdomada; & similia. 10. Penus est tantum quartæ,
nam genitivus peni est à recto penam. 11. Non reperitur secundæ. 12. Cu-
jusmodi sunt versus, arcus olim secundæ; cibus, fagus, fastus, humus, lectus,
somnia, sonus, succus, susurrus, ventus, vulgus, omnia olim quartæ. Præter
hæc redundantia secundæ & quartæ, sunt & alia primæ & tertiæ; ut,
Orestes, Oronies, Calchatis, Pascha, &c. Alia secundæ & tertiæ, ut sequester,
glomus, Mulciber, Oedapus, Polypus, vesper, Perseus, Typhæus, Tydeus, &c.
Alia tertiæ & quartæ ut senus, specus, jacus. Alia denique tertiæ & quintæ,
ut requies, plebes.

1. Huc re-
ferat *anagen*
à cuius ac-
culativo
form. *ana-*
gena. 2.
Vossio inter
obsoleta re-
ponitur. 3.
An *stips* in
nominativo
occurrit,
dubitari
possit. 4.
Ciner vix
occurrit. 5.
Pulver Vos-
sio obsole-
tum. 6. Na-
tura adject.
7. Plebes
habet non
tantum ple-
bis, sed &
plebs in
genitivo.
8. Huc re-
ferri debent
juvenis, ju-
venta; sene-
lus, senella;
buris, dura;
avarities, a-
varitas, ma-
teries, mate-
ria; & simi-
lia. 9. Cu-
jusmodi

sunt Achil-
les, Achil-
len; Ut esse,
Ut essens.

positivi.

2. *Dextimus* & *sinistimus* videntur propositivis usurpari. 2. *Maturimus* non *maturimus*, à *maturus*. 3. *Agillimus*, *gracillimus* & *docillimus* rejiciuntur à Vossio, quia desideratur autoritas. Apud Charisium vero est *agilissimus* & *docilissimus*; unde *agilissime* & *docilissime*. Quin & locum hic ubi vindicant *imbecillimus*, quod apud Senecam occurrit. Rectum quoque est *imbecillissimus* quod Celsus usurpat. 4. Formatis sc. Comparativis & superlativis ab antiquis participiis in *ns* & ut, *benevolens* & *benevolens*; quo utitur Plautus. Veteres similiter dixerunt *beneficiens*, unde *beneficientia*, in var. lib. pro *beneficentia*; & *beneficientior* in Lælio legitur: sed vulgo scribitur extrinsecus fertià vocali. Porro veteres hos etiam gradus formarunt à positivis in *us*; unde *mirificissimus* Terent. 5. *Veridicus* non comparatur. 6. Cujusmodi etiam sunt *arduis* & *ardissimus*; *egregius* pro *egregius* Juv. *exiguus*; in *lustris* pro *injuris*; *innoxius* vel *innocens*; *necessarius*; *perpetuus*; *strenuissimus*; *tenuis* pro *tenuissimus*; *vacuissimus*. Occurrunt & alia apud Plautum, cujusmodi sunt *verberatissimus*, *spissigradissimus*, *exclusissimus*, *occussissimus*, *parissimus*, *oculissimus*, quæ alià *lucè* signanda non sunt, cum multa consingant, quæ nunquam recepit sermo Romanus.

COMPA.

positivi casu in *i*, additâ syllabâ *er*: ut, ab amici, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valde, vel maxime significat: ut, Doctissimus, Justissimus, id est, valde vel maxime Doctus, Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i* adjectis *s*, & *simus*: ut, à Candidi, prudenti, fit candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, abjecto *rimus* superlativum formant: ut, pulcher, pulcherrimus; niger, nigerimus.

Excipiuntur, Dextimus¹ à Dexter, Maturimus², sive Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *is* in *limus*: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus:

Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, humillimus: Similis, simillimus³.

Quæ derivatur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur 4: Maledicus, maledicentior, maledicentissimus, à dico 5: Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, benevolentior, benevolentissimus, à volo. Magnificus, magnificentior, magnificentissimus, à facio.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbium magis & maxime: ut, Idoneus, magis Idoneus, maxime idoneus. Arduus, magis arduus, maxime arduus.

COMPARATIO INUSITATIO R.

Interim acce judicium adhibendum est, ut quæ in legendis authoribus raro occurrunt, raro itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Affiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus, piensissimus, vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, exiguiissimus, apud Ciceronem. Tuissimus, multissimus, apud Ciceronem⁶.

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior¹, optimus². Malus, pejor³, pessimus.
Magnus, maior⁴, maximus⁵. Parvus, minor⁶, minimus.
Multus plurimus, multa plurima; multum plus⁷ plurimum. Vetus, veterior⁸, veterrimus. Deterior, deterrimus; ab antiquo deter⁹. Nequam, nequior, nequissimus. Cirrà, ceterior¹⁰, citius. Intrà, interior¹¹, intimus. Infrà, inferior¹², infimus. Extrà, exterior¹³, extimus vel extreinus. Suprà, superior¹⁴, supremus vel summus. Pòst, posterior¹⁵, postremus. Ultra, ulterior¹⁶, ultimus. Propè, propior¹⁷, proximus; à quo proximior, apud *Ovidium*. Fridein, prior, prius. Diu, diutior, diutissimus. Sæpe, sæpius, sæpissimè.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Inclutus, inclutissimus. Opinus, opinior. Ocyor¹⁸,
ocyssimus; ab *αγρός*. Novus, novissimus. Adolescens,
adolefcenrior. Potior, potissimus¹⁹. Longinquus, long-
inquior. Penes, penissimus. Meritus, meritissimus. Si-
nister, finitrior. Juvenis, junior²⁰. Senex, senior,
Maximus natu. Ante, anterior. Nuper²¹, nuperrim-
us.²²

Interdum autem à substantivis fit comparatio, sed abutitive:

ut, { Neronior, } à { Nerone.
Cingdior, } { Cingdo.
Pœnior, } { Pœno-3.

maioris. Vel quod maxime adulescit est à *μεῖζω* 9, nam Latini ζ, quo carebant in j consonum mutabant, quomodo à *ζέφυρο* jugo. 8. Per syncope è *μακρῆς*. 6. A *maior* vel potius à *maius*, quod à *μαῖνός* Atticè pro *μακρός*. 7. A *πλείον*, conversò v in *ne*. 8. Ab antiquo *vetor*. 9. Id autem à *deterior*, cum deteriora sint quæ magis detrita. 10. A *citer*, quo usus Cato, sed penè obsolevit. 11. Ab antiquo *interius* vel *inter*. 12. Ab *inferus* vel *infer*, quibus usi Veteres. 13. Ab *exterior* vel *exter*; nam utrumque inventur. 14. A *superas*, quo usus Cato. 15. A *posterior*. 16. Ab antiquo *ulter*. 17. *Proxior*, *proximus*, *superius*, vel caetera positivis, vel à positivis obsoletis formantur; necne enim placet ab adverbis vel præpositionibus comparativus & superlativus deducere: quia quæ plane diversæ sunt classis etiam essentiâ differunt; ac comparativus notat excessum positivi sui manente essentiâ. 18. *Occur*, scribendum, quia venit ab *αἰνέω*. 19. A *potis*. 20. Per syncope ex *juvenior*. 21. A *nepos*. 22. Adde comparativo carentia *intus*, *interius*, *facius*, tem *interius*, *falsus*, *fidus*, *persecutus*, *inustus*, *confusus*, *meritus*, *apricus*, *bellus*, *inustus*; & alia: quorum etiam aliqua nec in superl. reperiatur. Adde etiam superl. carentia, *proximus* cum induit naturam positivæ, & format *proximior*, *ingen*, *superius*, *dexter*, nam *dextimus*, & *sinistimus* pro positivis usurpantur; *exterior*, *interius*, *superius*, *inferius*, *facius*, *interius*, quod apud Martialem: *infinitus*, *confinitus*, quo usus Tullius: *dexter*, *dextrior*, quod apud Tullium, Ovid. Plant. &c. sed à *dis* & *dior* est & *disipimus*. *Licentior*, uti antequam, soli sunt comparativi. 23. Naturam tura adjectivorum induunt, & significant qualitatem.

COMPARATIONUM TYPUS.							
SINGULARITER.				PLURALITER.			
	Positivus.	Compar.	Super.	Positivus.	Compar.	Superlat.	
	Doctus, Sener, Dulcis, Felix, Prudens.			Docti, Teneri, Dulces, Felices, Prudentes.			
No.	us er is a is x us um e	{ ior ior ius	{ mus ma mum	i es æ es a ia	iores iores iores	{ mi mæ ma	
Ge.	i æ is i	ioris	{ mi mæ mi	{ erum arum orum	ium	iorum	{ morum marum morum
Da.	o a is o	icri	{ mo mæ mo	m ibus	icribus	mis	
Ab.	um em em em am em em em um e ex ns	iorem iorem ius	{ mum mum mum	{ os es as es a ia	iores iores iora	{ mos mas ma	
Vo.	e er is a is um e	{ ior ior ius	{ me ma mum	{ i es æ es a ia	iores iores iora	{ mi mæ ma	
Ab.	o a o	{ i e i	{ mo mæ mo	is ibus	icribus	mis.	

Sunt & adject. quæ non variantur per gradus. Talia sunt gentilia, ut *Romanus*, *Spartanus*; possessiva, ut *patrius*, *Evandrius*; numeralia, ut *primus*; materialia, ut *aureus*; diminutiva, ut *aureolus*; interrogativa, ut *qualis*; temporis significativa, ut *besternus*; participalia in *dus*, ut *amandus*; desinentia in *bundus*, ut *errabundus*; *tre-mebundior* tamen est apud Colum. In *plex* excentia, ut *duplex*. Excipe *simplex*, & *multis* *plex*. Desinentia in *mus*, ut *legimus*. In *vus*, ut *fugitivus*. Verbalia puta, nam *festivissimus* est apud Terent. Composita à *fiero*, & *gero*, ut *armiger*, *fugifer*. Item hæc adjectiva, *almus*, *balbus*, *canorus*, *canus*, *cicur*, *claudus*, *compos*, *degener*, *dispar*, *eugenus*, *exor*, *geminus*, *hodiernus*, *impos*, *magnanimus*, *mediocri*, *memor*, *miras*, *mutulus*, *praditus*, *retulus*, *unicus*, atque alia, sed pauca, in quibus per particulas excessus, uti sunt *magis*, *valde*, & *maxime*, suppletur comparat. & superlat. defectus.

DE PRONOMINE.

PRONOMEN est pars Orationis, quâ in demonstranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita; ut, Egomet, tute, idem, & similia: ut etiam, qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Species Pronominum est duplex; Primitiva, & Derivativa.

Ad Primitiva spectant ista, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa. Demonstrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva, nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, vel partes & sedas significant; ut, nostras, vestras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus Pronominum duplex est; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnia Pronomina, præter hæc quatuor, Tu meus, noster, nostras. *Martialis* tamen Pronomini ipse vocativum tribuere videtur, quum ait,

Ut Martis revoceetur amor, summi que Tonantis,

A te Juno petat ceston, & ipsa Venus.

DE GENERE.

Genera sunt in pronominebus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

& alius. Idem de cæteris statuendum. Itaque nil mirum si unus, nullus, alius, uter, neuter, nonnullaque alia inflectantur per i; ut ille, iste, ipse; nam non minus quam isthæc Pronomina sunt. 2. Immo cætera omnia Pronomina, excepto ego, in vocativo usurpantur; ut exemplis ostendere in promptu esset.

1. Item

quis, casus
& cuius.

Quin &

Pronomini-

bus accen-

tenda sunt

multa alia

pro nomi-

nibus vulgo

habita; ut

totus, nullus,

nullus, solus,

totus, uter,

alter, neuter,

aliquis, alius,

reliquus, cæ-

terus, omnis,

quisque, ne-

mo, quidam,

ambo, uter-

que, &c. Certe

Prono-

mina esse

arguit quod

secundario

solum signi-

ficient rem

cum ponan-

tur pro no-

mine. De-

inde si quis

est Prono-

men quod

de pluribus

rogat, erit

& uter quod

de duobus

interrogat.

Idem si

Pronomina

sint hic, ille,

ipse, quibus

responde-

mus cum

questio per

quis insti-

tuitur; Pro-

nomem quo-

que erit al-

lius; item

nullus: si

nullus certe

DE DECLINATIONE.

3. *Mis* & *is* sunt antiqui genitivi pro *mei* & *tui*. 4.

Pro ille Veteres dixere *illius* vel *alle*.

5. *Ipsus* pro ipse comitum est. *Ipsud* barbarum est. 6.

Non tanta est anomalia in *hic* quam videtur. Nam ut *fec* est ex *face*, ita *hic* ab *hice*, pro quo nunc

geminata c *hucce* malumus. *Hice* autem est ex antiquo *hic*,

(quod ex *es*) & *ce*, ut ab *is* &

ipse est *ipse*, unde femininum ca-

ipse. Ut vero ab *is* est *ejus*, *ei*, *eum*, *eo*, ita ab *hic* esset *hujus*, *hui*, *huius*, *ho*; sed pro *hui*,

hum, *ho*, adjectio *ce* fuit *hucce*, *huncce*, *hooce*; unde abjecta vocali factum *huc*, *hunc*, *hoo*. Sed in plurali erat *ha* etiam in neutro. Sed pro *ha*, addito *ce*,

fecere *hace*, unde *hac*, quod in neutro remansit in usu, ut differet à feminino *ha*. Sed olim etiam in muliebri genere *hace* & per apocopen *hac* dixere.

7. Ab ea feminino Antiqui in genitivo fecere *ea* pro *ejus*. Ab *is* item in Accusativo *is*, ut à *istis*, *istim*. In Dativo & Ablativo plurali etiam *ibus* dictum pro *is* : in feminino item pro *is*, *ibus*. 8.

Maxima anomalia in eo quibundam esse videtur, quod *quis* & *qui* in obliquis *ejus* & *eius*, faciant per *e*. Atqui eadem est litera *e* & *q*. Adde quod Veteres in genitivo etiam dixerunt *qujus*. Itidem in dativo scripsere *qui* : Posteriores vero *e* prætulerunt, ut differet à nominativo *qui*, aut si qui mallerent *q* reservare, qui scribebant, per diphthongum. Ab hoc dativo *qui* est ablativus *quo*, omisso *i* : quomodo abscissa eadem vocali, à veteri dativo *mus*, est ablativus *quo*. Etiam in plurali nominativo Veteres dixerunt *quos*. Unde remansit dativo & ablativo *quibus*; ut à *pipper*, *papiribus* : nisi eos casus formare malis à *dar*. & ablat. singulari. Nam *qui* in abl. usus Plaut. Et nunc in usu est cum intelligitur *modo*, ut *qui fieri potest* ? quod est integre *quomodo*. In compositis etiam usitatus est.

9. Quod olim erat *meus*; unde remansit vocativus *mi* pro *mie*, ut à *filius* est *filii* pro *filie*.

Declinationes Pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i* : ut, Ego, tu; genitivo Mei 3, tui, & sui, quod recto caret in utroque numero.

Genitivus secundæ definit in *ius* vel *jus* : cujus formæ sunt ille 4, ipse 5, inter genitivo Illius, ipsius, istius; Hic 6, is 7, qui 8; genitivo Hujus, ejus, cujus.

Genitivus tertiæ declinationis exit in *i*, *is*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur : cujus sortis sunt,

Nominativo	{	Meus 9, mea, meum,	} Genitivo	Mei, meæ, mei.
		Tuus, tua, tuum,		Tui, tuæ, tui.
		Suus, sua, suum,		Sui, suæ, sui.
		noſter, noſtra, noſtrum,		Noſtri, noſtræ, noſtri
	{	veſter, veſtra, veſtrum,		veſtri, veſtræ, veſtræ.

Genitivus quartæ habet *dis* : ex quo ordine, sunt, Noſtras, veſtras, cujas : Genitivo Noſtratis, veſtratis, cujatis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE GERE.

Personæ Pronominum sunt tres, Primæ, Secunda, Tertia; ut, Ego, Tu, Ille.

DE FIGURA.

Figura est duplex : Simplex ut, Ego : Composita, ut Egomet.

ab *is* est *ejus*, *ei*, *eum*, *eo*, ita ab *hic* esset *hujus*, *hui*, *huius*, *ho*; sed pro *hui*, *hum*, *ho*, adjectio *ce* fuit *hucce*, *huncce*, *hooce*; unde abjecta vocali factum *huc*, *hunc*, *hoo*. Sed in plurali erat *ha* etiam in neutro. Sed pro *ha*, addito *ce*, fecere *hace*, unde *hac*, quod in neutro remansit in usu, ut differet à feminino *ha*. Sed olim etiam in muliebri genere *hace* & per apocopen *hac* dixere. 7. Ab ea feminino Antiqui in genitivo fecere *ea* pro *ejus*. Ab *is* item in Accusativo *is*, ut à *istis*, *istim*. In Dativo & Ablativo plurali etiam *ibus* dictum pro *is* : in feminino item pro *is*, *ibus*. 8. Maxima anomalia in eo quibundam esse videtur, quod *quis* & *qui* in obliquis *ejus* & *eius*, faciant per *e*. Atqui eadem est litera *e* & *q*. Adde quod Veteres in genitivo etiam dixerunt *qujus*. Itidem in dativo scripsere *qui* : Posteriores vero *e* prætulerunt, ut differet à nominativo *qui*, aut si qui mallerent *q* reservare, qui scribebant, per diphthongum. Ab hoc dativo *qui* est ablativus *quo*, omisso *i* : quomodo abscissa eadem vocali, à veteri dativo *mus*, est ablativus *quo*. Etiam in plurali nominativo Veteres dixerunt *quos*. Unde remansit dativo & ablativo *quibus*; ut à *pipper*, *papiribus* : nisi eos casus formare malis à *dar*. & ablat. singulari. Nam *qui* in abl. usus Plaut. Et nunc in usu est cum intelligitur *modo*, ut *qui fieri potest* ? quod est integre *quomodo*. In compositis etiam usitatus est. 9. Quod olim erat *meus*; unde remansit vocativus *mi* pro *mie*, ut à *filius* est *filii* pro *filie*.

1. Etiam
alix voces
verba sunt
sed quæ hu-
jus sunt
Classis
væ iðoꝝ
sic appel-
lantur.

2. Græcis
vocatur
ἄλλοις
ἑκάστος
Latinis for-
tasse forma
rectius, mi-
nus certe
ambigue
dicatur. A-

liud vero
gen. gram-
maticum,
aliud phy-
sicum, nam
hic signifi-
catio, illic
potius ter-
minatio re-
spicitur.
Verbum e-
nim (si pau-
cissima ex-
cipias) vel
in *O* defi-
nit, vel in
O P. Si in *O*
vel admit-
tit, vel re-
spicit: si ad-
mittit, ver-
bum acti-
vum vo-
cant, quia
plurimum
notat actio-
nem. Si re-

spicit & nominant neutrum. Si in *O* terminatur, vel *r* abjicere potest, quod
passivum vocitant; vel non potest, quod commune aut deponens dicitur.
At ratione actionis vel passionis physice quatuor sunt verborum classes.
Quædam significant actionem, ut *amo*, *aiō*, *volō*, item *ambulo*, *sequor*: quæ-
dam passionem, ut *amæ*, *cupulo*: quædam utrumque, ut *tueor*, *digæ*: quæ-
dam neutrum, ut *sim*, *fiō*, *moror*, *interco*: quæ dicuntur substantiva, quia
notant substantiam esse, fieri, vel esse definire. 3. Nisi placet quatuor
verborum genera assignare, omisso communi: quia communia pene ex-
oleverunt.

Præter Ecquis, quod utrumque in feminino habere
reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in composi-
tione, Nam, piam, putas, quam, que; ut, Quisnam,
quispiam, quisputas, quisquam, quisque. Et hæc ubique
(præterquam in ablativo singulari) *quæ* habent, non
qua: ut, Quænam doctrina? Negotia quæpiam; Opti-
ma quæque.

Quis etiam cum seipso componitur; ut, Quisquis,
quod & in hunc modum variatur:

Nominativo Quisquis, quicquid; Accusativo Quic-
quid; Ablativo Quoquo, quaque, quoquo.

Qui, in compositione præponitur his particulis, Dam,
vis, liber, cunque; ut, Quidam, quivis, quilibet, qui-
cunque. Et hæc (præterquam in ablativo singulari)
quæ retinent, non *qua*: ut, Quædam puella, Quæ-
dam facinora.

DE VERBO.

Verbum¹ est pars orationis, quæ modis & tem-
poribus inflexa, esse aliquid, agereve, aut pati
significat; ut, Sum, existo: moveo, moveor: tan-
go, tangor.

Verbum dividitur imprimis in personale, ut Docéo,
& impersonale, ut Oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur; ut,
Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversarum per-
sonarum vocibus non distinguitur nec variatur; ut,
Pœnitet, tædet, miseret, oportet.

DE ACCIDENTIIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, modus, tem-
pus, figura, species, persona, numerus, conjugatio.

DE GENERE².

Quinque³ sunt Verborum genera, Activum, Passivum,
Neutrum, Deponens, Commune.

VERBUM.

41

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in *o* finitum, passivum in *or* formare potest: ut, Doceo, doceor. Legor, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in *or* finitum, activi formam, & dempto, resumere potest; ut, Amor, amo; Afficior, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam, nec passivam formam integrè induere potest: ut, Curro, ambulo, jaceo, sum.

Neutorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est, sumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum quod ipsum per se sensum absolvar.

Atque hoc rursus duplex est: Nam alterum actionem completam in ipso verbo significat, nec in aliud transeuntem; ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alterum verò passionem in ipso completam indicat; ut, pallesco, rubeo, albesco, nigresco.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut, Bibo vinum, curro stadium, vivo vitam: Vinum bibitur, stadium curritur, vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, commingo, commingo.

DEPONENS.

Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrius: ut, Philosophor.

COMMUNE.

Commune, quod in *or* finitum, tam activam quàm passivam significationem obtrinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, restor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior, multaque id genus alia quæ passim apud veteres reperias.

Quod exemplis planius fiet. *Sudo*, cum dico, *sudorem* intelligo. Quare & rectum est *sudare sanguinem*. Et *sanguis*, si liqui possit, dicat, *dum sudor*. Nec *sudatus* reformidat Claudianus. Similiter *statio* vel *balneum*; *spiritus*, *spiritum*, vel *adrem*; sic *statio*, *federis*, *cor*. In quibus intelligitur accusativus cognatæ significationis. Ut integre sit *statio stationem*, *sedes seditionem*, *corruptionem*, *curro cursum*. Similia gaudere *gaudium*, *facere faciem*, *vivere vitam*. Neque enim solum actionem notant quorum actio est transiens, ut *amo*, *aro*, sed etiam ubi ea immanens, ut in illis

r. Hujusmodi verba activis potius accensenda sunt. Nam quod haud legimus *aror*, *bibor*, id non factum vocum naturâ, sed rerum defectu. Alioqui quid impediat quo minus per prosopeiam terram inducimus dicentem *aror*? aut vinum compeccantibus, cur non liceat dicere *dum bibere*? Præsertim cum *aratus* dixerit *Duidius*, item *aqua pota* (pro quo Plinius *aqua potata*) & Perseus *evnanda olula*. Imo fortasse nulla sunt verba, quæ vere neutra dixeris; vel saltem non alia, quam quæ consistentiam notant.

illis quæ proxime diximus. Activa igitur sunt, etsi non transitiva sed absolute. Non exiguus vero eorum est numerus, quæ cum activa sunt, passive etiam vel absolute accipiuntur. Quæ res quia facit ad Scriptores veteres melius intelligendos, Silvulam eorum juxta literarum seriem exhibebimus.

I. SILVULA VERBORUM ACTIVORUM quæ absolute etiam accipiuntur.

Avertio. v. vertio.

Augen. Auxerat potentia. Tac.

Capere. Quid est quod illi caperat frons severitudine? *Plant.* pro caperatur & rugis contrahitur.

Converto. v. verto.

Cræti. Ut miseræ sunt matres, cruciantque. *Plant.*

Decomo. Quibus (Pop. Rom.) inertia Cæsarium quasi consenuit atque decoxit. *Florus.*

Expedio. Nequiter expeditit parasitatio. *Plant.*

Excidio. Exudit inutilis humor. *Virg.* pro excidat se, inquit Servius.

Gestio. Arretinum Clementem, in eadem, vel etiam in majore gratia habuit, quoad novissime simul gestanti, confecto debitor ejus: vis, inquit, hunc nequissimum servum cras audiamus? *Suet. in Dom.* ubi simul gestanti significat in lectica vel sella gestato à servis.

Habere. Quis hic habet? *Plant.* pro habetur; ubi habitat. Video jam quo invidia transeat, ubi sit habitura. *Cic.*

Ingemino. Ingeminant curæ. Clamor ingeminat. *Virg.*

Insinuo. Insinuat pavor. *Virg.* Prudentia est servi, ut penitus insinuet in causam. *Cic.*

Lavo. Lavanti Regi nunciatum est. *Liv.* Lavandis & tondemus ex consuetudine. *Quint.*

Lenio. Dum hæc consulescunt turbæ, atque iræ leniunt. *Ter.*

Movo. Terra movit. *Suet.* Sic promoveo. *Morob.*

Muto. Mortis metu mutabant. *Sal. pro.*

mutabantur. Vannius diuturnitate in superbiam mutans. Tac. *Par ratio in conspectu demuto.*

Pasco. Nam pascit juvenia, & pascitur juvenia, eadem mente dicitur, inquit *Consuetus.*

Pono. Cum venti posuere. *Virg.*

Præcipito. Fibrenus statim præcipitat in Lirim. *Cic.*

Quasso. Latum siliqua quassante ligamen. *Virg.* Subducunt lembum capitibus quassantibus. *Plant.*

Rogo. Vide palliolum ut rugat. *Plant.*

Sedo. Postquam tempestas sedavit. *Cn. Velleius apud Gellium.*

Tondeo. Candidior postquam tondenti barba cadebat. *Virg.* Incanaque menta Cynipii tondent hirci. *Virg. l. 6.* tondentur.

Turbo. Et septem gemini turbant trepida ostia Nili. *Virg.*

Vario. Variant undæ. *Proper.* pro Variantur.

Velo. Ad-lescentia per medias laudes quasi quadrigis vehens. *Cic.* Triton natantibus invehens belluis. *Cic. l. 6.* invehitur.

Verso. Libertatem aliorum in suam vertisse virtutem conquerebantur. *Liv.*

Vertens annus. *Cic. in Summ.* pro conversus. Sic *averto.* Tum prora avertit & undæ. *Dar latus. Virg. Converte.*

Regium imperium in superbiam, dominationemque convertit. *Sill.*

Vestio. Sic & in proximo foror civitas vestiebat. *Terent.* Parcior pascio, levius vestio. *Appul.*

Volvo. Olim volventibus annis. *Virg.*

Voluto. Genibusque volutans. *Idem.*

Sed verba hæc dici videntur per ellipsin accusativi. Ut *ingeminat clamor*, pro *ingeminat se clamor*; *terra movet*, pro *se movet*. Ac par ratio aliorum. Idem de *Græcis* dicendum, ubi activa aiunt capi passive.

Contra sunt alia, itidem in a exeuntia, quæ cum usitatus sumantur absolute, interdum etiam capiuntur active, hoc est, actionem significant transcurrentem, eoque transitivorum more constituuntur.

II. SIL-

II. SILVULA VERBORUM ABSOLUTORUM, quæ active etiam sununtur.

Abstinere maledictis. *Cic.*
 Assuescere labori. *Cic.*
 Cachinnare risu tremulo. *Lucret.*
 Celerare, *absolute. Cic.*
Sic Accelerare. *Cic.*
 Clamare cepit. *Cic.*
 Ut si inclamaro, advoles. *Cic.*
 Coire in unum. *Virg.*
 Concionari de re aliquâ. *Cic.*
 Constitit Romæ. *Cic.*
 Deliberare, *absolute. Cic.*
 Desperare ab aliquo. *Cic.*
 Desinas. *Terent.*
 Differre nominibus. *Cic.*
 Disputare de re aliquâ. *Cic.*
 Dubitare de fide. *Cic.*
 Durare in ædibus. *Plant.*
 Ejulo, *absolute. Cic.*
 Emergere regno. *Cic.*
 Frustrare, *simpliciter. Cæsar.*
 Erumpere vis. *Cic.*
 Exire domo. *Cic.*
 Exhalant vapore altaria. *Lucr.*
 Festina lente, *absolute.*
 Flere de morte alicujus. *Ovid.*
 Garrere alicui in aurem. *Mart.*
 Gemit turtur. *Virg.*
 Hyemat mare. *Hor. absolute.*
 Illaceſcet dies illa. *Cic.*
 Incipit ver. *Cic.*
 Inoleſcit arbor. *Virg.*
 Insanire & furere. *Cic.*
 Instant operi. *Virg.*
 Insueſcere alicui rei. *Tac.*
 Jurare in verba. *Cic. Cic.*
 Lætari & triumphas. *Cic.*
 Latrare & mordere poſſunt. *Cic.*
 Luna luce hæcet aliena. *Cic.*
 Manere in officio. *Cic.*
 Morari sub die. *Hor.*
 Muſſitare, *absolute. Liv.*
 Nocet enim dolore voluptas. *Hor.*

Offendere in arrogantiam. *Cic.*
 Palescentes agni. *Virg.*
 Penetrat ad aures. *Ovid.*
 Pergere, *per. Lucr. Cic. Ter.*
 Perſeverare in errore. *Cic.*

Abstinere manus. *Il.*
 Assueſcere bella animis. *Virg.*
 Cachinnat exitium meum. *Appul.*
 Celerare fugam, gradum. *Virg.*
 Accelerare iter. *Cæſ.*
 Morientem nomine clamat. *Virg.*
 Comitum ſuum inclamare. *Cic.*
 Coire ſocietatem. *Cic.*
 Concionari aliquid. *Liv.*
 Conſultare viam. *Luc. per. conſtituere.*
 Quicquid delirant Reges. *Hor.*
 Deſperare vitam, ſalutem. *Cic.*
 Deſinere artem. *Cic.*
 Diſſerre tempus. *Cic. Hor.*
 Diſputare aliquid. *Il.*
 Dubitare aliquid. *Cic. Virg.*
 Durare imperioſius æquor. *Hor.*
 Ejulabam fortunas meas. *Appul.*
 Serpens ſe emergit. *Cic.*
 Eructare eadem bonorum. *Cic.*
 Erumpere ſtomachum in alquem. *Cic.*
 Exire tela, vim. *Virg. per. vitare.*
 Exhalare crapulam. *Cic.*
 Feſtinare viros. *Hor. fugam. Virg.*
 Funera alicujus flere. *Ovid.*
 Garrere libellos. *Hor.*
 Gemere plagam acceptam. *Cic.*
 Hyemare aquas. *Plin. per. frigeſcere.*
 Dui illuxere diem. *Thaſ.*
 Incipere facinus. *Plin.*
 Natura inolevit nobis amorem noſtri. *Gell.*

Infanio errorem. *Hor. Infaniam. Plaut.*
 Inſtare currum. *Plaut.*
 Inſuevit pater optimus hoc me. *Hor.*
 Jurare morbum Jovem. *Cic. Maria. Virg. l.*

Utique lætor. *Cic.*
 Latrare aliquem. *Hor.*
 Lucere ſacem alicui. *Plaut.*
 Marere aliquem. *Hor. Virg. per. expectare.*
 Nihil purpuram moror. *Plaut.*
 Muſſavit timorem. *Thaſ.*
 Nocere aliquem. *Plaut. Nihil nocere. Cic.*

Offendere aliquid. *Cic. per. puſſare.*
 Paſcere capellam. *Virg.*
 Penetrare Actætem. *Plin.*
 Pergere reliqua. *Cic.*
 Perſeverare aliquid. *Cic.*

Plaudere sibi. *Hor. Cic.*
Pergere & properare. *Cic.*

Querebatur cum Deo quod parum longe viveret. *Cic.*
Remisit pestilentia. *Liv.*
Requiescere in sella. *Cic.*
Resultant colles. *Virgil.*
Ridere intempestive. *Quint.*
Ruit urbs, nox, dies. *Virg.*

Rutilant arma. *Virg.*
Sapit ei palatus. *Cic.*
Spirant auras. *Virg.*
Sistere, *simpliciter. Cic.*
Sonat graviter. *Virg.*
Sufficit animus malis. *Ovid.*
Superabat pecunia. *Cic.*
Superfedeas hoc labore. *Cic.*
Suppeditant ad victum. *Cic.*
Transmittere, *absolute. Suet.*
Tardare & commorari. *Cic.*
Tinnunt aures sonitu. *Cand.*
Trepidat cor. *Cic.*
Variat fortuna. *Liv.*
Vergebat locus ab oppido. *Caf.*

Sic & composita. Rivulos evergunt. Invergant vana. *Virg.* Inde etiam passivum *vergor.* Vergimur in Senium. *Stat.*

Verat bene res. *Plant. Virg.*
Minitari & vociferari palam. *Cic.*
Urit calore. *Cic.*

Plaudere aliquem. *Stat.*
Hoc opus hoc studium parvi properemus & amplius. *Hor.*
Queritur crudelitatem regis. *Justin.*
Suum factum. *Caf.*
Remittere animum. *Cic.*
Requiescunt suos cursus. *Virg.*
Resultant sonum. *Appul.*
Ridere risum, hominem, &c. *Cicer.*
Her. Virg.
Ruerem ceteros. *Terent.*
Rutilant capillos cinere. *Val. Max.*
Si recta saperet Antonius. *Cic.*
Spirant naribus ignem. *Virg.*
Sistere gradum. *Virg.*
Nec vox hominem sonat. *Virg.*
Sufficere animos. *Virg.*
Superare aliquem. *Cic.*
Aliqua superfedenda. *Autor ad Her.*
Suppeditare cibos. *Cic.*
Transmittere maria. *Cic.*
Tardare impetum. *Caf. negotium. Cic.*
Ecquid Dolabella tinniat. *Cic.*
Mirantur ac trepidant praesagia. *App.*
Variare vicem. *Cic.*
Venenum vergere. *Lucret.*

Quemadmodum autem ex verbis in o multa activa usurpantur passive sive absolute; multaque absoluta accipiuntur active, sive transitive: Ita ex verbis in or, multa passiva active sumuntur. deponentium induendo naturam; multaque item deponentia capiuntur passive, utcumque activa terminatio o non sit in usu.

III. SILVULA VERBORUM PASSIVORUM, quae active sumuntur.

Affector, pro *affecto*. Affectatus est regnum. *Varr.*
Avertor, pro *averto*. Quam sorda miseris avertitur ore. *Terent.*
Bellor, pro *bello*. Pictis bellantur Amazones armis. *Virg.*
Censeor, pro *censeo*. Martia censa est hanc inter comites suas. *Terent.* Voluisti magnum agri modum censeri. *Cic.*
Communicor, pro *communico*. Cum qui-

bus spem integram communicati non sunt. *Liv.*
Comperior, pro *comperio*. *Sal.*
Consilior, pro *consilio* ac. Consilietur amicis. *Hor. i. e.* amicis consulat.
Copulor, pro *copulor* secundum *Prisc.* & *Non.*
Adeunt consistunt copulantur dextras.
Erumpor, pro *erumpo*. Cum vis exagitata foras erumpitur. *Lucretius.* Sic *perit* *erumpor*.

Fabricor, pro *fabrico*. Capitoli fastigium necessitas fabricata est. *Cic.*
Fluctuo, pro *fluctuo*. Utrius populi viciniam mallet fluctuatus animo fugiat. *Liv.*
Juratus sum, pro *juravi*. *Cic.*
Multor, pro *multo*. Rebellantes multatus est poena. *Sutt.*
Munero, pro *munero*. Alexion me opipare muneratus est. *Cic.* Sic remuneror, pro *remunero*.
Murmuro, pro *murmuro*. *App.*
Nutrico, pro *nutrico*, vel *nutrio*. Mundus omnia nutritur & continet. *Cic.*
Peragro, pro *peragro*. Peragratus est regionem. *Vell.*
Pelino, pro *pelino*. *App.*
Pignero, pro *pignero*. *Gell. Non.*

Prætor, pro *prætorio*. *Plaut. Liv. Curt. Tac.* Sed in præterito dicitur tantum *præverti*.
Punior, pro *punio*. Punitus est inimicum. *Cic.*
Quiritor, pro *Quirito*. *Varr.*
Ruminor, pro *ramino*. *Varr.*
Sacrificor, pro *sacrifico*. *Gell. Var. Non.*
Saturor, pro *saturo*. Necdum antiquum saturata dolorem. *Virg.* pro cum nondum saturavisset.
Specior, pro *specto*. Spectatus est suem. *Var.*
Supplicitor, pro *suppedito*. Quod mihi suppeditatus es gratissimum est. *Cic.*
Usurpor, pro *usurpo*. Mulier usurpata duplex cubile. *Cic.*
 Plura citantur apud *Voss. & Non.* Quæ tamen non multum usitata sunt.

IV. SILVULA VERBORUM DEPONENTIUM, quæ passively accipiuntur.

Abominor. Ante omnia abominati seminares. *Liv.* Scævitiæque eorum abominaretur ab omnibus. *Ver. Flac. apud Prisc.*
Adipiscor. Amitti magis quam adipisci. *Fab. Max.* Non ætate, verum ingenio adipiscitur sapientia. *Plaut.*
Admiror. Turpe est propter venustatem vestimentorum admirari. *Caust. ad Prisc.*
Adortor. Ab his Gallos adortos. *Aurel. apud Prisc.*
Adulor. Adulati erant ab amicis. *Cass.* Ne adulari nos sinamus. *Cic.* Sed dicitur etiam *adalo*.
Aggredior. Ut à te fictis aggrededer domus. *Cic.* Aggressus labor. *Terent. Matur.*
Amplector. Ego me non sinam amplectier. *Lucil.* Animam nostro amplexim in pectore. *Petron.*
Antestor. Impubes non potest antestari. *Liv. teste Prisc.*
Arbitror. Arbitrata quaestio. *Gell.* Ex scriptis eorum qui veri arbitrantur. *Cal. apud Prisc.*
Aspernor. Qui est pauper aspernatur. *Cic.*
Assecor. Assecrari se omnes cupiunt. *Enn.*

Assequor. Nihil horum investigari, nihil assequi poterit. *Cic.*
Auguror. Certæque res augurantur. *L. Cal. Virg.* ipse activo usus est. Si quid veri mens augurat.
Blandior. Blanditus labor. *Verruc.*
Cavillor. Lepido sermone cavillatus, *papiræ. App.*
Cohorior. v. *hortor*.
Comitor. Uno comitatus Achate. *Virg.* Jam salutantur, jam comitatur. *Just.*
Complector. Quo uno maledicto scelera omnia complexa esse videantur. *Cic.*
Consequor, & *consecor*. Quæ vix ab omnibus consequi possunt. *Orat. apud Prisc.* A populo lapidibus consecrari. *Læter. apud eundem.*
Consolior. Cum animum vestrum erga me video vehementer consolior. *Quint. Metell. apud. Gell.*
Conspicior. Paupertas hæc non ita nutrita ut nunc conspicatur. *Varr. apud Prisc.*
Criminor. Criminor defendere res Syllanas. *Cic.*
Demolior, & *immolior*. Nusquam demolitur, nusquam exoneratur pecunia. *Cic. apud Prisc.* Immolitum & inædificatum est in loca publica. *Liv.*

Detestor. Bellaque matribus detestata.
Horatius.

Dignor. Cultu quodam & honore dignari. *Cic.*

Dominor. O domus antiqua, heu quam dispari dominare domino! *Cic.*

Enitor. Enixus puer. *Sever.*

Exterior. Virtus experta atque perspecta. *Cic.*

Fari. Fasti dies sunt in quibus ius fatur, id est, dicitur. *Suet.*

Fateor. Hunc excipere qui publicus esse fateatur. *Cic.*

Frustror. Frustratus à spe & devictus. *Fenest.*

Glorior. Beata vita glorianda & prædicanda est. *Cic.*

Hortor. Hortatus est in convivio à scorto. *Cic.* Consulem inducunt sententiam expromere quâ hortaretur

Clodius deponere Domino. *Tac.*

Imitor. Si natura non feret ut quædam imitari possint. *Cic.* Imitata & efficta simulacra. *Cic.*

Immolor. v. *molor.*

Insidior. In legatis insidiandis, vel in servis sollicitandis. *Cic.*

Interpreter. Ita illud somnium interpretatum est. *Cic.*

Machinor. Machinata fames. *Sall. apud Prisc.*

Meditor. Meditata sunt mihi omnia incommoda. *Ter.* Tractantur lenocinia adulteria meditantur. *Min. Fel.*

Mettor. Orbe si Sol amplior, an pedis unius latitudine metiatur. *Arnob.*

Moderor. Omnes virtutes mediocritate esse moderatas. *Cic.*

Modular. Lingua modesta & modulata. *Gell.*

Molor. Pompa moliebat. *App.* Immolitum & inedificatum est in loca publica. *Liv.*

Nateisfor. Nacta libertate. *App.*

Oblivisfor. Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*

Ordior. Cum fuerint orsa fundamenta. *Column.*

Osulor. A plerisque Grammaticis exemplum statui communis generis sollet. Ac hoc non temere aliter quam

active reperias. Satiùs fuisset accommodatius asserri exemplum: quale inter cetera est dignor: quod apud

Cic. Varr. & alios significatione habetur activa.

Pactisfor. Filia pacta alicui. *Tac. Plinius, Liv.*

Percontor. Percontatum pretium. *Ap.*

Periculor. Periclitari omnium jura, si similitudines accipiuntur. *Cic.*

Pollicor. Ut alius statum polliceantur. *Metell. Numid.*

Populor. Qui nunc populati atque vexati. *Cic.* Sed dicitur etiam populo.

Putor. Ne potiretur mali. *Ter.* pro à malo opprimeretur. *Ter.* Potiri hostium, pro capi ab hostibus.

Precor. Deus precandus est mihi. *Ascl.*

Seclor. Qui vellet se à cane seclari. *Varr.*

Stipulor. tam profectus in afflicta nem passiva significatione, ut monet Priscianus. Qui subjungit, quod tam activa significatione quam passiva, ablativo conjungitur, ut stipulor a te, pro interrogo te, & interrogo a te.

Tellor. Hec quæ testata sunt & illustrata. *Cic.*

Tueor. Quod à rusticis Romani alebantur & tuebantur. *Varr.*

Tuor. Tutus ab hostibus. *Cic.*

Veneror. Curiosusque dabit venerata secundos. *Virg.*

Vereor. te dicimus, & vereor abs te, id est, tu me vereris, Teste Gellio.

Viesfor. Quicquid ulcisci nequitur. *Sall.*

Vitor. Supellex quæ non utitur. *Gell.*

Ille atas magis ad hæc utenda est idonea. *Ter.* Sic *Plaut.* Abusis jam omnibus locis. *Q. Ilr.*

Ex his cognoscere est quantopere falluntur qui nulli putant superesse communia, quasi omnia, cum prius utraqueverum dacerentur, postea tamen alteram exuerint significationem. Quippe ex his, quæ adduximus, liquet multa passive prolata esse à Cicerone, Varro, Cælio, & ceteris ejus ævi Scrip- toribus: item illis proximi temporis, Marone, Hor. Suet. & aliis. Et plura hujusmodi, vide in Participiis. Non tamen commune genus diversum ideo statuendum est à Deponenti, cum deponentia eadem sint, quæ communia: sed communia sunt, quatenus cum utramque haberunt significationem, De- ponia quæ alteram vel plane, vel pene deposuerunt. Et tunc, si cur

COMMUNIA

communis à Deponentibus diversum constituent ordinem, causa est satis gravis, quod nunc significant actionem, nunc passionem: etiam quæ actionis duntaxat sunt significativa: ut *precor, fateor*, diversi generis erunt ab illis, quæ solum notant passionem, ut *pascor, nascor*.

Quare etsi Communia, si physicum genus attendamus, Deponentium naturam excedant; tamen ubi Grammaticum genus spectatur, communia sub Deponentibus comprehenduntur.

Multa etiam Deponentia eadem significatione in *o* inveniuntur: sed pleraque apud Priscos, pauca etiam apud Classicos. Utrorumque hanc Silvulam subjecimus.

V. SILVULA DEPONENTIUM
quæ olim in *o* & *or* exhibant.

- Adulo*. Cic. ex vet. Poeta. Val. Max.
Adulor. Cic. & alii.
Alteror pro *alteror*. Scio cum patre altercasti dadum. Ter.
Assentio & *assentior* in usu erant, secundum Gell. Non. & Diom. Primum sæpe est in Mss. & secundum in impressis.
Amplecto pro *amplector*: sic & *amplexo* & *amplexor*, secundum Trise. & apud Cic. Autoritatem Censorum amplexato.
Aucupo pro *aucupor*. Aucupare ex insidiis quid agatur. Plaut. Aucupans est apud Cic.
Auguro pro *auguror*. Præsentit animus & augurat. Cic.
Auspicio pro *auspicio*. Trise. Non. Fest.
Cachinno pro *cachinnor*. Cic.
Comito pro *comitor*. Stygias comitavit ad undas. Ovid.
Cunctor Plaut. cunctor. Cic.
Depasco. Si hodie rosidas herbas depaverint. Plin. depasor. Febris depascitur artus. Virg.
Digno pro *dignor*. Trise. Diom.
Ejulo pro *ejulor*. Trise.
Elucubro & *elucubror*. Epistola quam eram elucubratus. Cic. Quicquid istud est quod elucubravimus. Colum.
Expergesco pro *expergescor*. Philox. Hygin. Dosithe.
Fabrics & *fabricor*. Cic.
Fustror pro *frustror*. Non frustrabo vos milites. Cæsar.
Frates. Colum. Plin. pro *fratricor*. Cic.
Inuito pro *inutor*. Varr. apud Non.
Impertio & *impertior*. Cic.
Insidio pro *insidior*, apud J. C.
- Jurgo* pro *jurgor*. Cic. apud Non.
Lacrymo. Ter. Ovid. pro *lacrymor*. Cic.
Lato pro *later*. Trise.
Largio pro *largior*. Trise. ex Sall. Non.
Ludifico pro *ludificor*. Plautus.
Luxurio Non. ex Virg. *Luxurior*. Col. Plin.
Medico. Medicare semina. Virg. Sed medicor, sumitur active & passive.
Mereor pro *mereor*. Quid enim mereas. Cic. Merni. Virg. Cic.
Meto, at, Virg. in Col. *Metor*, aris, magis ulit. Reperitur etiam castra metata in sensu passivo. Liv.
Misero & *miseror*. Sic misero, & miseror, unde misere & miseretur, miseresco & commiseresci. Non. ex Enn.
Moderor pro *moderor*. Non. Docet moderare animo. Plaut.
Molio pro *melior*. Trise. Sic demolio demolivit tecum. Varr.
Munero pro *muncor*. Non.
Opino pro *opinor*. Trise. & Non. ex Plaut. & Cæcil.
Opusculo pro *oputulo*. Non.
Ofendo pro *ofendor*. Titin. apud Non.
Palpo pro *palpor*. Fav.
Partio pro *parior*. Non. ex Plaut. & aliis.
Pasco & *pascor*.
Patio pro *patior*. Non.
Pulcico pro *pullicor*. Varr. apud Non.
Populo pro *populor*. Fornicæ tarris accorvum cum populant. Virg.
Prærio pro *prærior*. Enn.
Reverto, Liv. *revertor*. Cic.
Remisco pro *remisor*. S. Aug.
Reverto pro *revertor*. Si Roman revertisset. Cic. quod non in usu est nisi in temporibus à præterito formatis.

Rixo pro *rixor*. *Varr.*

Rumino. *Ruminat* herbas. *Ruminor*.

Colum.

Vago pro *vagor*. *Trud.*

Velifico. *Plin.* Unde legitur *velificatus*

Athos. Sed usus *Cicero* *velificor* semper in sensu activo.

Urano & *urinor*. *Plin.*

Venero pro *veneror*. *Plaut.*

Vocifero & *Vociferor*. *Cic.*

D E M O D O.

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit; ut, *Probitas laudatur & alget*. Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur; ut, *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem; ut, *An in astu venit aliud ex alio malum?*

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed præsens duplex: ut apud *Propertium*; *Aut si es dura, nega; sin es non dura, venito.*

Virgil. *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas;*

Et potum pastas age Tityre, & inter agendum

Occursare capro (cornu ferit ille) caret.

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur.

Cic. Sed amabò te, nihil incommodi valetudini tue feceris.

Martial. Dic quotus es, quanti cupias canere? nec ullum

Addideris verbum, cæna parata tibi est.

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit; præteriti Imperativi esse fateatur *Priscianus*.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quòd interdum per hunc permissio significetur; ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine, Troes

Aaliàm petière, luant² peccata, nec illos, — Juværis auxilio.

Venique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur; ut *Virgilius*,

— *camus, & in media arma ruamus.*

Oprativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert faciente sit, an fiat, an sit facienda; ut, *Utinam bonis literis suis detur bonos.*

Modus Oprativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est auctor *Linacrus*. Præterea notandum est præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri; ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

¹ Futuro Indicativi etiam utimur loco Imperativi; ut, *Tu hæc silebis.* *Cic.* Quod superest *Ciceronem* puerum curabis & amabis ut facis. Item similia sunt, *Non recles, Non furaberis.* Quin & Indicativi & Subjunctivi usus sæpe promiscuus esse solet, ut in *Gramm. Angl.* ostensum est. Unde *Sanctius* & *Sciopius* omnem modorum distinctionem penitus sustulerunt. ² Si quod veram esse dicamus, nec *luant*, nec *luamus* in sequenti exemplo, sunt Imperativi, sed potius modi Subjunctivi; ut in *Grammatica Anglicana* dicuntur.

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus; ut, *Expetes eadem à summo, minimoque poeta; propterea expectare. Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur intuitus; pro non debes expectare. Quis enim rem tam celerem pro certo affirmet? pro auli affirmare.*

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum, & particulam *αἰ* exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit; ut,

Si fueris felix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significato, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuiuspiam optandi; ut, *utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis vero neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus autem semper aliquam conjunctionem annexam habet; ut, *Si venio; Ut taceat; Cum conarer.*

Infinitivus, qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam; ut, *Malim probus esse, quam haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinque.

Præsens, quo actio nunc geri significatur; ut, *Scribo.*

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse

3 Cum tres hi modi per omnia conveniant, nulla ratio est cur inter se distinguantur. Nam si particula *utinam, cum, si*, aliæ addita, aut præterita, diversos efficit modos, etiam Indicativus dispesci poterit in modos alios, quia dicimus, *cum amabo, si amabo, &c.* Immo hinc efficiatur, in nominibus quoque diversos esse casus ob diversas præpositiones, à *fratre, cum fratre, coram fratre, sine fratre, &c.* Adde, quod in declinando rectius à Subjunctivo removeatur *cum*, quemadmodum in Ablativo melius Præpositio ab præteritur. Unus igitur modus est, quo licet etiam optemus, tamen, ut ratione primarii usus casibus sex nomen inditum est (Genitivus certe est, licet significet possessionem, & Dativus, quamvis ablatio notetur, & Accusativus, quamvis indicetur defensio) ita hic quoque modus à potissimâ significatione, Adjunctivus, sive Conjunctivus dicitur, quia per se non implet sententiam, sed ut plurimum verbo Indicativi modi adjungitur; ut *cum veneris scribam*; sive quia ei rem subjungamus; ut, *scribam, cum veneris*; ubi scriptio subditur adventui. 4 Julius Scaliger Infinitum actu modum esse negat, nimirum quod destituitur numeris ac personis. Nam *lato venisse* dixeris de quavis persona, seu de uno, seu pluribus fiat mentio. Resolvitur quoque in alios modos; ut non nisi horum ratione, hoc est potestate, variationem habeat. Exempli gratia, *lato me venisse, id est, quod venerim; Horatius Lyricorum sece suis legi dignus, id est, ut legatur.*

significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem; ut,

Virgil. *Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido*
Condebat: Erat enim adhuc in opere.

Perfectum, quo præterita absolutaque significatur actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus duplex est, & ob id duplici circuituone explicatum: Alterum, quo proxime Præteritum exprimitur; ut, *pransus sum*: Alterum quo ulterius Præteritum indicatur; ut, *pransus fui*. Non enim, si modo *pransus sis*, *pransus fui*, commodè apreve dixeris.

Plusquam perfectum, quo actio jamdiu præterita significatur. Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quod videatur aliquid promittere, aut velle facere; ut,

Ovid. *Ibimus ò Nymphæ monstrataque saxa petemus.*

Hujus aliud genus est quod Exactum vocant; ut, *Videro, abiero.*

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceris.*

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur; ut,

Plin. *Ero securior dum legam, statimque timebo cum legero.*¹

D E F I G U R A.

Figura est duplex, Simplex, ut *Facio*; Composita, ut *Calefacio*².

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, defendo, offendo³, aspicio, conspicio⁴, adipiscor⁵, experior, comprior⁶, expedio⁷, impedio, deleo⁸, imbuo⁹, compello, appello¹⁰, incendo, accendo¹¹, ingruo, congruo¹², inlligo¹³, inlligo¹⁴, impleo, compleo¹⁵, & id genus alia. ¹⁶

¹ De temporibus vide quæ annotavimus in Grammaticâ Anglicanâ. ² Componuntur verba vel cum nominibus; ut *belligero* ex *bellum*, & *gero*; vel cum verbis; ut, *calefacio* ex *calere* & *facio*; vel cum Adverbis; ut, *benefacio*; vel cum Præpositionibus; ut, *advenio*. Interdum composita mutant genus vel conjugationem simplicis. Genus; ut, *facio*, *extorreo*; *sentio*, *assentior*. Conjugationem vero, *dare*, *reddere*; *cubare*, *recumbere*. Quædam genus simul & Conjugationem mutant; ut, *specnere*, *aspecnari*, & similia. ³ A *fendo*, unde & *insensus*. ⁴ A *specio*, unde *confessor* & *suspector*. Deponentia primæ conjugationis, & Derivativum *spello*, item nomina Derivativa *species*, *speculam*, *specimen*. ⁵ Simplex *aspicio* reperitur apud Tacitum, & format apto. ⁶ A *perigo* tento; id enim verisimilius quam ut sint à *pario*. ⁷ A *pedio*, unde etiam *præpedis* & *compedis*, & nomen *impedimentum*. Nisi hæc omnia potius ab *impes*, *expes*, *trates*, *compes*; puta à Genitivis. ut *compes*, *compedis*, *compedis*. ⁸ A *leo* juxta Priscianum: nisi à *ῥῥῥῥῥ* nocio; vel ex *de* & *deo*, quod olim *deo* ab *ῥῥῥῥῥ* oleum. ⁹ Ab *ῥῥῥῥῥ*. ¹⁰ A *pello* primæ; nisi sit ab usitato *pello* tertiæ, conjugatione & significatione mutatis. ¹¹ A *quido*. Quod si Veteres non dixerent, hiant à *quido* secundæ, conjugatione & genere

Quædam etiam videntur à Græcis nata ; ut , Impleo , à *πλην*. Percello , à *πείθω* 17.

D E S P E C I E.

Species est duplex.

Primitiva , quæ est prima verbi positio ; ut , Ferveo.

Derivativa 18 , quæ à Primitiva deducitur ; ut , ferveſco.

Derivativorum genera sunt quinque.

Inchoativa , à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potius , & augmentativa 19 appellat ,) in ſco deſinunt 20 ; ut , Labaſco , caleſco , ingemiſco , edormiſco.

Hæc autem inchoationem ſignificant ; ut , Luceſcit , id eſt , Incipit lucere , aut certè gloriſcere & intendi : ut apud Virgil. *Expleri mentem nequit , ardeſcitque tuendo* : hoc eſt , magis magisque ardet. Ex his pleraque pro thematibus primariis uſurpantur ; ut , Timeſco , hiſco , conticeſco , id eſt , Timeo , hio , taceo 21.

Frequentativa 22 deſinunt in *to* , *ſo* , *xo* , aut *tor* ; ut , viſito , affecto , ſcripto , pulſo , viſo , quaſſo , nexo , texo , vexo , ſedtor , ſcitor , ſciſcitor. Significant autem vel aſſiduitatem quandam , vel conatum ; ut , Diſtito , id eſt , frequenter dico ; viſo , id eſt , eo ad videndum.

Huc pertinent & illa , vellico , fodico , albico , & ſimilia id genus , quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari ſolent 23.

Deſiderativa 24 finiunt in *urio* ; ut , Lecturio , parturio , eſurio , cœnatorio. Hæc ad ſignificationem ſuorum Primitivorum , ſtudium , atque appetentiam quandam adſciunt ; ut , Lecturio , id eſt , Legere cupio : Cœnatorio , id eſt , Cupio cœnare.

genere mutatis. 12 A *græo* , uti hoc à *græibz*. Niſi ſint corrupta ex *conſuetudine* & *uſu*. 13 A *ſtigi* , unde etiam *aſſigi* & *conſtigi* , ſed *proſtigi* eſt primæ. Quam & ſimplici uſus *Lucretius* ; & inde *ſuſtigi* apud *Virgilium*. 14 A *ſtigi*. 15 A *ſtigi*. 16 Cuiusmodi ſunt *renideo* à *nideo* ; *conniveo* à *niveo* ; unde remanſit *nictare* & *nictare* ; *obliſco* à *lacio* ; *obliſco* à *livico* ; niſi ſi ab *oblino* , cuius præteritum olim fuiſſe *obliſco* indicant , *obliſco* , *obliſco* , & adjectivum *obliſcus*. Nam Veteres eadem ſignificatione *leo* & *lino* dixere ; ut nihil mirum ſit ſi *obliſco* , à *leo* dicamus , quod olim *obliſco* à *lino*. 17 Sic *induo* à *duo* , & *exuo* quod *exduo*. 18 Verba quæ aliunde originem habent , derivantur communiter , vel à Nominibus , vel Verbis. A Nominibus derivantur duplicia , Imitativa & Denominativa. De Imitativis vide infra ; nam hic conſtituunt ſ. ſpeciem Derivativorum. Denominativa dicuntur quæ à Nominibus veniunt , & propriam appellationem non habent ; ut , *lignæ* , *frumentæ* , *aquæ* , *ruſticæ* , &c. A verbis derivantur quadruplicia , Inchoativa , Frequentativa , Deſiderativa , & Diminutiva. 19 Et recte ; æque enim ſola inchoatio debet attendi , ſed etiam incrementum. Imo interdum poſterior ſolum terminatio habet locum , ut cum ejuſmodi Verbo additur incipit , aut coepit , ut *incipit matureſcere* , *capit tumefcere*. 20 Vel ſcrl ſi Deponentia fuerint . ut *fruiſco*. 21 Formantur Inchoativa à ſecunda Perſona præſentis , idque in quavis conjugatione , ut *labaſco* , à *la-*

Diminutiva ²⁵, in *lo*, vel *ffo*, exeunt; ut, Sorbillo, cantillo, pirillo, id est, *parum ac modicè sorbeo, canto, bibo.*

Imitativa sunt, quæ imitationem significant; ut, Patrisso, Atreissio, Platonisso. At Latini hæc formâ non adeo delectati sunt: unde pro Græcisso, Græcor usi sunt; ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho.

D E P E R S O N A.

Tres sunt verbi Personæ: Prima, ut Lego: secunda, ut Legis: tertia, ut Legit.

D E N U M E R O.

Numeri sunt duo; Singularis, ut Lego: pluralis, ut Legimus.

bas; *calesco*, à *cales*. (A puteo tamen dicimus *puteisco* e in *i* abeunte) *tremisco* à *tremis*; *obdormisco* ab *obdormis*. Hæc etiam analogia attenditur in Depo-
nentibus & Impersonalibus; ut, *fruscor* quasi à *fruis*, & *miserecor*, quasi à *miseres*. Sed per syncopen dicitur *bisco* pro *biasco* ab *bis*. Quædam Inchoa-
tiva etiam à Nominibus formantur, ut *agerisco* ab *ager*, *dulcesco* à *dulcis*, *puerisco* à *puer*, *herlesco* ab herba, *silvesco* à *silva*, &c. nisi placeat omnia huiusmodi generis venire à verbis inusitatis *ageo*, *dulceo*, *repereo*, *herbeo*, *silveo*. Vulgo deducunt *calvesco* à *calvus*, *canesco* à *canus*, *senesco* à *senex*: at *calvesco* est apud Plinium, *canes* apud Virgilium, *senes* apud Catullum. Huiusmodi quæ sunt Præteritis carent. At quæ à Verbis veniunt habent Præterita primitivorum, ut *incalvesco* *incalui*. Rarissime tamen in ejusmodi præteritis est significatio inchoandi, unde alii inchoativa omnino carere aiunt Præterito. Cæterum sunt quædam in *seu* quæ Inchoativa non sunt; velut omnia illa quæ proprium habent Præteritum, ut *creasco* *crevi*, etsi sit à *creo*, *paseo* *pavi*, etsi sit à *pascor*. Par ratio in *suesco*, quod ab obsoleto *sues* unde *suevi*: item in *disco*. Omnia autem Inchoativa sunt tertiæ Conjugationis; ut, *labasce*, *calescere*, *tremescere*, &c. ²² Quæ & iterativa dicuntur, quia significant frequentem & iteratam actionem. In multis tamen hæc significatio non invenitur; nam *viso* significat simpliciter *eo visam*; & *dormito*, *capto*, *vendito*, notant desidero dormire, capere, vendere; nisi malis dormire esse *paullum*, & non alium dormire. Quomodo proprie sit diminutivum. Cum igitur multa adeo non significant frequentem actionem, dicere liceat, istiusmodi verborum alia proprie esse frequentativa, quæ assiduum, vel crebrum notant conatum, alia quasi frequentativa, quæ formationem eorum imitentur, non significationem. ²³ Formantur huiusmodi Verba à Supino, versum vel *un o* vel *in o*. In *o*, ut à *trahon*, *trahū*, *trahō*; à *versū*, *versō*; à *natiū*, *natiō*. Sed quædam mutant *a* in *i*, ut à *claman*, *clamo*. Verba in *or* eodem modo formantur; ut ab *amplexū*, *amplexor*. In *io* vero; ut ab *astam*, *astio*; ab *hesam*, *hesito*. Quædam utroque modo formantur; ut à *distum*, *disto* & *distio*; à *jacū*, *jacio* & *jacio*. Quædam etiam veniunt à secunda persona Indicativi præsentis; ut ab *ago*, *agis*, *agito*; à *fugis*, *fugito*; à *quaris*, *quarito*. Frequentativa sunt primæ conjugationis, præter *viso* tertiæ. ²⁴ Quæ & meditativa vocantur. Formantur autem à posteriori supino addendo *rio*; ut ab *esu* fit *esurio*. Sunt autem conjugationis quartæ. Ad horum formam quædam à nominibus fiunt; ut *Syllattorio*, Cic. Nec omnia in *rio* seu *uris* exeuntia sunt Desiderativa, nec sola. Non omnia quia *ligurio* & *scattorio* non sunt hujus loci, siquidem non significant desiderium, nec formantur à supino, & producent ante *uri*, contra quam fit in veris Desiderativis. Nec sola in *rio* sunt Desiderativa, sed quædam etiam in *to*, ut *capto*, hoc est *capere cupio*. ²⁵ Aliqua tamen activam diminutivi significationem videntur exuisse; ut, *resosillo*.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de Conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissime callere debent: proximum fuerit, ut hæ Guiljelmi Lillii de Præteritis & supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec sanè minus utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM
VERBORUM I. CONJUGATIONIS

Communi Præterito.

A S in præsentī perfectū format in avi;
Ut, no, nas, navi: vocito, vocitas, vocitari.
Deme laro, larvi: juro, jurvi: nexoque, nexui;
Et seco, quod secui: neco, quod necui: mico verbum
Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui
dat:

Sic domo quod domui, tono quod tonui, sono verbum
Quod sonui, crepo, quod crepui, veto quod vetui dat,
Atque cubo, cubui: rarò hæc formantur in avi.
Do, das, ritè dedi; sto, stas, formare steti vult.

As, avi.
*Hyperme-
ter versus
plus justo
unâ syllabâ
constat, sed
collidenda
cum prima
voce se-
quentis ver-
sus; id quod
omnium
commune
est.

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

E S in præsentī perfectū format vi dans;
Ut nigreo, nigræ, nigri: jubeo excipe jussi,
Sorbeo sorbui, habet sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo vult luxi, sedeo sedi: videoque
Vult vidi; sed prandeo prandi, sirideo siridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.

Es, vi.

Quatuor his infrâ geminatur syllaba prima:
Fendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spendeo habere spondendi, tondeo vultque totondi.

L vel R ante geo si fiet, geo vertitur in si;
Urgeo ut urxi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi:
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.

Oeo.

Dat hæc fles flexi, leo les levi, indeque natum
Deleo deleui, pleo ples plexi, neo neui:
A maneo mansi formatur, torqueo torxi,
Hæreo vult hæsi. Veo fit vi, ut ferreo ferri:
Nireo & inde satum poscit connireo niri
Et nixi: cico civi, vicoque vieri.

Veo.

Tertia Conjugatio.

- Do.** *T*ertia præteritum formabit ut hic manifestum.
Bo fit hi, ut lambo lambi: scribo excipe scripsi,
Et nubo nupsi, antiquum cumbo cubui dat.
- Co.** Co fit ci, ut vinco vinei: vult parco peperci
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
- Do.** Do fit di, ut mando mandi: sed scindo scidi dat;
Findo fidi, fundo fudi, tundo tudi que;
Pendo pependi, tendo, tetendi, pedo pepidi:
Junge cado cecidi, pro verbero cado cecidi.
- Cedo.** Cedo pro discedere, sine locum dare, cessi:
Vado, rado, ludo, ludo, dirido, trudo,
Claudo, plaudo, rodo, et do semper faciunt si.
- Co.** Co fit xi, ut jungo junxi: sed r ante go vult si;
Ut spargo sparsi: lego legi, & ago facit egi;
Dat tanto tetigi, pungo punxi, pupugique:
Dat frango fregi: cum signat pango pacisci,
Vult pepigi; pro jungo pegi, pro cano, panxi.
- Ho.** Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & veho vexi.
- Lo.** Lo fit ui, colo ceu colui: psallo excipe cum p,
Et sallo sine p; nam salli format utrumque:
Dat vello velli vultsi quoque, fallo fefelli,
Cello pro frango, ceculi; pello pepulique.
- Mo.** Mo fit ui, vomo ceu vomui: sed emo facit emi;
Cemo pesit comsi, promo promsi: adice demo
Quod format demsi, sumo, sumsi, premo pressi.
- No.** No fit vi, sino ceu sivi: temno excipe temsi;
Dat sterno stravi, sperno spreui, lino levi,
Interdum lini & livi; cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano; genui, posui, cecini dant.
- Po.** Po fit psi, ut scalpo scalpsi: rumpo excipe rupi;
Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.
- Quo.** Quo fit qui, ut linguo liqui: coquo demito coxi.
- Ro.** Ro fit vi, sero ceu pro planto & semino, sevi,
Quod serui melius dat, mutans significatum:
Vult ferro verri & versi, uro ussi, gero gessi,
Quero quasivi, teno triui, curro cucurri.
- So.** So, velut accerso, arcesso, incesso, atque lacesso,
Formabit sivi: Sed tolle capesso capessi,
Quodque capessivi facit; atque facesso facessi;
Sic viso visi: sed pinsi pinsui habebit.
- Sc.** Sc fit vi, ut pasci pari: vult posco poposci,
Vult didici disco, quexi formare quimisco.

To fit ti, ut verto verti: sed sisto notatur
 Pro facio stare altitum, nam iure stiti dat.
 Dat mitto misi, petii peto sive petiri.
 Sterto stertui habet, meto messui: ab edto fit exi,
 Ut flecto flexi: pecto dat pexui, habet pue
 Pexi; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.
 Vo fit vi, ut volvo volvi: viro excipe vixi.
 Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.
 Fit cio ci: ut, facio, feci, jacio quoque jeci;
 Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.
 Fit dio di, ut, sedio fodi. Gio, ceu fugio, gi.
 Fit pio pi, ut capio cepi: cupio excipe pivi,
 Et rapio rapui, supio sapui atque sapivi.
 Fit rio ri, ut pario peperit. Tio tti, geminans t,
 Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu.
 Denique uo fit ui, ut statuo statui: plus phrui
 Termat, sive pluui: struo sed struxi, fluo fluxi.

To.

Vo.

Xc.

Cio.

Dio. Gio.

Pio.

Rio. Tio.

Uo.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is, ivi, ut monstrat scio scis tibi sciri:
 Excipias venio dans veni, cambio campsi,
 Rancio rauxi, sarcio farsci, sarcio farsci,
 Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,
 Haurio item hauxi, sancio sanxi, vincio vinx;
 Pro salto salio salui, * & amicio amicii dat:
 Farcis ulemur cambiui, hauriui, amiciui,
 Sepiui, sanxiui, sarcui, atque salui.

Is, ivi.

Excipe Ve-
 nio, cambio,
 &c.

* Pes Proce-
 leusmaticus

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex ac compositum,
 Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,
 Quam simplex geminat, composito non geminatur:
 Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo;
 Atque à do, disco, sto, posco, ritè creatis.

A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,
 Supplico, multiplico, gaudent formare plicari:
 Applico, complico, replico, & explico, ui vel in avi.

Quamvis vult oleo simplex oleui; tamen inde
 Quodvis compositum melius formabit oleui:
 Simplicis at formam redolet redolet sequitur suboletque.

Composita à pungo formabunt omnia punxi:
 Vult unum papugi; interdumque repungo repunxi.

Plico.

Oleo.

Pungo.

Natum

De.

Natum à do, quando est inflexio tertia; ut, addo, Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo, Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: at unum Abscondo, abscondi. Natum à flo, flas, fliti habebit.

Sic.

Mutantia primam Vocalem in E.

Verba hæc simplicia presentis præteritique,

Si componantur, vocalem primam in e mutant, Damno, læto, sacro, fallo, arceo, traſto, fatiſco,

Pario.

Partio, carpo, patro, ſcando, ſpargo: parioque Cujus nata per i duo comperit & reperit dant: Cætera ſed perui; velut hæc, aperire, operire.

A paſco pavi tantum compoſita notentur Hæc duo, compeſco, diſpeſco, peſcui habere, Cætera, ut epaſco, ſervabunt ſimplicis uſum.

Mutantia primam Vocalem in I.

* Poſthabeo ſimplicia formam ſervat.

Hæc, * Habeo, lateo, ſolio, ſtatuo, cado, lædo, Pango dans pegi, cano, quero, cædo cecidi,

Cano.

Tango, egeo, teneo, taceo, ſapio, rapioque,

Placeo.

Si componantur, vocalem primam in i mutant:

Ut, rapio, rapui: eripio, eripui: à cano natum Præteritum per ui, ceu concino, concinui dat.

Pango.

A placeo ſic diſplaceo: ſed ſimplicis uſum Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene ſervant.

Maneo.

Compoſita à pango retinent a quatuor iſta,

Depango, oppango, circumpango, atque repango.

A maneo manſi, ininui dant quatuor iſta,

Pramineo, emineo, cum promineo, immineoque: Simplicis at verbi ſervabunt cætera formam.

ſcalpo, calco, ſalto. clauſo, quamo, lavo.

Compoſita à ſcalpo, calco, ſalto, a per u mutant:

Id tibi demonſtrant exculpo, inculco, reſulto.

Compoſita à clauſo, quatio, laro, reſcitiunt a:

Id docet à clauſo, occludo, excludo: à quatioque; Percutio, excutio: à laro, proluo, diſſio, nata.

Mutantia primam Vocalem in I, præterquam in Præterito.

Excipitur Coemo.

Hæc ſi componas, Ago, emo, ſedeo, rego, frango, Et capio, jacio, lacio, ſpecio, premo, ſemper Vocalem primam præſentis in i ſibi mutant, Præteriti nunquam; ceu, frango refringo refrégi: A capio incipio incepti. Sed pauca notentur: Namque ſuum ſimplex perago ſequitur, ſatagoque.

Atque

Atque ab ago dego dat degi, cogo cōgi :

A rego sic pergo perrexi, vult quoque surgo
Surrexi, mediā præsentiſ syllabā adeptā.

Nil variat facio, nisi præposito præeunte :
Id docet olfacio, cum calfacio, infici:que.

A lego nata, re, se, per, sub, trans, præeunte,
Præsentiſ servant vocalem; in i cætera mutant :
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tanium
Præteritum lexi faciunt; reliqua omnia legi.

Ago.
Rego.

Facio.

Legg.

De Simplicium Verborum Supinis.

Nunc ex præterito discas formare Supinum.

Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum fit.

Gi fit tum; ut, vici victum, testatur et ici
Dans istum; feci factum, jeci quoque jactum.

Di fit sum, ut vidi visum: quædam geminant s;
Ut, pandi passum, sedi sessum: adde scidi quod
Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossum.

Hic etiam adverteas, quod syllaba prima supinis,
Quam vult Præteritum geminari, non geminatur :
Idque totondi dans tensus docet, atque cecidi
Quod casum, et cecidi quod dat casum, atque tetendi
Quod tentum et tensus, tutudi tensus, atque pepedi
Quod format peditum; adde dedi quod jure datum vult.

Gi fit tum, ut legi lectum: pegi pepigique
Dat passum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li fit sum; ut salli stans pro sale condio, sulsum :
Dat pepuli pulsum, ceculi culsum, atque fefelli
Falsum; dat velli vulsum: tuli habet quoque latum.

Mi, ni pi, qui, tum fiunt, velut hic manifestum;
Emi entum, veni ventum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à capio captum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lectum.

Ri fit sum, ut verri versum: peperer excipe partum.

Si fit sum, ut visi visum: samen s geminato
Missi formabit missum: fulsi excipe fullum,
Haulsi haustum, sarsi sartum, sarsi quoque fartum,
Ulsi utum, gessi gestum; torfi duo, tortum
Et torsum; indulsi indultum indulsumque requiris.

Psi fit ptum, ut scripsi scriptum: campsi excipe cam-
ptum.

Ti fit tum; à sio namque steti, à sistoque stiti fit
Præterito commune statum: verti excipe versum.

Bi.

Ci.

Di.

Gi.

Li.

Mi, ni, pi.
qui.

Ri.

Si.

Ti.

Vr.

Vi.

Vi fit tum, ut flavi flatum : pavi excipe pastum ;
 Dat larvi lotum, interdum lautum atque larvatum ;
 Potavi potum, interdum facit & potatum :
 Sed favi faustum, cari caustum ; à sero servi
 Formes ritè satum ; livi linique litum dat ;
 Solvi à solvo solutum, volvi à volve volutum ;
 Vult singulivi singultum, veneo venis
 Venivi venum, sepelivi ritè sepultum.

U.

Quod dat ui dat itum, ut domui domitum : excipe quodui
 Verbum in uo, quia semper ui formabit in utum ;
 Exui ut exutum, à ruo deme rui, ruitum dans.
 Vult secui sectum, necui nectum, fricuique

* Pes proce-
leusmanicus.

Friſum, miscui item mistum, * ac amicu dat amictum ;
 Torrui habet tostum, docui doctum, tenuique
 Tentum, consului consultum, alui alium alitumque ;
 Sic salui saltum, colui ocului quoque cultum :
 Finsui habet pistum, rapui raptum ; serviſque
 A sero vult sertum ; sic texui habet quoque textum.
 Hæc sed ui mutant in suum : nam cenſeo cenſum,
 Cellui habet celſum ; meto meſſui habet quoque meſſum ;
 Nexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum :
 Dat patui paſſum, carui caſſum caritumque.

Quædam
mutant ui
in ſum.

Xi.

Xi fit etum, ut vinxi vinctum : quinque abjiciunt n :
 Nam finxi fietum, minxi miſtum, inque ſupino
 Dat pinxi piſtum, ſtrinxi, rinxi quoque riſtum.
 Xum, flexi, plexi, fixi dant ; & fluo fluxum.

De Compoſitorum Verborum Supinis.

Yando.

Ruo. Salio.

Sero.

Ede.

C Compoſitum ut ſimplex formatur quodque ſupinum,
 Quamvis non eadem fiet ſemper ſyllaba utriſque.
 Compoſita à tuſum, dempta n, tuſum ; à ruitum fit,
 I mediâ dempta, rutum ; & à ſaltum quoque ſultum :
 A ſero, quando ſatum format, compoſta ſitum dant.
 Hæc, captum, factum, jaſtum, raptum, a per e mutant ;
 Et cantum, partum, ſpuruſum, carptum, quoque ſartum.
 Verbum edo, compoſitum, non eſtum, ſed facit eſum :
 Unum duntaxat comedo formabit utrumque.
 A noſco tantum duo cognitum & agnitum habentur ;
 Cætera dant notum : nullo eſt jam noſcitum in uſu.

De Præteritis Verborum in Or.

V Erba in or, admittunt ex poſteriore ſupino
 Præteritum, verſo u per uſ, & ſum conſociato

Vel

Vel fui : ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum
Nunc est deponens, nunc est commune notandum :
Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus
Nata; ut compatior compassus, perpetiorque
Formans perpassus : fateor quod passus, & inde
Nata; ut, confiteor confessus, diffiteorque
Fermat diffessus : gradior dat gressus, & inde
Nata; ut digredior digressus. Junge fatiscor
Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus.
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus;
Nitor nilus vel nixus sum, ulciscor & ultus :
Inascer simul iratus, reor atque ratus sum,
Obliviscor ruls oblitus sum : fruor optat
Fruus vel fruitus, misereri junge misertus.
Vult tuor & tueor non tutus sed tutus sum,
Quamvis & tutum & tutum sit utrique supinum :
A loquor adde locutus, & à sequor adde secutus;
Experior facit expertus : formare paciscor
Gaudet passus sum, nanciscor nactus : apiscor,
Quod retus est verbum, aptus sum : unde adipiscor adeptus.
Junge queror questus, proficiscor junge profectus;
Experigiscor sum experectus : & hæc quoque, commi-
niscor commentus, nascor natus, moriorque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

Patior.

Fateor.

Gradior.

Tuor &
tutor.

Apiscor.

De Verbis geminum Præteritum habentibus,
viz. Activæ & Passivæ vocis.

P Præteritum activæ & passivæ vocis habent hæc ;
Cano canavi & canatus sum tibi format,
Juro juravi & juratus, potoque potari *
Et potus, titubo titubavi vel titubatus :
Sic carco carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui, & passus, placeoque
Dat placui & placitus, sueco suavi atque suetus :
Veneo pro vender, veniri & aditus & sum,
Nubo nupsi nuptaque sum, mereo & meritus sum,
Vel merui : adde libet libuit libitum ; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tædedit & dat
Pertæsum : adde pudet faciens puduit pusitumque ;
Atque piget, tibi quod ; equal piguit pigitumque.

*versus hy-
pertruer.

De Neutro-passivorum Præteritis.

N Neutro-passivum sic Præteritum tibi format,
Gaudet gavisus sum, fuo fuisi, & audio *

*versus hy-
permeter.
Ausus

*Ausus sum, sic factus, soleo solitus sum,
Mareo sum maritus: sed Phocæ nomen habetur.*

De Verbis Præteritum mutuantibus.

Flavesco.
Erubesco.
Luccesco.

*Quædam Præteritum verba accipiunt aliunde:
Inceptivum in sco, stans pro primario, adoptat
Præteritum ejusdem verbi: vult ergo tepesco
A tepco tepui, fervesco à ferveo ferui;
A video cerno vult vidi; à concutio vult
Præteritum quatio concussi; à percutioque
Percussi ferio; à mingo vult meo minxi;
A sedeo fido vult sedi; à suffero tollo
Sustuli; Et à suo sum fui, Et à tulo ritè fero tuli:
A sio sifio fieti, tantum pro stare; furoque
Insanivi, à verbo ejusdem significati:
Sic poscunt, rescor, medeor, liquor, reminiscor,
Præteritum à pascor, medicor, liquefio, recordor.*

Versus hypermeter.

De Verbis Præterito carentibus.

Sylvesco.
Fruticesco.
Sterilefco.
Diesco.
Desiderativa, ut Mi-
surio,
Scripturio,
Iturio,
Cacaturio.

*Præteritum fugiunt, vergo, ambigo, glisco, fatisco,
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut puerasco:
Et passiva, quibus carere activa supinæ;
Ut metuo, timeor: Meditativa omnia, præter
Parturio, esurio, quæ præteritum duo servant.*

Verba Supinum rarò admittentia.

*Hæc rarò aut nunquam retinebunt verba supinum,
Lambo, mico micui, rudo, scabo, parco peperci,
Disfesco, posco, disco, compesco, quinisco,
Dego, angō, sugo, lingo, ningo, satagoque,
Psalle, volo, nilo, malo, tremo, strideo, strido,
Flareo, liveo, areo, pareo, connireo, feret:
A nus compositum, ut remuo; à cado, ut incido; præter
Occido, quod facit occasum, recidoque recasum:
Resuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, caluo,
Et fierto, timio. Sic hucio, Et arceo, cujus
Composita erciturum habent: Sic à gruo, ut ingruo, natum:
Et quæcumque in ui formantur neutra secundæ:
Exceptis cleo, doleo, placeo, taceoque,
Pareo, item Et careo, noceo, pateo, lateoque,
Et valeo, caleo: gaudent hæc namque supina.*

De Verbis Defectivis.

*S*ed nunc, ut totum percurras ordine Verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba:
Quæ quia clauda quidem videntur, nec versibus apta;
Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Præsens Indicativi, aio, ais, ait. *Plur.* aiunt. *Aio.*
Præteritum Imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.
Plur. Aiebamur, aiebatis, aiebant. Imperativus. Ai.
Præsens Optativi, Potentialis, & Subiunctivi, Aias,
aiat. *Plur.* Aiamus, aiant. Præsens particip. Aiens.
Præsens Optativi, & Subiunctivi, Ausim, ausis, ausit. *Ausim.*
Plur. Ausint.
Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salvero. *Plur.* Sal- Salve.
veto, salvetote. Infinit. Salvere.
Imperat. Ave, aveto. *Pl.* Avete, avetote. Infinit. Aver. Ave.
Imperat. Cedo; *Plur.* Cedite: id est, Dic, vel porrigere; Cedo.
Dicite, vel porrigite.
Futurum, Faxis vel faxim, faxis, faxit, pro faciam vel Faxo.
fecero. *Plural.* Faxint.
Imperfectum Optat. Potent. & Subiunct. Forem, fo- Forem.
res, foret; pro *essem, esses, esset.* *Plur.* Forent.
Infinitivus, Fore, id est, *Futurum esse.*
Præsens Indicat. Quæso. *Plur.* Quæsumus. Quæso.
Infir, sola vox est, *Dicit, seu dixit significans.* *Phi.* In- Infir.
funt, id est, *Dicunt.*
Præsens Indicativi, Inquo vel inquam, inquis, in- Inquo?
quit. *Plur.* Inquimus, inquiunt.
Præteritum perfectum, Inquisti, inquit.
Futurum, Inquies, inquiet.
Imperat. Inque, *apud Terent.* Inquito, *apud Plant.*
Præsens Optativi, Potentialis, & Subiunctivi, Inquiat.
Particip. Inquiens.
Indicat. Valebis. Imperat. Vale, valetote. *Plur.* Valetote, Vale.
valetote. Infinit. Valere.

Hæc quatuor sequentia, Odi, corpi, memini, novi, omnes voces Præteriti Perfecti & plusquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à Præterito Indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficient, nisi quod Memini in Imperativo *Sing.* Memento. *Plur.* Memento te habet. Odi, novi & corpi carent Imperativo.

Odi, corpi,
memini,
novi.

NOT

Notabunt praeterea pueri, Dor, furo, for, der, fer, à for;
simplicia non reperiri.

Præterea, { Dic,
Duc,
Fer,
Fac, } pro { Dice,
Duce,
Fere,
Face, } Voces esse per Apo-
copen concisas &
decurtatas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum Iham, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

Cum Regulæ Liliæ de Præteritis & Supinis Verborum, mutilæ sint & imperfectæ, sparsis subinde Annotationibus commodè rescirari non poterant, novas hæc Verborum tabulas exhibere visum est, quibus omnes in Regulis superius traditis defectus suppleantur, quarumque beneficio tum simplicium tum compositorum Præterita & Supina faciliori longe methodo uniusque quasi intuitu addisci possunt.

PRIMA CONJUGATIO.

Verba prima Conjugationis habent in
Praeterito **AVI**, in Supino
ATUM; ut,
NUNTIO 3, nuntiavi, arum, are.
Pronuntio, avi, arum, are.
COENO, cenavi, comatum 4, are.

AMO, amavi, amatum, amare.

Excipimur.

Adamo, avi, atum, are.

CREO *i*, *creavi*, *creatum*, *creare*.

DO 6, dedi, datum, dare

Recreo, avi, atum, are.

Circundo, circumdedi, datum, dare.

DAMNO, damnavi, damnatum, are.

Sie Pessundo, fatido, venundo. 7

Condemno 2, avi, atum, arc.

STO, ſteti, ſtatum, ſtare.

[illegible]

A22.

ARRO, affici, afficum, affare.
Disso, distici, *parum usitat.* distare.
Præsto, iti, itum, vel atum 1, are.
Sic Consto, insto, obsto, reſto, subſto.
JUVO, juvi, jutum 2, *parum usit.* are.
Adjuvi, adjuvi, tum, are.
LAVO, lavi, lotum, lautum & lava-
 tum 3, are.
Relavo, relavi, relotum, relavare.
POTO, tavi, acum vel potum 4, are.
Compoto, avi, atum. Sic Perpoto.
Epoto, epotavi, epotum, epotare.
SONO, sonui 5, sonitum, sonare.
Aſſono, ui, itum, are, &c.
CUBO, cubui 6, cubitum, cubare.
Accubo, ui, itum, are, &c.
DOMO, domui 7, domitum, domare.
Edomo, ui, itum, are. Sic Perdomo.
TONO, tonui 8, tonitum, tonare.
Intono, ui, itum, are.
VETO, vetui 9, vetitum, vetare.
CREPO, crepui, crepitum, crepare.
Concrepo ui, tum, are. Sic recrepo.
Increpo, ui, avi rarius, itum, are.

Discrepo, ui, *sæpius* avi, itum &
 atum, are.
MICO, micui 10, *sine Supino, micare.*
Emico, emicui. (olim avi) are.
Intermico, ui, are. Sic promico.
Dimico, aliquando ui, sed sæpius avi,
atum, are.
PLICO 11, (pliqui, itum, & avi, atum)
 plicare.
Applico, avi, atum, ui, itum, are.
Sic complico, explico, implico.
Duplico, avi, atum, are. Sic triplico,
multiplico, & cætera cum nomine
composita.
Item replico & supplico.
FRICO, fricui, friatum 12, fricare.
Affrico, ui, atum, are, &c.
SECO, secui 13, sectum, secare.
Disseco, ui, atum, are, &c.
NECO, necavi, necatum 14, necare.
Eneco, ui, atum, avi, atum, are.
Interneco, avi, ui, atum, are.
NEXO 15, *sine præterito & Supino.*
LABO, *sine præterito & Supino, are.*

1. A Supinis in atum formantur Participia in *es* multum usitata. Facile se
 ad præstaturum. Cic. sæpius quam præstaturum. *Constatum fides.* Luc. Extatur.
 Plin. Quosdam obstatum. Quint. 2. *Insom*, quod Vossius extra compo-
 sitionem reperiri negat, occurrit apud Tacitum. Placuit silentia tempore
 etiam *insat*. Et si Gronovio fides, in aliis ejusdem Authoris locis legi
 debuit, qui ab imperitis corrupti videntur. 3. *Lavatium* quidem est à
lavo, at, primæ; sed *lavi*, & *lautum*, unde *lotum* sunt potius à *lavo*, is ter-
 tiæ, quo inter alios usi Horatius & Virgilius. Nam à Præterito *lavi* sit re-
 gulariter *lavatum*, unde per syncopen *lautum*, & an in o mutato *lotum*, unde *lo-
 tum*. 4. *Potum* fit etiam per syncopen pro *potatum*, quod in compositis usitat.
 Dicitur etiam *potus sum*, sed diverso sensu, ut inferius dicetur. 5. Olim in
 usu erat *sonavi*, unde *sonaverim* apud Tert. & *personavi* apud Appul. & *so-
 natum* apud Horatium. 6. *Cubavi* occurrit apud Plinium & Fabium. Et
 inde *cubatus in fumo* apud eundem Plinium, & *incubata, incubatio, & accu-
 batio*. Quin & notandum, quod composita hujus verba, cum m assumunt,
 fiunt tertiæ; ut *accumbens, accubui, accubitionem, accumbere*. 7. A *domavi*, quod
 olim in usu erat, legitur *domaverim* apud Florum. Inde etiam *domator* pro
domitor apud Tibullum; *edomator* apud Tertullianum; & *domatio, non domitus*,
 8. *Tonavi* olim in usu erat unde *tonaturus*, & *insonata* apud Horat. 9. *Ve-
 tavim* occurrit apud Persium, pro quo tamen in nonnullis editionibus legi-
 tur *notavit*. Rectum quoque est *vetatio, non vetitio*. 10. *Micaverim* legi-
 tur apud Solinum; & *emicaturus* apud Senecam. 11. *Plico* fecit olim *pli-
 cui, plicitum*, & *plieavi, plicatum*; sed jam vix in usu est præter-
 quam in temporibus à præsentis formatis. 12. Legitur aliquando in compo-
 sitis *fricatum*; & Ciceronis est *refricaturus*. 13. *Secavi* olim in usu erat,
 unde *secaturus* apud Colum. & *secatio* apud Celsum, etsi *sectio* usitatus sit.
 14. *Necui, nestum* vix extra compositionem invenitur. Occurrit quidem a-
 pud Ennium, teste Prisciano, *Hominem necuit protinus*, nisi potius cum Vossio
 legendum sit *necui*; nam *neco* olim accusativum regebat, ut in Syntaxi di-
 cetur. 15. *Nexio, nexum* sunt à *necto* vel *nevo* tertiæ.

S E C U N D A C O N J U G A T I O.

Verba secunda Conjugationis habent in
Præterito VI, in Supino ITUM; ut,

HABEO, habui, itum, ere.

Posthabeo, ui, itum, ere.

Debeo, debui, itum, ere.

Adhibeo, ui, itum, ere. Sic cat. comp.

ARCEO, arcui, (arcitum parum usit.)
ere.

Coerceo, ui, itum, ere. Sic Exerceo.

VEREOR, veritus sum, vereri.

Plurima neutra in ui secunda Supinis
carent; ut, rubeo, horreo, &c. i item
Astruum Timeo.

Regularia tamen sunt sequentia.

TACEO, tacui, itum, ere.

Conticeo, ui, sine Supino. Sic obticeo,
reticeo.

VALEO, valui, valitum, valere.

Convaleo, ui, itum, ere. Sic cat. comp.

PLACEO, placui, itum, ere.

Complaceo, ui, itum, ere; sic Perpla-
ceo, beneplaceo.

Displiceo, displicui, itum, ere.

CAREO, carui, caritum, carere.

JACEO, ui, itum, (unde jaciturus) ere.

PAREO, parui, paritum, parere.

Appareo, ui, itum, ere. Sic compareo.

NOCEO, nocui, nocitum, nocere.

DOLEO, dolui, dolitum, dolere.

Condoleo, ui, itum, ere. Sic indoleo.

LATEO, latui, latitum, latere.

Deliteo, ui, sine Supino, era.

CALEO, calui, calitum, calere.

Incaleo, ui, itum, ere.

PRAEBEO, ui, itum, ere.

MEREO, merui, meritum, ere.

Dicitur etiam meritum sum.

Sic Emereo vel emereor, promereo,
vel promereor.

LICEO, licui, licitum, licere.

Habet hac vox significationem passivam,
& è contra

LICEOR, licitus sum, eri, habet si-
gnificationem activam.

Polliceor, pollicitus sum, polliceri. 3

Excipiuntur à communi Regula Præteri-
torum & Supinorum desinentia in
B E O.

JUBEO, jussi, jussum, jubere.

Fidejubeo, fsi, fsum, ere.

SORBEO, sorbui, sorptum, 4, sorbere.

Absorbeo, ui 5, ptum, ere.

Exsorbeo, ui, ere. Sic resorbeo.

C E O.

DOCEO, docui, doctum, docere.

Dedoceo, ui, &um, ere; sic cat. comp.

MISCEO, ui, stum, & dim xtum 6, ere.

Admisceo, ui, stum, ere; sic cat. comp.

MULCEO, mulsi, mulsum, (& mul-
stum Præf.)

Permulceo, si, sum, & xi, &um, ere.

LUCEO, luxi, sine Supino, lucere.

Polluceo, xi, &um, 7, ere.

Eluceo, xi, ere; sic cat. comp.

D E O.

ARDEO, arsi, arsum, ardere.

1. Nempe clares, flores palles, patens, polles, ravesco, fiteo, fistendes, studens,
albes, candes, maces, mucco, fardes, tames, &c. 2. Addunt aliqui cassum,
quod nomen est, ut lassus, fissus. Itaque non ut caritum, sic cassius di-
citur. 3. Neutris hæc addi poterant & alia pauca, quorum tamen Supi-
na aut rara sunt aut inusitata. Quod & de nonnullis superius allatis dicen-
dum, nisi quod Participia eorum & verbalis etiamnum remaneant. Ut Val-
tarius apud Ovidium. Præbuitus apud Colura. Perbitus apud Livium. Præbitor
apud Cic. Cralitus Tac. Faciturus Stat. Calurnus Ovid. Lanturus & latrus Cic.
& similia. 4. Sorpsi & sorptum, (si olim in usu erant) sunt à serbo tertia, nem-
pe ut à serbo est scripsi, scriptum. 5. Absorpsit quidem occurrit apud Lucan. sed
ab optimis Grammaticis damnatur. 6. Mixtum dixere pro mistum, ut Uly-
ses pro Ulysses. Sane mistum potius dici debere, ex libris veteribus & Pri-
sciano etiam videmus. 7. Inde pollicitum, i, Plin. 8. Sumitur & Active
& passive.

Exar-

EXARDEO, si, sum, ere. *Sic inardeo.*
RIDEO, risi, risum, ridere.
ARRIDEO, si, sum, ere; *sic cat. comp.*
SUADEO, suasi, suatum, suadere.
PERSUADEO, si, sum, ere; *sic dissuadeo.*
VIDEO, vidi, visum, videre.
INVIDEO, di, sum, ere; *sic cat. comp.*
SEDEO, sedi, sessum, sedere.
SUPERSEDEO, di, ssum, ere.
DESIDEO, ere; *sic dissideo.*
ASSIDEO, edi, esum, ere; *sic cat. comp.*
MORDEO, momordi 1, sum, ere.
ADMORDEO, di, sum; *sic cat. comp.*
SPONDEO, sponendi 2, sponsum, ere.
DESPONDEO, despondi 3, sum, ere; *sic respondeo.*
TONDEO, totondi, tonsum, tondere.
DETONDEO, detondi 4, tonsum, ere.
PENDEO, pendi, pensum, pendere.
APPENDEO, appendi, sum, ere.
STRIDEO, stridi, *sine supino*, ere.
PRANDEO, prandi, pransum, ere.
AUDEO, ausus sum, } more passivum.
GAUDEO, gavissus sum, } vorum.
RENIDEO, 5 &
MEDEOR, *carens Præteritis 6.*

G E O.
MULGEO, si, & xi, sum & sum 7.
EMULGEO, emulsi, emultum, ere.
INDULGEO, indulsi, indultum, ere.
AUGEO, auxi, auctum, augere.
ADAU GEO, adauxi, sum, ere.
LUGEO, luxi, luxum 8, lugere.
ELUGEO, xi, ere, *sic prolugeo.*
TERGEO 9, terxi, tersum, tergere.
DETERGEO, si, sum, ere.
FULGEO, fulsi 10, *sine sup.* fulgere.
ASSULGEO, si, ere; *sic effulgeo, &c.*
ALGEO 11, si, *sine supino*, ere.
TURGEO, tursi, *sine supino*, ere.
URGEO, urxi, *sine supino*, ere.
FRIGEO, frixi, *sine supino*, ere.
PERFRIGEO, perfrixi, ere. *sic refrigeo.*

L E O.
DELEO 12, deleui, tum, ere.
FLEO, flevi, fletum, ere.
DEFLEO, evi, etum, ere; *sic effleo.*
PLEO 13, *non est in usu præterquam in compositis.*
IMPLEO, implevi, etum, ere; *sic repleo, compleo, &c.*
OLEO 14, olui, (olitum 15) ere.

1. Reduplicatio hæc fieri videtur in imitationem augmenti Græcorum. Unde olim dixerunt *memordi*, *pepugi*, *sponendi*, ut etiamnum *seselli*, à *sello*, *peperi* à *paris*, *teregi* à *tango*, & apud Plaut. *terui* à *tollo*. 2. Analogice esset *sponendi*. Sed ob duriorē sonum alterum s, quod remanet in *respondi* omittitur. 3. Occurrit *despondisse* & *despondideris* apud Plaut. uti & *præmordi*. 4. Varro usus est *detonndirari*. 5. Quidam ei Præteritum tribuunt, *renidui*, sed absque idoneo auctore. Simplex ejus est *nido*, sed non est in usu. 6. Sed mutuatur *medeor* præteritum à *medico*; unde *medicatus*. Nempe ut pro præteritis à *feris* & *furo* dicimus *pereussi* & *infantui*. 7. Supinum nunc un magis usitatum est. 8. *Luxi*, potest etiam venire à *luco*. Sed supinum *luctum* nullibi reperitur, teste Prisciano, quamvis ab eo sit verbale *luctus*. 9. Pro quo & *tergi* in tertiâ dicitur. 10. A supino tamen est *fulmen*. 11. *Algeo* olim habuisse videtur *alsum*, unde *alsus* apud Cic. Nihil *alsius* nihil *amanius*. Et *alsiosus* apud Plinium. 12. *Deleo* venit ab antiquo *leo*, quod reperitur apud Horatium; ut dicitur postea. 13. *Fleo* fit à *πλεω*, unde *πλεω* & *πλεω*. 14. Simplex *oles* varia habuit significata, nam nunc Antiquis notabat *adorem* *stiro*; nempe ab *ἐζω*: nunc signabat *creces*, ab *αλε*, pro quo *ole*; unde *suboles* & *proles*: aliquando etiam *perdis*, ab *ἐξω*; unde etiamnum *aboles*. Composita à priori significatione fere habent *olui*, ut apud Plautum *obolui* *altum*. A secundâ fere est *olevi*: ut *adoleverit* apud Maronem. Varronis tamen est *Postquam adoleveris* hæc juvenis. Et inde supinum *adolutum*, ex quo per syncopen fit *adulvum*. Est vero *adules* idem quod *accesces*. Nam ut à *creo*, *creces*, ita ab *oles* fit *oleces*, unde *adules* & inde *adulescentia*. 15. Si modo *olium* usquam invenitur. Sed antiquæ & *oleum* fecit, unde *exolevis*, *obolevis*.

Adoleo,

Adoleo 1, *vel* *esco*, *evi*, *ultum*.
Exoleo, *vel* *esco*, *evi*, *etum* 2.
Obsoleo, *vel* *esco*, *evi*, *etum*.
Aboleo, *vel* *esco*, *evi* 3, *itum* 4.
Oboleo, *obolui* 5, *obolitus*.
Inoleo, *sive* *inoleſco*, *redoleo*, *suboleo*, *peroleo* 6, *vix* in *perfecto* apud *Classicos* *Scriptores* *invenias* : unde *aliis* *per* *evi*, *aliis* *per* *ai* 7 *rectius* *efferri* *videntur*.
SOLEO, *solitus* *sum* 8, *more* *passivum*.

N E O.

TENEO, *tennai*, *tentum*, *tenere*.
Abstineo, *ui*, *entum*, *ere*; *sic* *contineo*, &c. *præter* *attineo*, *pertineo*, *quæ* *supinis* *carent*.
NEO, *nevi*, *netum*, *nere*.
MANEO, *mansi*, *mansum*, *ere*.
Permaneo, *permansi*, *sum*, *ere*.
MINUO, *nui*, *ere*, *Luer*.
Emineo 9, *ui* *ere*; *sic* *immineo*, &c.

Q U E O.

TORQUEO, *torſi*, *tortum*, *ere*.
Contorqueo, *ſi*, *sum*, *ere*; *sic* *detorqueo*, &c.
LIQUEO, *ui*, *parum* *uſitat*.
Deliqueo, *ui*; *sic* *colliqueo*.

R E O.

HAEREO, *hæſi*, *hæſum*, *ere*.

1. De hoc jam in *ſimplici* *de*o *vidimus*. Hoc *vero*, & *cætera* *compoſita* in *ſeo* *sunt* *tertiæ*; *ſed* *hic* *referuntur*, *quia* *ſecundæ* *sunt* *adoleo*, & *cætera* in *eo*, à *quibus* *illa* in *ſeo* *ſua* *capitunt* *præterita* & *ſupina*. 2. Unde; *uti* *dictum*, *ex* *letus* *pæter*, *qui* *deſiit* *oleſcere*, *id* *est*, *creſcere*. 3. *Livius* & *Tacitus*. 4. *Plin.* *Fab.* *Tac.* *Gell.* *Addunt* *vulgo* & *aboleam*, *ſed* *ſine* *auctore*. 5. *Plautus* *fæpius* & *Suet.* 6. *Tutius* *tamen* *inde* *dixeris* *cum* *Gellio*. *Item* *perdevi* *cum* *Lucilio*; *ſed* *in* *olitus*, *redolitus*, *ſubolitus*, *perolitus*, *vix* *leguntur*. 7. *Per* *ui* & *itum*, *tutius* *videntur* *proferri*. 8. *Sola* *eſt* *apud* *Salluſtium*. *Quin* & *obſervat* *Charifiſius* *verbum* *hoc* *carere* *futuro*, *quia* *non* *potest* *aliquis* *futuris* *adſueſſe*. 9. *Emineo* & *alia* *quæ* *Deſpauterius* *formari* *vult* à *maneo*, *ſunt* *ab* *antiquo* *mineo*, *quod* *occurrit* *apud* *Lucretium*, *Inclinata* *minent* *in* *eandem* *prodita* *partem*. *Et* *derivatur* à *mina*, *quod* *locum* *excellſum* *denotat*, *unde* *mina* *murorum* *propugnacula*. 10. *Niſi* *maſt* *is* *potius* *nomen* *ſit*, *ut* *videtur*. 11. *Per* *ſyncopen* *ex* *miſeritus*; *quo* *uſus* *Terentius*. *Porro* *dicitur* *miſceor* & *miſceor*, *ſed* *illud* *ſecundæ* *eſt*, *hoc* *primæ*. *Etiã* *conſtructione* *differunt*, *ut* *in* *Syntaxi* *dicitur*. 12. *Ovidio* *etiã* *cenſus* *ſum*. 13. *Videntur* *tamen* & *recenſus* *diſtiſſe* à *ſupino* *cenſens*; *unde* *ſubſtantivum* *recenſus* & *recenſio*. *Nempe* *verbale* *recenſio* *eſt* à *recenſere*. *At* *recenſus* *eſt* *ab* *antiquo* *cenſu* *pro* *cenſeo*. 14. *Nam* *paſſum* *quod* *ei* *tribuunt*, *eſt* à *pando*. *Sane* *Cicero* *ait*, *Paſſis* *velis* *pervehi*: *ut* *Maro*, *Velorum* *pandimus* *alas*. *Ac* *ab* *eadem* *origine* *Ennius*, *Paſſis* *palmis*; *Virgilius* *Crinibus* *paſſis*. 15. *Supina* *hæc* *in* *non* *videntur* *fieri* *per* *ſyncopen*. *Uc* *ſorum* *pro* *ſortum*, *ſautum* *pro* *ſantum*, & *cavum* *pro* *cavatum*; *unde* *cavus* *apud* *Ieſtum*. *Et* *ut* *dicimus* *cavi*, *ita* *etiã* *dicitur* *cavus* *apud* *Hor.* & *Cic.* & *cave* *apud* *Plaut.*

FAVEO

Adhæreo, *ſi*, *sum*, *ere*; *sic* *inhæreo*, &c.
TORREO, *torru*, *toſtum*, *ere*.
MOEREO, *mœſtus* *ſum*, *ere*.
REOR, *ratus* *ſum*, *eri*.
MISEREOR, *miſertus* *ſum*, *eri*.

* *Glabreo*, *in* *præterito* & *ſupino* *non* *occurrit*.

S E O.

CENSEO, *cenſui* 13, *cenſum*, *ere*.
Recenſeo, *ui*, *sum*, *ere*; *sic* *ſuccenſeo*.
Sed *recenſitus* 13 *penultimâ* *longâ* *remanſit* *ab* *Antiquo* *recenſire* *pro* *recenſere*.
Denſeo, *caret* *præterito* & *ſupino*.

T E O.

PATEO, *patui*, *abſque* *ſupino* 14, *ere*.
FATEOR, *faſſus* *ſum*, *eri*.
Confiteor, *confeſſus* *ſum*; *sic* *proſiteor*. *At* *Diſſiteor* *caret* *præterito*.

V E O.

MOVEO, *movi*, *motum*, *ere*.
Commoveo, *vi*, *tum*, *ere*; *sic* *emoveo*.
FOVEO, *fovi*, *ſotum* 15, *ere*.
VOVEO, *vovi*, *votum*, *vovere*.
Devoceo, *vi*, *tum*, *ere*.
CAVEO, *cavi*, *cautum*, *cavere*.
FAVEO, *ſavi*, *ſautum*, *ſavere*.

PAVEO, pavi, *sine supino*, pavere.

Expaveo, expavi, expavere.

FERVEO, fervui 1, fervere.

Deserveo, deservui, ere.

CONNIVEO, ivi, & connixi 2, *sine sup.*

LANGUEO, langui, *sine supino*, ere.

Relanguo, ui, *claud.*

AVEO, carei *praterito & supino*, ere.

Sic & Flavescere, cereo, & liveo.

E O purum.

VIEO, vievi, vietum, viere.

CIEO, civi 3, citum 4, ciere.

TUEOR, tuitus 5, sum, tueri.

Antiquum cluere carceris praterito & sup.

TERTIA CONJUGATIO.

Verba tertia Conjugationis varie faciunt
praterita & supina.

Accumbo 8, cubivi, itum; sic discumbo.

LABOR, lapsus, sum, labi.

Delabor, plusus sum; sic dilabor, &c.

D O.

C O.

BIBO, bibi, bibitum, bibere.

Combibo, bi, tum; sic ebibo, imbibo.

GLUBO, glubi 6, glubitum, ere.

Deglubo, bi, tum, ere.

SCRIBO, scripsi, scriptum, ere.

Adscribo, psi, tum; sic describo, &c.

NUBO, nupsi 7, nuptum, ere.

Obnubo, psi, ptum; sic innubo, &c.

SCABO, scabi, *absque sup.* scabere.

LAMBO, bi, *absque supino*, ere.

Composita a CUBO, quæ sunt hujus
Conjugationis in ante bo adferant, quod
tamen perdunt in praterito & supino.

DICO, dixi, dictum, dicere.

Addico, xi, ctum; sic edico, &c.

DUCO, duxi, ductum, ere.

Abduco, xi, ctum; sic Adduco.

ICO, ici 9, ctum, icere.

VINCO 10, vici, victum, vincere.

PARCO, peperci, parctum 11, & par-

si, parsum, parcere.

Comparco, comparsi, comparsum.

CRESCO 12, crevi, crectum 13, ere.

Accresco, evi, escere.

Exeresco, evi, etum; sic coneresco, &c.

QUIESCO, evi, etum, escere.

1. Fervet, debuit facere fervui, ut *monui*, *monui*; sed dicitur *fervui* mutatâ
v consona in b. Dicitur etiam *fervui*, quod est à *fervui* tertia; ut, *spe abiam*
jam defuisse adolescentiam, Ter. Quo etiam usus Lucilius, *Fervit aqua & fer-*
vet; *fervui* nunc *fervet ad annum*. Quamvis à Quintiliano parum probatur.
2. *Connexi* Prisciano teste, dixit Turpilius Comicus *venus*. *Connexi* ultimus est.
3. *Sua* non est à *creo*; sed capit hoc à *creo* quartæ, quomodo dicimus *accres-*
4. Penultima in *etiam* à *creo* est correpta; at à *creo* quartæ producitur; ut in
Profodia dicitur. 5. Unde *tutius*. At à *tuor* quod tertia est, venit *intus* &
tuaci. 6. *Vosius* est *glussi*, *glutium*; quia Plauti est *glupia Menas*. 7. Et
à *nubui*, *nupta* sum. 8. *Accumbo*, & reliqua ideo habent *m*, quia olim dice-
batur *cumbo* pro *cubo*, ut etiamnum *jungo* pro *jugo*. 9. *Cic*, *sedius* *uisse*. 10. *Vin-*
co perdit *n*, quia sic ab antiquo *vinci* quod ex *vixi*. A *vico* est *vicapota*, *Dea*
quæ dat vincere & potiri. Ab eodem *pervincere*, qui ad victoriam perseverat.
11. *Parctum* venit à praterito *parci* quod reperitur apud Nævium: & in
quibusdam etiam Plinii editionibus; *ut* à *parctum* est *vincere* interdicto *Parium*,
ut *diximus*. Ubi alii legunt, *Parci* *vincere* interdicto *Parium* *diximus*. Inde ta-
men venit *parctum*, quod reperitur apud Senecam. Et à *parctum* *arsens* apud
Livium. 12. Sequuntur verba in *tes*, quorum aliqui sunt frequentativa, de
quibus antea dictum est. Sed ea hic mixtum aliquimus; quia vel origo est
param certa, ut in *eresco*, quod alii à *creo*, alii aliunde deducunt; vel pri-
mitiva sunt inserta; ut *quiesco*, unde *quiesco* & *facio*, unde *facio*, *confuso*
autem & Priscianus agnoscit. 13. Unde etiam pro *creatus*, & *creatus* pro
creatus. Extra eam significationem vix quicquam ab hoc supino legitur. Vir-
gilius quidem est *exeresco* à *monui* agno; sed id idem est.

Acqui-

Acquiesco, evi, etum, escere.
SUESCO, suevi, suetum, escere.
ASSUESCO, evi, etum; sic Desuesco.
SCISCO, scivi, scitum, sciscere.
 Adscisco, ivi, itum; sic concisco, de-
 scisco.

NOSCO, novi 1, notum, noscere.
 Ignosco 2, vi, tum 3; sed,
 Agnosco, agnovi, agnitum; &,
 Cognosco, cognovi, cognitum, ere.
PASCO, pavi, passum, pascere.
 Depasco, avi, stum, ere.
 Compesco, ui, olim itum; sic Dispesco.
 Posco, poposci, poscitum 4 par. us. i.
 Deposco, depoposci, ere; sic repesco.
 Exposco, expoposci, itum, ere.
DISCO, didici, olim itum 5, ere.
 Addisco, addidici; sic edisco, &c.
GLISCO, caret praterito & supino.
*Inchoativa habent eadem praterita, ac
 primitiva 3 ut,*

CALESCO, calui, calitum, à calco.
TREMISCO, tremui, a tremo.
OBDOGMISCO, ivi, ab obdormio 6.
Aut prateritis carent; ut, hisco, fa-

escio 7, labasco 8, &c.

*His adde deducta à nominibus; ut, puera-
 asco, dicesco, advesperascit, di-
 escit, & similia 9.*

*Conquinisco 10, juxta Grammaticos ve-
 teres facit conquexi.

APISCOR 11, aptus sum, apisci. Tacit.
 Adipiscor, adeptus sum, adipisci.
 Indipiscor, indeptus sum, indipisci.
COMMUNISCO 12, entus sum, isci.
EXPERGISCOR, experrectus sum, &
 expergitus 13, expergisci.
IRASCOR, iratus 14 sum, irasci.
NASCOR 15, natus sum, nasci.
NANCISCOR, nactus sum, nancisci.
OBLIVISCOR, oblitus sum, oblivisci.
PACISCOR, pactus sum, pacisci.
PROFICISCOR, profectus sum, isci.
ULCISCOR, ultus sum, ulcisci.
REMINISCOR 16, &
VESCOR, carent prateritis.

D O.

CLAUDO, clausi, clausum, ere.

1. Novi prateritum aliquando idem, quod præsens significat. 2. In hujusmodi compositis g est à gnosco, quod à γινωσκω. Ac in ignosco & cognosco perit d. Simpliciter gnosco pro nosco usus Varro: Adhuc, adeste, qui feramque gnoscite. 3. Sic gnoscere, prænoscere, prænoscere. Unde prænoscere apud Ciceronem. 4. Posco habet positum juxta Priscianum & alios Grammaticos, sed parum usitatum est. Reperitur tamen expositum caput apud Senecam. 5. Appuleius à disceptum disceptatoris usurpat; unde olim supinum habuisse constat. 6. Sic accresco, adulesco, concupisco, conculesco, concutesco, concutiesco, delutesco, exulesco, expallesco, extimesco, horresco, increbresco, inulesco, ingentesco, inanesco, integresco, maresco, marcesco, maturesco, obdormisco, obmutisco, obstupesco, obardesco, scisco, cum compositis, resipisco, recresco, tibiisco. 7. Nempe sequitur hoc naturam simplicis bisco. Altera compositi pars est fatum, à quo & effatum, & fonsco. 8. Sic integresco, maresco, ignesco, hebresco, laulesco, laquesco, pinguesco, atque alia. 9. Ut agresco, gravesco, herbescio, inaresco, &c. 10. Conquiniscere est proprie se in crura dimittere ad molitionem eorum qui alium exonerantur sunt. Et venit à conquinare pro cunire, quod est fieri facere, inquit Festus, unde etiam inquinare. 11. Apiscor reperitur adhuc apud Tacit. Lucret. & Nonium, & format apiscus; sed composita adipiscor, indipiscor magis usitata sunt. 12. A simplici munisco vel munisco, quod secum mentis, unde verbale mentis. Quin & munisco ejusdem est originis ac meminisci & moneo pro moneo: nempe à μνησθαι, ex quo mens, ut à μένους, & pinguis mors. 13. Expurgatus dixere Lucilius & Appuleius, & sic distinguitur Diomede, ut expurgatus sit sponte evigilans, & Appuleius, ro sit aliunde excitatus. 14. Sed natus videtur potius esse nomen, uti frenus & similia. 15. Unde nascendus. Nascentis est apud Porcium Latronem: quasi à nascuntur. 16. Reminisco caput prateritum à recordari, ut vesco ab edo vel pascere. Estque reminisco ejusdem originis ac comminisco; sed ultimum habet locum, quia praterito destituitur ut vesco. Idem defensio praterito caret; nam detesco est nomen, ut fossus, lassus. Estque defensor à fuisse, hoc à fuisse, quod sit, uti dictum, ex fatum bisco.

Compo-

Composita ejus veniunt potius à CLUDO,
quod & ipsum in usu est apud quosdam Auctores.

Excludo, exclusi, sum; sic includo, &c.

PLAUDO, plausi, sum, ere.

Applaudo; complaudo vel odo, si, sum.

Explaudo vel odo, si, sum, re.

RADO, rasi, rasum, radere.

Abrado, si, sum, ere; sic corrado, &c.

VADO, vasi, vasum, vadere.

Evado, si, sum, ere; sic invado, &c.

LAEDO, laxi, laesum, ere.

Allido, allisi, sum; sic collido, &c.

LUDO, lusi, lusum, ere.

Abludo, si, sum; sic eludo, &c.

RODO, rosi, rosium, rodere.

Arrodo, si, sum; sic corrodo.

TRUDO, trusi, trusum, ere.

Detrudo, si, sum; sic extrudo, &c.

DIVIDO, divisi, divisum, ere.

CEDO, cessi, cessum, ere.

Abcedo, ssi, sum; sic concedo, &c.

EDO, edi, esum, edere.

Ambedo, edi, esum; sic exedo.

Comedo, edi, esum & estum 3.

CUDO, cudi, cusum, ere.

Excudo, di, sum; sic incudo, &c.

RUDO, rudi 4, sine supino, ere.

SIDO, sidi 3, sine supino, ere.

Composita habent prateritum & supinum à sedeo.

Affido, sedi, essum; sic confido, &c.

MANDO, mandī, mansum, ere.

SCANDO, scandi, scansum, ere.

Ascendo, di, sum; sic conscendo, &c.

PREHENDO, vel prendo, di, sum.

Apprehendo, di, sum; sic comprehendo.

CANDO, non est in usu extra compos.

Accendo, di, sum; sic incendo, &c.

FENDO, non legitur extra compos.

Defendo, di, sum; sic offendo.

FUNDO, fudi, fusum, ere.

Confundo, udi, sum; sic effundo, &c.

FINDO, fidi, fissum 6, ere.

Diffindo, diffidi, fissum, ere.

SCINDO, scido, scissum, ere.

Abscindo, scidi, ssum; sic conscindo, &c.

PANDO, di, passum 7 & pansum, ere.

Dispando, di, ansum & assum; sic expando, &c.

CADO, cecidi, casum, cadere.

OC CIDO, occidi, occasum; sic incido,

recido & cetera composita carent supinis.

CAEDO, cecidi, casum, cadere.

Occido, occidi, occisum; sic abscido.

PEDO, pepedi, peditum 9, ere.

Oppedo, oppedi, oppedere.

PENDO, pependi 10, pensum, pendere.

Appendi, appendi, sum; sic impendo, &c.

TENDO, terendi, (& olim tendi) ten-

sum & tentum, tendere.

Attendo, attendi, sum, tum 11; sic

contendo, &c.

1. Prateritum & supinum vix extra compositionem inveniuntur. Vastus tamē est apud Tertul. & apud Martialem juxta Editionem Aldi, & brevis usus est apud, ubi alii legunt rasi. 2. Ac Illasum est nomen, quia illudo non dicitur. 3. Comestum probari potest ex Sallustio, comesta pueri in urbe, sed comestum melius est. 4. Appuleius dixit pulvis, ab antiquo radio, unde rudius ut gramm. 5. Sidi est apud Columellam. Patiemurque pecem considere, & cum sideri, &c. 6. Sic frendo, freudi, fressum; unde faba fressa. 7. De passum diximus in piteo. A pansum apud Plinium est Expansus retia. 8. Inde recasum apud Cic. Id ego puto, ut multa ejusmodi, ad arbitrium recasum. 9. Inde peditus apud Catullum & Charisium, ut crepitus à crepitum. 10. Plurima ex his reperiuntur etiam sine reduplicatione, Vestigia quod regi pendissent. Liv. Nostro tendisti retia lebo. Proper. Pro quo nonnulli male legunt nexisti. Et Seneca est, Et qua plena rates carbis tendant. 11. In plerisque compositis supinum tentum usitatus est, ut contentus quatenus opponitur remisso, distentus, obtentus, prateritus, perentus. Contra ostentum usitatus est quam ostentum, quo Veteres usi; unde remansit ostentare, atque etiam nomen ostentum. Porro ostendo componitur ab ob & tendo, ut asperso ab ab & puto; vel mutato b in f; vel potius quomodo Veteres dixere obs pro ob ut abs pro ab: Unde adhuc obscurus à canum, obscurus à cura, &c.

TUNDO,

TUNDO 1, *olim tucudi, tunsum.*

Ab Antiquo hoc praterito composita habent tudi, & in supino tustum.

Contundo, udi, usum, undere.

Sic obtundo, retundo.

Verbum DO, *dat, est prima; sed pleraque ex compositis ejus sunt tertia, & faciunt DIDI in praterito, & DITUM in supino.*

Addo, addidi, additum, addere. Sic

Condo, condidi, itum, &c. Sed

Abcondo, abscondi 2, ditum, ere.

FIDO, fisis sum; *more passivum.*

Confido, confisus sum 3; sic diffido.

G O.

MERGO, merfi, merfum, ere.

Demergo, si sum; sic emergo, &c.

SPARGO, sparsi, sparsum, ere.

Aspergo, si, sum; sic conspergo, &c.

VERGO 4, *carei prater & sup. ere.*

Devergo, devergere.

FIGO 5, xi, xum, & quandoque fictum.

Afigo, xi, xum; sic configo, &c.

FRIGO, xi, xum, & frictum.

REGO, rexi, rectum, ere.

Arrigo, rexi, &um; sic dirigo, &c.

SURGO 6, surrexi, surrectum, ere.

Assurgo, assurrexi, &um; sic consurgo.

1. Veteres dixerunt *tudo* pro *tundo*; unde *tulio* frequentativum apud Enn. & Lucr. & nomen *tuder*. Ab hoc antiquum prateritum *tucudi*, quod Char. & Prisc. dant *tucudo*. Diomedes dat etiam *tucpi*, sed neutrum occurrit in aliquo idoneo Authore. Dari supinum *tunsum* argumento est participium *tunsum*. *Tunsum* gemis *area* fugibus. Virg. 2. Olim etiam dixerunt *abscondidi* juxta Priscianum. Supinum *absconditum* occurrit apud Ciceronem, uti & *absconditus* & *abscondire*. Quin & olim in usu *absconsam*, unde *absconso* apud Plinium, *absconso* apud Jul. Firm. Et *absconso* pro *absconso* apud Veteres Gloss. 3. *Confidi* reperitur apud Livium. 4. *Vergo* habet *verfi*, *versum* juxta R. Steph. *verxi* juxta Diomedem; sed sine autoritate probati Authoris. 5. *Figo* habet etiam *fictum*, juxta Diomedem; *sagittis confictus* Scaur. & Giffanius in Indice suo idem probat autoritate Cic. & Varr. Observat etiam Scipio Gentili Callistratum ita locutum esse, *Si quando navis vel infesta vel fecta*. 6. *Surgo* non dubium qui sit a *rego*. Nam etsi more neutrorum sumatur; tamen proprie notat *surrego* me. Itaque *surgo* & *surrego* idem habent prateritum & supinum; unde *surrecta* *cuncta* apud Columellam, & *surrecto* *invenisse* apud Livium. *Peregi* an a *rego* sit dubitatur. Volunt esse a *Perago*. Sed ab eo esset *peregi*. 7. Unde *factus* apud Plinium. 8. Ab inusitato *figi* est *factus* apud Maronem & alios. 9. Diomedes adfert & *mixi* vel *mixi*. 10. A *propi* quidem est *prodegeris* apud Plaut. Sed *surgi* vix invenitur; licet & hoc agnoscat Saturnius. 11. *Ambigo* venit ab *am* & *ego* interjectio *b*, ut in *amburo* & *comburo*, ab *am* & *uo*. Quin & *am* sit a *Græco* *αμω*, quo ipso usus Cato. *Am* terminum pro *circa* terminum. 12. A *frago*, unde *fragilis*. At *frago* a Dorico sive *Æolico*, *φραγο* *φρ*, *εραγο*, sive *φραγο*. 13. *Intelligi* imitatur Græcum futurum *αλλω*, sive prateritum passivi in *αλλεγμαι*. Olim etiam duo posteriora habebant *egi*. *Intelligi* Ulp. *Neglegi* Prisc. & Dioned.

14. *Intelligi*

TANGO, tetigi 1, tactum, tangere.
Attingo, attingi, attractum; sic contin-
go, pertingo.

PAGO antiquum, pegegi 2, pactum.

PANGO, panxi, (dim pegi 3) pactum.

Circumpango. panxi, pactum; sic de-
pango, repango.

Compingo, compegi, compactum; sic
impingo, suppingo.

PLANGO, xi, planctum, ere.

ANGO, anxii 4, &

CLANGO, claxii, sine supinis.

CINGO, xi, cinctum, ere.

Accingo, xi, nctum; sic praecingo.

TINGO, tinxii, tinctum, ere.

Intingo, xi, nctum, ere.

LINGO, xi, nctum, ere.

Pollingo 5, xi, nctum, ere.

UNGUO, vel ungo, unxi, (dim ungui)
unctum, ere.

Exungo, xi, nctum, ere.

Inungo, xi, nctum; sic perungo.

JUNGO, xi, nctum, ere.

Adjungo, xi, nctum; sic disjungo, &c.

MUNGO, xi, unctum, param usit.

Emungo, xi, unctum, ere.

STINGUO, exolevi.

Distinguo, xi, nctum; sic exstinguo.
praestinguo, restinguo.

NINGO, xi; sine supinis, ere.

PUNGO, xi, parum usit. extrit compositio-
nem, pupugi, punctum, ere.

Repungo, repupugi, & repunxi, re-
punctum.

Compungo, nxi, nctum; sic dispan-
go, repungo.

FUNGOR, functus sum, fungi.

Defungor, defunctus sum, defungi.

RINGOR 6, careo potenter, ringi.

H O.

VEHO, xi, ctum, ere.

Adveho, advexi, ctum; sic conveho.

TRAHO, xi, ctum, ere.

Alstraho, xi, ctum; sic contraho, &c.

L O.

COLO, colui, cultum 7, colere.

Incolo, ui, ultum; sic accolo, &c.

CONSULO, ui, consultum, ere.

OCCULO, ui, occultum, ere.

MOLO, molui, molitum, molere.

Emolo, emolui, emolitum, ere.

ALO, alui, alitum, & altum 8 minus usit.

VOLO, volui 9, velle.

Nolo, nolui, nolle.

Malo, malui, malle.

CELLO 10, fecit olim cellui, celsum.
Sed exolevit. Inde tamen composita se-
quentia.

Antecello, antecellui, sine satino, ere.

Excello, excellui, excellum, ere.

Pracello, pracellui, pracellum, ere.

Percello, perculi, percultum, ere.

Recello, sine praeterito & sup. Liv. App.

FALLO, fefelli, falsum, fallere.

Refello, refelli, sine sup. ere.

TELLO, pepuli, rultum, pellere.

Appello, appuli, appultum; sic ex-
pello, &c.

1. Ab antiquo *tago*; unde *tagax*. 2. *Pegegi*, venit ab antiquo *pago*,
ut *occidi à cado*, nempe à Dorico *παίζω* pro *παίζω*. 3. *Pegi* sit à *pango*,
ut *pegi* à *frango*. *Tonsillam pegi* laevo in litore. Pacuv. apud Prisc. Usus quo-
que Cicero, ut testatur Turnebus. *Respectu placere terminus quia Socrates pege-
rit*. Ubi *pegerit* nihil aliud est quam *punxerit*. At *peperit* aliud fuerit: *peperit*
enim non à *pango* est, sed à *pago*, pro quo posteriores dixere *pacifera*. 4. Ab
ango Priscianus format supinum *anctum*. Diomedes vero *anxi*. Pr. Prisciano
sunt glossae veteres, ubi legas *anxi*, & *anxi*. Sed neutrum apud Classi-
cos facile reperies. Imo nec illud liquet an *angi* in Praeterita faciat *an-
xi*, quod scribit Diomedes. Nam videtur hoc esse nomen. Interim non
dubium quin ab *anxi* sit *anxi* & *anxi*. 5. *Pollingo*, vix reperitur apud
Veteres. Sed *polluxi* & *polluxer* est apud Plautum & alios. 6. Antiquae &
ringo dixere, unde verbale *riatus*. 7. Per syncopen hoc ex *cluium*; ut se-
quentia *consultum*, *occultum*, *ultum*, ex *consultum*, *occultum*, *ultum*. 8. Ab
illo *alimentum*; ab hoc *alior*, *altrix*, *altit*. 9. Ab iustificato supino *voluitum*
est *volui*, & inde per syncopen *clui* seu *clui*; ut à *cluium*, *cluium*,
cluium. 10. *Cello* venit à Graeco *κῆλος* moveo. Ex compositis ejus *antecello*
careo supinis. *Excello* & *pracello* supinum habere videntur, quia ab his sunt
excellere & *praeexcellere*.

excellus & præcelsus ; quæ tamen Adjectiva potius sunt, quam supina aut participia. Dicitur etiam *excellere*, effice ut *excellam*. Cic. Unde censet Priscianus esse *excellui*, ut à *calco* est *calus* ; at ab *excello* esse *exculi*, ut à *percello*, *perculi* ; nisi dicas fieri per synopen pro *percellui* Aiant & dici *perculsi*, unde fit *perculsum* ; sed loci pro eo adducti corrupte legi videntur, siquidem in melioribus omnibus sic *perculsit*. Porro *perculi* & *perculsum* fiunt e in a mutato, ut *pepuli*, *pulsus*, à *pello*. Dicitur etiam *procello* *procali*, Plin. Jun. quod idem est ac *percello*, sed minus usitatum. Inde tamen *procella*.

VELLO, velli, magis assistat. vulsi 1, vultum, vellere.

AVELLO, avelli, avultum ; sic divello, evello ; sed revello facit etiam revulsi.

SALLO 2, salli 3, falsum, fallere.

TOLLO 4, sustuli, sublatus, a sustollo ; sic Extollo, extuli, elatum. Attollo tamen caret præterito 5 & supino.

M O.

COMO, comsi 6, comtum, comere.

PROMO, promsi, promtum, ere.

Depromo, si, tum ; sic expromo.

SUMO, sumsi, sumtum, ere.

Assumo, psi, tum ; sic consumo, &c.

DEMO, demsi, demtum, ere.

EMO, emi, emtum, emere.

Adimo, ademi, ademtum ; sic dirimo, &c.

FREMO, fremui, fremitum, ere.

1. *Vulsi* negat dici Servius : sed usi eo Laberius, Lucanus, Gellius. Etiam in plerisque Codicibus Ovidii est, *Aurea Perycea terga revulsiit ossi*. Sed Cicero semper dixit *revelli*. 2. Dicitur etiam *salvo*, *salvi*, *salutum*, quartæ. Item *salvio* ejusdem. 3. Præteritum hoc regulare est ; sed vix reperitur apud Veteres. *Sale falsurus* dixit Mummius apud Priscianum. 4. *Tollo* habuit olim *tulsi* vel *teulsi*, quod reperitur apud Plautum, Terentium, Catullum, & alios. Videtur tamen fieri potius à *tollo* pro *tolero* ; nam *tollo* facere debuit *teulsi*, ut à *fallo* *sefelli*. Olim etiam dixisse videntur *tolli*, unde *tolliſſe* apud Ulpianum referente Scaligero. 5. Nam *attuli* & *allatum*, quæ inde formantur, *offerre* sibi vindicavit ; cum non attollendi sive elevandi, sed apportandi habeant significationem. 6. Priscianus scribit *compsi*, *comptum*, &c. Sed Terentius Scaurus lib. de Orthographiâ omittit p. Uti & Victorinus facit. Legitur quidem crebro in vet. lib. & lapidibus, sed vitiose. Nec enim vel p, vel b, est in præsentis ; contra quam fit in *scribo*, *scriptum*, *serpo*, *serptum*, & similibus. 7. Compositum *consterno*, nunc primæ est, nunc tertiæ primæ cum animi perturbationem notat : tertiæ quando corpori tribuitur. 8. *Sino* interdum & *ſini* facit ; consonâ præsentis servatâ. 9. *Lino* facit in supino *litum*. Et paribus *lita* corpora *gustus*. Virg. De præterito ejus non convenit. Apud Collumellam *lini* legitur. Apud Quintilianum *lini* : *Marius ibi cruce parietem liniſſi*. Apud Varronem *lini*. Cum oblitteris *vasa*. Tamen nullum vulgo ex his præteritis probant præter *levi*. Unde *releui* apud Terentium. Sed alii malunt esse à *releo*, quod ejusdem erit Originis ac *deleo*. At *lauri* vel *lini*, *linum*, sunt à *lini*, quod est quartæ. 10. *Cernum* tantum *crevi* & *cretum* facit, cum *cerno* est de adveniendâ hereditate. Verum in videndi significatione vix præteritum ac supinum ejus reperias.

TEMNO,

INFREMO, ni, itum, ere.

GEMO, gemui, gemitum, ere.

INGEMO, ingemui, ingemitum, ere.

TREMO, tremui, sine supino, ere.

PREMO, pressi, pressum, ere.

Comprimo, essi, ssum ; sic deprimo, &c.

N O.

SPERNO, spreui, spretum, ere.

Desperno, evi, etum, ere.

STERNO, stravi, stratum, ere.

Prosterno, avi, atum ; sic consterno, 7 &c.

SINO, sivi 8, situm, sinere.

Desino, desivi, & persine desii, itum.

LINO 9, lini, livi, vel levi, litum.

Allino, allini, allivi, vel levi, allitum, allinere ; sic relino, &c.

CERNO 10, crevi, cretum, cernere.

Decerno, evi, etum ; sic lecerno, discerno.

COQ

1.

venia:

Varro

Camil

Simil

compe

milite

5. A

Plaut

liter o

que is

bus : S

non si

hoc re

conſer

decede

ſparge

ſero,

id eſt

ſerium

Serviu

TEMNO, temsi 1, temtum, temnere.
Contemno, contemsi, tum, ere.
GIGNO, genui 2, genitum, gignere.
Progigno, enui, itum, ere.
PONO, posui 3, positum, ponere.
Compono, ui, itum; sic appono, &c.
CANO, cecini, cantum, canere.
Occino 4, occinui, occentum; sic
concino, &c.

T O.

CARPO, carpsi, carptum, carpere.
Decerpo, psi, ptum, ere; sic discerpo,
excerpo.
SERPO, serpsi, serptum, ere.
Inserpo, inserpsi, inserptum, ere.
REPO, repsi, reptum, repere.
Obrepro, obrepsti, obreptum, ere; sic
inrepro, subrepro.
CLEPO, clepsi, (olim clepi) clepere.
SCALPO, scalpsi, scalptum, ere.
Exscalpo, exscalpsi, ptum, ere.
SCULPO, sculpsi, sculptum, ere.
Exsculpo, psi, ptum; sic insculpo.
RUMPO, rupi, ruptum, rumpere.
Abrumpo, upi, ptum; sic corrumpto, &c.
STREPO, strepui, strepitum, ere.
Obstrepro, obstrepuui, obstreptum, ere;
sic constrepro, perstrepro.

Q U O.

COQUO, coxi, coctum, coquere.

Concoquo, xi, ctum, ere; sic deco-
quo, excoquo.
LINQUO, liqui, linquere.
Relinquo, reliqui, relictum, e e;
sic delinquo, derelinquo.
LOQUOR, locutus sum, loqui.
Alliquor, allocutus sum; sic collo-
quor, &c.
SEQUOR, secutus sum, sequi.
Allequor, utus sum; sic consequor, &c.
Liquor caret praterito 5.

R O.

TRERO, trivi 6, tritum, terere.
Attero, attrivi, itum; sic contero, &c.
QUAERO, quaesivi, quaesitum, ere.
Acquiro, acquisivi, acquisitum, e e;
sic conquiro, &c.
SERO 7, sevi, satum, serere.
Assero, assevi, asstitum; sic consero, in-
sero, & reliqua quae seminandi signi-
ficantiam habent. Qua vero aliam
nempe ordinandi, oblinendi, faciendi ui-
ertum: ut,
Assero, asserui, asseritum; sic consero, de-
sero, infero, &c.
GERO, gessi, gestum, gerere.
Aggero, ssi, stum; sic congero, &c.
VERRO 8, verri, versum, ere.
URO, ussi, ustum, urere.
Aduro, adussi, adustum; sic com-
buro, &c.

1. Prateritum temsi, & temtum haud facile extra compositionem in-
venias. Apud Senecam tamen est verbale temtor. 2. A genu, quo Cato,
Varro, Censorinus & alii utuntur. 3. Pono fecit olim posui. Plaut. depositi.
Catull. 4. Veteres dixere occano vocali simplicis servata. Occinere cornua. Tac.
Similiter recano dicebant pro recino. Porro cano olim etiam canui fecit. Ite n
compositum ejus occano, occanui. Cornicines occanuerunt. Sall. apud Prisc. Si-
militer consilli pro consili dixerunt, & premi pro pressi, atterui pro attrivi, &c.
5. A liquefacti mutuatur liquefactus sum. 6. Tero fecit olim terui. Quo usus
Plautus. Priusquam teruerunt. Nam ita legitur in optimis Manuscriptis. Simi-
liter dixit Tibullus, Aut operi insuetas atteruisse manus. Apud Tacitum quo-
que in optimo illo Vaticano, teste Lipsio, scriptum est, Mox atteritis op-
ibus: Sed jam non est in usu. 7. Quemadmodum a tero fuit terui, sic a sero
non sevi tantum, sed & serui dixere. Usus hoc Ennius Prisciano teste. Atque
hoc remansit in compositis quando translite sumuntur; ut, inferui, asserui,
conserui, deserui, disserui, exserui, &c. Nam proprie deserere est, à satione
decedere; inferere semina inspergere; disserere, semina in diversas areolas
spargere: & sic in ceteris. Fortasse tamen verius dixeris, olim duplex fuisse
sero, unum ab *seu*, hoc est, ordine: alterum a *seu* seu *seu*,
id est, sero *seu* extrito: ac priori significatione fecisse serui,
seruium: posteriori autem sevi, satum. 8. Verro (inquit Priscianus) secundum
Servium *verfi* facit; secundum Charisium verri, quod & usus comprobatur. Su-

pirum ejus *verbum* est apud Ciceronem & Catonem. Fortasse etiam *verbum* pro *verbo* dixere; nam verbale *converbum* est apud Appuleium.

CURRO, cucurri 1, cursum, ere.

Decurro, decucurri, & decurri, decursum; sic excurro, præcurro, procuro, accurro.

Alia nunquam aut raro geminant; ut, Occurro, occurri, occursum; sic discuro, incurro, recurro, succurro, transcurro, circumcurro, concurro.

TERO, tuli, latum, ferre.

Afferro vel adferro, attuli, allatum; sic auferro, &c. Sed *suffero* 2 pro patior, *cari præterito & supino.*

TERO 3, caret præterito 4 & supino.

QUEROR, questus sum, queri.

Conqueror, conquestus sum, conqueri.

S O.

ARCESSO 5, arcessivi vel arcessii, arcessitum 6.

Lacesso, lacessivi, lacessii 7 vel lacessi, lacessitum; sic facecco, capesso. Sed *Incesso, incesi, sine supino, etc.*

VISO 8, visi, visere.

Inviso, invisi; & creviso.

PINSO, pinxi & pinsui, pinxitum 9, pin-

sum & pistum.

DEPSO, depsiui, (olim depsi, Varr.) ere.

Condepso, ui, eres; sic perdepso, Caud.

T O.

FLECTO, flexi, flexum, flectere.

Deflecto, xi, xum; sic inflecto, &c.

NECTO, nexi & nexui, nexum.

Connecto, connexi, connexui, xum;

sic annecto, innecto.

PECTO 10, pexi minus usit. pexui, xum.

Depexo, xui, xum.

PLECTO, plexi 11 minus usitat. plexai,

plexum.

Implecto, implexi, ui, xum.

METO, messui, messum, metere.

Demeto, demessui, demessum, ere.

PETO, petivi, petitum, petere.

Appeto, tivi, itum; sic repeto, &c.

MITTO, misi, missum, mittere.

Admitto, si, sum; sic committo, &c.

VERTO, verti, versum, vertere.

Adverto, ti, sum; sic converto, &c.

STERTO, stertui, sine supino, ere.

Desterto, destertui, destertere.

SISTO, stiti 12, statum 13.

1. *Curri in præterito usurpat Tertullianus. Pedibus stetit, curristi nominis. Quod & aliis interdum accidit, quæ præteritum geminant.* 2. *Nam scissile & sublatum retinent tollendi significationem; ac proinde ea suffero sibi vindicare nequit, sed ad veram originem pertinent, quæ est tollere vel potius sustollere.* 3. *Imo nec in prima hodie persona invenitur. Olim ea usum Varronem Auditor est Priscianus.* 4. *Furor tamen inde flebit Servius. Imo & Sedulius dixit firuerat iussa tyranni. Neque dubitarunt eo modo loqui recentiores quidam, qui tamen non sunt imitandi.* 5. *Pro eo inveterato jam errore, arcesso dici solet. Est autem arcesso ab arceo, ut sequentia à luto, facio, capio, incendo, veleno. Nam Veteres subinde ar usurpabant pro al; ut compluribus exemplis ostendit Priscianus.* 6. *In arcessitum & reliquis penultima est longa. Nempe hæc olim quartæ erant conjugationis: unde Sallustius, Liviusque etiam arcessit, & Colum. lacessit.* 7. *Lacessii & lacessi per syncopen dicuntur pro lacessivi. Idem facepsi & capessi syncopen passa, Sed imprimis ea usitata in incesi.* 8. *Viso caret supino; usum autem semper est à videro.* 9. *Pinsui autem integrum est: duo alia supina per syncopen facta.* 10. *Pecto videtur olim habuisse pestum. Nam apud Colum. est Pestula lina. Hinc forsitan Asper pestum agnoscit teste Prisciano, sed vix reperitur apud idoneum Scriptorem.* 11. *Plexum nonnullis videtur esse à plecto, quando significat implicare, nectere, plexi vero quando significat punire. Sed hoc discrimen non observatur. Potius eo differant, quod plexui sit usitatus; plexi in usu esse desierit.* 12. *Sisto activum huc facit; sed sisto neutrum, ut volunt, à sto capio steti. Exempli gr. Activum præteritum est, Antea illum istuc stiti; nunc hic eum sisto. At neutrum præteritum est, Antea illic stetit, nunc hic sistit.* 13. *Inde stari dicitur & statui sine supino. Nam statui hic valet stare & sisti, ut vetus Onomasticon exponit. A supina statum venit etiam stare qui sistit, unde Jupiter Stator apud Romanos.*

Resisto, restiti 1; sic assisto, &c.

AMPECTOR, amplexus sum 1, amplexi.

COMPECTOR, complexus sum, complecti.

DIVERTOR & diverto, diverti 3 tantum; sic prævortor & prævorto, prævorti.

Revertor, reverti 4, ab antiq. reverto.

NITOR, nissus & nixus sum, niti.

Adnitor, adnissus vel adnixus sum; sic

Enitor, innitor 5.

UTOR, usus sum, uti.

Abutor, abusus sum, abuti.

V O.

SOLVO, solvi, solutum, solvere.

Absolvi, vi. utum; sic persolvo, &c.

VOLVO, volvi, volutum, volvere.

Advolvo, vi. utum; sic convolvo, &c.

VIVO, vixi, victum, vivere.

Convivo, convixi, ctum; sic revivo.

Calvor 6, antiquum absque praterito.

X O.

TEXO, texui, textum, cre.

Anexo, ui, xum; sic contesto, &c.

NEXO, is, nexui, nexum, vel nexo, as. Frequensativum à necto.

O purum 7.

FACIO, feci, factum, facere.

Arefacio, arefeci, arefactum; sic benefacio, & reliqua composita cum nomine vel adverbio. Cetera a in i mutant; 8 ut,

Afficio, affeci, affectum; sic conficio, &c. Sed officio caret supina.

JACIO, jeci, factum, ere.

Abjicio, eci, ectum; sic adjicio, &c.

SPECIO 9, non est in usu praterquam in compositis.

Adspicio, adspexi, adspectum; sic inspicio, &c.

IACIO, exolevit.

Allico, allexi, allectum; sic illico, pellicio. At Elicio, elicui 10, citum.

FODIO, fodi, fossum, ere.

Confodio, di, sum; sic effodio, &c.

FUGIO, fugi, fugitum, ere.

Defugio, gi, itum; sic diffugio, &c.

CAPIO, cepi, captum, ere.

Satiscapio, satiscepi, satiseptum.

Accipio, accepi, acceptum; sic incipio, &c.

RAPIO, rapui, raptum, ere.

Abripio, ui, eptum; sic corripio, &c.

CUPIO, cupivi 11, capitum, ere.

SAPIO 12, sapivi vel sapii, & usitatus sapui, sine sup. sapere.

Desipio, pivi, pui; sic resipio, &c.

1. Supinum in compositis vix invenias, facilius Participium inde deducum: ut, *extenuas* apud Ulpianum. 2. *Ampector* est à *pecto*, eaque causa est, cur à *Supino* *plexum* faciat *amplexus*. Ac par ratio in *complectore*. 3. Videtur & olim supinum fuisse in usu, unde *ducesorium*. 4. Reverti dicere amant Tullius & veterum alii: pro quo juniores fere aiunt *revertas* sum. 5. Sed x potius amant *convitto*, *obvito*, *pervito*, *venito*, *sabvito*: unde *convixus*, *obvixus*, à quo *obvix*; *pervixus* unde *pervix*, &c. *Enixa* dici volunt de ea, quæ peperit; *enixus* de quovis qui allaboravit. Sæpius quidem id discrimen obtinet. perpetuum tamen non est. 6. Unde *calvire* apud Plautum: & infinitivus *calvi* apud Sall. Ceterum & Priscianus agnoscit & *calvo*, *calvi*, ut *silvo*, *felvi*. A *calvo* vel *calve*, hoc est, *decipio*, dicta videtur *calvum*, quasi à supino *calutum*. 7. Verba in u exentia quibusdam in locis perdunt. Nam à *capio* est *capis* quod regulariter est *capui*. Sic *cape* pro *capie*. Item *capio*, *capere*, *cagere*. 8. Quædam etiam abijciunt vocalem ante u: ut, *lanifico*, *magnifico*, *notifico*, *significo*. 9. A quo & quædam sunt primæ, sed deponentia; ut, *confiscor*, *suspiscor*. 10. Veteres similiter etiam *allico*, *pellicor*, *illico*, dixere: pro quibus usitatus *allexi*, &c. 11. More verborum quartæ. Sane & Lucretius *capites* dixit pro *capiet*. 12. Verisimile est *sapio* olim fuisse quartæ, indeque esse quod olim fecit *supino*. Quod etiam confirmat Diomedes cum *resipio* ait esse quartæ, ejusque infinitivum esse *resipire*. A *resipuisse* est *resipuisse*; unde *resipisse* apud Terentium; ut est *sapuisse* apud Martialem, pro *sapivisse* vel *sapivisti*.

PARIO, peperī, partum, *pro paritum.*

Unde pariturus apud Ciceronem. Composita ejus sunt quatuor.

QUATIO, *quāsi quāssi, quāssum, ere.*

CONCUSO, concussus, concussum; *sic discutio, &c.*

INDUO, indui, indutum, *ere.*

STATUO, statui, statutum, *ere.*

Constituo, ui, tum; sic instituo, &c.

ACUO, acui, acutum, *ere.*

Exacuo, exaeui, utum, ere.

MINUO, minui, minutum, *ere.*

Diminuo, diminui, tum, ere.

SUO, sui, sutum, suere.

Affuo, ui, utum; sic confuo, &c.

IMBUO, imbui, utum, *ere.*

ARGUO, argui, argutum, *&c.*

Redarguo, ui, tum, ere.

TRIBUO, tribui, butum, *ere.*

Attribuo, ui, tum; sic contribuo, & distribuo.

APLUO, ui, utum; *sic diluo, & cetera composita à lavo, aut antiquo luo.*

FLUO, fluxi, fluxum; *fluere.*

Affluo, xi, xum; sic confluo, &c.

PLUO, pluvi, pluvium, *pluere.*

RUO, rui, ruitum; *ruere.*

Corruo, corruui, corrutum; sic diruo, &c.

STRUO, struxi, struam, *ere.*

Astruo, uxi, aum; sic construo, &c.

METUO, tui, (olim metutum *Luer.*) metuere.

Præmetuo, ui, ere.

LUO, lui, luere.

CONGRUO, congrui, congrui, *ere.*

Ingruo, ingruui, ingruere.

RESPUO, respui, respuere.

Exspuo, ui, ere; sic Inspuo.

NUO, non est in usu.

Abnuo, nui, ere; sic annuo, &c.

FRUOR, frui, frui, frui sum, frui.

Perfruor, perfrui sum, perfrui.

MORIOR, mortuus sum, mori.

Emorior, emortuus sum; sic immorior, commorior.

ORIOR, ortus sum, oriri.

Adorior, adortus sum; sic exorior, &c.

PATIOR, passus sum, pati.

Perpetior, perpeffus sum, perpeti.

GRADIOR, gressus sum, gradi.

Aggredior, aggressus sum; sic congregior, &c.

1. *Quasi non est in usu compositionem. Quassio est apud Servium. Unde frequentativum quassio. 2. Ab exuo, exui, exuere, &c.*

3. *Antique & fluvi; unde verbale fluvi. A. Tivus antiquum est. Ut multum plaverat. Plaut. Imo Prisciani ætate etiam legere erat apud Livium, Lariis plavisse, sanguine plavit. Hodie in Livio est pluisse & pluit.*

5. *A. rat est etiam ratum. Unde rata causa. Ruituras tamen est apud Lucanum.*

6. *Luo olim fecit luvui, unde diluvium, colluvies, interluviæ. Sic à fluo olim fuit fluvi, unde fluvi; à pluvi pluvi, unde pluvium. Porro videtur fecisse in supino luvui, unde luvius. Claud. 7. Simile est batui, & cluo; quæ itidem Supino carent. 8. Participium est moriturus, quasi à supino mortuum. 9. Ortus est per syncope ex inusitato oritur: quomodo & oritur dixit Horatius. Nal*

entium altis, nil enim tale facientes.

QUARTA CONJUGATIO.

Verba quarta Conjugationis habent in Præterito IVI, in Supino ITUM; ut,

AUDIO, audiui, auditum, ire.

Exaudio, ivi, itum; sic inaudio.

Excipiuntur.

VINCIO, vixi, victum, ire.

* Integre fit sarcium, unde remansit sarcimen; ac Participium sarcitus est apud Ciceronem. Ex sarcium fecere factum, & factum.

DEVINCIO, xi, aum; *sic revincio.*

SANCIO, sanxi, sanctum, & sancitum, (olim sancivi vel sancii) sancire.

FARCIO, farsii, fartum, ire.

Infarcio, infarsi, infartum, ire.

Confarcio, confarsi, confertum; id diffarcio, refarcio.

SARCIO, farsii, fartum, ire.

Refarcio, refarsi, refartum, ire.

FULCIO, fulsi, fultum, ire.

Suffulcio, suffulsi, suffultum, ire.

RAUCIO,

RAUCIO, raudi 1, rausum, ire.
 Irraucio, irraudi, irrausum, ire.
SEPIO, sepi 2, septum, ire.
 Consepio, psi. tum; sic circumsepio, dissepio.
SALIO 3, salii 4 & salui, saltum, ire.
 Exilio, exilii & exilui, exultum; sic desilio, &c.
SINGULTIO, ivi. tum 5, ire.
SEPELIO, sepelivi, sepultum, ire.
FERIO, absque praterito 6, & supino.
HAURIO, hausi 7, haustum, ire.
 Exhaustio, exhausti, stum, ire.
AMICIO, amixi 8, & amixi, amictum.
PARIO est verba. Sed compos. ea ejus sunt quarta, & a in e mutant; ut, Aperio, aperui, apertum, ire.
 Operio, operui, opertum, ire.
 Comperio, comperi, compertum, ire.
 Reperio, reperi, repertum, ire.
SENTIO, sensi, sensum, ire.

Assentio, si, sum; sic consentio, &c.
VENEO 9, venii, sine sup. venire.
VENIO, veni, ventum, ire.
 Advenio, adveni, adventum; sic Convenio, &c.
GESTIO, gestivi, sine sup. ire.
INEPTIO, ineptivi, ire.
CAECUTIO, caecutivi, ire.
COENATURIO, coenaturire.
 Sic dormituro, & alia meditative dicta, prater parturio, nupturio, esurio, qua prateritum habent; sed exirent supino.
 Exuperior, expertus sum, iri.
COMPERIOR, sine praterito 10, iri.
ASSENTIOR, assensus sum, iri.
OPPERIOR, oppertus sum 11, iri.
METIOR, mensus sum 12, metiri.
 Dimetior, dimensus sum; sic emetior.
ORDIOR, orsus sum, ordiri.
 Exordior, exorsus sum, exordiri.

1. Apud Tullium vulgo legitur *irraucuerit*, quod sit à *raucio*. Sed Priscianus legit *irraucit*: quomodo & *irrausit* dixit Lucilius. 2. Livius *sepio*. 3. Pro *salto*. Nam pro *salto* *emissio* regulam sequitur. 4. Ex inusitato *salui* dixere *salui* & *salii*. Ita apud Maronem libri alii *salutare*, alii *salvere* habebant jam olim, ut ex Diomede & Prisciano videmus. 5. Utrum *supinum* ejus sit *singultum* an *singultum* non satis convenit: posterius expressimus propter verbale *singultum*. Omnino satius sit abstinere *supino*. 6. Charisius tamen *feris* agnoscit. 7. Varro etiam *hauri* dixit. Et *hausum* pro *hausum* dici; argumento est *hausum* apud Maronem. 8. Interdum & *amictus*. Sed *amixi* exteris est usitatus. 9. *Venco* venit à *venum* & *eo*. Quod argumento est illud *supino* carere; quia *supina* sunt à verbis, non verba à *supinis*. Quin & *venum* ire dicitur pro *ad venum*; ut, *mercatus* ire pro *ad mercatum* apud Plautum. 10. Sed mutatur prateritum à *comperio*, de quo dictum. 11. Plautus *opperius* dixit. 12. Addeunt interdum facere *metitus* sum, atque hinc *dimeitius* esse apud Ciceronem. Sed in optimis libris nunc est *dimetatus*.

OBSERVATIONES DE QUATUOR Conjugationibus Verborum.

I. Verba quædam, quorum vox plane eadem est, pro diversa significatione, vel primæ sunt Conjugationis, vel tertiæ; ut, *Aggero*, *aggeris*, *aggerere*. Sic *appello*, *compello*, *colligo*, *deligo*, *effero*, *fundo*, *mando*, *necio*, *obscuro*, *volò*, *pando*, *consternor*.

Quædam præterea quantitate differunt; ut, *dico*, *as*, *are*: & *dico*, *is*, *diceret*. Sic composita, *abdicor*, & *abdicis*; *indico*, & *indico*; *prædicor*, & *prædicis*. Similiter, *lego* *as*, *are*: & *lego*, *is*, *ere*. Item composita, *alligo* & *allego*; *relego* & *relego*. Sic *educo*, *as*, *are*, & *educo*, *is*, *ere*. His adde *colo*, *pedo*.

Quædam verba, ejusdem licet significationis, Conjugationem variant; ut

* Cico, <i>es.</i>	}	&	Cio, <i>is, ire.</i>
* Dico, <i>as.</i>			Denco, <i>es.</i>
* Excelles, <i>es.</i>			* Excello, <i>is.</i>
* Ferreo, <i>es.</i>			Ferco, <i>is.</i>
* Fodio, <i>is, ere.</i>			Fodio, <i>is, ire.</i>
* Fulgeo, <i>es, ere.</i>			Fulgo, <i>is, ere.</i>
* Lavo, <i>as.</i>			Lavo, <i>is.</i>
* Lino, <i>is, ere.</i>			Linio, <i>is, ire.</i>
* Nexo, <i>as.</i>			Nexo, <i>is.</i>
* Oleo, <i>as.</i>			Olo, <i>dis, antiquum.</i>
* Sallo, <i>is, ere.</i>			Sallo, <i>is, ire.</i>
* Strideo, <i>es, ere.</i>			Strido, <i>is, ere.</i>
* Tergeo, <i>es.</i>			Tergo, <i>is.</i>
* Morior, <i>eris.</i>			Morior, <i>iris, antiquum.</i>
* Orior, <i>eris.</i>			Orior, <i>iris.</i>
* Potior, <i>eris.</i>			* Potior, <i>iris.</i>
* Sono, <i>as.</i>			Sono, <i>is, antiquum.</i>
* Tutor, <i>eris.</i>			Tutor, <i>iris.</i>

Ne composita, *Intueor, intueor, comitueor, comitueor, obtineor, obtineor, &c.*

Notandum ea, quæ stellas sibi præfixas habent, usitatiora esse aliis sibi et altera parte respondentibus.

Notetur etiam, *Orior* & *potior* in infinitivo semper esse quartæ. In indicativo vero *orior*, nunc semper esse tertiæ; *potior* autem in utraque conjugatione apud Poetas inveniri, ita ut *potior* in terna us sit usitatus.

II. Interdum verba diversa idem habent præteritum. Ut composita à *fi*, & *jfi*.

Confiſſo, conſiſſi.	Conſiſto, conſiſti.
Exiſſo, exiſſi.	Exiſto, exiſti.
Inſiſſo, inſiſſi.	Inſiſto, inſiſti.
Acui, acui.	Acui, acui.
Creſſo, crevi.	Cerno, crevi.
Frigo, fruxi.	Frigo, fruxi.
Luceo, luxi.	Luceo, luxi.
Mulceo, muſſi.	Mulceo, muſſi.
Paveo, pavu.	Paveo, pavu.
Pendo, pependi.	Pendo, pependi.
Fulgeo, fulſi.	Fulceo, fulſi.

Similiter interdum verba diversa supino conveniunt; ut,

Creſco, cretum.	Cerno, cernum.
Maneo, manſum.	Mando, is, manſum.
Pando, paſſum.	Paveo, paſſum.
Succenſco, ſuccenſum.	Succendo, ſuccenſum.
Tenceo, tentum.	Tendo, tentum.
Valeo, valſum.	Veto, valſum.

De Verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hastenus dictum esto; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ Nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur Nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*; Latine impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia igitur appellantur, non quod personam careant, (habent enim, ut videmus, vocem tertie personæ tam activam, quam passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto Nominis vel Pronominis casu obliquo, sortiantur. Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: Activæ vocis, & Passivæ vocis.

Impersonalia Activæ vocis sunt hæc & his similia;

<i>Est,</i>	}	<i>Accidit,</i>	}	<i>Vacat,</i>	}	<i>Jurat,</i>
<i>Interest,</i>		<i>Contingit,</i>		<i>Præstat,</i>		<i>Constat,</i>
<i>Refert,</i>		<i>Evenit,</i>		<i>Restat,</i>		<i>Conducit,</i>
<i>Placet,</i>		<i>Expedi,</i>		<i>Decet,</i>		<i>Miseret,</i>
<i>Libet,</i>		<i>Liquet,</i>		<i>Oportet,</i>		<i>Piget,</i>
<i>Paritet,</i>		<i>Licet,</i>		<i>Potest,</i>		<i>Pudet.</i>
<i>Tædet,</i>		<i>Solet,</i>				

Denique nullum ferè Verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur; ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars jurat egentes.*

Quædam vero semper inane impersonalia; ut, *Pudet, paritet, oportet*. Tamen legere est apud Terentium; *Quæ adsolent, quæque oportens signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. *A liquet* non extat præteritum.

Tædet peritum est format:

Miseret: & *miserescit*, *miserum est*.

Inveniuntur etiam in usu,	{	<i>Placitum est,</i>	{	Præterit. à	{	<i>Placet.</i>
		<i>Libitum est,</i>				<i>Libet.</i>
		<i>Puditum est,</i>				<i>Pudet.</i>
		<i>Licitum est,</i>				<i>Licet.</i>
		<i>Pigitum est,</i>				<i>Piget.</i>

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris; ut, *Curritur, turbatur.*

Observationes de Impersonalibus.

Verba *Impersonalia* dicta inter Defectiva numerantur à Phoca, Donato, & Interprete ejus Servio. Et revera Impersonalia vocantur, non quod nullam certam personam significant, quomodo verba Infinita dicta, sunt Impersonalia; sed quod personis primariis, hoc est prima secundaque, destituantur.

Nec verum est, quod dicunt, Impersonalia esse, quæ Nominativum certæ personæ non recipiunt; siquidem Impersonalia tum activæ tum passivæ vocis crebro ante se Nominativum habent. Ut *Istæ facinus nostræ generi non deerit.* Plaut. *Et me quidem hæc conditio nunc non panitet.* Idem. *Quem neque pudet quicquam, nec metui quicquam.* Ter. *Quare, obsecro, nequid plus minusve faxit, quod nos post pigeat,* Geta. Idem. *Non idem mihi licet quod iis, qui nobili genere nati sunt.* Cic. *Quod licet ingratum est.* Ovid. *Nunc tertia vivitur ætas.* Idem. *Canaque sulphureis nympha natatur aquis.* Mart. *Tota mihi dormitur hycm.* Idem.

Adde quod, cum Nominativus nullus est, haur distindendum est, casum obliquum recti munia præstare. E. g. *Miseret me tu,* idem est huic, *Ego misereor tui.* Similiter *Panitet me conditio,* idem est Plautino isti, *Conditio me panitet.* Et *Pudet me horum,* idem est quod Terentii, *Hæc pudet.* Imo nec incommode dicas intelligi Nominativum cognatæ significationis. Ut, *Panitentia panitet me;* *radon radet;* *pudor pudet,* &c. Vel Nominativum in Impersonalibus ipsis includi. Sic *libet mihi hoc facere, licet tibi tacere, oportet illud agere,* idem sonant ac *libido est mihi hoc facere, licitum est tibi tacere, opus est illud agere.* Ubi *licitum* pro Substantivo sumitur, ut *opus.* Aut denique Infinitivus qui verba hujusmodi sequitur, Nominativi vicem supplebit. Sic *licet tibi tacere,* idem erit ac, *tibi tacere, licet tibi;* sive est res licita tibi. *Libet mihi hoc facere,* idem quod, *tibi facere hanc rem libet mihi.* *Oportet illud agere,* idem ac *actio gerenda fieri debet, necessaria est.* Nec refert, si quædam, dum res ipsa clamat, duriuscule sic resolvantur.

Par vero ratio Impersonalium passivæ vocis, iis absque Nominativo usurpatis. Sic *statuitur, vivitur,* idem sunt ac *statuimus, vivimus.* Et illud Maronis, usque adeo *turbatur ager* (quam lectionem & Servius probat, & olim agnovit Quintilianus) non aliud est ab illo, *Usque adeo turbamus ageris,* quod Jo. Pierius se reperisse scribit in antiquissimis Codicibus Vaticanis. Nec raro intelligendus Nominativus cognatæ significationis. Quomodo in *vivitur, vitæ;* in *curritur, cursus;* in *itur, iter* vel *via;* in *fedetur, sepe.* Sic *pugnat* cum dico, intelligitur *pugna.* Cicero, *Ex omnibus pugnis, acerrima mihi videtur illa, quæ cum Rege pugnata est.* Eodemque pene modo dixit Sallustius, *Quæ negotia multo magis, quam prælum male pugnatum à suis, regem tenebant.* Non tamen id in omnibus locum habet. Nam in isto Ciceronis, *Non est ab isto perfractum, per exortio perseverantem* Latinum non est. Sic cum Tacitus ait, *Præcursum est ab hoste,* Nominativus *cursus* subintelligi nequit. Et tamen in his quoque Nominativus potestate inest; cum prioris loci sententia sit *Iste non perseveravit, posterioris, Hostes procurerunt.* Quin & resolvi possunt hujusmodi locutiones per *fit* & nomen verbale: quomodo *præcursum est* significat *cursus fit.* *Migratum est,* *migratio fit;* *cognatum est,* *regnum fit.*

Atque ex his liquido constat Impersonalia neutiquam dici, quod non habeant ante se Nominativum certæ personæ; sed potius, ut dictum, quod personis careant. Notandum verò, defectum non tam à parte verbi, quam à rebus ei conjunctis provenire, quæ semper sunt tertie personæ. Quod exinde etiam liquet, quia nonnulla Impersonalia adhuc in primâ & secundâ

personâ

personâ inveniuntur. Si non dedecus tua iussa, Stat. Ita nunc pudeo, atque ita puto. Plaut. Misere mei anas, Enn. Arcadii miserescite regis. Virg. Adolefcens loquere nisi piger. Plaut. Paniteo quoque pro panites me, dixisse prisce videatur. Nam apud Justinum legimus, Primi panitere caperunt, quod non à panitet est, sed quasi à paniteo. Alioqui diceret, primos panitere capiti. Sic Appuleius, Quam caperis sero panitere, pro Cum caperis te sero panitere.

Quin & spissus est iste multorum error, cum existimant Impersonalia penitus destitui tertiâ plurali; quâ toties usi Veteres, præsertim in deest, & Impersonalibus patheticis. Parvum parva decet. Hor. Quæ adsolent quaque oportens signa. Ter. Non te hæc pudet? Idem. Quam se aliena deceant. Cic. Hac facta ab illo oportebant. Ter. Semper metuis quem sava pudebunt. Luc. Nec obscurior res in Impersonalibus passivæ vocis. Quo in genere multa peccantur. Cic. Nelles vigilantur amara. Ovid. In cæteris gentibus qua regnantur. Tac. Sacris passibus hæc nascantur sordæ. Mart.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porrò voces participiales vocari possunt, quod similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbii.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrùm ad verba, an ad participia proprius pertineant, hic in confinio utriusque Partis relinquimus; ut, utri velint, sese regno addicant.

Porrò à nomine casum, à verbo agendi, vel patiendi, vel neutrius, significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec iusta verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminæ — { *Di*, Genitivi casus.
Do, Dativi & Ablativi.
Dum, Nominativi & Accusativi.

Gerundia autem activè majore ex parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passivè significant. Cujus rei exempli erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causâ*: id est ut erudiretur. *Uritque videndo famina*: id est, dum videtur. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, ut cognoscantur. *Ars ad discendum facilis*: id est, ut discatur.

Observationes de Gerundiis.

Gerundia Sandio, Scioppio, & Vossio, sunt nomina verbalia Adjectiva, verbi structuram servantia. Nomina esse liquet quia casibus variantur. Dicitur enim in Nom. Dicendum est; in Genitivo dicendi causâ; in Dativo dicendû; in Accusativo ad dicendum; in Ablativo dicendo consequi. Causam autem structuræ ita explicant. Cum Gerundia sint Adjectiva, nulla autem Adjectiva per se in oratione subsistant, necessario consentient cum Substantivo intellectus: quod non aliud est quam infinitivus ejusdem Originis, quem respicere & quodammodo includere videntur, quemadmodum & multa verba Accusativi.

vum regunt suæ originis etsi non exprimatur. Sic cum dico, *Pugnandum est*, subintelligi debet *pugnare*; nam *pugnandum est pugnare*, idem prorsus est ac *pugnanda est pugna*. Unique si dico *pugnandum est pugnare*, *pugnare* itidem subintelligitur; sed tum constructio erit duplex, Substantivi & Adjectivi, & Nominis verbalis casum verbi regentis, sic *pugnare pugnam est pro pugnatione pugnam*, ut *factio hanc rem*. Eodem modo alios loquendi modos exponunt; ut, *Tempus videndi Luna*, *tempus legendi librorum*, &c. Nam dicunt *videndi* supponere *videre*, acsi esset *tempus visionis*, & *videre* ut Substantivum regere Genitivum *Luna*, sic *tempus videndi videre Luna*, idem erit ac, *Tempus videnda visionis Luna*.

Verum sententia hæc non omnes prorsus difficultates exhaurit. Nam quod dicunt subintelligi Infinitivum, à quo tanquam Nomine verbali Genitivus vel Accusativus regatur, nullo fundamento innititur; quia gratis dictum, verbum aliquod subintelligi, quod nunquam expressum reperitur, quodque non sine absurdo exprimi possit, ut *Legendum est legere*; *tempus videndi videre*, & similia.

Deinde cum dicunt Infinitivum, tanquam nomen Verbale, casum sequentem regere, annon melius dici possit ipsum Gerundium Substantivum esse, & casum ab eo potius pendere quam ab Infinitivo intellecto.

I. Dicimus itaque Gerundia esse Nomina verbalia Substantiva ab Adjectivo seu Participio ejusdem terminationis desumpta, quæ agendi significationi necessitatis seu officii speciem quandam superaddunt. Sic *pugnandum est* idem fere erit ac *pugnare oportet*. Quamquam interdum, necessitatis significatione amissa, actio tantum significetur, ut *cantando triumphare augeat*.

Nec mirum videri debet, quod Gerundia Substantiva esse dicimus, cum in omnibus linguis nihil magis familiare sit, quam ut Neutra Adjectiva Substantivorum naturam indant.

His ita positis, facile erit in structuræ supra dictæ causam penetrare. Nam cum dico *pugnandum est*, *legendum est*, idem est ac si dicerem, *pugna est*, *lectio est*, necessitatis speciei superaddita, quam in Gerundiis includi diximus.

Cum autem dico, *legendum est libros*, eadem constructio est, ac *lectio librorum*, ut Plautus dixit *factio hanc rem*, & Cæsar *reditio domum*. Porro cum dico *tempus est videndi Luna*, idem erit ac *tempus visionis Luna*, cum Genitivus à Substantivo rectius frequenter & alium regat; ut, *jamne senis bellua*, quæ sit hominum querela frontis ista? Cic. *Consul est designatus maxima orbiate reipublica virum talium*. Idem.

Hinc etiam videmus cur de femina pariter & mare dicimus, *cupidus sum videndi tui*, & non *videnda*; nempe cum Pronomina *mei*, *tui*, *sui*, *nostri*, *vestri*, Adjectiva non admittant, idem est ac *Cupidus sum visionis tuius*, quæ similis constructio est ac *tempus videndi Luna*. Ita Terentius de femina dixit, *Ego ejus videndi cupidus rella sequor*. Et Ovidius, *Et ipsem placandi damque ad mortemque tuæ*.

Hinc etiam patet magis esse Latinum *amandi sunt boni*, quam *amandum est bonos*, quia Nomina verbalia non adeo verborum suorum structuram purioribus temporibus conservarunt.

II. Porro & hinc lucem sænerat quæstio ista, an Gerundia active vel passive accipiuntur. Nam cum Infinitivi, vel alterius nominis verbalis loco sint, si Infinitivus vel nomen verbale per quod exponuntur activa sunt, etiam erunt activa, si passiva, Gerundia etiam passive sumentur. Sic cum Virgilius dixit, *Quis talia fando temperet à lacrymis?* cum *fando* ibidem pro *fari* fit, in *fando* vel in *fari* talia, erit etiam activum.

At cum Cicero dicit, *Locus ad agendum amplissimus*, cum *agendum* hic ponatur pro *acti*, hoc est, ut *actio* habeatur, videtur passivum. Quamquam inter actionem & passionem levis adeo differentia intercedat, ut pro diverso respectu in utroque sensu sumi possint.

Hinc denique difficiles quosdam loquendi modos commode exponas.

Ut,

Ut, *Uritque videndo femina, Virg.* hoc est, in *videre*, vel in *visu ipsius*, pro *dum videtur*. *Annulus in digito subter tenuatur habendo*, *Lucret.* pro *dum habetur*. *Cum ipse ad imperandum Tisidum vocaretur*, *Sall.* hoc est, ad *imperari*, vel ut ei *imperaretur*, ut exponit *Servius*. *Manusius*, *Alciatus*, & *Sanctius* Quia & *Cicero* eodem loquendi modo usus est, *Nunc ades ad imperandum vel parandum potius*, sic enim antiqui loquebantur, id est ad *imperari*, vel ut tibi *imperetur*, & ita *pareas*. Ex quo patet usum *Gerundiorum*, olim alium fuisse quam nunc est, & naturam eorum aliam esse quam vulgo existimant.

DE SUPINIS.

Supina quoque merito participalia verba dicuntur, omniaque cum *Gerundii* vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*; ut, *Visum*, *visu*. Significant autem, prius quidem ferè active (sicut in *Rudimentis* dictum est) posterius verò passive.

Observationes de Supinâ.

I. Supina etiam, non minus quam *Gerundia*, nomina verbalia sunt quæ verborum suorum structuram retinent. Sequuntur autem quartam declinationem, & casibus sequentibus variantur, *Nominativo*, *Amatum esse*, *ventum esse*. *Dativo*; *Horrendum audita*, *mirabile visu*, pro *auditiui*, *visui*. *Accusativo*; *Amatum esse*, *ventum fuisse*, *eo spectatum*. *Ablativo*; *Dictu opus esse*, *Ter. Particuli dictu*, *Plin.*

Substantiva cum sint, genus suum nunquam mutant. Ut, *Vitam ire perditum*, *Liv.* & non *perditam*. *Lustrinia iri sublaturum*, *Liv.* & non *sublata*. *Nutricem accessitum iri*, *Ter.* *Qui postquam audierat, non datam iri filii accorem suo*, *Ter.* *Vasiscinatus esse madefactum iri Graciam sanguine*.

Supina in *UM*, motum aliquem semper significant; qui aliquando oculatus est; ut, *dicere nuptum filiam*, ubi mutatio familiæ denotatur. Ubi verò nullus significatur motus, ibi erit *Accusativus Participii* non *Supini*; ut, *Inventam & adductam carabo*, *Tert.*

II. Porro Supina in *UM*, plurimum quidem active exponuntur. Licet interdum etiam passive significant; ut, *Mulier qua ante diem quartum usurpationem esset*, *Gell.* hoc est, ad *usurpatum*, vel ad *usurpari*, pro *usurpata fuisset*.

Ita in *U* passionem plurimum significant; quamvis & aliquando per activum exponi debent, ut *Forenses una celeres proventus*, *Plin.*

Circumlocutio per *ire* nullum tempus notat, sed cum omnibus indifferenter jungi potest, ut *Gaudes canatum ire*, *gaudebis canatum ire*, *gausula suis ornatum ire*. Ea verò quæ sit per *Infinitivum iri*, futurum plurimum notat. Ut, *Brutum*, ut *scribis*, *usum iri a me puto*, *Cic.* Et sine operâ tuâ illam deducitum iri dumum, *Ter.* Circumlocutio autem per *Infinitivum ire* locum non habet, nisi & eadem in *Indicativo* usurpari possit. Sic rectum non est, *puto te cum locum intellectum ire*, quia non dicitur *eo intellectum*. Hoc tamen non impedit quo minus dicamus, *puto cum locum intellectum iri*, ut dixit *Caesar*, *hys nihil noctum ire respondit*: unde videre est locutionem passivam activâ multo usitatorem esse.

III. Proxima est ut de *Supinorum* structura disquiramus. Atqui superius diximus ea ut Nomina verbalia casum verborum suorum regere. Ut, *Melior occasio advenit*, *Ter.* *Gravis serentum materibus ibo*, *Virg.* quod ut antea dictum, commune erat omnibus *Nominibus* à verbis derivativis. Hinc

Quid

Quid tibi curatio est hanc rem? Plaut. *Quid tibi hanc aditio est?* Id. *Redisti domum*, Cæf. *Traditio alteri*, Cic.

Verum & ipsa à Præpositione subintellecta dependent. Nam ut dico. *Eo Romam*, pro *ad Romam*; ita ducitur *immolatum*, pro *ad immolatum*, vel *ad immolationem*; *Eo perditum*, pro *ad perditum*, vel *ad perditionem*. Quod si casus verbi adjiciatur; ut, *Vitam tuam perditum ire properas*, Liv. *vitam regitur à perditum*, eadem constructione quâ, *tactio*, *curatio*, &c. olim cum Accusativo verborum construebantur.

Interim dissimulandum non est, reperiri etiam apud Authores loquutiones quasdam quæ principio huic nostro refragari videantur. Ut, *Consumelia que mihi factum itur*, Cat. *Rem damnatum iri videbatur*, Quint. *Mihi præda videbatur perditum iri*, Plaut. &c. quos omnes locos Scioppium corrupte legi putat, contra librorum omnium fidem. Eorum autem rationem hoc modo expeditus. *Rem damnatum iri videbatur*, id est, *Rem videbatur iri ad damnatum*, pro *ad damnationem*. Nam *iri* eodem modo construi potest ac *duci*, cum facile probari possit eo posse esse activum, & habere passivum suum, ut *itur*, *iri*, &c. Quod magis contra Scioppium facit, quia probat ipse recte dici *eor* in primâ personâ. Ita cum dico, *Consumelia que mihi factum itur*, *consumelia* est Nominativus *itur*, & resolvi potest hoc modo, *consumelia qua itur ad factum* (ut *ad factionem*) *se* vel *sui*; quippe *factio se* vel *sui* non minus incongrue dici possit, quam *curatio hanc rem* vel *hujus rei*.

Hinc etiam hujusmodi phraseos ratio petenda est, *Cobortes quæ ex Ticano venerunt*, *ad me missum facias*, hoc est, *facias missum*, vel *missionem cohortes*, ut *tactio hanc rem*.

IV. Supina etiam in *U* à Præpositione reguntur; ut, *auditu jucunda*, pro *in auditu*, *pulcrum visu*, pro *in visu*, vel *in videndo*. Non raro etiam à Præpositione à dependent, ut *primus cubitu surgat*, Cat. pro *à cubitu*.

Interdum loco Supini in *U* Accusativus solus ponitur, vel Gerundium cum Præpositione; ut, *Fessus leviora tolli Tergama Graius*. Hor. pro *sublatu*. (*Sibus* ad coquendum facillimum, Cic. hoc est, *coctu*).

Nec verum est, quod Valla putabat, Supinum hoc non posse exponi per Verbale. Nam ut Fabius dixit, *Lyricorum Horatius fere solus legi dignus*, pro *lectu*; ita Gellius, *Dignus sane Seneca videatur lectioe*; Et Cicero, *In rebus cognitione dignis*. *Oratoriculam inopem nec scriptioe dignam*.

Usurpatur etiam Gerundium in *DO*, contra quam Valla putat, pro Supino hoc vel verbali in *IO*; ut, *Indem traducti à disputando ad dicendum inopes reperiantur*, Cic. pro *à disputatione*. Et ratio est, quia cum Gerundia Supina, & quandoque Infinitivi, Nomina verbalia sint, nihil magis familiarè sit, quam Nomen unum pro altero ejusdem originis usurpare.

DE PARTICIPIO.

PARTICIPIUM est pars orationis inflexa casu; quæ à Nomine, genera, casus, & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem,	$\left. \begin{array}{l} \{ \\ \{ \\ \{ \\ \{ \end{array} \right\}$	Casus,	$\left. \begin{array}{l} \{ \\ \{ \\ \{ \\ \{ \end{array} \right\}$	Significatio,
		Genus,		Numerus.
		Declinatio,		Figura.
		Tempus,		

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod suprà in Nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempora Participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*: ut, *Amans*, *legens*.

Cæterum *iens*, Participium ab *Eo*, simplex rariùs legitur in Nominativo; sed *euntis*, *eunti*, *euntem*, *eunte*, in obliquis, composita verò Nominativum quidem in *iens* finitum habent, Genitivum autem in *euntis*: ut, *Abiens*, *abeuntis*; *Rediens* *redeuntis*: præter unum, *Ambiens*, *ambientis*.

Hanc formam sequuntur & horum Gerundia; ut, *Abeundi*, *abundo*, *abundum*: præter, *Ambiendi*, *ambiendo*, *ambiendum*.

Præteritum verò in $\left\{ \begin{array}{l} \text{Tus,} \\ \text{Sus,} \\ \text{Xus,} \end{array} \right\}$ ut, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Doctus.} \\ \text{Visus.} \\ \text{Nexus.} \end{array} \right\}$

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activè ut, plurimùm significationis, aut neutralis; ut, *Leſurus*, *curſurus*: Alterum verò in *dus*, passivè significationis semper; ut, *Legendus*.

SIGNIFICATIO.

Activè significant ea Participia quæ ab activis cadunt: ut, *Docens*, *docturus*; *Verberans*, *verberaturus*.

A neutris cadentia neutraliter significant; ut, *Currens*, *curſurus*; *Dolens*, *doliturus*.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam Participia in *dus*: ut, *Dubitandus*, *vigilandus*, *carendus*, *dolendus*.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, *Leſus*, *legendus*; *Auditus*, *audiendus*.

Fiunt & Participia passiva ab huiusmodi neutris quorum tertiz personæ passivè usurpantur: *Aratur* terra. Hinc, *arata* & *aranda* terra.

Participia formata à Deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: ut, *Loquens*, *loquutus*, *loquutus*, à *loquer*.

Deponentibus quæ olim communia fuerunt, manet Participium futuri in *dus*: ut,

$\left\{ \begin{array}{l} \text{Sequendus,} \\ \text{Loquendus,} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{Utendus,} \\ \text{Patiendus,} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{Obliviscendus,} \\ \text{\& alia id genus.} \end{array} \right\}$

Habent & deponentia præteriti temporis Participia quæ nunc activè, nunc passivè significant: ut,

Virgil. Nunc oblita mihi tot carmina.

Terent. Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.

Virgil. —mentitaque tela Agnoscunt.

Communium denique verborum Participia ipsorum significationem induunt: ut, *Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.*

Ab Impersonalibus nulla extant Participia, præter *Pœnitens, decens, libens, pertæsus, pœnitendus, pudendus.*

Hæc Participia præter analogiam, à verbis suis deducuntur, *Pariturus, nasciturus, senaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nesciturus, moriturus, oriturus, osurus, futurus.*

Similia Participiis sunt ista, *Tunicatus, togatus, personatus, larratus*, & innumera ejus fortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

NUMERUS.

Est & numerus in Participiis, ut in nomine: Singularis, ut, *Legens*; Pluralis, ut *Legentes.*

DE FIGURA.

Figura est duplex, Simplex, ut *Spirans*: Composita, ut *Respirans.*

Participia aliquando degenerant in Nomina Participalia; Vel cum alium casum quam suum verbum regunt, ut,

Abundans lætis, } { *Fatiens inedia,*
Alieni appetens, } { *Fugitans litium.*

Vel cum componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, *Infans, indoctus, innotens, ineptus.*

Vel cum com- } { *Amans,* } { *Doctus,*
parantur: ut, } { *Amantior,* } { *Doctior,*
} { *Amantissimus.* } { *Doctissimus.*

Vel cum tempus significare desinunt: ut, *Expehem qui me nunquam visurus abisti?* hoc est, *Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermisurus, si quid explorati haberet: id est, isâ affectus, ut non prætermitteret.

Amandus est doctissimus quisque: id est, dignus est, vel debet amari. *Vita laudata,* id est, laudabilis.

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, debet ejici.

Participia præsentis temporis non rarò fiunt Substantiva nomina. Modò in masculino genere: ut, *Oriens, occidens, profluens, confluens*; Modò in feminino; ut, *Consonans, continens*: Modò in neutro; ut, *Contingens, accidens, antecedens, consequens*: Modò in communi genere, pro verbalibus in tor vel trix; ut, *Appetens, diligens, sitiens, indulgens.*

Animans, modò femininum, modò neutrum reperitur.

Observationes de Participiis.

Supra dictum est Participia Deponentium tam Præterita, quam futura in sua actione signare; ut, *secutus, secutus*. Quod tamen perpetuum non est. Nam præterita in us non raro passionem significant: nempe quia communia olim fuerunt. Huiusmodi inter alia sunt, quæ literarum serie subiiciuntur.

Sikula Participiorum in us, quæ à Deponentibus formata passivæ aliquando significant.

Adeptus. Senescentem ut adipiscantur omnes optant, eandem acculant adeptam.

(sic. Ne cadat & multas palmas inhonester adeptas. Ovid.

Adortus. Ab his Gallos adortos. *Asrel. apud Prisc.*

Aggressus. Facillimis quibusque aggressus. *Iust.*

Antegressus. Causas antegressas, & causas antegressis, occurrunt apud *Cic.*

Arbitratus. Arbitrata quaestio. *Gell.*

Assensus. Sapiens multa sequitur probabilia, non comprehensa, non percepta, non assensa, sed similia veri. *Cic. De religione Bibulo assensum est. Id.*

Auxiliatus. A me auxiliatus si est. *Lucill. apud Trifon.*

Blanditus. Blanditus labor. *Verr. secundum Priscian.*

Comitatus. Uno comitatus Achate. *Virgil.* Quod ex urbe partum comitatus exierit. *Idem.*

Commentatus. Diu & multis lucubrationibus commentata oratione. *Qu. Cic.*

Complexus. Quo uno maledicto scelera omnia complexa esse videantur. *Cic.*

Conatus. Ne literæ intercepta conata palam facerent. *Liv.*

Confessus. Confessa res & manifesta. *Cic.*

Consolatus. Sic consolatis militibus, &c. *Iust.*

Constat. Fides cunctata est. *Stat.*

Depastus. Depastam arborem relinquunt. *Plin.* Depasta altaria liquit. *Virg.*

Deprecatus. Deprecati Ielli promissio. *Iust.*

Despicatus. Quæ nos nostramque adolescentiam habent despiciatam. *Ter.*

Detestatus. Bella matribus detestata. *Horatius.*

Dignatus. Tali honore dignati sunt. *Cic.* Conjugio dignare superbo. *Virg.*

Dilargitus. Dilargitis proscriptorum bonis. *Sall.*

Eblanditus. Eblanditæ preces. *Plin.* Eblandita suffragia. *Cic.*

Effatus. Interpretari vatum effata incognita. *Cic.*

Execratus. Eamus omnes execrata civitas. *Hor.*

Executus. Executo Regis imperio. *Iust.*

Exorsus. Sui cuique exorsa laborem, fortunamque ferent. *Virgil.*

Expertus. Multa saventa expertaque in hoc sunt bona. *Aut.* Fortunam sepius clade Romana expertam. *Tac.*

Fabricatus. Manibus fabricata Cycloppum. *Ovid.*

Imitatus. vide *Imitor.*

Interpretatus. Interpretatum nomen Græcum tenuimus. *Cic.*

Intutus. Intutus urbem. *Liv.*

Lamentatus. Fata per urbem lamentata diu. *Sil. Ital.*

Mensus. Spatia mensa, quia conficiunt cursus Lunæ, menses vocantur. *Cic.* Sic *dimensus.* Mirari se diligentiam ejus à quo essent ista dimensa. *Id.*

Mentitus. Mentita & falsa plenaque erroris. *Cic.* Sic ementitis auspiciis. *Id.*

Mercatus. Trullam unam mercatam à matre-familias. *Plin.*

Meritus. Quæ Cannis corona merita? *Plin.*

Metatus. Metato in agello. *Hor.* Sic immetata jugera. *Id.*

Movatus. Sæpe similitates ira morata facit. *Ovid.*

Oblitus. Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*

Opinatus. Improvisa nec opinata nobis. *Cic.* Sic inopinatus, quod semper eo more accipitur.

Passus. Ex quo destituit Deos

marcede

mercede pacta Laomedon. *Hor.*

Sic reperitur pacta conventa, sine conjunctione apud Cicero. Et pacti & conventi formula. Idem.

Partiis. Partitis copiis. Caf.

Pollicitus. Pollicitis dives quilibet esse

potest. Ovid.

Professus. Solaque deformem culpa professus facit. Ovid.

Stipulatus. Stipulata pecunia. Cic.

Testatus. Res ita notas, ita testatas. Cic.

Est vero ubi simplex quidem active semper accipitur; compositum autem semper passive. Fit hoc in *ultus*, & *inulsus*. Quod videas etiam usu venire in neutris. Nam *ausus* activum est, *inausus* passivum.

I I. Impersonalia etiam sua habent Participia.

In *ns*; ut, *penitens*, quod crebrum est. *Padens*, apud Horatium & Terentium.

In *rum*; ut, *Nihil magis ei licitum esse Plebei quam*, &c. *Cic.* Cum *puer* *vis*, inquam *puerum* *esset evinctus*. *Fabius* quoque indicat, *Sallustium* scripsisse *poenitum* pro *poenitentem* *actum*. Analogia tamen requirit *poenitum*, quomodo *Fabius* scripsisse verisimile est.

In *um*; quorum alia veniunt ab activæ vocis Impersonalibus, ut *miserum*, *persasum*, *libitum*, *licitum*, & similia. Alia à Passivis, ut à *pugnator*, *pugnatum* est; à *curritur*, *cursum* est; quæ magis frequentia sunt. Quædam & à Deponentibus, ut *veritum* est. *Cic.*

In *us*; ut, *Haud poenitendus labor*. *Induci ad pudendum & pigendum. Cic.* *Sic dormiendus à dormitur*, *regnandus à regnatur*, *iurandus à iuratur*, *vigilandus à vigilatur*, & similia.

Porro longe plurima sunt Participia vocis passivæ, quæ vulgò creduntur à verbis integris descendere, cum reverà oriuntur ab Impersonalibus à verbis nempe quæ personis quibusdam destituuntur. Ejusmodi sunt, *cessatum*, *erratum*, *conspiratum*, quæ non possunt venire à *cessor*, *error*, *conspicor*; quia non sunt in usu; sed à *cessatur*, *erratur*, *conspicitur*; indeque Præteritorum circumlocutio, *cessatum* est, *erratum* fuit, *conspiratum* fuerat.

Quædam etiam formantur ab Impersonalibus inusitatis. Nam *obsolescit* non est in usu: inde tamen Participium *obsoletus*. Nec ab *occido*, media correpta, dicitur *occiditur*: atque hinc, *occasus*.

Horum Silvulam subjecimus; postquam id notaverimus, ea sæpius amisso temporis significatione fieri Nomina, & quandoque etiam sære sensu activo usurpari.

Silvula Nominum sive Participiorum in us, quorum verba vel rara sunt, vel inusitata.

Adultus. Apud pastores *adultus*. *Just.*

Adulta virgo. *Cic. Hor.*

Antecessus. In antecessum dabo. *Sen.*

Cessatus. Cessatis in arvis. *Ovid.*

Circuitus. Circuitis hostium castris. *Caf.*

Coenatus. Coenato mihi & dormienti reddita illa est epistola. *Cic.*

Coepius. Coeptum igitur per eos, desinitum est per hunc. *Cic.* Coepta est oratio fieri. *Id.* Ante positam pecuniam quæ esset coepta deberi. *Id.*

Commentatus. Commentata oratione. *Qu. Cic.*

Concretus. Cujus ex sanguine concre-

tus homo & coalitus sit. *Gell.*

Conspiratus. Assidentem conspirati specie officii circumstiterunt. *Suet.*

Decretus. ut, *comercius*. Noctæ dieque decretum & auctum. *Liv.* vel *putius* *Lælius* apud *Priscianum*. Quomodo nec idem *refugisset*, *Luna* decreta, vel *ostreis* decretis.

Decessus. Custoditus decessis, multi interficiuntur. *Cæcilius*; vel *patas* *Cælius* apud *Priscianum*.

Decursus. Decurso spatio à calce ad carceres revocari. *Cic.* Decurso lumine vitæ. *Lucret.* Jam leone decurso. *Solin.*

Deflu-

Deflagrans. Fana flamma deflagrata. *potius esse à soleo, quam ab oleo.*
Ennius apud Cic. *Ocasus.* o diutius. Ante Solem occasum. *Plaut.* Unde *Gell.* inquit, non in suavi venustate est, si quis aurem habeat non sordidam, nec proculcatam.
Delitum. Delitum est. *Cic.* *Papirius* est vocari delitus. *Cic.*
Emeritus. Emeritus miles. *Luc.* Emeritam puppim. *Mart.*
Emersus. E coeno emersus. *Cic.*
Erratus. Pererratis finibus. *Virg.*
Evasus. Exercitum casum, evasumque se esse. *Liv.*
Excretus. Excretos prohibent à matribus hædos. *Virg.*
Exoletus. Exoleta annalium vetustate exempla. *Liv.*
Festinus. Mors festinata. *Tac.* Festinatis honoribus. *Plin.*
Inseruitus. Nihil est à me inservitum temporis causa. *Cic.*
Interitus. Interitis multis. *Quadriger.* apud *Priscianum.*
Invetatus. Inveterata querela. *Cic.*
Inveterata. amicitia. *Id.*
Juratus. Qui mihi juratus est argentum dare. *Plaut.* Non sum jurata.
Turp. apud *Diomed.* Malo ei jurato suo, quam imperato aliorum tabellâs committere. *Cic.* Hoc tamen non mirum est, quia dicitur etiam juror; *in* i. iuratur, *Luc.* & jurabere. *Stat.*
Laboratus. Arte laborata velles. *Virg.*
Nuptus. Nova nupta. *Ter.* Novus nuptus *Plant.*
Obitus. Morte obita. *Cic.* *Virg.* *Tac.*
Obsoleus. Obsoletum amicum. *Curt.*
Sic autem vocatur, qui quis ab longo tempore uti solet. Ut hoc quoque ostendat

DE ADVERBIO.

ADVERBIUM * est pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat. Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregie impudens.* Ne parum sis leno. *Nimum Philosophus.* Aliquoties & Adverbium: ut, *Farum honestè se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, figura.

* Ut se habet Adjectivum ratione Substantivi, atque inde Adjectivum dicitur; ita & se habet Adverbium ratione Verbi, ac propterea Adverbium vocatur; nempe quia plurimum adjicitur Verbo, ad declarandum ejus modum; præcipue vero actionis & passionis circumstantiam.

Signi-

Significationis varietas ex Verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, *Hic, illic, istuc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubi vis, ubiubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superius.*

Ad locum respiciunt, *Huc, illuc, istuc, intro, aliò, quò, aliquò, vequò, quoquò, si quò, eò, eodem, quolibet, quovis, quocunque¹, foràs, horsum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utroque, neutro, quoquoque².*

A loco denotant, *Hinc, illinc, istinc, intus, foris, inde, unde, aliunde, alicunde, sicunde, indidem, undelibet, undevs, undecunque, supernè, infernè, cœlitus, funditus.*

Denique per locum innuunt, *Hæc², illæ, istæ, quacunque, eà, eadem, alià, aliquà, siquà, nequà, quaquà³.*

Adverbia temporis sunt, *Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, manè, vesperi, midiusertius⁴, nudiusquartus, nudiusquintus, &c. Diu, nohū, interdum, nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpe, rarò, subindè, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hætenus, in-dies, in-horas, ut-primum, quum-primum, simulac, simulatque.*

Usque temporis & loci adverbium est: ut, *Usque* sub obscurum *nohis*. Ab *Æthiopia* est *usque* hæc. Est & ubi pro semper aut continue ponitur: ut, *Usque* metu micuere sinus.

Adverbia numeri: ut, *Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexties, septies, vigesies, vel vicies; trigesies, vel tricies; quadrages, quinquages, sexages, septuages, octogies, centies, millies, infinities.*

Ordinis sunt, *Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimè, imprimis, postremò, primum, jamprimum, denique, demum, tandem, ad-summum.*

Adverbia interrogandi sunt, *Cur, quare, quomodo, ecquid, quin* pro *cur non, num, quid ita, quò, unde, quantum?*

Vocandi sunt, *Heus, ô, eho, & siqua sunt similia.*

¹ Horum pleraque verius sunt Nomina quam Adverbia; ut, *quo, aliquo, quocunque*, puta loco: imò & *huc* pro *ad hoc*, & quædam alia. ² In hisce omnibus respicitur ad nomen *viâ*. ³ Adverbia loci, sæpius ponuntur pro relativo. *Quare istum, ubi hic est natus, plus amabo posthac locum.* Ubi pro *in quo*, Cic. *Mercator hoc addebat, è prædonibus, unde emerat, se audisse abreptam à Samis.* Unde pro à quibus. Ter. *Quædam etiam Adverbia loci tempus aliquando significant. Ubi vidit homo esse in tantum horreum, ibi capis me asserere, &c.* Ter. + Hujusmodi nihil Adverbi habere videntur, nisi quod *nunc* in nudis insit. Nam dicitur quasi *nunc* dies.

Negandi : ut , *Haud* , *non* ¹ , *minime* , *nequaquam* , *ne pro non* , & *similia* ².

Affirmandi : ut , *Etiā* , *sic* , *quidni* , *sanē* , *prorsus* , *nempe* , *nimirum* , *arte* , *profecto* , *adeo* , *plane* , *scilicet* ³.

Jurandi : ut , *Herce* , *mehercule* , *medius-fidius* , *Dius-fidius* , *Pol* , *edepol* , *Casior* , *ecceffor*.

Hortandi : ut , *Age* ⁴ , *sodes* , *sultis* , *amabō* , *agechum* , *ehodum* , *eia* ⁵ , *qute*.

Prohibendi : ut , *Ne* ⁶ , *non*.

Optandi : ut , *Utinam* , *si* , *o si* , *ō*.

Excludendi : ut , *Modo* , *dummodo* , *tantummodo* , *solummodo* , *tantum* , *solum* , *duntaxat* , *dum*.

Congregandi : ut , *Simul* , *unā* ⁷ , *pariter* , *populatim* , *universim* , *conjunctim* , &c.

Segregandi : ut , *Secusim* , *egregatim* , *egregie* , *nominatim* , *viritim* , *appidatim* , *vicatim* , *privatim* , *speciatim* , *bisariam* , *trifariam* , *omnifariam* , *plurifariam* , *ostiatim*.

Diversitatis : ut , *Aliter* , *secus*.

Eligendi : ut , *Potius* , *potissimum* ; imò , *satius*.

Intendendi : ut , *Valde* , *nimis* , *nimum* , *immodice* , *impendio* , *impendisse* , *prorsus* , *penitus* , *funditus* , *radicatus* , *omnino*.

Remittendi : ut , *Vix* , *agre* , *paulatim* , *sensim* , *pedetentim*.

Concedentis : ut , *Licet* , *esto* , *demus* , *sit-itā* , *sit-sane*.

Negatz solitudinis : ut , *Non solum* , *non tantum* , *non modo* , *ne dum*.

Qualitatis : ut , *Docte* , *pulchre* , *fortiter* , *graviter*.

Quantitatis : ut , *Parum* , *minime* , *maxime* , *sumum* , & *similia*.

Comparandi : ut , *Tam* , *quam* , *magis* , *minus* , *maxime* , *minime* , *aeque*.

Rei non peractae : ut , *Ferre* , *fere* , *prope* , *propemodum* , *tantum* , *tantum non* , *modo non*.

Demonstrandi : ut , *En* , *ecce* , *sic* : ut cūm dicimus ; *Sic scribito* ⁸.

Explanandi : ut , *Id est* , *hoc est* , *quasi dicas* , *puta* , *utputa* , *utpote*.

Dubitandi : ut , *Forſan* , *forſitan* , *forſaſſis* , *forſaſſe*.

Eventus : ut , *Forte* , *caſu* , *forte fortunā*.

Similitudinis : ut , *Sic* , *sicut* , *sicuti* , *itā* , *item* , *itidem* , *tanquam* , *quasi* , *cui* , *ut* , *velut* , *veluti*.

¹ Pro non aliquando nihil adverbialiter usurpatur : ut , *Nihil circumspectum* *usus est*. Ter. ² Sic nec apud veteres. Atque idem composita ostendunt ut , *negligens* , *neg-nim*. ³ Sic ne , ut ne ego homo infelix sum. ⁴ Age , sodes , &c. verius verba sunt imperativi modi. ⁵ Eia , pro diversā significatione nunc adverbium est hortandi , nunc Interjectio blandientis. ⁶ Ne ante eudem negat ; ut , *ne abſolū quidem deſerit*. ⁷ Una proprie est nomen , quia integre est , *utā qe.ā*. ⁸ Sic hem apud Comicos ; ut , *hem Davium tibi*. Ter. Nempe pro usu diverso nunc demonstrandi Adverbium est , nunc Interjectio indignantis.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi, ut, *Poſte*, *doctius illo*, *doctiſſime omnium*: ſimiliter *Bene*, *melius*, *optime*: *Male*, *pejus*, *peſſime*: etiam, *ſape*, *ſapius*, *ſapiſſime*: *Nuper*, *nuperrime*, & ſimilia.

SPECIES.

Species eſt duplex, Principalis, quæ ex ſe originem habet: ut, *Heri*, *cras*.

Derivativa eſt eorum, quæ nata ſunt aliunde: ut, *Furtim* à *furor*; *Stridim* à *ſtringo*; *Humaniter* ab *humanis*.

Aliquando neutra Adjectiva induunt formam adverbiorum ad Græcorum imitationem: ut, *Recens*, pro *recenter*: *Torrum*, pro *torre*.

FIGURA.

Figura eſt duplex: Simplex, ut *Prudenter*; Compoſita, ut *Imprudenter*.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio eſt pars orationis, quæ ſententiarum clauſulas apte connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGURA.

Figura eſt duplex, Simplex, ut *nam*; Compoſita, ut *namque*.

POTESTAS.

Potestas, id eſt, ſignificatio, eſt varia: Aliæ enim e conjunctionibus copulativæ ſunt: ut, *Et*, *ac*, *que*, *atque*, *quoque*, *etiam*, *item*, *cum*, & *tum*. *

Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus*. Huc ſpectant & his contrariæ: ut, *Nec*, *neque*, *neu*, *neve*.

Hæ quatuor ſequentes, *Et*, *que*, *nec*, *neque*, cum geminantur, ſuſpenſivæ etiam vocantur, quod aliud ſemper expectari faciant: ut, *Et fugit, & pugnat. Nec ſapit iſta, nec ſentit*.

* Hæ Copulative dicuntur ſtriſte. Nam omnis quidem Conjunctio copulativa uti ipſum arguit Nomen: ſed hæ ſimpliciter id præſtant citra diſjunctionem ſententiæ, aut cauſalitatem, vel ratiocinationem.

Aliæ

Aliæ
At id
ſcribit,
Aliæ
quoque,
Aliæ
circo, q
u-re: C
Aliæ
ferunt:
quidem
pro qui
quod pro
cipio.

Ovid

Aliæ
Ne &
Ne, p

Aliæ

Aliæ

Aliæ

aliæ id

Aliæ

rumamen

Aliæ

tum digi

Aliæ

ciuntur

Exple

nam, pro

Virgil.

Juſſi

* Miri

guntur v

ſententiæ,

vel nax eſt

Boethius

no. 4. Pe

ore Luna

adverbium

copulativæ.

poſſis dico

accipiunt

ſententia

propoſita

adverſativæ

cedo tibi

Aliz disjunctivæ: ut, *Aut, vel², et, seu, sive³.*

At istæ, cum geminantur, suspensivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribit, vel dicit.*

Aliz discretivæ: ut, *Sed sed-enim, at, atque, quidem, autem, quoque, scilicet, cæterum, verò, enimvero, quod si, verum, porro, quin.*

Aliz rationales, sive illativæ: ut, *Ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quomobrem, quæcirca, proinde, propterea, ob-eam-rem, id-re:* Cic. *Est-re statim ad te Aristocratum misi.*

Aliz causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, *Nam, namque, enim, etenim, quod, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea-quod, quoniam, quatenus, & pro quia, Virgil. Audieras & fama fuit: pro nam, vel quia fuit: quod pro quia;* ut Cic. *Non quod quicquam desit, sed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit; & intra*

Fortunam debet quisque manere suam: pro nam, vel quia.

Aliz perfectivæ seu absolutivæ: ut, *Ut, quò, pro ut.*

Nè & ut, pro nè non: Terent. *Sed patris vim ut queas ferre.*

Nè, pro ut non: Cic. *Opera datur, judicium nè fiant.*

Aliz continuativæ: ut, *Si, sin, ni, nisi.*

Aliz dubitativæ: ut, *Nè, an, anne, num, nunquid, utrum, necne.*

Aliz adversativæ: ut, *Est, quanquam, quamvis, licet, tamen;* & aliz id genus.

Aliz redditivæ earundem: ut, *Tamen, attamen, sed-tamen, veruntamen.*

Aliz diminutivæ: ut, *Saltem, at, certe, vel:* ut Cic. *Nè vel lantum digitum discefferis.*

Aliz electivæ: ut, *Quàm, ac, atque, ut,* quando pro quàm accipiuntur.

Expletivæ: ut, *Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profecto, verò, enimvero, sed enim, enim pro certe.*

Virgil. *Nam quis te, juremum confidentissime, nostras*

fussit adire domos? Tert. At enim non sinam.

¹ Mirifica videtur appellatio, ut conjunctio sit disjungens. Sed conjunguntur voces materialiter; disjunguntur formaliter. Nam ita conjunguntur sententiæ, ut iis res disjungi significetur: E. G. cum ita dissero, *Vel dies est, vel nox est*, non utraque sed alterutra significatur vera. Atque hoc est, quod Boethius aiebat, conjunctionem ea, quæ conjungit inter se, disjungere in re. ² Vel quandoque est Copulativum. Ut, *Carmina vel cælo possunt deducere Lunam.* Ubi vel valet etiam. Nisi tum intendendi vel remittendi esse adverbium malis; ut in Adverbiis annotatum. ³ Interdum tamen sive potius copulat. Ut cum synonymum adjungitur. Quale illud, *Diana, sive Luna.* Ubi possis dicere *Explamatum.* Quo pacto &, nec non enclitica quæ quandoque accipiuntur. Ut illo Maronis, *Jadicium Paridis, spectante injuncta formæ.* Nam sententia est, sive, vel hoc est, *specta.* Aliis *Ratiocinativæ*, quæ ex ratione propositæ conclusionem inferunt. ⁴ Hæ Vessio sunt concessivæ, & sequentes adversativæ. Nam si dico *Est si indolens, ut tamen est pium.* sententia est, concedo tibi esse hominem indolentem. Attamen in eo adversator, si pium neges.

Sua

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut, *Cum* quoties casui jungitur, præpositio est.¹

In genere Conjunctiones ad eò tenui discrimine ab adverbis discernuntur, ut quàm sæpiissime confundantur: ut, *Quando*, *proinde*, & similia².

O R D O.

Ordo Conjunctionum est triplex; nempe, Præpositivus; earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur.

Subjunctivus; earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant.

Communis.

Ex conjunctionibus hæc imprimis præponi solent; *Nam*, *quare*, *ac*, *ast*, *atque*, *Et*, *aut*, *vel*, *nec*, *neque*, *si*, *quin*, *quatenus*, *sin*, *sen*, *sive*, *ni*, *nisi*.

Subjunctivæ verò sunt; *Quidem*, *quoque*, *autem*, *verò*, *enim*.

Et tres Encliticæ: ut, *Que*, *ne*, *ve*: sic dictæ, quòd accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut,

Horat. *Ludere qui nescit, campesibus abstinet armis;*

Indolensque pilæ, discere, trochire, quiescit.

Sunt & aliæ quoque voces aliquot encliticæ: ut, *Eum*, *sis*, *nam*, &c.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi, & postponi possunt; quales sunt reliquæ fere omnes, præter prædictas: ut, *Equidem*, *ergo*, *igitur*, *saltem*, *tamen*, *quanquam*, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

Præpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in compositione, vel in appositione præponitur.⁴

¹ *Neque* quatenus negat adverbium est; quia vero & disjungit & connectit sententias, conjunctio dicitur. Sic *deinde* cum verbo jungitur ad circumstantium temporis indicandam, adverbium est. Conjunctio autem cum tantum ad orationis juncturam pertinet. *Ac* & *atque* conjunctiones sunt cum dico, *Brutus ac vel atque Cæsar*. Adverbia sunt in isto, *aliter facit ac tu*. Nam idem valet ac adverbium comparandi, *quam*. Igitur quoque interdum non est conjunctio ratiocinativa; sed adverbium temporis, poniturque pro *deinde* sive *postea*. Hujusmodi dicebantur Adverbia conjunctiva, vel conjunctiones adverbiales teste Max. Victorino. Præterbium dicitur Varroni, sed *Præposuimus* etiam Cicero in Topicis appellat. + Definitio hæc in eo peccat, quod non convenit cuivis Præpositioni. Tum etiam quod competat conjunctivis præpositivis, ut *nam*, *si*. Melior ista descriptio ut definiatur vox, quæ nomen adjungitur verbo ad causam, locum, tempus, conjunctionem, aut privationem significandam. Præcipue quidem significant motum, aut quietem.

Quietem

Quietem quidem in loco; motum autem à re, ad rem, vel circa rem. Unde aliquibus definitur Præpositio, pars invariabilis, quæ vel appositione vel compositione præponitur aliis vocibus ad motum aut quietem significandam. brevissime autem & verius definiatur, particula, sive vox invariabilis, nam sui casum regens. Solum huic definitioni ob stare videtur inveteratus error, quo creditur Adverbia etiam & Interjectiones regere casum. Ut, *simul flui, præcelsi mari, vix ubi*: Sed in his est Ellipsis, quia integre sit, *simul cum flui, præcelsi à mari, vix vel malum sit ubi*, ut in Syntaxi fusius ostendetur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adiudum iuramentum adhibendum admittit.*

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

<i>Cum,</i>	} ut,	{	<i>Quibuscum.</i>
<i>Tenus,</i>			<i>Pube tenus.</i>
<i>Versus¹,</i>			<i>Angliam versus.</i>
<i>Usque,</i>			<i>Ad occidentem usque.</i>

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quam assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ:

Secundum, Aliud significat cum dico, *Secundum autem vulnus accepit*; i. *juxta autem*: Aliud vero hic, *Secundum Deum parentes amandi sunt*; i. *proximè post Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi felix visus sum*, id est, *in quiete*, vel *inter quietem*.

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex Præpositionibus istarum Accusativo casui adiunguntur; ut,

Ad. Ad Calendarum Græcos.

Apud. Virg. At bene apud memores veteris fiat gratia facti.

Ante. Ovid.—dicique beatus

Ante obitum nemo, supremæque funera, debet.

Adversus.² Ne Hercules quidem adversus duos.

Circa. Circa Thamesium sita est Etona.

Citra. } Hor. Est modus in rebus, sunt certi denique fines.

Ultra. } Quos ultra citraque nequius consistere rectum.

¹ Versus & usque inter adverbia potius referenda sunt. Nam cum dico *Tiberim versus* vel *Tiberim usque*, integre fuerit usque ad Tiberim, ad Tiberim versus. Ut casus non regatur à versus: sed à Præpositione ad intellecta; quæ in adversis exprimitur. Quin & legimus *Ad meri tem versus*, Liv. *In finem versus*, Cic. *In Arvernos versus*, Cat. *Usque ad hoc tempus*, Cic. *Ad Ora usque ad mala*, Ter. *Ad serant usque diem*, Tac. in quibus omnibus Præpositio exprimitur. ² Vel advection.

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra*
Fortunam debet quisque manere suam.

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleam positus Cicero.*
Circum, locale est: ut, Circum montem.

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

*Circiter*¹, *tempus & numerum significat: ut,*
Circiter horam decimam.

Cæsar; Circiter duo millia desiderati sunt.

Contra. *Ne contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremæque labra.*

Infra. Terent. *Quem ego infra omnes infimum esse puto.*

Supra. Sall. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fæda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

*Prope*². *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Ter. *Ita fugiam, nè præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Horat. *O cives, cives, quærenda pecunia primum est,*
Virtus post munus.

Penes. Ovid. *Me penes est unum casti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Cælum non animum mutant, qui trans mare currunt.*³

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi erta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. *Mimus; Ab alio expectes, alteri*
quod feceris.

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est,*
gaudeas.

*Absque*⁴. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia miserè vivitur.*

Cum. *Mimus, Damnum appellandum est, cum mala fama lucrum.*

Clam. *Clam patre. Et Plaut. Clam patrem.*

Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophistæ rixantur de lana caprina.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeio de-*
jiciebatur.

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*

Pro. *Mimus, Comes facundus in via pro vehiculo est.*

¹ *Circiter* vix præpositio videtur, quia *circiter* meridiem integre sit, *circiter* ad meridiem. ² *Prope* potius adverbium est. Nam *prope* urbem per ellipsin ponitur pro *prope ad urbem*. Ac pari ratione cum dicitur *propius* vel *proxime urbem*. ³ Omititur hic *pene*, quod accusativum regit, ut *Pene caput*. Liv. Item *secus* quo usi Plinius & Fabius; licet eo elegantior studiosus rectius ab-
⁴ *Absque* magis est Comicum, pro quo Oratores potius *sine*.

Præ. Terent. Huic aliquid præ manu dederis.

Sine. Idem; Sine Cerere & Baccho friget Venus.

Tenus. Virg. — capuloque tenus ferrum impulit ira.

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt; sed diversâ ferè significatione;

In. ² Terent. *In tempore veni*, quod omnium rerum est primum: sine motu.

Ovidius; *Inque domos superas scandere cura fuit*: motum quodammodo innuit.

Sub. Virg. *Sub lucem exportant calathis*: id est, paulò ante lucem. Idem; — *casto vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tyberis. Fronde super viridi.*

Subter. *Subter terram.* Virg. *Densa subter testudine casus.*

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur: nimirum,

*Am*³, } ut, { *Ambio*: } { *Re*⁶, } { *Recipio*:
*Di*⁴, } { *Diduco*: } { *Se*⁷, } { *Sepeno*:
*Dis*⁵, } { *Distrabo.* } { *Con*⁸, } { *Condono.*⁹

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, *Coagmento, coëmo, coinquino, cooperio.*

¹ Nonnulli adjungunt *palam* & *procul*. De priori adfentiendum. Nam Livii est *palam populo*. At *procul* adverbium est. Nam *procul domo*, integre fuerit, *procul à domo*. Nec raro additur præpositio. ² Pro in antiquæ dixere *endo*, & *indu*, ut *endo*, vel *indu mari*. Sic in compositione *endopator*, vel *indupator* pro *Imperator*. Remansit in indistinctis ab *instruendo*; *induciae*, quasi *inducæ* & aliis nonnullis. ³ *Am* præfixi etiam usi extra compositionem. Ut Cato in originibus, *Am terminum*, id est, circa terminum. Est autem ab *ἀμφι*, quod idem significat; ac in compositione ante se assumit *b*: ut *ambages*, *ambedo*, *ambus*, *amburo*. Nisi *b* sit ex antiquo *ambe*, vel *ambi*: quod apud Varronem legas. Sic ab *ἀμφι* sit *ambi*; ex hoc fuerit *am* per apocopen: porro ab *ambi* sunt *ambages*, *ambio*, ab *am* autem *amplector*, & *amici*, ex *am* & *icere* vel *jacere*. Unde *amiculam* à circumjectu ita dictum ait Festus. Sæpe autem *mabie* in *n*; ut, *ancepi*, *anfractus*, *ambelo*, *angaro*. ⁴ *Di* corruptum est ex *dis*, ut *disco*. ⁵ *Dis* volunt esse à *dis* id est *his*: atque ideo notare divisionem, ut *distrabo*: vel distinctionem, ut *dijubar*; quod valet distincte *judicare*. Sed potius videtur esse à *δια*, quod eandem in compositione vim habet; ut, *διασπew* idem ac *differo*. Sic *διαπονw*, *diffinire*; *διασπειw*, *dispergere*. Interdum & *dis* negat, ut *diffido*, quod notat non fido; vel auget, ut *discipio*, hoc est, valde cupio. ⁶ *Re* sæpius iterationem, interdum & privationem signat; ut, *relego*, *revelo*. ⁷ In compositione interdum *e* in *o* mutatur; ut, *sciero*, *scitatus*. ⁸ *Con* corruptum est ex *com*; ac pari ratione adjecti potuit *am* pro *ab*; ut, *ausero*, *ausugw*. Quinetiam *ar* pro *ad*, ut in antiquis *arvenio*, *arvenatus*, *arvis*: unde remansit *arcesso*. ⁹ Recte addendum est *ce*, ut *resano*. Quæ in compositione minuit, ut *regatilis*, male grandis.

DE INTERJECTIONE.

INTERJECTIO est pars orationis, quæ sub incondita voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt Interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis: ut, *Evax*, *abh.* Plaut. *Evax*, jurgio tandem uxorem abegi.

Dolentis: ut, *Heu*, *hoi*, *hei*, &, *ah.* Terentius. *I intro*, *hoi*! *hei*! Virgilius. *O dolor atque decus magnum*!

Timentis: ut, *Hei*, *atat.* Terent. *Hei*! *reterc* nē quid *Andria* apperiet mali.

Admirantis: ut, *Papæ*! Ter. *Papæ*! *nova figura oris.*

Vitantis: ut, *Apagē*, *apagēsis.* Terent. *Apagēsis*, *eg'n' formidulosus*?

Laudantis: ut, *Euge*. Mar. *Citō*, *nequiter*, *euge*, *leate.*

Vocantis: ut, *Eho*, *oh*, *io.* Terent. *Oh*, *qui vocaris*?

Deridentis: ut, *Hui*. Ter. *Hui*! *tu mihi illam laudas*?

Ex improvise aliquid deprehendentis: ut, *Atat*, Ter. *Atat*! *data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, *Oh*, *proh.* *Proh nefas*! Seneca; *Oh paupertas felix*!

Imprecantis: ut, *Malum*, *væ malum.* Terent. *Quid hoc (malum) infelicitatis est*?

Ridentis: ut, *Ha*, *ha*, *he.* Terent. *Ha*, *ha*, *he*, *desessu jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, *Au.* Terent. *Au*, *ne comparandum hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quandoque Interjectionis loco poni: ut apud Virgilium, *Navis* (*injunctum*) *amissis.* Cicero, *Seh amabō te*, *cura.* Inō quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, Interjectionis vice fungitur.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet crassā (quod aiunt) Minervā tradita sunt pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pñsis sub ferulā defunguntur, abunde sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his altius exactiusque pervestigare, hunc ad Grammaticorum volenda perscrutandaque opera relegandum censemus; quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen nominamus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præcipui.

DE CONSTRUCTIONE OCTO PARTIUM ORATIONIS.

ATQUE de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attrinet, hætenus dictum est: deinceps de eisdem quatenus ad Syntaxin, quæ constructio dicitur, agemus.

Est igitur Syntaxis, debita partium Orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, qua veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Cæterum, priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

CONCORDANTIA

Nominativi & Verbi.

Verbum personale cohzret cum Nominativo numero & personâ: ut,

Nunquam sera est ad bonos mores via.

Fortuna nunquam perpetuò est bona.

Puant vulgo, ab hoc canone recedi, cum dico, Ego pauper labero, tu dives ludis; & intellecto Pronomine, Calliopius recitalui, interrogatus responde. Et hoc Evocationem appellant; quia Pronomen prima vel secunde persona quasi i flauis suis evocat nomen tertii. Sed pauper & Calliopius in aliis exemplis sunt primæ personæ, dives & interrogatus, secunda, non tertia, ut vulgo putant. Nam nomen ejusdem semper est personæ, ac pronomen vel verbum cui jungitur. Atque idem est iudicium de grammine relativo, ut qui sumus, qui estis, qui sunt, utri sumus, vel estis, vel sunt doctiores vel meliores.

Nominativus primæ vel secunde personæ rarissimè exprimitur, nisi causâ discretionis: ut, *Vos damastis*; quasi dicat, præterea nemo: aut emphasis gratiâ: ut *Terentius, Tu es patronus, tu pater; si deseris tu, perimus*; quasi dicat, præcipue, & præ aliis tu patronus es. Ovid. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eris.*

In verbis quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertie personæ Nominativus sæpe subauditur: ut, *Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant, & in similibus*; ut,

Terentius, Fertur atrocia flagitia designasse.

Ovidius, Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ.

Item in his : *sonat, pluit, ningit, luceſcit, veſperaſcit, &c.* Ubi *Deus, ortus, aqua*, vel ſimile intelligitur. Sæpe etiam per ellipſin reticetur verbum ſub-
 antivum; ut, *Rari quippe boni.* Juv. Vide *Syntaxin figuratam*.

Non ſemper vox casualis eſt verbo Nominativus, ſed aliquan-
 do verbum Infinitivum: ut, *Plaut. Mentiri non eſt enim.* Aliquan-
 do oratio: ut,

Ovid. *Adde quòd ingenuas didiciſſe fideliter artes,
 Emollit mores, nec finis eſſe feros.*

Aliquando Adverbium cum Genitivo: ut, *Partim virorum ee-
 siderunt in bello. Partim ſignorum ſunt combuſta.*

Partim *dixere* ut *reſtim, puppim, ſementim*, ut ſit *Accuſativus antiquus* in
 quo intelligitur ad, ſive quod ad, ut apud *Græcos* ὑπὲρ. Vel intelligatur in: quo-
 modo *Plaut.* *Ageſis, tu in partem nunc jam hunc delude, atque amplexare
 hanc. Virumcunque placuit, ſubſtantive ſumatur neceſſe eſt, quia Adverbis (ut
 poſtea dicetur) natura ſua nullum regunt caſum.*

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro Nominativo Accuſativum ante ſe ſta-
 ruunt: ut, *Te rediſſe incolumem gaudeo. Te fabulam agere volo.*

Reſolvi poteſt hic modus per quòd & ut, ad hunc modum:
Quòd tu rediſſi incolumis, gaudeo. Ut tu fabulam agas, volo.

Sunt qui modum hunc reſolvendi Accuſativum proſus rejiciunt. Sic tamen in-
 tem loquuntur optimi ſcriptores; quanquam aliter loquendi modus elegantior ſit, &
 magis Latinus.

Interdum reſolvi debet Accuſativus per *ne* & *quin*; ut, *Prohibuerunt eum
 exire, id eſt, ne exiret.* Non dubitat *Conſtans* id dixiſſe, hoc eſt, *quin* dixerat.

Porro cum Infinitivus ſequitur aliud verbum, eadem plane conſtructio eſt ac
 modo dicta, ſed Accuſativus per ellipſin deſideratur. Hoc plurimum ſit in Pro-
 nominibus *me, te, ſe, illum.* Ut *Statui proſciſci, pro me proſciſci.* *Negas velle,
 pro ſe velle.* Atque hoc ita eſſe vel hinc conſtat, quia Antiqui interdum hos
 addunt Accuſativos; ut, *Vocem hic loquentis modo me audire uſus ſum, Plaut.*
Qua ſiſe optavit parere hic divitias, Ter. Omnes homines quò ſe præſtare ſtudent
 ceteris animantibus, *Sall.*

Græce Infinitivus convenire poteſt cum Nominativo; quod Latine etiam
 quandoque ſit ad eorum imitationem; ut, *Scu pius Aeneas eripuiſſe ferens,*
Ovidius.

Verbum inter duos Nominativos diverſorum numerorum poſi-
 tum, cum alterutro convenire poteſt: ut,

Terent. Amantium iræ, amoris redintegratio eſt.

Ovid.—quid enim niſi veta ſuperſunt?

Idem; Pectora percuiſit, pectus quoque robera ſunt.

Virgil.—nihil hic niſi carmina deſunt.

Plurimum ſane verbum convenit cum priori, ſive eo quod ſubjecti locum in or-
 atione reſinet, quomodoque invertantur verba. Ut, *Omnia pontus erant, Ovid.*
Sanguis erant lacrymæ, Luc. *Gaudia Principium noſtri ſunt, Phœce, doloris,*
Ovid.

Ovid. Omnia Cæsar erat. Intendunt tamen aliter loquuntur Auctores; ut, Vestes quæ geritis sordida flana fuit. *Ovid.* Quæ loca Numidia appellatur, *Sall.* Tui consularis fuit initium ludi Compitalitii, *Cic.* Imo interdum non habet u locum, quum propriam locationem nonnulli existimant; ut, Magnæ divitiæ sunt lege naturæ composita paupertas, *Sen.* ubi singulare est se usurpatum ire negari possunt. Sane dixit *Cicero*, Contentum vero suis rebus esse, maximæ sunt certissimæque divitiæ. Quare in talibus sequendus est classicorum Scriptorum usus.

Impersonalia præcedentem Nominativum non habent: ut, *Tædæ me vitæ. Fertæsum est conjugii*: de quibus suo loco.

Receptum pene ab omnibus Grammaticis, Impersonalia non habere ante se nominativum. Sed hæc sententia refellitur in Observationibus de Impersonalibus. Vide etiam de ea re plura in Syntaxi figuratâ.

Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali jungitur: ut, *Pars abiêre. Uterque deluduntur dolis.*

Structuram hanc figuratam, in quâ Nomini collectivæ numeri singuli additur verbum plurale, nonnullis Synthesin appellant nos potius Syllepsin esse statimur; quam vide sit ad Grammaticæ finem.

CONCORDANTIA

Substantivi & Adjectivi.

Adjectivum cum Substantivo, genere, numero, & casu consentit: ut *Juvenal.* *Rara avis in terris, nigroque similissima cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina Substantivis adnectuntur: ut,

Ovid. *Tunc eris felix, multos numerabis amicos*:

Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Seneca; *Non hæc primum pectora rubus mea senserunt; graviora tuli.*

Aliquando oratio supplet locum substantivi: ut, *Audito regem Doreberniam proficisci.*

Substantivis etiam adnumerantur adjectiva cum Substantive sumuntur; ut, *amicus certus; fallax serenum.* Est etiam ubi substantiva adjective sumantur; ut, *Populum late regem, bellique superbam, ubi regem tantundem est ac regnantem.*

Substantivum conciso sermonis genere sæpe intelligitur, ut, *vesci bubula, ferina, nempe carne*: *laborare iuviana, quariana, puta febri*; *irrite lupus stabulis, supple negotium.* Vide figuram Ellipseos.

Adjectivum inter duo Substantiva diversorum generum collocatum, consentiet cum supposito, sive eo quod in ordine Grammatico præcedit. Ut, *Semiramis puer credita est, Just. Pueroli dicacibus dicti. Potens femina natum.* Quandoque tamen cum apposito, seu posteriori convenit. Ut, *Gens universa Veneti appellati, Liv. Non omnis error instituta dicenda est, Cic. Numquam aque*

et nunc paupertas, mihi vnum est omnis miserum ac grave, Terentius.

Interdum plura adjectiva uni substantivo junguntur; ut, *Neque primum verum miritimum, neque publicam gerere possumus*, Cic. *Ad malam domesticam disciplinam accersimus etiam poete*, Idem.

CONCORDANTIA

Relativi & Antecedentis.

Relativum cum Antecedente concordat genere, numero, & personâ: ut, — *vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges juraque servat.

Nec unica vox solum, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut Terent. *In tempore ad eam veni, quod omnium rerum est primum.*

Relativum *qui, quæ, quod*, semper fere considerari debet tanquam inter duos casus ejusdem substantivi expressos vel intellectos: Sic autem cum casu antecedenti genere & numero, & cum sequenti casu, ut cum suo substantivo consentiet. Ut, *Bellum tantum, quo bello omnes premehantur, Pompeius conficit*, Cic. *Ultra eum locum, qui in loco Germani considerant, Cæsar. Dicens instare, quo die fragmentum multibus metris oportet*, Idem.

Hic loquendi modus Cæsaris, qui elegantia studiosus erat, in deliciis fuisse videtur. Quin etiam interdum necessarius est ad evitandam ambiguitatem. Ut, *Laomedontem Cleophili discipulum, qui Cleophilus, &c. Appell.* *Vita nisi reparetur qui Cleophilus, relationem referri potuit ad Cleomedontem.*

Verum casus iste posterior, cum satis exprimitur per relativum, ut plurimum reticetur; ut, *Cognosces ex his lueris, quas liberti tuo dedi*, Cic. pro ex literis, *quis iterum.*

Interdum etiam antecedens casus subintelligitur; & relativum cum posteriori consentit. Ut, *Populo ut pluerent quam fecisset fabulam*, Ter. pro ut fabula, *quam fabulam fecisset*, &c. *Quibus de rebus ad me scripsisti, quoniam ipse veni, eam videbimus*, Cic. *Illi scripta quibus Comædia scripta erat*, Hor. *Quam credis esse has non sunt vere nuptie*, Ter. pro *Hæ nuptie non sunt vere, quas hæ nuptus credis esse veras*. *Quam ille vixitum putavit esse rationem, ut eamque partes distribui debere reperitur*, Cicero. Quibus loquendi modis major elegantia accedit, si pronomem demonstrativum secundum membrum ingreditur. Ut, *Quam quisque novit artem, in hac se exerceat*, Cic. *Ad Cæsarem quam mihi epistolam, ejus exemplum fugit me non tibi mittere*, Idem.

Quin & Poetæ casum posteriorem aliquando præmittunt; quod tamen non impedit quo minus cum relativo casu consentiat & consequentis locum teneat. Ut, *Urbeni quam statim vestra est*, Virg. pro ea urbi, *quam urbem statim*, &c. *Eunuchum quem dedisti nobis, quam urbem dedi*? Ter. pro ille Eunuchus quem Eunuchum, &c. *Naufragium quem convenire volui in mari non erat*, Plaut.

Atque hac ratione alia difficiliores loquendi formulæ explicari possunt. Cujusmodi est illud Terentii, *Si id te molet tantum tibi quem facimus*. Ubi ad supponit negationem, & illic ponitur pro tantus: ut sensus sit: si id negationem te molet, nonne tantum, quem tantum tibi facimus.

Denique sæpissime contingit, ut uterque antecedentis casus supprimatur; ut, *Est qui nec spernit, sunt quos collegisse juvat*, Hor. pro *homo est, qui homo non spernit*; *hæc homines quæ homines juvat*. *Quævis esset natura mentis quæ arguerentur misit*, Cæsar. *Scribo ad vos cum habeo quæ ferat*, Cic.

Quod de relativo inter duos casus ejusdem nominis dictum est, intelligendum est de constructione simplici, nam figurata alia est ratio.

Relativum inter duo antecedentia diverforum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut Valerius Maximus, *Senatus assiduam stationem eo l. ci peragebat, qui hodie Senaculum appellatur,*

Non procul ab eo flumine, quod Saliam vocant.

Cicero; *Propius à terra Foris stella fertur, quæ Phaëton dicitur.*

Nunc cum posteriore: ut, *Homines tuentur illum globum, quæ terra dicitur.*

Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.

In coitu lunæ, quod interlunium vocant.

Si relativum cum substantivo priori conveniat, constructio est analogica; si cum posteriori, quod magis eleganter fieri videtur, ad Græcorum imitationem fit; & tum considerari non debet ut inter duos casus ejusdem nominis.

Porro interdum relativum concordat non cum antecedente expresso, sed cum genere vel numero intellecto; ut, *Daret ut catenis fatale monstrum, quæ generosius periret quarens,* &c. Hor. ubi relativum quæ est femininum, quia refertur ad Cleopatram de qua fit sermo. Si tempus est ullum jure necandi homines, quæ multa sunt, Cic. ubi respicitur ad tempora. Sola virtus prædixit, quod est proprium divinitus contenti sunt, Idem.

Quandoque etiam relativum consentit cum substantivo è sensu præcedentis periodi formato. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem nubrem,* &c. Liv. Vide sis Syntaxin figuratam, ubi & sequens regula observatur, & pluribus exemplis confirmatur.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Ter. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas, qui filium habetum tali ingenio prædixit.*

Ovid. — *nostros vidisti flentis ocellis.*

Quoties nullus nominativus interferitur inter, relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut Boet. *Felix, qui potuit boni sentem risere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio quod mora tardat abest.* Virg. *Cujus numen adoro. Quorum optimum ego habeo. Cui similem non vidi. Quo dignum te judicari. Quo melius nemo scribit. Quem videndo obstupui. Lego Virgilium, præ quo cæteri poëtae sordent.*

Pater ex supra dictis relativum neque verbo esse nominativum, nec ab eo regis, sed utriusque eorum substantivum suum, more adjectivi convenire.

Observationes aliæ quæ ad diversa convenientiæ genera pertinent.

Duo singularia plerumque in structura censentur pro plurali; unde duo substantiva singularia adjectivum, aut nomen, eis appositione conjunguntur.

Junctum, plurale addeſcunt; ut, *Julius & Octavius Imperatores ſuiſſimi. Romulus & Remus fratres.* Utique & duo nominativi ſingulares verbum plurale ſortientur; ut, *Nox & amor, unumque nihil moderabile ſuadent, Ovid.*

Poetæ etiam, quando alterum ſingularium in ablativo ponitur cum præpoſitione, addunt interdum adjectivum, aut verbum plurale. Ut, *Forſ eadem Iſoniaris Hebrum cum Strymone ſecat, Ovid. Remo cum fratre Quirinus iura dabant, Virg. ubi cum ponitur pro & ; nam ſententia eſt, Hebrum & Strymonem, Quirinus & Remus.*

Interdum & Oratores ſic loquuntur; ut, *Dicaarchum vero cum Ariſtotele, dictos ſane homines, omittamus, Cic. Pharnabazus cum Apollonide, & Athabazora, vinſti tradantur, Curt.*

Quod ſi duo ſingularia ſint genere vel perſona diverſa, Adjectivum vel relativum (numero plurali) cum genere digniori, & verbum (plurale) cum digniori perſona conveniet.

Perſona prima dignior eſt, quam ſecunda; & ſecunda quam tertia. Ut, *Ego tuque ſumus Chriſtiani. Tu paterque vultis.*

Dignius eſt etiam genus masculinum feminino & neutro. Ut, *pater & mater mortui. Teri. Protinus caput ejus, & pedes præciſos, & manus, in ciſta ehlumide opertos, pro munere natalitio patri miſit, Val. Max. ubi opertos ad caput, pedes, & manus perinet.*

Quæſitur an femininum ſit neutro dignius? Sane eſſe videtur, cum de animæ ſit ſermo; ut, *Uxor & mancipium ſalvæ. Ancilla & jumentum repertæ. Quinquam Linæer & Aluarez ſatius eſſe conſens & q̄q̄ ſexuales loqui; & dicere v.g. Lucretia caſſiſſima fuit, qua virtute ejus etiam mancipium floruit, potius quam, Lucretia & ejus mancipium fuerunt caſtæ. Sin autem de inanimatis loquimur, vel adjectivum cum poſteriori ſtermonique conveniet, vel in neutro ponatur. Quamquam & aliter loqui liceat. Ut, *Leges & plebeſcita coactæ, Luc. Quid de vitibus olivetisque dicam, quarum uberrimi fructus? Cic.**

Si ſubſtantiva numero diſſerre contingat, adjectivum nihilominus (plurale) cum digniori conveniet; ut, *Suſcepſiſti enim grave Athenarum & Cræſippi, ad quas cum proſeſſus ſis, &c.*

Sæpe etiam verba vel adjectiva diverſis addita ſubſtantivis, tum genere, tum numero, tum perſonâ cum propiore conveniunt. Ut, *Ego & Cicero meus ſigatabit, Cic. Senatus & C. Fabricius perſugam Pyrrho dedit, Cic. Virum ſui an Carthaginienſis Principes orbis terrarum videantur, Liv. Tui ſit provinciæ cognomen, tibi omnium quibus præſis, ſaluſtero, liberis, ſamam, fortunaſ eſſe ſacriſſimas, Cic. Sociis & Rege recepto, Virg.*

Cum utrumque ſubſtantivum eſt rei inanimæ, adjectivum ſæpius in neutro ponitur; niſi quis amet potius propiori jungere, ut modo dictum. Ut, *Divitiæ, decus, & gloria, in oculis ſita ſunt, Sall.*

Interdum tamen in rebus etiam inanimatis ad dignius attenditur; ut, *Agri vilasque civis inſtaſſas ſinebat, Tac.*

Cauſſa harum conſtructionum à figurarum notiſſia dependet, de quibus inferius dicetur.

Cum verbum vel adjectivum in plurali ponitur, ſæpius ſit per ſiſleſſin, ubi non tam ad vires quam ad ſenſum attenditur. Si ad proprius reſpicitur, id ſit zeugmate. Si demique neſurum ſubjiciatur, per eſſiſſin ſubintelligitur negotium. Ut *decus & gloria in oculis ſita ſunt, hoc eſt, ſunt negotia ſita.*

Quis & hoc locum habes, cum ſubſtantivarum novum eſt animatum, alterum inanimatum. Ut, *Delectabatur cereo funali & tibicine, quæ privatus ſibi ſumſerat, Cic.*

Quamvis convenire etiam poſſit cum animato; ut, *Jane ſac æternos pacem pacisque miniſtros. Propter ſummam & Doctoris autoritatem & urbis, quorum aliter te ſcientia augere poteſt, altera exemplis, Cic.*

Porro inanimatarum nomina Grammatici etiam accidentis ſive affectiones comprehendunt. Ut, *Labas & voluptas diſſimilia, Liv. Ira & avaricia imperio poteſt-*

potentiora, *Id.* Huic ab adolescentia bella intestina, cædes, rapinæ, discordia civilis, grata fuere, *Sall.*

Denique interdum duobus animatis subjicitur neutrum; ut, Polypus & Chamæleon glabra sunt, *Solin.* Sic anima atque animus quamvis integra in corpus eunt, *Lucr.* Gens cui natura corpora animosque magis magna quam firma dedit, *Liv.*

De convenientia duorum Substantivorum.

Substantiva rei ejusdem in casu conveniunt per appositionem; ut, *Urbs Roma, Anna soror.*

Substantiva sic sociata non necesse est genere vel numero convenire. Nam ut dicimus *Leo rex quadrupedum*, sic *aquila rex avium*. Ut, *Dies magister malitorum*, sic *Tempus magister malorum*; ut, *urbs Roma*, sic *urbs Sulmo*, *urbs Philippi*.

Interdum alterum substantivorum effertur gignendi casu; ut, *Flumen Rheni*, *arbor fici*, *oppidum Antiochia*.

Si in appositione substantivum quod prius est & ordine grammatico præcedit sit rei animatæ, verbum vel adjectivum cum eo consentiet; ut, *Cum duo fulmina nostri Imperii, Cn. & Pub. Scipiones, eximils occidissent*, *Cic. Tullia delicia nostra tuum munusculum flagitat*, *Cic.*

Sin prius est nomen rei inanimatæ, cum posteriori conveniet. Ut, *Tungri rivis Gallia fontem habet insignem*, *Plin.* *Oppidum Laurionum Argula captum à Tarquinio Rege*, *Idem.*

Substantivorum Constructio.

QUUM duo Substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut *Juvenal. Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit. Rex pater patriæ. Arma Achillis. Cultor agri.*

Proinde hic genitivus sæpiissime in Adjectivum possessivum mutatur: ut, *Patris domus*, *Paterna domus. Heri filius*, *Herilis filius*. Est etiam ubi in dativum vertitur: ut *Luc. de Cat. Urbi pater est*, *urbique maritus. Herus tibi*, *mibi pater.*

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut *Ovid. Effediuntur opes irritamenta malorum. Virg. Ignarum fucos pecus à præsepibus arcent.*

Adjectivum in neutro genere absolute, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, *Pavulum pecuniæ. Hoc nostris. Catul. Non videmus id manticæ, quod in tergo est.*

Juvenal. Quantum quisque sua nummorum servat in arca,
Tantum habet & fidei.

Ponitur interdum genitivus tantum; nempe priore substantivo per ellipsin subaudito: ut in hujusmodi locutionibus.

Ter.

Ter. *Ubi ad Dianæ veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad Vestæ:* Utroque subauditur *templum*.

Virg. *Hectoris Andromache:* subauditur *uxor*. Idem, *Deiphobe Glaucci:* subauditur *filia*. Ter. *Hujus video Byrrhiam:* subaudi *seruum*.

Observationes de Substantivorum regimine.

Substantivorum regimen est vel verum, vel apparens & falsò creditum.

In vero substantivorum regimine, princeps est hic canon de rectione genitivi. Omnis genitivus regitur à substantivo expresso, vel suppresso. Si exprimitur substantivum, constructio est analoga & regularis. Si supprimitur, est anomala & irregularis.

Genitivus autem qui regitur varie significat. Interdum enim quod est essentialiale, notat; ut genus, aut speciem; materiam, aut formam; totum materiale, vel partem. Interdum quod est essentialie conjunctum; ut si subiectum sit, vel affectio inhxrens, vel causa efficiens, aut finalis. Interdum est res disjuncta, ut objectum, vel relatum, vel aliud ejusmodi. Hæc exemplis illustrabimus.

Species significatur isto Plauti, *Satin parva res est voluptatum in vita,* ubi *res voluptatum*, ponitur pro *ipsis voluptatibus*. Genitivus speciem signat, quia *res* sub se omnem voluptatem comprehendit. Similiter Phædrus, *Hæc non tentaret, si qua res esset cibi, humanæ morumque;* hoc est, *si quis fortibus.* Planeque hoc loquendi genus petitur à Græcis; apud quos Aristophanes το γένος τῶν νοκτῶν; quasi dicas *res nocturnæ*, pro *ipsis noctibus*, posuit.

Huc refer quæ alioqui per appositionem eodem casu efferuntur, ut, *Oppidum Antiochia, urbs fœta.*

Materia significatur illo Plauti, *Numquam nusquam reperire argenti queo.* Ac Persius similiter *Crateras argenti.* Ac Virgil. *Argenti aurique silentia.*

Totum integrale significat, cum dicimus, *cornua botrus, jecur asperis, versen montis.*

Pars exprimitur hoc pacto; *Vir magni nassi, herba exigua radicis.*

Subiectum notat genitivus in his, *Facundia Ulyssis, felicitas rerum, cæterose.*

Adjectivum receptum, sive inhxrens significatur in illis, *Tuer quæma indolis, boni ingenti, egregia forma, eximie specti.*

Causam efficientem explicant, *Ille Homeri, Venus Traxinæ.*

Finalem, *appacatus triumphi, potu savoris.*

Objecti genitivus est, *deliberatio studiorum, quæ de studiis suscipitur; cogitatio belli, quæ circa bellum versatur.*

Correlati; ut, *Mater Socratis, Aulular Aristoclis.*

Possessorem indicant, *Pecus Admeti, domus Cræpiti.*

Tempus vero, *spatium hora, iter biduo.*

Quod in tempore est, *tempus belli, hora cena.*

Locum sive continens, *moda hujus nobis, vinum majoris calici.*

Locatum seu contentum, *Cadus vini, Navis auri aut paleæ.*

In hujusmodi structura, quando actio vel passio significatur, gignendi casus nunc active solum accipitur, nunc solum passive, nunc utroque modo.

Active solum, ut, *provident Dei;* hoc est, quæ rebus omnibus providet.

Passive solum, ut *time Deo,* hoc est, quo timetur.

Utroque autem modo accipi possunt, *amor vel odium Dei,* hoc est, quod amat suos, odit improbos; vel quo pii amant Deum, improbi cum odio prosequuntur.

In his omnibus substantivum regens exprimitur. Est etiam ubi reticetur, ut

et præter eos modos qui superius in regulis exprimuntur; primo cum reticetur ablativus, causa, vel ratione; ut, cum ille se custodia diceret in castris remansisse, Dic. Post ubi regium imperium, quod iniis conservanda libertatis atque augenda republica fuerat. Sall.

Secundo cum genitivus additur verbo qui non à verbo regatur, sed nomine substantivo. Ut, Est Regis vel Pastoris: nempe munus, officium. Absesse bidui, puta itinere, Cic. Accusare furti, scilicet camine, Cæs. Est Roma, pro in oppido Roma. Aliaque id genus, ut postea dicitur.

Est denique ubi reticetur genitivus rectus; ut in mensuræ vocabulis. Liv. Tenuis decies centum nullia, & bodes quingenta, indicantes se ad mare derivat habere.

Sunt vero substantiva quædam quæ diversam sequuntur structuram. Ut verbalia, quæ interdum adiciunt casum verbi sui; ut, Tradidit alteri, Cic. Domum reductionis spe sublata, Cæs. Imprimis autem Plauto in deliciis est: cuius sunt. hanc adino, & non ac talis nris, & similia.

Ad verbalia etiam pertinent supina & gerundia, quæ interdum regunt casum verbi sui: ut in Observationibus de supinis & Gerundiis dictum.

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo, vel genitivo: ut, Vir nullâ fide.

Ovid. Ingenui cultus puer, ingenuique pudoris.

Extra verbalia nullum substantivum regit alium casum quam genitivum. Quare in canone hoc ubi ablativus apponitur, præpositio per ellipsin desideratur. Ut, Virgo altius naso integre sit cum adhaer naso. Gens dentibus caninis, pro cum dentibus. Hoc ita esse, partim eo evincitur, quod in idiotismo Linguarum aliarum hæ præpositiones adiciantur; partim quod Latini ipsi quandoque præpositionem expriment. Ut, Vir cum magna fide, Plaut. Optima cum pulchris animis Romana juvenum, Enn. Atque hoc planius erit ex iis quæ de ablativis causæ vel modi postea dicemus.

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt: ut Cic. Anteritate tuâ nobis opus est. Gell. Pecuniam quâ sibi nihil esset usus, ab iis quibus sciret usui esse non accepit.

Opus autem adjectivè pro necessarius, quandoque videtur, varieque construitur: ut,

Cicero, Dux nobis & autor opus est.

Idem, Dicis nummus mihi opus esse ad apparatus triumphi.

Terent. Alia quæ opus sunt, para.

Cicero, Sulpitii operam intelligo ex tuis literis, tibi multum opus non fuisse.

Opus non magis est adjectivum quam usus quartæ declinationis. Nam et si aliquando exponi possit necesse; verum operum vel negotium notat. Unde & adjectivo jungitur; ut, Sont cubus unum opus est celebrare urbem camine, Hor. Item aliorum more substantivorum, genitivum regit; ut, Magnus laboris & multæ

multa impensa opus fuit, Plaut. ad Sen. *Quomodo Virgilius, Hoc virtutis opus?* Et Martialis, *Non fuit hoc artis sed pietatis opus.*

Ab eadem causa est, quod crebro fungatur munere nominativi consequentis; ut, *Si quid opus est*, impera. Plaut. *Quantum est tibi opus argenti?* Ter. *Depromantur mihi quæ opus sunt*, Idem. *Emas non quod opus est, sed quod necesse est*, Cato apud Sen. Ubi necesse dicitur quo carere non possis: *Opus autem quod usui quidem, sed tamen necessarium non est.* Quomodo & distinxit Cicero, *Legem Curiatam Consuli ferri opus, necesse non esse.* Atque hinc apparet, recte dici, *hæc res mihi opus est*: hoc est, res hæc opera mea est, sive hac in re operam pono. Sic dux nobis opus est, tantumdem valet ac, dux nobis opera est, aut opera nostra in eâ re ponenda est, ut ducem nobis comparemus.

Nec tantum in casu nominativo convenit cum nominativo antecedente, sed etiam est casus accusativi præcedente accusativo: quasi dicam *hanc rem esse operam*, hoc est, in hac re operam poni. Nam quia recte dicitur *nomen sunt mihi opus*; ideo dixit Cicero, *nomen mihi opus esse ad apparatus irionum pbi.* Ubi accusativum videmus, non quia opus eum casum regat; aut quod adjectiva cum substantivis consentire debeant; sed quia verbum substantivum aut utrinque nominativum, aut utrinque accusativum habeat.

Pro nominativo huiusmodi, vel etiam accusativo, interdum est infinitivus. Ut, *Quid opus est affirmare?* Cic. Nunc peropus est loqui, Ter. Ubi infinitivus nominativi loco est. Accusativi vero vicem supplebit, si dixeris, *Negat fuisse opus affirmare.* Puto peropus esse loqui.

Ex hisce colligi potest, opus plane esse substantivum; nec quicquam compellere, ut pro necesse unquam poni dicamus.

Ac cum quoque cum ablativo jungi videtur, exponi posse per opera, vel labor. E. gr. *Opus est arte vel libris*, valet opera sive labor, aut negotium est arte vel libris, pro in arte, in libris. Quasi dicam, opera & occupatio omnis est in arte, in libris.

Quodque de opus dictum est idem fortasse in usus locum habet. Nam quid impedit, quominus Plautinum istud, *usus filio virginis minis argenti*, exponas, labor & opera requiritur, ut acquirantur viginti minæ argenti. Sic Maronis illud, *Viribus usus*, valet, Nunc labor & opera omnis in viribus comparandis.

Porro de vocis usus ulterius addi possit, quod verbale sit ab utor. Dicitur enim usus & uso, abusus & abuso; ut unus & itio, reditus & reditio. Quemadmodum igitur legas, *reditio domo & domum*; ut, *redire domo, & domum*; sic quia dicimus, *utor viribus vel vires*; rectum quoque erit, *usus viribus vel vires*. De ablativo apertum est. De accusativo fidem fecerit illud Plauti, *Ad eam usum* *si hominem astutum, doctum, scitum & callidum.*

ADJECTIVORUM CONSTRUCTIO.

Verbalia adjectiva regunt quandoque casum verbi sui; ut, *Qui nisi adulterio studeat, rei nulla alia est inprobus*, Plaut. ubi *studeosus* adulterio dicitur ut studere adulterio. Et Ovidius in eo, *Cunque sis ignis aqua pugnax*, ait *aque pugnax*, ut Virg. *Placidone etiam pugnabis amori?*

Interim agnoscimus raram esse huiusmodi structuram; præterquam in verbalibus, quæ exeunt in *hondus*: hæc enim crebro casum regunt verbi sui; ut, *populandus agros*; *viatibondus hostium castra*; nempe ad modum quo dicimus, *agros populare, castra vitare.*

Ad verbalia etiam pertinent adjectiva in *us*, eorumque comparativi & superlativi. Hæc genitivum regunt; ut, *astutissimus tui*, *tolerans injuria*, *amantissimus*

hor aqua, metuentior decorum, servatissimus aqua, patiens, patiemior, patientissimus, media, algoris, vigilia.

Verbalia autem hujusmodi in *ns* ideo Genitivum regunt, quia ex participiis vera sunt nomina: Ut, *Pueris absinthia terra medentes cum dare conantur*, Lucr. Ubi *medentes* ait pro *medici*. Nec aliunde est, quod *studentes* vulgo *audias* pro *studiosis*, sive *Scholasticis*. Et quid aliud *appetens vini*, quam *appetit*, *amans virginis*, quam *amat*? Dixeris his in *or* non significari tempus; contra fieri illis in *ns*. Sed aliter est. Nam sæpe illa in *ns* tempus amittunt. Imo id semper fit cum genitivo junguntur. Sane *fugians lites* est, qui eas fugit. Ut plane hic participium sit, quia tempus significatur. At non item, cum *aio*, *fugians litum*; quomodo de eo loquimur, cujus mos ac ingenium tale ut fugere eas soleat. Sic *patiens inedium*, qui nunc patitur: *patiens inedia*, qui pati idoneus, sive naturā, sive consuetudine, vel aliter.

Multo minus ambigere liceat de illis, quæ composita sunt cum præpositione suo verbo ignota; ut, *intolerans, impatiens, insolens*. *Multitudo laborum intolerans*, Tac. *Impatiens ante laboris eram*, Ovid. *Amicus ille noster insolens infamie*, Cic.

Atque hæc sunt adjectiva quæ vere regunt casum. Reliquis additur quidem casus, sed qui non regitur ab ipsis adjectivis, sed vel à nomine substantivo, quod per ellipsin intelligitur; vel à præpositione quæ similiter rectoritur; ut clarius fiet ex annotatis in regulas subsequentes de adjectivorum regimine.

GENITIVUS.

Adjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt: ut, Plinius, *Esi natura hominum nevitatibz arida*. Virg. *Mens futuri præscia*. Id. *Memor esto brevem ævi*. Ter. *Imperitos rerum, eductos libere, in fraudem illicis*. Silius, *Nen sum animi dubius, sed devius equi*. Cicero, *Græcarum literarum rudie*.

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur: ut, *Audax ingenii*. Ovidius, *Tempus edax rerum*. Seneca, *Virtus est vitiorum fugax*. Hor. *Utilium sagax*. Id. *Propositi tenax*. Virgilius, *Tam fidei præcique tenax, quam nuncia veri*. Plautus, *Pecuniarum petax*, &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrium postulat. Quorum farragine[m] satis quidem amplam congesserunt *Linacrus* & *Desfontenarius*. Tu verd crebra lectione tibi reddes admodum familiaria.

Genitivus hic qui addi solet hujusmodi adjectivis, aliunde regitur; nempe à substantivo *causâ*, vel *gratia*, vel *ratione* subintellecto: idque Græcorum more, quibus genitivus adjectivo additus similiter regitur ab intellectu *ἰν*, *νῆ*, vel *ῥεω*. Ut, *Lævis lætissimus umbra*, Virg. hoc est, *caussa umbra*. *Libra legum*, Luc. id est, *ratione legum*, sive *quoad leges*. *Invidus operis ac laboris*, Tacit. pro *invidus ratione operis*, hoc est, quod ad opus ac laborem attinet.

Sic *Impiger militiæ*, Tac. Item, *Ferox scelerum*, *pervicax ira* & *animi potentia anxiam*, *trepidus admirationi*, Idem. Similiaque sunt apud Liv. Gell. & alios, imprimis Appulleium: quæ tamen Oratori non sunt imitanda. Peccant autem Grammatici, dum non discernunt, quæ adjectiva Oratores, quæ item Historici & Poetæ gignendi casui adjungant. Sane integer animi magis est Poetarum aut Historicorum, quam Oratorum; qui dicerent integer animo. Nec Oratori imitandum illud Senecæ, *timida lucis*; aut *Judicii rectum*, Senecæ enim dictio proxime ad Historicorum phrasin accedit. Idem Poetarum & Historicorum magis sunt, *Fessus belli*, *inglorius militiæ*, *venust opum*, *ambiguus consilii*, multaque id genus. At contra sunt alia plurima, quæ tuto imitabitur Orator; ut, *tem insuetus contumelia*, Cic. *Callidissimi rusticarum verbum*, Collumel. *Cerui senectutis*, Quint. *Securus observationis*, Id. *Recentium inauriosi*, Tacitus.

Si quis contendat quando dicimus causâ, vel ergo intelligi, quædam sic duriuscule exponi; concedimus interdum ita esse, sed tamen ellipsin non esse absurdam. Nam quicquid sit de nonnullis, illud pro certo habemus, ab hujusmodi causâ fuisse, quod adjectiva primo cæperint jungi genitivis. Nec enim existimandum linguam Romanam nullis esse causis subnixam.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuatur, gaudent: ut Cicero, *Quaquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum, idque Athenis, abundare oportet præceptis institutisque philosophiæ, propter summam & doctioris auctoritatem & urbis, quorum alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*

Utrum horum maris, accipe.

Ovidius. *Quisquis fuit ille decrum.*

Ter. *An quisquam hominum est æquè miser ut ego?*

Virgilius, — *dicum promittere nemo Audeat.*

Tres fratrum. Quatuor judicium. Sapientum octavus, quis fuerit, nondum constat.

Primus Regum Romanorum fuit Romulus.

Genitivus, qui Nominibus partitivis addi solet, regitur à substantivo numero, quod brevitatis & elegantiae causâ reticetur. Ut, *Quisquis fuit ille Decrum*; integre sit, è numero Decorum, *Primus Regum Romanorum Romulus, primus è numero Regum.* Et sic de cæteris.

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione: ut, *Primus ab Hercule. Tertius ab Ænea.*

Atqui ablativus iste à præpositione, non à partitivis regitur.

In alio verò sensu dativum: ut Virgilius, — *nulli pietate secundus.*

Nempe dativus hujusmodi omnibus tum nominibus tum verbis congruere potius, quam ab iisdem regi videtur.

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, *E, de, ex, inter, ante*: ut Ovidius, *Est Deus è vobis alter.*

Idem,

Idem; Solus de superis. Virgil. Primus inter omnes. Idem, Primus ibi ante omnes, magna comitante caterua, Laocoon ardens summa decurrit ab arce.

Atque hæc quidem locutiones propriæ sunt; & ex iis ostenditur, quomodo priores, in quibus ellipsis statuitur, exponi possint.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casus & temporis erunt: ut, *Quarum rerum nulla est satietas? divitiarum. Quid rerum nunc geritur in Anglia? Consultitur de religione.*

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per *Cujus*, *ja*, *jum*: ut, *Cujus pecus? Leniorum.* Aut per dictionem variz syntaxeos: ut, *Furtive accusas, an homicidii? Utroque.*

In illo casu convenitur, si suppleatur quod deest. Nam integre est, *Furtive crimine accusas, an crimine homicidii? Utroque crimine.* Atque par ratio in aliis dictionibus quæ dicuntur esse variz syntaxeos.

Fallit denique cum per possessiva, *Meus, tuus, suus*, &c. respondendum est: ut, *Cujus est hic ceder? Meus.*

Comparativa & superlativa, accepta partitive, genitivum, unde & genus fortiuntur, exigunt. Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, *Manum fortior est dextra. Digitorum medius est longissimus.* Accipiuntur autem partitive, cum per *e* *ex*, aut *inter* exponuntur: ut, *Virgilius poetarum doctissimus: id est, ex poetis, vel inter poetas.*

Comparativorum & Superlativorum par ratio est ac partitivorum, quare ut in positivis ita hic quoque ellipsis statuenda est: ut, *Virgilius Poetarum doctissimus, integre sit e numero Poetarum.*

At verum non est genus semper desumi à genitivo partitive posito; si quidem à substantivo, de quo sermo est, frequentius petendum sit. Dicitur, verbi gratia non modo, *Leo animalium fortissimus*, sed etiam *Leo animalium frugissimus*. In priori gemina est ellipsis, una apertior, nempe substantivi quod in genitivo ponitur; quomodo animal intelligitur, cum dico animalium fortissimum: altera est occultior, quia deest *e* numero, à quo regitur animalium. Utrumque ex Plinio suppleveris, *Cypreæ & casuæ animalia e numero animalium plurimissima.*

Alterum vero loquendi genus multo est usitatus. Ut, *Indus qui est omnium fluviorum maximus, Cic. Hælem fragoris omnium mollissimus est, Plin.* In quibus nulla est nominativi ellipsis, sed solum illa nominis numerus cum præpositione. Integre enim fuerit, *Indus maximus e numero fluviorum. Hælem mollissimus e numero fragum.*

Nec rectum est comparativos tantum partitive poni, cum de duobus est sermo. Nam Ciceronis est, *Cæterarum rerum præstantior erat.* Et Curtius, *Incensæ duæ majores omnium naufragia submersa sunt. Plin. Adolescentiores æquos ad opera excit.* Aliaque id genus innumera apud Autores occurrunt.

Comparativa, cum exponuntur per *quam*, ablativum adsciscunt: ut Hor. *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum; id est, quam aurum, quam virtutes.*

Regitur Ablativus iste non à comparativo, sed præpositione præintellecta; ut,

ut integrè *mihi* vilis *est* argentum *pro* auro, aurum *pro* virtutibus. Nempe ut in positivo dicitur *præ* nobis beatus, Cic.

Addiscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat: ut,
Cicero, *Quanto doctior es, tanto te geras submissius.*

Hic etiam statuenda est ellipsis præpositionis: Nam integrè est *pro* quanto doctior est, *pro* tanto te geras submissius. Et similiter maximus aetate integrè erit maximus ab aetate, vel *præ* aetate.

Tanto, quanto, multo, longè, aetate, natu, utrique gradui apponuntur: ut Catul. *Tanto tu pessimus omnium Poeta, Quanto tu optimus omnium patronus.*

Eras. *Nocturnæ lucubrationes longè periculossimæ habentur.*

Longè ceteris peritior es, sed non multo melior tamen.

Juven. *Omne animi vitium tanto confestius in se Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.*

Major & maximus aetate. Major & maximus natu.

DATIVUS.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut,

Virgil. *Sis bonus, & felixque tuis.*

Martial. *Turba gravis paci, placidaque inimica quieti.*

Est finitimus Oratori Poeta.

Ovidius, *Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.*

Martial. *Fucundus amicis. Omnibus supplex.*

Horatius, *Si facis ut patriæ sit ideneus, utilis agro.*

Huc referuntur nomina ex *Con* præpositione composita: ut, *Centubernalis, commilito, confervus, cognatus, &c.*

Cum Dativus jungitur huiusmodi Nominibus, non proprie regimen est, sed convenientia: Aequidem omnium hoc Adjectivorum, omnium etiam verborum commune sit, ut Dativus iis congruat seu personæ, seu rei, quando significatur aliquid accedere vel decedere.

Quoniam quid si dicamus & hic præpositionem intelligi? Nam licet nulla Latinis Præpositio regat Dativum, tamen cum Latinis olim, ut Græcis, eadem erat terminatio Dativi & Ablativi, animo concipi poterit Præpositio, quæ olim Dativum & Ablativum rexerit; sive ea sit *in*, sive *pro*, vel alia. Sane Græci in Dativis acquisitionis videntur intelligere; ut, *ἐν τῷ*, utile illi, *πρὸ τοῦ* vel *ἐκ τῷ*, in illo, vel ex illo, cum illo, vel *ἀπὸ τῷ*, pro illo, vel causa illius. Quin & Latini sæpe ejusmodi per Præpositionem efferunt; ut, *utilis illi*, vel *ad illud*. Item in aliis linguis hæc cum Præpositione exprimuntur; ut Anglis, *Too good for me*, quasi dicas, *homo pro me*.

Ab universali quam diximus natura, sive proprium sive ellipticum esse

sermo-

sermonem placet, est illud, quod tam multa, quæ naturâ suâ Genitivum postulent, Dativo etiam jungi videamus. Ut, *Vino modo cupida effis*, Plaut. *Participem studiis Caesar habere soles*, Ovid. ubi si Præpositionem intelligi placeat, ea fuerit in, quasi dicas, in vino cupidus, in studiis participes; ut Græcis intelligeretur cò, quæ Dativum regit.

Huc quoque pertinet, quod conscius non tantum cum ad personam referatur, quomodo dicimus conscius sibi; sed etiam cum respicit rem, interdum Dativum admittit. Ut, *Conscium illi facinori*, Cic. *Cepis conscia nostris*, Ovid. Par ratio cum Græci dicunt, *συνειδώς Γνωστόν* sibi conscius, ubi Dativus à Præpositione dependet.

Quædam tamen ex his Adjectivis etiam Genitivo gaudent: ut, Lucanus, *Quem metuis*, par hujus erat.

Terentius, *Patres æquum esse censent*, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum affines esse rerum, quas fert adolescentia. Idem, *Domini similis es*.

Virgilius, *Præterea regina tui fidißima dextrâ*
Occidit ipsa suâ.

Auson. *Mens conscia reßi*.

Genitivus extra verbalia nunquam regitur ab Adjectivo, nisi suam prius exuerint naturam. Quare Adjectiva hujusmodi verius pertinent ad canona de Substantivo regente alterum substantivum in casu patrio. Nam amicus, cognatus, affinis, par ejus, eodem modo dicuntur ac *pater ejus*.

Communis, *alienus*, *immunis*, variis casibus serviunt: ut Cicer. *Commune animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors omnibus communis. Hec mihi tecum commune est*.

Salust. *Non aliena consilii*. Sen. *A alienus ambitioni*.

Cic. *Non alienus à Scævole studiis*.

Ovid. *Vobis immunibus hujus esse mali dabitur*.

Plinius, *Caprificus omnibus immunis est*.

Imunes ab illis malis sumus.

De Dativo Adjectivis hujusmodi addito nulla est ambiguitas: quippe jungitur iis per modum acquisitionis.

Genitivus regitur à Substantivo intellecto. Nam *commune omnium animantium* integre est, *commune negotium omnium animantium*; *immunis mali*, à re mali, hoc est malo: *aliena consilia*, significat ratione consilia. Verum neque hæc nativa Romanorum locutio, sed transmarina. Sic enim Græci, *ἀλλότριον*, alienam vim, pro à vitio. Ablativus denique, quem Adjectiva hujusmodi regere aiunt, à Præpositione dependet.

Natus, *commodus*, *incommodus*, *utilis*, *imitilis*, *vehemens*, *aptus*, interdum etiam Accusativo cum Præpositione adjunguntur: ut Cic. *Natus ad gloriam*.

Atque hic Accusativus à Præpositione regitur. Quin & id notandum Adjectiva idoneus, aptus, par, aut simile intelligi in his. *Solvendo non erat*, Cic. *Quis mori ferre offensus*, Liv. *Quo restringendo ignis ferens*. Idem. Ut

inte-

integre sint, Solvendo ari alieno aptus non erat. Qui oneri ferendo idonei non
essent; Qua restringendo igni apta forent.

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & Participia, seu potius participalia in *dis*, Dativo adjecto gaudent: ut, *Martial.* O mihi post nullos *Juli* memorande sodales. *Statius*, — nulli penetrabilis astro *Lucus* erat.

Dativus his per modum acquisitionis jungitur.

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur Adjectivis in Accusativo : ut,
Gnomon septem pedes longus, umbram non amplius quatuor pedes lon-
gam reddidit.

Interdum & in Ablativo: ut,
Columella, *Fons latus pedibus tribus, altus triginta.*

Interdum etiam & Genitivo: ut Columella, *In morem hortiarum areas latus pedum denum, longas pedum quinquagenum facito.*

Trifariam quidem construuntur Adjectiva quæ dimensionem significant. Dicimus enim, *longum sex pedum, sex pedes, & sex pedibus*. Sed in primo intelligitur Ablativus *longitudine*, indeque regitur Genitivus *pedum*. In secundo reticetur Præpositio *ad*; ut integre sit *ad sex pedes*. In tertio etiam intelligitur Præpositio *a*, vel simile.

ABLATIVUS.

Adjectiva quæ ad copiam egestatemve pertinent, interdum Ablativo, interdum & genitivo gaudent: ut,

Plaurus, Amor & melle & felle est facundissimus.

Horarius, *Dives agris, dives positus in fanere nummis.*

Virgilius, *At festæ multâ referunt se noctæ minores,*

Crura thymo plena.

Idem, *Quæ regio in terris nostri non plena laboris?*

Idem, *Dives opum, dives piftat reſis, & auri.*

Perſius, *O curæ in terras animæ, & cœleſtium inanes!*

Expers fraudis. Gratiâ beatus.

Quaquam abunde pateat, duplicem esse Adjectivorum hujusmodi structuram; non tamen eo existimandum nihil referre, utrum hoc an isto pacto loquamur: in aliquibus enim tutius priori, in aliis posteriori modo rectius utimur. Ita, ut Fabius autor est, Cicero potius *plenus* jungit giendo casui, quam auferendi. Etiam *pauper* melius sociatur Genitivo, quomodo Horatius, *Pauper agrestium Dammis*. Ac similiter *egenus*, *indigus*, *ferulis*, *Hedylis*.

Porro verum non est, Genitivum hic vel Ablativum regi ab Adjectivo. Genitivo enim junguntur more Græcorum; qui itidem dicant, *πενεχθὲν γεννητός*, dives pecunie, *ἐκείνης πατρίος*, indigus omnium: ut nempe Genitivus regatur à Præpositione *ἐκ* vel alia. Quod vel hinc constat, quia

quia Latini sæpius exprimunt Præpositionem, ac in vulgarium quoque Linguarum idiotismis Præpositio addi solet. At, ut suppleatur quod deest, quia nulla est Latinis Præpositio quæ Genitivum amet, concipi debet Substantivum generalissimum, puta *negotium*, vel *res*. Ut, *plenus vini*, integre sit, *re vini*, sive cum Præpositione à *re vini*. Item *vacans curarum*, sit pro à *re curarum*, quemodo *res voluptatum*, pro *voluptatibus* dixit Plautus. Sic *dives agrorum*, hoc est *re agrorum*. Possis tamen hic etiam ratione vel *exco* intelligere, ut *dives agrorum*, sit pro ratione *agrorum*, sive *agrorum erga*. Nam *exco* Dativum vel Ablativum esse ab *exco* alibi dicitur. De causâ Ablativi statim dicitur.

Nomina diversitatis Ablativum sibi cum Præpositione subjiciunt : ut,

Virgil. *Alter ab illo. Aliud ab hoc. Diversus ab isto.*

Nonnunquam etiam Dativum : ut, *Huic adversum.*

De Ablativo Nominibus diversitatis addito planum est ; & Dativi eadem est ratio ac aliorum Adjectivorum, quibus acquisitio significatur.

Adjectiva regunt Ablativum significantem causam : ut, *Pallidus pæ. Incurvus senectute. Livida armis brachia. Trepidus morte futura.*

Forma vel modus rei adjicitur nominibus in Ablativo : ut,

Facies miris modis pallida. Nomen Grammaticus, re barbarus.

Cicer. *Sum tibi naturâ parens, præceptor consiliis.*

Virgilius, — *Trojanus origine Casar. Spe dives, re pauper. Syrus natione.*

De Adjectivis significantibus causam, formam, vel modum, similiter statendum ac de iis quæ Accusativum regere dicuntur. Nam utrobique regitur casus à Præpositione : si Accusativus sit, à Præpositione Accusativum regente ; si Ablativus, à Præpositione itidem quæ Ablativum requirat. Quod hinc constat, quia Præpositio sæpius expressa reperitur. Ut, *Antonius ab equitatu firmus esse dicebatur*, Cic. *Pansa tenere castra, à stationibus, vigiliis, omni jussa militari custodiâ, firma & tuta*, Liv. Sic *invalens a labore, a Perulopha instillione*, Cic.

Atque locum habet in Ablativis qui adduntur adjectivis copix vel inopix. Nam & his causâ vel modus significatur. Ut, *dives agris*, pro *ab agris*, vel *ex agris* : *plenus vini*, pro *de vini*, ut Itali dicunt *pieno de vino*, Galli *plein de vin*, & nos *full of wine*. Hæc recte referri ad Ablativum causæ, inde cognoscimus, quia *dives agris* & *plenus vini*, idem valeant ac *dives ab agris*, *plenus propter vinum* vel *vini causâ*.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt : ut,

Ter. *Dignus es edio. Qui filium haberem tali ingenio præditum.*

Virg. *Atque oculis capti fodere cubilia talpæ.*

Idem, *Sorte tui contentus abi.*

Horum nonnulla Genitivum interdum vendicant : ut,

Ovid. *Militia est operis altera digna tui.*

Virgil. *Descendam magnorum haud-quasquam indignus arorum.*

Porro & in his Ablativus à Præpositione regitur, & Genitivus à Substantivo

stantivo intellecto. Ut, *dignus laude integre sit de laude*; & *dignus laude*, pro *re laudis*, hoc est, laude.

Pronominum Constructio.

M*Ei, tui, sui, nostri, vestri*, Genitivi primitivorum ponuntur cum passio significatur: ut,

Languet desiderio tui.

Ovid. *Parque tui latitat corpore clausa meo. Imago nostri.*

Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio vel possessio rei denotatur: ut, *Favet desiderio tuo. Imago nostra*, id est quam nos possidemus.

* Scriptores Classici non raro hoc discrimen negligunt. Ita ut autor est Cicero, *invidia tum active tum adive usurpatur*: unde idem semel iterumque dixit, *invidia mea*, de ea qua mihi invidetur. Simile illud Terentii, *nam neque negligentia tua, neque odio id fecit tuo*, ubi negligentia tua est, quia tu negligenteris, & odium tuum, quo te alius prosequitur. Idem, *In ea te utilitatem ego faciam ut cognoscas meam*, hoc est, quae ex me percipitur. Et alibi, *ut facile scies desiderio id fieri tuo*, pro *tui*. Contra *invidia alicujus* dixit Cicero, pro *iis*, quae alicui tenduntur.

Nostrium & vestrum, Genitivi sequuntur distributiva, possessiva, comparativa, & superlativa: ut, *Unusquisque vestrum. Nemo nostrum. Ne cui vestrum sit mirum. Major vestrum. Maximus natum nostrum.*

Genitivus hic pluralis, ut in Nominibus partitive acceptis, regitur ab Ablativo numero, atque Ablativus ille à Præpositione ex.

Hæc Possessiva, *Meus, tuus, suus, noster, & vester*, hos Genitivos post se recipiunt; *Ipseus, solius, unius, duorum, trium, &c. Omnium, plurium, paucorum, cujusque*: & Genitivos Participiorum quæ ad Genitivum primitivo in possessivo inclusum referuntur: ut, *Ex tuo ipseus animo conjecturam feceris.*

Cic. *Dico meâ unius operâ rempublicam esse liberatam.*

Idem, *Meum solius peccatum corrigi non potest.*

Erasin. *Noster duorum eventus ostendat, utra gens sit melior. In sua cujusque laude præstantior. Nostrâ omnium memoriâ.*

Prat. ad Cicer. *Vestris paucorum respondet laudibus.*

Hor. — *scripta Cum mea nemo legat, vulgo recitare timentis.*

Genitivi hi non reguntur à Pronomine possessivo, sed à substantivo illo cui additur Pronomen possessivum. Exempli gratia, illud *Meum solius peccatum corrigi non potest*, integre sit, *meum mei solius*. Ubi quid apertius quam duos istos Substantivos regi à nomine Substantivo *judicium*? Mei vero brevitaris causa omittitur, quia ex *meum* satis intelligitur.

Sui & suus reciproca sunt, hoc est, semper reflectuntur ad id quod

quod præcessit in eadem oratione: ut, *Petrus nimium admiratur se. Pareit erroribus suis.*

Aut annexa per copulam: ut, *Magno opere Petrus rogat, ne se deferat.*

Canones de Reciprocis.

1° Reciprocum usurpatur, quoties reditur ad præcedentem casum; hoc est, cum quem verbum habet à fronte, sive is Nominativus erit, sive Accusativus.

2° Usurpatur reciprocum, etsi non redeatur ad casum sequentem, sive à tergo rectum, modo structura hujusmodi sit, ut in priorem possit resolvi.

3° Si ob neglectum reciproci nulla oriatur ambiguitas, potest aliquando ejus loco aliud relativum poni.

Exemplis hæc fient planiora.

Primum erat, Reciproci usum esse, cum reflectimus ad casum qui est à fronte verbi. Ut illo Ciceronis, *Cerere antiquissimam à C. Verre ex suis templis esse sublata.* Ubi Reciprocum habet locum, quia redimus ad *Cerere*, qui casus verbum esse præcedit. Perque Nominativum & particulam sic resolvamus, *Quod Ceres antiquissima à C. Verre sublata sit ex templis suis.* Ac non similiter dicam, *G. Verres sustulit Cererem antiquissimam à templis suis.* Quippe in *C. Verres* erit casus verbi à fronte, eoque *C. Verres* templa intelligi possint. Ac proinde ne in persona hic erretur, satius sit dicere, *è templis ejus.* Vel si nulla hic ambiguitas videatur, quia satis pateat nulla Verrem templa habuisse, pro exemplo illud fuerit, *Verres expulit Scam ex villa sua.* Ubi Veris potius villa intelligitur; sin de villa Scæ sermo est, satius sit *ejus* dicere. Similiter in illo Ciceronis, *Tum Pythius piscatores ad se vocavit, & ab his petiit, ut ante suis hortos postera die piscarentur.* Verbum petiit ante se habet Nominativum *Pythium* cujus horti cum intelligantur, *suis* dicendum. Quod si Cicero dixisset, *Piscatores erant à Pythio rogati, piscatores erit casus à fronte: eoque, cum rogati sint piscatores ut ante Pythii hortos piscarentur, Cicero potius dixisset, ut ante ejus hortos piscarentur.*

Alterum erat, etiam reciprocum usurpari, etsi non redeatur ad casum verbi à fronte positum, modo servata sententiâ, structura verborum in priorem formam possit commutari. Ut illo Maronis, *trahit sua quemque voluptas.* Integre erit *voluptas sua trahit hominem quemque.* Hic, licet non reditur ad casum à fronte, reciprocum subjicitur, quia tantundem valet structura, ac ista, *Homo quisque trahitur à voluptate sua.* Sic in illo Martialis, *Et sua riserant secula Maonidem.* Cujus structuram, sic, salvâ sententiâ, convertas in priorem formam, *Et Maonides est risus à seculis suis.* Ubi perperam dixeris à seculis illius. Sic secundum priorem formam dicitur, *Dissolutus negligit quid de se à quoque dicatur:* Ita Cicero posteriori structurâ, *Negligere quid de se quisque sentiat, est dissolutus.*

Tertium erat, quandoque relativum aliud pro reciproco usurpari: ut si nulla inde oriatur ambiguitas. Tale est cum utimur Præpositione *inter* post gignendi, dandi, & auferendi casum. Ibi enim nunc reciproco utimur, nunc Pronomine *ipse*, vel interdum etiam *iste*. Ut apud Ciceronem *Unus ipse est salutaris illorum inter illos dispensio.* Utilitarius fuerit *inter se*, vel etiam *ipsos*. Ut alibi leges, *Nec mihi cæcerorum iudicio videntur solum, sed etiam inter ipsos consensu.*

Quin & dixeris, *Cepi columbam in nido suo, & in nido ejus.* Prius rectum est, quia oratio tantundem valet, ac illa, *Cæpta à me columba in nido suo.* At *ejus* habet locum, quia non est periculum ab ambiguitate. Sic suppletum sumus de famulo suo cum fecit suis, vel fecit ejus. At si copula addatur

datur, dispar sit ratio; nec enim dixeris, *supplicium sumsis de fure & fons suis*, sed *ejus*.

Porro ut magis liqueat quam late pateat hæc structura, primò exempla afferemus, ubi pro reciproco usurpatur aliud relativum; Deinde ubi pro Relativo sumatur reciprocum.

Prioris generis, est illud Ciceronis, *Omnes huius, quantum in ipsis fuit, Casarem occiderunt*. Poterat Cicero, se dixisse. Si non poterat causas defensare, illa præstare debuit, quæ erant in ipsius potestate, Id. ubi & finis est pro sua. *Perfuga Fabricio pollicitus est, si prænium ei proposuisset, se Pyrrum venens neciturnum*, Id. Ei dixit pro sibi. *Abissus Alexander nunciare iussit, si gravaretur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum*, Curt. Varietatis ergo, prius se, mox ipsum ait. *Quapropter non petit, ut illum inferam patris, nisi & innocens fuerit*, Quint. *Illum pro se*.

Atque his locis is, vel ipse, vel ille, accipitur pro sui vel sunt. Verum & sui itidem & sunt, pro ejus, sæpius usurpantur. Ut illo Ciceronis, *Non enim a te erit, sed prius quam in suam sibi venderes, ipse possedit: sibi pro ci. Que mox fili proxima venit, insomnis*, Luc. *Quod judicium fili canie erat, Cic. pro quodcumque ei judicium erat. Medeam prædicant in fugâ fratris sui membra in his locis, quâ se parens profunderetur, dispersavisse, Cic. se pro eam. Si C. Cæsaris, scripsum est sui patris militem, exercitus non fuisset, Cic. sui pro ejus*.

Ipse ex Pronominibus solum trium personarum significationem repræsentat: ut,

Ipse vidi, Ipse videris, Ipse dixit.

Et Nominibus pariter ac Pronominibus adjungitur: ut,

Ipse ego, Ipse ille, Ipse Hercules.

Idem, etiam omnibus personis jungi potest: ut,

Ego idem adsum.

Terentius, Idem has nuptias perge facere.

Virgil. Idem jungat vulpes, & mulgeat hircos.

Hæc Demonstrativa, *Hic, ille*, sic distinguuntur: *Hic*, mihi proximum demonstrat; *ipse*, eum qui apud te est; *Ille*, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, tum usurpatur, cum ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut: *Alexander ille magnus. Ipse*, verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Terent. *Idem æmulum quoad poteris ab eâ pellito.*

Hic & ille, cum ad duo anteposita referuntur; *Hic* ad posterius & propius; *Ille*, ad prius & remotius propriè ac usitatissimè referri debet: ut Colum. *Agricolæ contrarium est pastoris propositum: ille quàm maxime subactis & puro solo gaudet, hic norali graminesoque; ille fructum è terra sperat, hic è pecore*. Est tamen, ubi è diverso Pronomen *hic* ad remotius suppositum referri invenias; & *ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post Verbum.

Verba Substantiva, ut *Sum, forem, fio, existo*: verba vocandi passiva, ut *Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor*; & iis similia ut, *Scriber, saluter, habeor, existimor*: item verba gestus, ut *Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro*, utrinque Nominativum expetunt; ut, *Deus est summum bonum.*

Populilli vocantur nani. Fides religionis nostræ fundamentum habetur. Malus pastor dormit supinus.

Lactantius, Homo incedit erectus in celum.

Denique omnia ferè verba post se Nominativum habent Adjectivi Nominis, quod cum supposito verbi, casu, genere, & numero concordat: ut,

Rex mandavit primus extirpari hæresin.

Pii erant taciti. Boni discunt seduli.

Infinitum quoque utrinque eisdem casus habet, præcipuè cum verba optandi, eisque similia accedunt: ut,

Hypocrita cupit videri iustus. Hypocrita cupit se videri iustum.

Malo dives esse quàm haberi. Malo me divitem esse quàm haberi.

Claud. Vivitur exiguo melius; natura beatis

Omnibus esse dedit, si quis cognoveris uti.

Martialis, Nobis non licet esse tam disertis, vel disertos.

Terentius, Expedit bonas esse vobis.

Ovidius, Quo mihi commisso non licet esse piam.

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur Accusativi ante verba infinita. *Nos esse disertis. Vos esse bonas. Me esse piam.*

Causa utriusque sermonis ea est, quod unus Græcæ nativus linguæ Romanæ; alter transmarinus & à Græcis acceptus. Romani eo Accusativum exigunt, quia casus is (ut in Regulâ dictum) convenit cum Pronomine intellecto. Ut, *Licet vobis esse otiosos*, pro *licet vobis, vos esse otiosos*. *Contingit tibi evadere optimam civem*, pro *contingit tibi, evadere te optimam civem*. At altero modo loquuntur, exemplo Græcorum. Ut, *Cui primum licet vel contingit esse medicus*, postea bono medico. Sic enim Plato, *Ὁ πρῶτον ἔσθ' ὑπάρχον ἰατρῶν ἐστίν, ὁ δεύτερος ἰατρῶν*. *Hocrates, Προσὶ καὶ τοῖς θελοῦσι ἀπαιτῶν ἀνθρώπων ἐστίν.* *Convenit nobis bonum esse optimis.* Et similia alibi, & apud alios.

Genitivus post Verbum.

Sum Genitivum postulat, quoties significat possessionem, aut ad aliquid pertinere: ut,
Virgilius, — pæcus est Melibœi.

F

Cicero;

Cicero, *Adolescentis est majores natu revereri.*

Virgil. *Regum est Parcere subiectis, & debellare superbos.*

Genitivus ille non regitur à Verbo Substantivo, sed à Nomine intellecto. Nam *pecus est Melibæ*, ita suppleendum, *pecus hoc est pecus Melibæ*. Vel *generatam intellige res*, ut integre sit *pecus est res Melibæ*. Sic est *Adolescentis*, nempe *propriam matris*. Nominativum expressit Cicero in illo, *Sapientis est prosum*, nihil quod parare possit, *scire*. Eiusdem monetæ sunt, *Est maris*, puta *res*. *Vincere est laboris*, nempe *res*, *negotium*; vel *opus*.

Excipiuntur hi Nominativi, *Meum, tuum, suum, nostrum, vestrum, humanum, bellinum, & similia*; ut,

Non est meum contra auctoritatem Senatus dicere.

Terent, *Eia, haud vestrum est iracundos esse.*

Humanum est irasci.

At hic subintelligi videtur *Officium*, quod aliquando etiam exprimitur; ut Terentius, *Tuum est officium has bene ut adsimiles nuptias.*

Verba *astimandi* Genitivo gaudent; ut, *Plurimi passim fit pecunia. In ulor parvi penditur. Nihili, vel, pro nihilo habentur literæ.*

Horat. *Plures opes nunc sunt, quam prius temporis annis.*

Astimo, vel Genitivum, vel Ablativum adhaeret; ut Valerius Maximus, *Non hujus te astimo. Magni ubique carius astimanda est.*

Fleci, nanci, nihili, pili, esse, tuius, teruncii, his verbis, *Astimo*, *pendo*, *facio*, peculiariter adjiunguntur; ut, *Ego illum fleci pendo. Nec hujus facio, qui me pili astimat.*

Reguntur universi hi Genitivi, aut ab Accusativo *rem* vel *pretium*, aut ab Ablativo *re* vel *pretio*. Nam illud magni *astimo*, integre est *rem magni pretii astimo*; sive *pro magni artis pretio astimo*; vel suppleas hoc pacto, *pro magni pretii re astimo*. Itidem parvi *duco*, sic suppleas, *rem parvi pretii duco*, vel *pro re parvi pretii duco*. Ut, usitate dicitur, *pro nihilo ducere*. Adjectiva in talibus cum *aris* vel *pretii* converire, cognoscimus ex eo, quod similiter dicitur *Cores accepti & expensi*, puta *aris*: De *nico*, puta *are*. Imo Terentius Substantivum exprimit, *Videmus*, inquit, *esse quantum pretii*, ubi nihil nisi Substantivum *re*, desideratur. Quare illud Ciceronis, *Magni astimabat pecuniam*, suppleendum hoc pacto, *Rem magni pretii astimabat pecuniam*. Atque hinc facile est supplere alteram ellipsin, cum verba *astimandi* junguntur Ablativis, *magno*, *permagno*, *parvo*, *nihil*. Item Substantivis ejusdem casus; ut, *tronus denarius astimavit*. Quorum ellipsin sic suppleas, *astimavit pro permagno, pro nihilo, pro tribus denariis*; quomodo dicitur *pro modo putare*, vel *habere*.

Singularia sunt ista: *Aequi boni consulo. Aequi boni facio*, id est, *in bonum accipio partem*.

In his gemina est ellipsis, una Substantivi ejus, quod regit; altera illius quod regitur. Nam *consulo aequi & boni*, valet *stans*, vel *consens* esse *aqui*, vel *boni avari*, aut *bonum*. Regens suppleas si dicas; *aqui & boni*, seu *bonum & avarum*, aut *justum*. Itidem *consulo boni*, valet, interpretatur esse *boni avari*, vel *boni magni*, aut *justum*.

Verba

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & con-
similia, Genitivum postulant, qui crimen significet; ut,
Plaut. *Qui alterum inculsat pro-bri, ipsum se intueri oportet.*

Cicero, *Etiā scelēris cōdemnat generum suum.*

Ovid. *Parce tuum ratum scelēris damnare, Cupido.*

At nō illū pristināe fortunae. Furti absolutus est.

Vertitur hic Genitivus aliquando in Ablativum, vel cum Præ-
positione vel sine Præpositione; ut,

Cic. *Si in me iniquus es iudex, cōdemnabo eodē ego te crimine.*

Gellius, *Uxorē de pudicitia graviter accusasti.*

Cicero, *Futura ea de re admonendum esse te.*

Genitivus, quem regere aiunt accusandi, absolvendi, & damnandi verba,
dependet ab Ablativo intellecto. Ut cum dico, *argui pigritia, notari avaritia*,
Genitivus regitur à crimine; quod hic intelligitur, à Martiale autem ex-
primitur, *Noti ita Galle notatio, Invidice scilicet crimine avaritia.* Et alibi
Arriano levis crimine pigritia. Simile sit, *accusari*, vel *absolveri* adulterii, puta
crimine. Quin & suppleri possit hoc pacto, *damnari* vel *absolveri* particulis sce-
lētis, inveniuntur peccatis. Quos etiam Ablativos jungi videas absolvendi verbis.
Ut, *hunc ille vir summus, scelere solutum, periculo liberavit.* Cic. *Ego me cissi-
pato solvo, suspensio non libera.* Liv. Imo aliter etiam expleas. Ut, *Accusā
vel damnā te furti, id est, causā.* Postulare aliquem *exemplarem*, puta *allione.*
Cōdemnā te mendacii, vel *capitis.* nempe *pauā.*

Needum tamen sic quoque integer erit sermo: quia Ablativus ille, quem
vidimus, regitur à Præpositione intellectā. Ut eam ellipseos dicuntur ista
Martialis, *argui crimine pigritia, notari crimine avaritia*; sic citra ellipsin ef-
feruntur, *Argui de crimine pigritia, notari de crimine avaritia.* Pro quibus con-
ciliis dici solet, *Argui de pigritia, notari de avaritia.* Cicero quoque aliquo-
tes, *postulare de repetendis*, pro quo postulare repetendis ait Suetonius. Idem
Cic. *De beneficiis accusabatur, De re cōdemnati, De perjuratiōe absolutus.*

Nec quia naturalis ille sermo sit, eo existimandum sic semper loqui lice-
re. Ubi enim à nativā locutione consuetudo resistit, non primario sermoni
insistendum, sed recepto. Sane Ablativus cum Præpositione locum non habet,
cum est generale criminis nomen, ut *scelus, malefictum, peccatum*, &c. Neque
enim dicitur postulare de crimine, aut scelere; sed *criminis* aut *scelē-
ris*, vel *crimine* & *scelere* sine Præpositione.

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, omnis, & Superlativus gra-
dus, non nisi in Ablativo id genus verbis subduntur; ut, *Ac-
casas furti, an stupri, an utroque?* sive *de utroque?* *Amibebus*, vel
de omibebus? *Neuro*, vel *de neuro?* *Pe plurimis simul accusasti.*

Satago, miserere, miseresco, Genitivum admittunt; ut,

Terentius, *Is rerum suarum satagit.*

Virgilius, — *ero misereare lab ram*

Tantorum, misereare animi non diem terentis.

Statius, *Et generis miseresce tui.*

Satago eo Genitivum habet, quis dicitur quasi *sar* 224. Ut apud Plautum
Nate agas tunc sar tantum vocant. Ubi *sar* Accusativi loco est, quod sit per
synecopē à *sar* nomine antiquo. At *miserere* Genitivum habet, sicut alia verba
passionem vel affectum significantia, more Graecico. Quotiescūque & Ge-

nitivum regunt verba quædam abstinendi, admirandi, orandi, curandi, negligendi, desinendi, dominandi, ignoscendi, liberandi, participandi: nempe vi Præpositionis tubintellectæ quæ Genitivo jungitur. At quia nulli Latinis est Præpositio, quæ Genitivum regat, causâ hujusmodi regiminis petenda est à nomine generali subintellecto. Ut *discrucior animi*, supple *dolore*, *cæci*, vel *iniquitate*, *mente*, &c. Ut Plautus dixit, *nullam mentem animi habeo*. Et cum dico *miserere fratris*, possi intelligi *caussa*; ut, integre sit, *miserere fratris causa*.

At *miserer* & *miseresc*, rarius cum Dativo leguntur: ut, Seneca, *Huic succurro, huic miserer*. Boëtius, *Dilige jure bonos, & miserescce malis*.

Dativus hic suspensus videtur, nam Priscianus in castigationibus suis autor est, in veteribus Senecæ Codicibus haberi, *hujus miserere*, quod & Lipsius secutus. Linacer quidem ait apud Ciceronem ipsum legi, *miserere patris pestibus*, sed ibi versus hi sic concipiuntur, ex Sophoclis Trachiniis expressi,

Terge, exco nato, illacryma patris pestibus:

Miserere, gentes noster flebant miseris.

Ubi Dativus regitur ab *illacrymo*, quod apud eundem Ciceronem Dativo junctum occurrit, *Quid dicam de Socrate, cujus mors illacrymari solet*. Posterioris tamen ævi Scriptores *miserere* Dativo jungere, negandum non est.

Reminiscor, obliviscor, memini, Genitivum aut Accusativum desiderant; ut, *Datæ fidei reminiscitur*. *Proprium est justitiæ alicuius vitia cernere, oblivisci suorum*.

Ter. *Faciam ut mei que ac hujus diei, ac loci semper memineris*.

Plaut. *Omnia quæ erant senes meminerunt*.

A'mini de hac re, de amicis, de te; id est, mentionem feci.

Genitivus iste regitur à Substantivo intellecto. Ut, *memini beneficii* valet *memoriam*, vel *de memoria beneficii*. Sic *reminiscis* vel *recordari* *pueritæ* valet, *pueritiæ memoriam*, vel *de memoria pueritiæ recordari*. Priori modo supplet ipse Cicero, *Pueritiæ*, inquit *memoriam recordari ultimam*.

Eadem est ellipsis cum dicitur, *Veni mihi in mentem hujus rei*, vel *de hac re*. Cicero, *Non minus sape ei venit in mentem potestas, quæ: aequitatis tuæ*. Nam & hic substrahitur *memoria* vel *recordatio*. Alii Ennallagen statuunt, nempe *ejus rei dici pro ea re*. Sed non sic aperiunt causam figurati sermonis; quæ non aliunde intelligitur, quam ex ellipsi.

Potior, aut Genitivo, aut Ablativo jungitur; ut,

Plaut. *Romani signorum & armorum potiti sunt*.

Virgil. *Egressi optatâ Troes possuntur arenâ*.

Regitur Genitivus iste à *facultate*, *potentiâ*, vel simili Ablativo intellecto: Ablativus vero à Præpositione suppressâ.

Dativus post Verbum.

OMnia Verba acquisitivè posita adsciscunt Dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur; ut,
Plaut. Mihi istic nec feritur, nec metitur.
Virgil. Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

HUIC REGULÆ APPENDENT

varii generis Verba.

Inprimis, Verba significantia commodum aut incommodum regunt Dativum; ut,

Virgil. Illa seges demum votis respondet arari Agricola.

Nen potes mihi commodare, nec incommodare.

Idem, — validis incumbite remis.

Suam eruditionem tibi acceptam fert.

Ex his quædam efferuntur etiam cum Accusativo; ut,

Cicero, Unum studetis omnes, unum sentitis.

Plautus, Si ea memorem, quæ ad ventris victum conducunt, mora est.

Cicero, In hæc studia incumbite. Naturæ plus ad eloquentiam confert, an doctrina.

Fessum quies plurimum jurat.

Verba comparandi regunt Dativum; ut,

Virg. — sic parvis componere magna solebam.

Fratri se & opibus & dignatione adequavit.

Interdum additur Ablativus cum Præpositione; ut,

Compar. Virgilium cum Homero.

Aliquando Accusativus cum Præpositione ad: ut,

Si ad eum comparatur, nihil est.

Verba dandi & reddendi, regunt Dativum; ut,

Fortuna multis nimium dedit, nulli satis.

Ingratus est, qui gratiam bene merenti non repenit.

Hæc variam habent constructionem; *Dono tibi hoc munus: dono tu hoc munere.*

Cicero, Huic rei aliquid temporis impertias.

Terent. Plurimâ salute Parmenem summum suum impertit Gnatho.

Afferis mihi labem: Afferis me labem. Insiravit equo penulam: Insiravit equum penulâ.

Ovid. Ut piget infido consuluisse viro! id est, dedisse consilium, vel etiam profexisse.

Lucan. Receremque ratas de cunctis consulit astris, id est, petis consilium. Consule salutis tue, id est, prospice.

Ter. Pessimè istuc in te atque in illum consulis, id est, statuis.

Al. Albo gallo nè manum admolueris.

Ca. Conducit hoc tux laudi. Convixit nobis.

Sub. Terent. Subolet jam uxori, quod ego machinor.

Ante. Cic. Iniquissimam pacem iustissimo bello antejero.

Post. Poss habeo, postpono fame pecuniam.

Virgilius, Postposui tamen illorum mea seria ludo.

Terent. dixit, Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo.

Ob. Ter. Quam nemini obtrudi potest, itur ad me.

In. Impeudet omnibus periculum.

Inter. Cic. Ille huic negotio non interfuit modò, sed etiam præfuit.

Pauca ex his mutant Dativum aliquoties in alium casum; ut,

Quintil. Træsiat ingenio alius alium.

Multos virum anteit sapientiâ.

Terentius, In antro hæc insunt vitia.

Plinius, Interduco tibi aquâ & igni.

Est pro habeo Dativum exigit; ut,

Persius, Velle suum cuique est, nec voto vitatur i mo.

Virgil. Est mihi namque domi pater, est injusta uxorca.

Huic confite est suspectis, ut,

Horat. Pauper enim non est, cui verum suspectis usus.

Sum, cum multis aliis geminum adsciscit Dativum; ut,

Exitio est aridis mare navis.

Speras tibi laudi fore, quod mihi vitio vertis?

Nemo sibi mimos accipere debet favori.

Est ubi hic Dativus, tibi, aut sibi, aut etiam mihi, nullâ necessitatis, at festivitatis potius causâ additur; ut, Ego tibi hoc effectum dabo. Ter. Expedi mihi hoc negotium. Sui sibi hunc jugulo gladio.

De Regimine Dativi ex iis iudicium fieri potest, quæ de eo in Nomine dicta sunt. Nempe nullum Nomen, Verbum, aut Participium, proprie regit Dativum; jungitur tamen casus ille, ut Nomini, sic Verbo & Participio, quo significetur acquisitio, sive ut loquuntur Scholæ, *finis cui*. Aristoteli enim & ejus Interpretibus duplex est finis, *cujus & cui*. Ita in moribus beatitudo est finis, *cujus* gratiâ omnia fiunt; homo autem est *cui* beatitudo acquiritur: Et in ædificatione finis *cujus* est domus, finis *cui*, est ille qui inhabitabit. Hujusmodi acquisitio sive finis cui, exprimitur Dativo. Ut huc pertineant, quibus significatur aliquid dari, vel adimmi; item prodesse vel obesse. Nam qui profunt, dant commodam; qui obfunt incommodum. Idem *consilium* aliter dicimus, quia, qui consulit, consilium dat. *Auxilium* aliter, ut *dare auxilia* apud Iivium. Etiam sub verbis dandi continentur verba mandandi, sive Impetrandi: Nam id qui facit, dat negotium & mandata. Hinc & metaphorice dicimus *mandare memoria*; cui contrarium, *dare oblivioni*. Quique mandanti obtemperat, operam ei dat amicam; adversarij qui adversatur. Ut causâ sit manifesta cur & hæc Dativo jurgantur. Sub verbis adversandi continentur verba irascendi, & minandi; ut par horum ratio sit. Datio quoque est in verbis nunciandi & credendi. Nam illis alteri confertur noëtia rei nunciata; his tribuitur alteri fides. Item in verbis eventus, quia boni malive aliqui alteri cupiam dicitur contingere. Datio etiam significatur verbis ignoscendi; Itaque aliter *ignoscere*, dicitur ut *dare veniam* aliter. *Studere* Dativo

jungitur, quia notat *studium dare*. Atque ex his iudicium de similibus fiat.

Duplicia etiam inveniuntur, quæ nunc Dativum nunc Accusativum adfiscant. Eorum alia utrumque casum admittunt consuetudine Romanâ; alia vero casuum unum more Romano, alterum Græco. Causa vero cur verbum idem, vel aliud ejusdem significationis, nunc dandi, nunc accusandi casui jungatur, ab eo capite arcessenda, quod natura verborum ejusdem sit, ut Datio quidem & Acquisitio omnis significetur Dativo: omnis autem Actio in alium transiens (quo in genere est actio accusantis alium) accusandi casui applicetur. Exempli gratia, qui verberat, agit in alium. Dixero igitur *verberare aliquem*, non *alicui*. Agit quoque in alium qui verbis suis quenquam in fraudem inducit. Dicam ergo *salutare alium*, non *alicui*. Et tamen utrobique etiam datio est, sive acquisitio: unde dicimus *dare verba*, & *dare verbera*; quæ Datio Dativo indicatur; ut, *Cui verba dare difficile est*, Ter. *Dare verba* Ponto, Ovidius.

Quod in diversis vidimus verbis, idem locum habet, in eodem verbo aliter atque aliter considerato. Ut in *præstolari*, quod nunc Dativum, nunc Accusativum admittere auctor est Priscianus. Ut causa melius diluceat, ergo vocis asserenda. A *præsto* fuit *præstus*, & diminutive *præstulus*, sive, ut antiqui scripsere, *præstolus*; unde *præstolari*, quod Donatus exponit *præsto esse*. Nonius *præstolari* etiam exponit *expectare vel manere*. Unde colligitur, in *præstolando* duo considerari, commorationem in loco, ac personam quam animo commorantes spectant. Si prius horum attendamus, non tam actio est quam quies in loco; eoque sufficit Dativus, qui omnibus verbis jungitur acquisitive consideratis. Ut ergo dicimus *præsto est mihi*, *atque mihi*: Sic *præstolatur mihi*, hoc est *mei commodo*, vel *mei causa*. Atque observat Donatus ita Ciceronem dicere, *Qui tibi ad forum Antonium præstolantur*. Verum in *præstolando*, illud etiam attenditur, quod aliquem spectemus & observemus, ubi cura est erga alium. Ut igitur *spectare, curare aliquem*, dicimus, sic etiam *aliquem præstolari*.

Geminum huic est *invidere*. Nam pro diversa consideratione verbi dixerunt *invidere alicui*, & *aliquem*. Sed prius ponitur acquisitive, ut sententia sit, quenquam male alicui voluisse, eoque incommodum vel damnum dedisse. Alterum sumitur transitive, quia notatur ab invidente diminui in alterum redundasse. Quomodo accertum etiam jungitur Accusativo personæ. Ut illa Ovidii, *Teclas invideo*, &c. Rationem habemus à Tullio; ut qui dicat, *Invidie verbum dictum esse à nimis invidendi fortunam alterius*: atque addat, hanc etiam causam esse cur Accusativo jungat Attius. Nimirum hoc vult, ut dicitur *videre aliquem*; sic dici, *invidere aliquem*: indeque hoc verbi esse, quia invidi alienam felicitatem multum, cumque dolore videant.

Simile his est *præsto*; ubi itidem duo attendimus, propriam significationem & translatam. Proprie valet *anieto*, nempe à *præ*, quod proprie est loci: ut cum dicimus, *ipra* vel *præ*, ut *præstare* sit priori loco stare; quemadmodum *præire*, priori loco ire. Sed prior stare solet, qui dignitate prior est: unde *præ* quoque dignitatis est, ac *præstare* significat, *vincere, facere*. A propria significatione est, quod, *præsto*, communi structura verborum, quæ acquirere vel adimere significant, jungitur Dativo. Ab impropria est, quod, ut alia superandi verba, Accusativum regit. Priori modo ait Terentius, *Homo homini quid præstat*. Cicero, *Multum ceteris hominibus præstiterunt*. Sall. *Præstare ceteris civitanibus*. At Accusativo usurpat Livius, *Quantum Galli viriute ceteros mortales præstarent*. Fabius, *Præstat ingenio alius alium*. Par ratio in *anieto*; uti & *amiceo*, *amiceo*, *amiceo*, quæ utrique casui junguntur.

Etiam *indulget* ratione propriæ significationem olim Accusativum rexit: postea ubi eam exiit, Dativum amavit. Constatum enim est ex *argos*, & *Præposi-*

nōne in στενάζει, inserto d, & r in l mutato. Ergo ut *urges aliquem*, sic *indulgere aliquem*, dixere. Terentius, *Nunus me intus go.*

Moderor quoque hujus est generis. Dicimus enim moderari affectui, ut modum imponere. Moderari affectum, ut regere vel gubernare.

Sic *medicor morbo, & morbum. Palpor alicui, &c aliquem; obrectare laudi, &c laudem.*

Par ratio in deficio. Nam dicitur, deficiit mihi, acquisitive, ut deess mihi. Et transitivorum more, deficiit me, ut destituit, vel deseris me.

Sic *occumbere morti & mortem.*

Curare item pro operam dare, & Dativum & Accusativum adsciscit. De Accusativo notum est. Nec aliter unquam Tullius, Virgilius, Livius, & similes. At Plautus, Appuleius, Macrobius, alique Dativo jungunt.

Pleraque item verba, quæ Dativum adsciscunt, pro Dativo etiam habent Accusativum cum Præpositione. Ita dicimus, adscribi Senatoribus, & in numerum Senatorum. Sic conducit hujus, & ad hanc rem. Etiam illudo, insulto, inesse, alicui, aliquem, & in aliquem.

Atque hæc eadem constructione, pro considerandi modo, variant structuram. At alia sunt, quæ pro significatione diversâ, nunc Dativo nunc Accusativo sociantur. Quale est tempero. Nam Dativum exigit cum idem est ac modum impono. Ut, Lingua temperare, Plaut. Temperare laetitia, Liv. Nequeo mihi temperare, quam, &c. Plin. Similiter cum sumitur pro abstinere. Ut, Te patet quiquam, cum ab ab Italia fredo disjunctus esset, focus temperasse? Accusativum autem regit, cum significat, cohibere intra ordinem, modum ac mensuram suam. Quomodo dicimus, temperare mandum, sumus, rates, vires, vecugalia, merum, mas, lacrimas, & similia.

Studeo quoque dandi casum poscit, cum notat favere. Ut, Studuit catilina, Cic. Item cum significat operam dare. Ut, Studete optimis disciplinis & artibus. Qua significatione etiam Fabius, In id solute student. Et Gellius, In ea re studebat. Accusativum autem regit cum sumitur pro volo, cupio. Ut, Horum ille nihil egregie præter cetera studebat, Ter. Ut omnes mulieres eadem anne studeant, noluntque omnia, Idem. Nisi malis his locis esse ellipsin Infinitivi favere, atque inde regi Accusativum. Quod si placet, nihil opus erit, studeandi verbo tribuere novam videndi significationem.

Multa etiam sunt, quæ nunc Dativum habeant, nunc Accusativum; sed unum more Romano, alterum more Græco. Ac in quibusdam videas Dativum juxta Romanam consuetudinem, Accusativum juxta Græcam: in aliis vero Dativum moris Græci, Accusativum Latini. Prioris generis est suadeo. Nam Romano more dicitur, suadere alicui; Græce autem apud Terullianum & alios, reperias suadere alium. Nam cum suscipi est ἀποποιεσθαι. Quomodo Homerus, Plato, & alii passim. Ejusdem generis est Maledico, quod Petronius juxta Accusativo, maledic illam virisibus, ut habeat pudorem. Nempe ut in illo Solonis, Μη δατα ῥαχάος σοι πεινυότα. Sic benedico. Restat ut benedicentes Deum, ad curam corporis redeamus, Appul. Mirum vero plurimum videbitur, si dixerimus, lateo quoque Romano more addiscere Dativum, Græco autem Accusativum. Hinc sane est quod Dativum præfert Cicero, Nihil agis, nihil moliris, quod mihi latere valeat. Et alibi, Vbi nobis hæc autoritas tandem tanta lauat. At lateo me non magis est ex nativo Romanæ Linguae, quam si diceretur, est occultum me, vel contrarium, patet me. Nec obstat quod dicatur, asugit me, quia sic loquimur metaphorice. Nam proprium est fugit h. stes, Quod vero lateo me dicimus, id factum Græcorum exemplo, qui dicunt, ἀρταει μὲν. Nec Hellenismum hunc refugit Maro, Nec latere doli factum Junonis, & ira. Plinii etiam est, Lites gloriæque, Justinus quoque, Sed res Hannibalem non dicit latere.

Multo autem plura se offerunt, ubi Dativus contra sit consuetudinis Græcæ, Accusativus Romanæ. Suntque ea duplicia. Quædam Dativum habent pro

pro Accusativo sine Præpositione; quædam vero pro Accusativo cum Præpositione.

Prioris generis sunt verba sequendi & comitandi. Ut, *Ita Diis est placitum, voluptati ut maior comes sequatur*. Plaut. Ut Græci *ἵπῳ τῇ ἰδὲν*. Comitæ etiam Dativum adsciscit apud Ciceronem; ut, *Ceteraque quæ committantur*. Hinc nota.

Precandi quoque verbis similiter additur Dativus; ut, *Tegria? precari pectus?* Plaut. *Precatorem adeam, Qui mihi sic oret?* Ter. *Cui me fortuna precari, Et vitæ comitæ ului præstare rami*, Virg. Pro quibus Latina consuetudo potius, *precari pectus*, *care me*, *quem precari*.

Hujus generis quoque est *decei*. Nam Latino more Accusativum exigit; ut, *Forma viris neglecta decei*, Ovid. Pro quo Græci, *τῷ τῷ ἀνδρὶ*, & *ἀνδρὶ*. Ita Plautus; *Noster Gener non decei. Hac gratiam ut-fugit, Deo quæso, ut vobis decei*, Ter.

Sunt & alia, quæ more Græcorum habent Dativum, Latino autem Accusativum, sed rectum à Præpositione. Quale est *morbi*. Nam ut Mithæi, *ἄνθρωπος τῷ νόσῳ ἐπεσθαι*, Sic Livius. *Acicestipæ parvula incidentes pectus*. Et alibi, *Cum incidentem pectus excoctum viderent, pro incidentem in narve*.

Quin & Dativus per Hellenismum ponitur, ubi Verbum absolute sine alterutro casu poni solet; ut in Verbo *aperire*. Nam cum ei additur Accusativus, convenit cum Infinitivo. Quare *aperire te*. Latium non est. Ut tamen Græci *ἀπερεσ*; sic Latini *aperire* quandoque jungunt Dativo. Ut, *Honori sero suis dominos habere oportet oculos*, Plaut.

Jube quoque huc pertinet cum Dativo jungitur. Volant aliqui sic Livium dicere. *Generis jubei*; sed in optimis Codd. est *jubei*. Sed non refugit Macrobius. *Suorum est dibus jubei ac mulierem intrasse permittent*. Bis quoque locutus est Claud. *Hispani Galli que jubei*. Et alibi, *Isa jubei fignis, bellumque per togatas Imperat*. Quemadmodum Hom. *Ἀνδρὶ ὁ ἀνδρὶ καὶ ἀνδρὶ*. At *jubei te, ut hoc facias*, non est Latium. Crebro quædam cum Accusativo personæ jungitur, sed is convenit cum Infinitivo, nam cum *jubei*. Ut cum dico *Jubei te ire, scribere, loqui*, &c. Sæpe autem verbum Infinitivum per Ellipsin intelligitur. Esti autem *jubei* non regit Accusativum personæ, regit tamen certos Accusativos rei; quales, *quæ, hoc, illud, aliquid, nihil, multum, parva*, & similes. Nisi his etiam locis Accusativus dependeat ab Infinitivo *facere* suppresso.

Porro non pauca Græcorum more Dativum adsciscunt, ubi Latini uti solent Ablativo cum Præpositione. Hujusmodi sunt verba certandi & contendendi. Ita Plinius, *Rigu aqua certant vultus*. Propertius, *Primo certandis Homero*. Statius, *Et hoc magna bellare parenti*. Mitto Virgilium & Horatium, quibus nihil frequentius.

Distandi quoque differendi, & dissentiendi verba similiter construuntur. Ut, *paullum seculum distat inertia celata virtus*, Hor. *Duplens plebs namque deatorem eximit virtus*, Idem.

His adde coeundi ac miscendi verba: ut, *mixta deo mulier*, Virg. *Sed non ut placulis creant immuta*, Hor. Idem verba propullandi & arcendi. Ut, *Sellatum pecori defendite*, Virg. *Nunc pudet carui non posse venenda canis tollere?* Pers. Quæ omnia consuetudine Latina cum Præpositione efficeruntur.

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba transitiva cujuscunque generis, sive activi, sive communis, sive deponentis, exigunt Accusativum; ut,
Hor. *Percontatorem fugito, nam garrulus idem est.*

Hor.

Hor. *Nec retinent patula commissa fideliter aures.*

Virg. *Imprimis venerare deos. Aper agros depopulatur.*

Interea in his usus spectandus. Nam *desenti te* probum, at non *auxilior* te. Latinum quoque *jacio te*; non item *patience te*. *Stuprare aliquem* dixero, uti & *adulterare aliquam*, quomodo loquitur Suetonius; at non temere dicam *machari aliam*. Etsi sic loquatur verus Interpres.

Sunt vero quædam, ubi vulgo obtineat Dativus, cum veteres sere Accusativum usurpent. Cujusmodi sunt *adules*, *maledico*, *beaedico*, *medeor*, *meo*, *palpo*, *pario*, *suades*.

Alia sunt quæ pro Accusativo, usitatus habeant Allativum. Ut, *lito*, *pono*, *reduc*, *fungor*, *utor*, & similia.

Huc etiam pertinent multa quæ intransitiva creduntur. Ut, *abstines*. *Qualis autem beneficium est, quod te abstineris a nefario scelere?* Cic. *Non manum abstines maffigia?* Ter. *Abstinet vim more & nam*, Hor. Par ratio in compositis à *tempo*. Ne in me stomachum erumpant, Cic. *Sese diversè erumpent rursus*, Virg. Etiam ita loquuntur Terentius & Cæsar.

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva atque absoluta, Accusativum admittunt cognatæ significationis; ut, Cic. *Tertiam ætatem hominum vivebat Neller*.

Virg. — *longam incommata videtur Ire viam*.

Plaut. *Duram servit servitutem*.

Huc Accusativum mutant autores non raro in Ablativum; ut,

Plaut. *Pro videor vixit vivere. Ire vixit vixit*.

Suetonius, *Morte obiit repentinâ*.

Accusativus quidem in his vere regitur à Verbo, at Ablativus à Præpositione suppressa. Nam integre sint, *in vitâ vivere*, *in via*, *a morte obire*; quæ satis ex his patent, quæ deinceps dicenda sunt de Ablativis causæ, instrumenti vel modi.

Sunt quæ figuratè Accusativum habent; ut,

Virgil. — *Nec rex hominem senat, & Ica cert*.

Juven. *Qui curios simulant, & Bacchanalia vident*.

Horat. *Pasillus Ruffillus clet, Gorgonius hircum*.

Atque in his etiam Accusativus est cognatæ significationis, nam ut dicimus, *Olere odorem*, *lucere lucem*, *pugnare pagnam*, *vivere vitam*; ita *olere inguentia*, *passillos*, *hircum*, *lucere sacem*, *pugnare pasila*, *vivere Bacchanalia*.

Vidimus ut verba Activæ significationis Nomen regant Accusativi casus. Sed pro Accusativo interdum est verbum Infinitum vel etiam oratio. Prioris generis est *sui canere*, ut dicimus *sui cantant*, *capui Audere*, ut *capui staudia*. *Emo pantere*, ut *emo panteriam*. Oratio pro Accusativo est in illo Terentii, *An verèdum*, ne non id facerem, quod recepissim semel? Sic veretur ne reprehendat a doctis; pro quo Cicero, *Veretur reprehensum* Dostorum.

Atque in his Accusativus à Verbo rectus exprimitur. Sæpe vero per ellipsin subtrahitur. Ut, *nubere aliam*, pro *nubere se*, vel *vultum*. *Flamens enim sponsa nubebat*, hoc est, *velabat vultum*. Virg. *Cum ventu posuere*, puta *se*. *Cum sacrificium vitæ*, nempe *sacra*. *Appulsi*, vel *soluti*, vel *conscendit*, puta *navem*. *Obire*, *occludere*, vel *opercire*, puta *mortem*. *I amabo*, pro *amabo te*. Ut Cicero, *Cuius amabo te*. *Impone* pro *delegare*. Quod integre sit, callide alicui

onus, vel ridiculi quippiam imponere. Simile etiam *conturbare*, puta *rationes*. Elliptice usus Cicero, *Virum igitur me conturbare oportet, an, &c.* At in-
tegre Terentius, *Ita conturbasti mihi rationes omnes*. Geminum huic deco-
quare, pro *decoquere rem*. Sic *agere, degere*, puta *vitam*. *Ire, intrare, ingredi*,
nempe *vitam*. Quo tendis aut pergis, scilicet *vitam* vel *iter*. Ita castrense ver-
bum *tendere*, puta *pelleret*. *Incipere*, nempe *rem*. *Curare*, pro *curare rem*, vel
negotium. Similiter *ferre*. *Redi nunc jam intro*, atque *intus ferre*, Plautus.
Simile quoque est *mittere*. *Misit porro orare ut ad se veniam*, Ter. Denique
hujus loci sunt omnia illa quæ cum natura significant actionem transeuntem,
sine Accusativo tamen ponuntur. Ut, *Morbus dixit, non precipitat*, cura in-
geminat, *tempestas sedavit*, cujus generis complura alibi adduximus, &
exemplis firmavimus, cum de verbo ageretur.

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, decendi, vestiendi, duplicem regunt Accu-
sativum; ut,

*Tu modo posce Deum veniam. Deducebo te istos mores. Ridiculum est te
me admovere istud.*

Terent. *Induit se calceos, quos prius exuerat.*

Item hujus ordinis esse volunt verba monendi, & hortandi: quæ tamen
non omnibus, sed certis rei Accusativis junguntur; ut, *hoc, istud, multa, dux*,
& similibus. Cicero, *Sed est hoc monito. sin exieris, quod te jamdudum hortor*. Id.
Eam rem locus nos admonet. Insuper hoc referunt celandi verbum. *Ea ne me
milet, adhaesce filium*, Ter. *Non enim te celam sermonem*, Cic.

At in nullo istorum Accusativus rei à verbo regitur: sed cum demum ver-
bum duos regit Accusativos, quando uterque Accusativus est ejusdem rei. Ut illo
Terentii, *Facio te Deum eundem filium*. Et hæc ejusdem, *Dare filiam uxorem*. Et
illud Plauti, *Cam agram dabo dotem sorori*. Ac similiter Cicero, *Adjungere se
omnem figa*. Item similia, *Præstare se virum, me petierunt advocatum, fruges
appellamus Cicerem*: aliaque omnia, ubi Accusativi sunt unius rei; eoque al-
ter alteri per regulam convenientiæ conjungitur.

At longe aliter comparatum videtur, quando Accusativi sunt rei diversæ.
Exempli gratia, dicere possum, *Ego sum arbiter vel advocatus. Filia hujus est
alium uxor. Ager est dei filia*. Ergo unâ actione complexor, *Me dedere arbitrium,
Filiam petiti uxorem, Agrum dedi dotem*. Ubi unus Accusativus convenit cum
verbo à fronte, alter à tergo.

At non sunt una res homo, & ejus vel scientia, vel monitum vel po-
stulatum; eoque nec potest una actio transire in hominem & ejus scientiam.
Atque hæc etiam lucem capiunt ex veterum consuetudine; qui si in perso-
nam agatur, eam Accusativo exprimebant, rem vero casu alio. Sin agatur
in rem, personam non Accusativo proprie, sed aliter enunciabant. Quomodo
si Accusativo dicerent *dono te*, subdebant Ablativum *libro*; sin mallet *dono
librum*, dicebant in Dativo *tibi*, non gemino Accusativo *dono te librum*. Simi-
lia *adferre tibi labem*, & *Te labe*; *interdixit Romanos omni Gallia, & omnem
Galliam Romanis*.

Sic igitur concludere licet, in istis, *Doco te literas, pacem te posce*, sermo-
nem esse signatum; & Accusativum rei non regi à Verbo expresso, sed
Præpositione intellecta, ut intelligatur *ad, secundum*, vel alia quæ Græco
ὑπὲρ respondeat. Omnino enim hæc Græcorum more dicuntur, qui eadem
ellipsis geminum Accusativum sociant iisdem verbis docendi, monendi,
rogandi, celandi.

Rogandi

Rogandi verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum; ut,

Virgil. *Ipsū obtestemur, veniamque oremus ab ipso.*

Ter. *Sufficionem ipsam ex illis quare.*

Vestienda Verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum, vel Dativum; ut,

Induo te tunicā, vel tibi tunicam.

ABLATIVUS POST VERBUM.

Quodvis Verbum admittit Ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

Ut, *Dæmona non armis, sed morte subegit Iesus.*

Hor. *Naturam expellas furca licet, usque recurret.*

Virgil. *Hi jaculis, illi certant defendere saxis.*

CAUSA.

Ut Terent. *Gaudeo (ita me dii ament) gnati causā.*

Fehementer irā excohibuit.

Horat. *Invidus alterius rebus macroscit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

Ut, *Mirā celeritate rem peregit.*

Juvenal. *Invigilate viri, tacito nam tempora gressu*

Diffugiunt, nulloque sono convertitur annus.

Ovid. *Dum vires antiquæ sinunt, tolerate laborem;*

Jam veniet tacito curra senecta pede.

In hujusmodi Verbis concipienda est Præpositio, unde regitur Ablativus.

A vel ab intelligitur hoc Maronis, *Dolus instructus & ars Pelagæ.* Ac similiter cum Fabius dicit, *Scientia studiosos instruat.* Integre enim sit, *a dolo, ab arte, a scientia.* Ita Cicero, *nisi qui a Philosophia, a jure civili, ab historia fuisset instructus.* Eadem Præpositio intelligenda, cum dicitur *palles amore, horret frigore, & similibus.*

De concipiendum cum Cicero ait, *Omnibus sententiis absolutus est.* Integre enim Idem, *ut res nominata de communi sententiā constitueretur.* Sic n. n. *meo consilio factum, pro de meo.* Ut Cicero, *De meo consilio & vos fecissetis.* Pro quo etiam dicitur *ex consilio facere.* Item *more hominum, pro de more.* Quod etiam *ex more.* *Vivere rapto, pro de rapto.* *Mea pecunia curabo, pro de meā.* *Quare fecisti pro quā de re.*

Item e vel ex, sæpe intelligitur. Ut, *constare re aliquā amicitiam, pro et aliqua.* Ut Terentius, *Sape ex malo principio constata est magna familiaritas.* Sic *laborat cerebro.* Plaut. At Cicero *Libor ex rebus, ex pedibus.* Quint. *Constat experimentis medicina.* At Cicero, *Ex fraude constare totus videtur.* Sic

amore, odio, invidia factum. Morte alicujus dolere, Lege agere cum aliquo, Ordine colligere. Merito pati, pro ex jure merito. Ac similiter in aliis.

In quoque sepe reticetur. Ut, Cantandi compitit angus, Virg. pro in cantando. Et Cicero, Pistorum artificum delibant. At Idem, In id admodum delictor. Sic ordine facere, pro in ordine.

Pro quoque supprimitur. Ut, Gaudis lacrymari, dolore aliquid agere. Integre Terentius, Pro amore hunc exel-sit fuit. Cicero, Nec loqui pro amore potuit.

Crebro quoque cum subauditur. Ut, Magna cura legere. Ubi Plautus, cum cura legere. Bonâ fide persolvere: Ubi Suetonius, Legata ex testamento Tiberii cum fide persoluit. Bonæque fiat, pro cum bonâ. Ut Terentius, Quod cum salute ejus fiat.

Ablativus etiam Instrumenti ab hac Præpositione regitur. Ut cum dico, Gladio ferri, vel scimitarâ. Quod ita esse exinde liquet, quia omnes fere linguæ vulgares hanc Præpositionem expriment.

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur Præpositio; ut, Percharis præ christate.

Summa cum humanitate tractavit hominem.

Quibuscumque verbis subjicitur nomen pretii in Ablativo casu; ut, Perantio seu victorâ nunc non emerim.

Liv. Multo sanguine ac vulneribus ea victoria fectit.

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine Substantivis; ut,

Terent. Re lime te captum quam queas minimo.

Vili venit triticum.

Senec. Constat parvo fames, magno fastidium.

Excipiuntur hi Genitivi sine Substantivis positi, Tanti, quanti, plaris, minoris, tantidem, quantis, quantilibet, quanticumque; ut Cic. Tanti eris alius, quanti tibi fueris.

Non vendo plaris, quam alii, fortasse etiam minoris.

Ovid. Fix Priamus tanti, totaque Troja fuit.

Sin addantur Substantiva, in Ablativo esserunt; ut,

Augel. Gel. Tantâ mercede decuit, quantâ hætenus nemo.

Minori pretio vendidi, quam emi.

Verba significantia pretium non naturâ suâ regunt Ablativum, sed quia Præpositio intelligitur, unde Ablativus dependeat. Ea Præpositio est res. Ut, Magna estimare, emere, vendere, valet per magno. Ut apud Ciceronem legimus pro nihilo habere, pro nihilo putare, Ablativo pretio intellecto.

Valeo etiam interdum cum Accusativo junctum reperitur; ut, Varr. Denarii dicti, quod denos aris valebant; quinarîi, quod quinos.

Valeo natura suâ Accusativum requirit; eoque cum Genitivo ellipticè jungitur. Nam tanta valet res integre erit tanta cum pretium valet res.

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa, Ablativo gaudent; ut,

Terent.

Terent. *Amore abundas Antipho.*

Malo vim pecuniâ, quàm pecuniam viro indigentem.

Salust. *Sylla omnes suos divitiis explevit.*

Terent. *Hæc te crimine expedi.*

Cic. *Homines nequissimi quibus te onerant mendaciis?*

Virgil. *Eg hæc te fasce leuabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo sermone participavit.*

In his non est plenus & nativus sermo, nisi addatur Præpositio. Ut apud Ciceronem, *Per jam universis profectum, de cubili volumina implata sunt.* In-terdum vero & ego Accusativo junctum invenitur. Ut, *Nec quicquam ego.* Plaut. *Paras implementa regibus.* Sall. *Vitio veniens quia malis ego.* Gell. Vi-detur autem & in hujusmodi intelligi Præpositio. Quomodo ego *namque* va-leat, quod ad *namque*. Sed ego *nonnullus*, ego à *nonnullus*.

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in Genitivum ferun-tur; ut Virgilius,

Quam dices nixi pecoris, quàm lætis abundans?

Terent. *Quasi ita hujus indigeas patris.*

Quid est quod in hac causa defensionis egeat?

Virgil. *Implentur veteris Bacchi pinguisque ferina.*

Idem, *Postquam dextra fuit caelis saturata.*

Terent. *Omnes mihi labores leves fuere, præterquam tui carendum quod erat.*

Patrum seruum sui participavit consilii.

Genitivus hujusmodi verbis additus, omnino regitur à Nominis Ablativi casus. Qui in Verbis inopie erit res, præsentis, vel simile. Ut, *carum mihi*, nem-pe præsentia. *Esurio pecunia*, puta res. At in copiz Verbis intelligitur copia, vel simile. Ergo *implere vini*, valet implere *vini liquore*; vel *vini re*, hoc est, *vino*.

Fungere, frueri, uti, & succurrere, Ablativo junguntur; ut,

Cic. *Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiam fungantur officio.*

Optimum est aliena frui infamia.

In re mala animo si bene utare, jurat.

Virgil. *Affice venturo-letentur ut omnia seculis.*

Cæsar, *Qui suis victoriâ tam insulenter gloriarentur.*

Hor. *Diruit, ædit ædæ, mutat quadrata rotundas.*

Leuor cubilis.

Virgilius, — *hæud equidem tali me dignor honore.*

Terent. *Ut malis gudeat alienis.*

Plaut. *Exemplum multitudinis supersedendum est.*

Macrobi. *Regni cum societate numeravit.*

Plaut. *Communis est te semper mens mea.*

Prosequor te amore & laude, honore, &c. id est, *Aro, laudo, honore*. Afficio te gaudis, supplicio, dolore, &c. id est, *ex-bilaro, punio, crucior*.

Pleraque

Pleraque ex his quandoque cum Accusativo reperiuntur. Atque cum Ablativo junguntur, is à Præpositione dependet.

Mereor, cum Adverbis *Benè, malè, melius, pejus, optimè, pessimè*, Ablativo adhæret cum Præpositione *De*; ut, *De me nunquam benè meritus es.*

Erasmus de lingua Latinâ optimè meritus est.

Catilina pessimè de republica meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba Ablativum cum Præpositione optant; ut, *Istuc ex multis jampridem audieram.* *Lic. A trepido vix abstinet ira magistro. Nasci à principibus feruitum est.* *Procul abest ab urbe Imperator.*

Vertitur hic Ablativus aliquando in Dativum; ut,

Horat. Vivere si rectè nescis, discede peritis.

Ovidius, Est virtus placitis abstinnisse bonis.

Virgil. Hec fuge, nate Dæd, teque his, ait, tripe flammis.

Videtur in his exemplis omitti tantum Præpositio, & peritis, bonis, flammis, esse auferendi casus.

Verbis quæ vim comparationis obtinent, adjicitur Ablativus significans mensuram excessûs; ut,

Deforme existimabat, quos dignitate præstaret, ab iis virtutibus superari.

Ablativus plane in his à Præpositione dependet.

Quibuslibet verbis videtur Ablativus absolutè sumptus; ut, *Imperante Augusto natus est Christus: Imperante Tiberio, crucifixus.*

Juvenal. Credo pudicitiam, Saturno rege, moratam in te vis.

Nil desperandum, Christo duce, & assidue Christo.

Jam Maria, audito Christum venisse, ecurrit.

Etiâ Ablativus hic, qui absolute ponitur, & quasi sui juris esse videtur, dependet à Præpositione intellectu. Ut, cum Cicero ait, *Nobilium vitâ vultuque mutato, mores mutari civitatis puto.* Ubi intelligitur *a*; nempe eâ significatione, quâ significat *post*, ut cum dicimus *a prandio*. Ut integre sit *a nobilitate vitâ vultuque mutato*, hoc est, *post mutatam vitam vultuque*. Par ratio in isto Ciceronis, *Oppressa libertate patria, nihil est quod speremus amittere.* Pro ab *oppressa libertate*. Sic *hoste superato, opposita mensa secunda*, & similibus: ubi Participii Præteriti temporis subjicitur quod postea consequuntur.

At cum Ablativus est Participium præsentis temporis, vel nomen eandem vim habens, intelligenda est Præpositio *sub*. Ut *rege Alexandro*, vel *regnante Alexandro*, integre sit *sub rege*, vel *sub regnante Alexandro*. Expressit Præpositionem Fabius, *Nunc alius sub Alexandro, cum ad Illyriam paguram est.* Etiâ in illo Horatii, *Te duce*, sic supplendus defectus *sibi te duce*. Eademque Præpositio omnino concipienda in illo, *Sole ardenti proficisci.* Integre Maro, *Sole sub ardenti risuque arbuta ceciderunt.*

Quandoque intelligitur *cum*, ut in istis *Te Comite, Deo juvante*, ut Græcis *cum Divo*. Nec Græci solum, sed & Latini sæpius Præpositionem addunt; ut, *Agite cum Deo bene juvenibus*, Liv.

Est etiam cum intelligitur potius in. Ut *Temporibusque malis cussus es esse* Iuv. Mart.

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen & poetice Accusativus; ut, *Ægrotat animo magis quam corpore. Candet dentes. Rubet capillos.*

Quadam tamen efferruntur in gignendi casu; ut, *Absurdè facis, qui angas te animi.*

Exanimatus pendet animi. Trepidabam mentis.

Plaut. *Discretior animi, quia ab domo abeundum est mihi.*

Apertum est Ablativum & Accusativum, quos huiusmodi regere aiunt, à Præpositione suppressâ dependere. Ut *ægrotat animo*, integre sit *ægrotat in animo*. Et *candet dentes*, integre sit *candet quod ad dentes*. At quia Latinis nulla Præpositio Genitivum regit, concipiendum est nomen aliquod generale unde regatur Genitivus. Nam, *qui angas te animi*, supplere possis, hoc modo, *qui angas te animi dolore, ira, vel cogitatione, mente*, &c. Quomodo Plautus, *Nul- lam mentem animi habeo*, ut antea dictum.

Eidem Verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut, *Dedit mihi vestem pigneri, te præsentem, propriâ manu.*

Passivis additur Ablativis agentis, sed antecedente Præposi- tione, & interdum Dativus; ut,

Horatius, *Laudatur ab his, culpatur ab illis.*

Cicer. *Honestia bonis, non occulta petuntur.*

Atque Ablativus hic non regitur à Passivo sed à Præpositione expressâ, & pro eo Dativi Hellenismo adscribitur. Vulgo simile esse dicitur illud Ci- ceronis, *Omnibus videbatur probari orationi meæ*. Sed secus est. Nam plane nati- vus hic sermo; quia similiter dixeris in Activo *Omnibus probi orationem meam*. Non igitur Dativus hic est ex propriâ passivi naturâ; sed communi indole Verborum, euz acquisitivè posita Dativum exigunt. Sic nativus sermo est si dicas, *est Senatus laudatus*, quia itidem in Activo dicas *Senatum laudare*. At non æque nativus, si dicas *est Plinius laudatus*, pro à Plinio; quia in Ac- tivo eâ significatione non dicam, *Plinius laudavit*, sed *Plinium*. Quare distin- guendum inter Dativos Passivis appositos; quia tum demum structura est Græcæ, cum in Activo pro Dativo sit Nominativus.

Quorum Participia frequentius Dativis gaudent; ut,

Virgil. *Nulla tuarum audita mihi, nec visa sororum.*

Horat. *Oblitusque meorum, obliviscendus & illis.*

Ceteri casus manent in Passivis qui Activorum; ut,

Accusaris à me furti. Habeberis ludibris.

Deddeberis à me istos mores. Frixaberis magistratu.

Passiva suo sunt supposito contenta, nec regunt casum. In exemplis ve- ro allatis Genitivus, Ablativus, & Accusativus reguntur vel à Præpositio- ne vel à Nominine generali suppressis.

Vapulo, teneo, liceo, exulo, fo, Neutro-passiva. Passivam con- structionem habent; ut, *A præceptore vapulabis. Malo à cive hostiari*

Holiori, quàm ab hoste venire. Quid fiet ab illo? Virtus parva pretio licet omnibus. Cur à conviviis exulat philosophia?

Quibusdam tum verbis tum Adjectivis, familiariter subji-
cuntur verba infinita; ut,

Virgil. *Furcat usque morari, Et conferre gradum.*

Ovid. *Dicere quæ puduit, scribere jussit am r.*

Martial. *Vis feri dives Pontice? Nil cupias.*

Virgil. *Et erat tum dignus amari.*

Horat. *Audax omnia perpeti Gens humana vult per vetitum nefas.*

Ponuntur interdum figuratè & absolutè, verba infinita; ut,
Hæcne feri flagitia? Subauditur, decet, oportet, par est, æquum est,
aut aliud simile.

Virgilius, *Criminibus terrere novis, hinc spargere voces*

In vulgum ambiguas & quærere conscius arma, id est, terrebat,
spargebat, quærebat.

Magna ex parte Infinitivi habent nominis naturam: sed nec variant Genus, quod semper Neutrum censetur; nec terminationem mutant, sed Nomi-
ni a toto similes sunt. Itaque Infinitivus cujusvis casus vicem sustinet.

Nominativi. Ut, *Curare r form nope est nobis*, Cic. *Nam ambo curare propensum*
reposeare illius est quem dedisti, Ter. *hoc est te curare est reposeare.*

Vocativi; ut, *O curare n ssum.*

Genitivi; ut, *Tempus est nobis de illa vna agere, pro agendi. Tempus jam*
huc abire, Cic. *Conspicuum est omnem de se expiationem dimittere, idem plane*
est ac dimittendi vel dimissionis.

Dativi; ut, *Actus m lris & apta regi, pro apta regimini, sive restitui.*

Accusativi; ut, *scripsit se cupere, pro suam cupiditatem. Da mihi vivere, pro*
da vitam. Hæcne dicere, pro dicendum: amo ludere, pro ludum.

Ablativi; ut, *dignus amari, pro amore, pont.*

Regitur Infinitivus, vel à Nomine, vel à Verbo, vel à Præpositione.
A Nomine si dependeat, vicem obtinet Genitivi, Ut, *Tempus accedere, pro*
accedendi, vel accessus. Ardui promittere bellum, Stat. pro ardui promittendi,
vel promissionis. Si vero dependet à verbo, vicem obtinet Accusativorum; ut,
Vi martiarem venire, Ter. pro abirentum. A Præpositione autem regitur, cum
resolvitur Oratio per quod causale, vel quia. Ut, Crastinus ingeni non la-
tuisse tuum, Ovid. pro ab non latuisse, hoc est, quod non latuerit. Eodem est
ellipsis, cum Infinitivus subjiçitur Adjectivis more Græco. Qui loquendi
mos nulli Latinorum magis familiaris est, quam Horatio. Ut, Datus campe-
sus, ceter major, & alia id genus.

DE GERUNDIIS.

GERUNDIA sive Gerundivæ voces, & Supina, regunt ca-
sus suorum verborum; ut,

Cicer. *Exercere studio videndi parentes.*

Ovidius, *Utendum est ætate, cito pede præterit ætas.*

Virgilius, — *Scitatum oracula Phœbi Mitimus.*

Gerundi in di pendent à quibusdam tum Substantivis, tum
Adjectivis; ut,

Virgil. *Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?*

Idem,

Idem, *Cecropias innatus spes amor urget habendi.*

Idem, *Aeneas celsâ in puppi jam certus eundi.*

Poëtica Infinitivus modus loco Gerundii ponitur; ut,
Virgil. *studium quibus arva tueri. Feritus medicari.*

Interdum non inveniuntur adicitur Gerundii vocibus etiam Genitivus pluralis; ut, *Quum illerum videndi gratiâ me in forum contuliffem.* Ter. *Pate crescendi copiam notarum.* Concessa est divi-
piendi pomerum atque opsonaria licentia.

Gerundia in *do* pendent ab his Præpositionibus, *A, ab, abs,*
de, è, ex, cum, in, pro; ut,

Cicero, *Ignari à discendo citò deterrentur.*

Amor & amicitia utrumque ab amando dictum est.

Cicero, *Ex defendendo, quam ex accusando uberius gloria comparatur.*

Consultatur de transeundo in Galliam.

Quint. *Reclè scribendi ratio cum loquendo conjuncta est.*

Plaut. *Pro rapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque Præpositione; ut,

Virgil. — *Alitur vitium, crescitque tegendo.*

Scribendo discēs scribere.

Gerundia in *dam* pendent ab his Præpositionibus, *Inter, ante,*

ad, ab, propter; ut, *Inter canendum hilares esse.*

Cicero, *Inter donandum Ingentes tollent animo.*

Cicero, *Locus ad apendum amplissimus.*

Idem, *Ob absolvendum munus ne acceperis.*

Veni propter te redimendum.

Cum significatur necessitas, ponuntur citra Præpositionem,
addito *est;* ut,

Juven. *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.*

Vigilandum est ei, qui cupit vincere.

Vertuntur gerundii voces in Nomina Adjectivas; ut,

Virgil. *Tantus amor florum, & generandi gloria mellis.*

Ad accusandos homines duci proximo proximum latere est.

Cur adeo delectaris criminibus inferendis?

DE SUPINIS.

PRIMUS Supinum activè significat, & sequitur Verbum, aut Participium, significans motum ad locum; ut,
Ovid. *Spektatum veniunt, veniunt spektantur ut ipse.*
Milites sunt missi spektatum arcem.

Illa verò *De renon, de pliam nuptum*, latentium habent motum.

At hoc Supinum in neutro-passivis, & cum Infinito *iri*, passivè significat; ut,

Plaut. *Collum ego, non rapulatum, dudum conclusus sum.*

Ter. *Postquam audierat non datum iri uxorem filio.*

Poëtica

Poëtica dicunt. *Eo visere. Vado videre.*

Ponitur & absolute cum verbo *Est*: ut,

Terent. *Actum est, illic, periisti.*

Ovid. *Itum est in viscera terræ. Cessatum est satis.*

Posterior Supinum passive significat, & sequitur nomina Adjectiva; ut, *Sum extra noxam, sed non est facile purgatu. Quod factu fœdum est, idem est & dictu turpe. Qui pecuniâ non movetur, hunc dignum spectatu arbitramur.*

In istis verò, *Surgit cubitu; Redit venatu; Cubitu & venatu* Nomina potius censenda videntur, quàm Supina.

De Gerundiis & Supiniis superius adnotatum est, cum de iis in altera Grammatices parte ageretur.

De Tempore & Loco.

TEMPUS.

QUæ significant partem temporis in Ablativo frequentius usurpantur, in Accusativo rarò; ut,

Nemo mortalium omnibus horis sapit. Nocte latent mendæ. Id tempus creatus est Consul.

Hic Latini interdum utuntur Accusativo, qui regatur à Præpositione per expressâ. Ut, *Duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se*, Cic. pro *temper.* At prius *Annus per nostrum plurima volvens*, Virg. pro *nostrum.*

Quod si adsit particula *ab*hinc, nunc Accusativo utuntur, nunc Ablativo. Ut, *Interca mulier quadam abhinc triontum commigravit huc*, Ter. *Horum pater abhinc duas & viginti annos est mortuus*, Cic. Sic falluntur cum Accusativum rutant regi à verbo. Nam regitur à Præpositione *ante*, quæ per Ellipsin desideratur. Quod si eodem abhinc apposito Ablativo additur, regitur is casus à Præpositione *in* omisâ. Quod planius erit ex iis ubi abhinc non apponitur. Ea enim particula si absit, semper utimur Ablativo. Ut, *Sacerdotibus diebus venit in Conatum*, Liv. *Ego mense Decembri mei Consulatus id feci*, Cic. ubi Ablativus regitur à Præpositione *in*; quæ sæpe etiam apponitur. Ut, *Quos tibi reponam in hoc triduo*, Ter. *Ea contra nos ambo res fecerunt in hoc tempore*, Cic. *Postremo & quâ in die patris perussit* Cic. Ter.

In nonnullis vero Ablativis, suppletur etiam defectus Præpositione *cum* vel *de*; quæ & ipsæ quandoque apponuntur. Ut, *Cum prima luce ibo huc*, M. *imo de nocte venies*, Ter. Ubi Donatus ait de abundare. Recte si usum communem attendas. Sed si spectemus quid nativus sermo requiratur, non cum adest Præpositio, ea redundat, sed cum absit, deficit.

Atque hoc etiam locum habet in iis, quæ multis Adverbia videntur, cum reverâ sint Ablativi; ut, *mane venit*, pro *de mane*. Item *venire luci, vespis, tempori*, integreque sit *in luce*, vel *de luce*, aut *cum luce*, &c.

Quamquam hic Eclipsis videtur esse Præpositionis *per* vel *sub*.

Quæ autem durationem temporis & continuationem denotant, in Accusativo, interdum & in Ablativo efferuntur; ut, virgil.

Virgil. *Hic jam ter centum totos regnabitur annos.*

Idem, *Noctes atque dies patet atri janua Ditis.*

Idem, *Hic tamen hâc mecum poteris requiescere nocte.*

Suet. *Imperavit triennio, & decem mensibus, octoque diebus.*

Dicimus etiam, *In paucis diebus. De die. De nocte. Promitto in diem. Commodo in mensem. Annos ad quinquaginta natus. Per tres annos studii.*

Puer id ætatis. Non plus triduum, aut triduo.

Tertio, vel ad tertium calendis, vel calendarium.

Atque hinc constat eo quod Præpositio interdum exprimitur, Accusativum non regi à Verbo sed à Præpositione intellectâ *per*, vel *intra*, & quandoque *ad* vel *ante*; Ablativum autem à Præpositione *in*.

Spatium Loci.

Spatium loci in Accusativo effertur, interdum & in Ablativo; ut Virgilius.

Dic quibus in terris (Et eris mihi magnus Apollo)

Tres pateat cæli spatium non amplius ulnas.

Jam mille passus procefferam. Abest didui; subintelligitur *spatium*, vel *spatio*, *itinere*, vel *ire*.

Abest ab urbe quingentis millibus passuum.

Plane hic & Accusativus, & Ablativus, regitur à Præpositione intellectâ. Ac in Accusativo quidem supplendum *ad*, *per*, aut *circa*. Ut, *abest iter dici*, pro *ad iter*, vel *per*, aut *circa iter dici*. *Distat lxx passus*, pro *ad*, vel *per*, aut *circa lxx passus*. Ablativus autem regitur à Præpositione *à* vel *ab*. Velut *si extretus distare dixeris multus passuum* aut *Hadus*, pro *ab multis*. Itaque Græce interdum additur Præpositio *ἀπὸ*.

Appellativa locorum, &c.

Nomina appellativa, & Nomina majorum locorum adduntur fere cum Præpositione verbis significantibus motum, aut actionem *in loco*, *ad locum*, *à loco*, aut *per locum*; ut,

In foro versatur. Meruit sub rege in Gallia.

Virgilius, — *Ad templum non æquæ Palladis ibant Iliades.*

Salust. *Legantur in Hispaniam majores natu nobiles.*

E Sicilia discedens, Rhodum venit. Per mare ibis ad Indos.

Omne verbum admittit Genitivum proprii Nominis loci, in quo fit actio; modo primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit; ut,

Juven. *Quid Romæ faciam? mentiri nescio.*

Terent. *Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi.*

At Genitivus ille non regitur à Verbo, sed Substantivo intellecto; ut,

in urbe, in oppido. Quæ ipsa interdum exprimentur; ut, *Cæsus in oppido Anagninæ cum omni exercitu*. Cic.

Atque hic quæstio ejusmodi exsurgit, an rectum sit dicere, *Vixit Amstelredam;* *celebris Empori;* vel *Deget Londam;* *urbis iulystæ*. Sane is omnino sollicitus foret, quia dicendum *Amstelredam;* *celebris emporis;* *Londam;* *inclitâ urbe;* vel *In Amstelredam;* *celebris emporis;* vel etiam in *Amstelredam;* *celebris emporis*. Ut Cicero, *Nam ibi natus est, loco nobili & celebri quondam urbe*. Vere autem additur Præpositio quoties appellativum diversæ casus proprio subditur. Ut, *Sed Acapulæ in celeberrima oppido*, Cic. *Alibi constituerant in urbe optima*, Idem.

Porro ex his causam est cognoscere, cur similis interdum obtineat locutio in regionum & insularum Nominibus. Ut illi Maronis, *Creta passim consistere Apollō*, proprie dixisset *in Creta*; sed figuratè ait *Creta* pro *insula Creta*. Sic, *Cæsar cum audisset, Pompeium Cypri visum*, Cæf.

Hi Genitivi, *Humi*, *domi*, *militiæ*, *belli*, propriorum sequuntur formam; ut Terentius, *Domi bellicque simul riximus*. Cic. *Parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi*.

Sed omnia hæc elliptice dicuntur, pleneque extuleris *domi bellicæ tendere*, item *tempore belli militare*. At illud *domi* est, potius sic suppleas, *Est in domi locus*. Nam rogante aliquo, *ubi*, vel *quo in loco* aliquis esset, respondabant simpliciter *domi*, ubi *ubi* *ubi* in loco intelligendum. Nimirum ut dicitur, *Amstelredam & in oppido Amstelredam*, ac quandoque in *Atticâ oppido*: itidem dixere, *domi*, pro *in domo* *loco* vel *solo*; proque eo *in domo*, ut apud Ciceronem, *In domo Cæsaris non vir fuerit*. Vel cum Scipio dicamus, integre esse *in adibus domi*, ut *domus* sit totum, adus vero dicantur singula conclavia, quomodo ea distinguere videtur Plautus. Imo illo quoque ante memoratè *domi bellicæ*, si domus illud per *domi* tempore expleri videatur, pro *pacis tempore*; possis *domi bellicæ* sic supplere, *in domo adibus*, *in pacis tempore*, vel *in domi bellicæ loco*.

Sic quoque terra posuere pro *in solo*, vel etiam *in filam terra*. Ut, *Maxima cum vellet terra metionere, quæta est*, Ovid. ubi *terra* regitur à Nominis *est*: quid quandoque exprimitur. Quomodo Lucretius, *Nam multis facta mensa locus alent sola terra*. Atque hinc liquet, cum dicitur, *hinc quæ jaceat*, valere in *solo hanc*.

Domi, non alios secum patitur Genitivo, quàm *Mæ*, *tux*, *sux*, *nostræ*, *vestræ*, *alienæ*; ut, *Vescor, domi mæ, non alienæ*.

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ Declinationis fuerit; in Dativo aut Ablativo ponitur; ut, *Colebus an Affrius*, *Thebis nutritus an Aegis* ? Suet. *Lonulæm Genulicus Tyburi genitum scribit*.

Livius, *eccegitum Anxuri præsidium*.

Cicero, *Cum una sola legione fuit Carthagini*.

Horatius, *Romæ Tybur amo ventolus*, *Tybare Romam*.

Cic. *Quum tu Narbonem mens hospitum concernerem*.

Idem, *Commendo tibi domum ejus, quæ est Syracione*.

Sic utimur *ruri* vel *rure* in Ablativo; ut, *Ruri ferè se continet*. Persi. — *Rure patens*. *Est tibi jar medicum*.

Atque hic est Illipsis Præpositionis *in*; ut, *Omnia notus Salmone*, integre *in*,

fit, in Salomone. Ac, ut sæpius ea Præpositio brevitatís & elegantię causâ præteritur; ita quandoque, juxta nativum sermonem, apponitur. Ut, *Complacet præterea nativus in Hippali ferendus cunctis*, Cæf. *Centum apud Scythas in Crana, quod est in Sicilia opulenta, nuntiationis est*, &c. Val. Max. Nempe ut propemodum par hic ratio fit, ac in Nominibus oppidorum quæ primæ sunt vel secundæ declinationis: quæ sæpe in Ablativo ponuntur cum eadem Præpositione. Ut, *Qui nunc Episcopus est Episcopus cæsarius*, Plaut. *Natus in Capia est parata nobis*, Cic.

Porro Præpositio non solum in iis præteritur, quæ diximus, sed aliis quoque. Ut *Saxia antiquum rogens campo quod fore jacebat, pro in campo*, Virg. *Isam fore vix furâ*, Horatius.

Imo Præpositio quandoque in iis etiam omittitur quæ usitatus in Genitivo ponuntur. Ut, *homo & domus*, pro *homo & domo*. Ut, *Domo me continet*, Cic. *Hinc quoque ubi aut morbo gravis, aut jam segnior annis deficit, abde domo*, pro *in domo*.

Ad Locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci in Accusativo; ut, *Concessi Cambrigiam ad capiendum ingenii cultum*.

Ex Londinum ad merces emendatis.

Ad hunc modum utimur *rur & domus*; ut, *Ego rur ibo*. Virgil. *Ite domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ*.

Verisimile est Tullii ætate in hujusmodi locutionibus, ab iis, qui elegantia studere omni scilicet Præpositi nem; eoque Grammaticis hoc loquendi genus præcepisset Oratores tamen, ac historici eâ in parte haud semper Grammaticis obsecuti sunt. Quare extra controversiam est, etiam cum Præpositio omittitur, Accusativum regi non à Verbo, sed à Præpositione intellectâ. Ut cum dico *Romam eo*; integre sit, *eo ad Romam*. Quod vero Præpositio solet præteriri, id compendii & elegantię causâ factum.

Interdum etiam in Regionum & Insularum Nominibus Præpositio omittitur. Ut, *Egat, erat centum Carum*, Plautus. *Heros meos me Lætiâ miffi*, Idem. *Proferat Cyrenum*, Ter. *Iule Sardiniam venit*, Cic. *Ingressus rursus me Hellespontum pervenit*, Liv. Imprimis vero Poetæ sic loquuntur.

Quandoque etiam in locorum Nominibus, uti sunt *valla*, *ager*, *montes*, & similia, Præpositio reticetur, idque potissimum à Poetis. Ut, *Lætiâque veni lina*, Virgil. *Tolite me Teucri, quascunque abducite terras*, Id.

A Loco, per Locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in Ablativo; ut, *Nisi ante Roma profectus esses, nunc eam relinqueres*. Eboraco (sive per Eboracum) sum profecturus iter.

Ad eundem modum usurpantur *Domus & rur*; ut, *Nuper exiit domo*. Ter. *Vineo ne pater iure redierit*.

Dubium non est quin Ablativus iste regatur à Præpositione suppressâ. Ut, *venit domo, Carthagine, rur, domo*, integre sit, *Venit à Roma*, à Carthagine, à rur, à domo.

Quæstio

Quæstio autem est, an & exprimi possit Præpositio. Quintilianus videtur negare. Atqui ab optimis illud Scriptoribus quandoque exprimitur. Ut; *Interim ab Româ Legatos venisse nuntiatur est*, Liv. *Valerium à Venis abducere exercitum jubet*, Idem. *A Brundisio nulla adhuc fama venerat*, Cic. *Ut ab Alexandria discederet*, Id. *Ab Epheso profectum*, Id. *A Bibone discessimus*, Idem.

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

Hæc tria Impersonalia, *Interest*, *refert*, & *est*, quibuslibet Genitivis adnectuntur, præter hos Ablativos femininos, *Meâ*, *tuâ*, *suâ*, *nostrâ*, *vestrâ*, & *cujâ*; ut, *Interest magistratûs tueri bonos, animadvertere in malos. Refert multum Christianæ Reipublicæ, Episcopos doctos & pios esse. Prudentis est multa dissimulare. Tuâ refert teipsum nisse.* Cic. *Ea cædes crimini potissimam datur ei, cuiâ interfuit; non ei, cuiâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi Genitivi, *Tanti*, *quant*, *magni*, *parvi*, *quantumque*, *tanti*, *tantidem*; ut, *Magni refert quibuscum vixeris. Tanti refert honesta agere. Vestrâ parvi interest.* Et, *Interest ad laudem meam.*

Magna est affinitas Impersonalium, ut vocant, *interest* & *refert*, cum verbis æstimandi. Nam ut iis in Genitivo additur nunc Substantivum, nunc Adjectivum, ita & verbis *interest* & *refert* Substantivum; ut, *Reipublica semper interesse putavi*, Cic. Adjectivum, ut cum Genitivis pretii *magni*, *permagni*, &c. In eo etiam conveniunt, quod ut hæc junguntur Ablativis *magno*, *parvo*, *nihilo*; sic *interest* & *refert* construuntur cum *meâ*, *tuâ*, *suâ*, *nostrâ*, *vestrâ*, *cujâ*.

Hic autem quæritur an hujusmodi Pronomina sint Ablativi casus. Donatus enim Accusativum facit. Nam in illud Terentii, *Quid tua multum id refert?* quærit, inquit, quomodo dicatur, *Quid mea?* *Quid tua?* an deest ad, ut sit, *ad mea*, *ad tua*. Nec dicere possumus non loqui sic Latinos: Nam Plauti est, *Quid ad me, ad meam rem refert?* Et Cicero, *Equidem ad laudem nostram non video multum interesse.* Hæc evincere videntur *interest* vel *refert* mea, integre esse, *interest* vel *refert* ad mea negotia. Quomodo ne Ellipsis quidem erit, sed locutio propria. Illud enim *interest mea*, sic interpretantur plerique est *inter mea*. Sed Neutrum placet. *Refert* quidem si foret à Præpositione loquelari *re*, primam corripere; quæ semper longa.

Priscianus vero vult *meâ*, *tuâ*, & similia esse Ablativos, atque addit, subaudiri *in re*. Quomodo legimus, apud Plautum, *in re meâ est*, pro *refert* vel *interest*. Atque hanc sententiam veram esse ex Iambico illo Terentii conficitur. Etiam datus solet C. *Quid id nostrâ?* P. *nihil*. Ubi metrum claudicabit, nisi *nostrâ* fuerit Ablativus. Ergo *mea refert* vel *interest*, valeat, *refert* vel *interest* *meâ* *gratiâ*, sive additâ Præpositione quæ desideratur, *meâ* *de gratiâ*, hoc est, *meâ* *de causâ*.

Ex his non obscurum erit, quomodo sit supplenda Ellipsis, cum in Genitivo dicitur *interest* vel *refert* *hominum*, *Reipublicæ*, *magni*, & similia. Nam si *gratiâ* vel *causâ*, aut simile intelligitur in Ablativo *meâ*, quid impedit hoc Genitivum regi à *causâ* vel *gratiâ*? nempe ut Græci solent intelligere *παρὰ* vel *ἐν*. Quinquam possis cum Prisciano supplere *in re*.

DATIVUS.

D A T I V U S.

In Dativum feruntur hæc Impersonalia, *Accidit*, certum est, contingit, consistit, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, delectat, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, fiat, reficit, benehit, malehit, satisficit, superest, sufficit, vacat, pro otium est; ut, *Convenit mihi tecum.*

Solut. Emori per virtutem mihi præstat quàm per dedecus vivere.

Ovid. Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.

Terent. Volebat diem imprudenti adolescenti de libero.

A morerca malehit privignis. *A Deo* nobis benehit.

Virg. Stat mihi casus renovare omnes; id est, statutum est.

Impersonalia hæc Dativum adiscunt; non ex naturâ suâ, sed ex congrua verborum indole, quibus addi diximus Dativum acquisitionis.

A C C U S A T I V U S.

Hæc Impersonalia accusandi casum exigunt, *Juvat*, decet cum compositis, delectat, oportet; ut,

Me juvat ire per alium. *Ux* rem adles curare decet.

Delectat viros muliebriter rixari.

Cato, *Patrem* familiâs reudcem, non emacem esse oportet.

Impersonalibus non additur Accusativus, nisi cum transitive sumuntur, ut *Tempe* vix neglecta decet. At in exemplis hic allatis Accusativus convenit cum Infinitivo.

His verò, *Attinet*, pertinet, spectat, propriè additur Præpositio ad; ut, *Mene* vis dicere, quod ad te attinet? *Spectat* ad omnes bene vivere.

Quintilianus, *Fertinet* ad utramque partem.

His Impersonalibus subjicitur Accusativus cum Genitivo, *Pœnitent*, taedet, miserebit, miserebit, pudet, piget; ut,

Cic. Si ad centesimum vixisset annum, senectutis eum suæ non pœnitent. Taedet animam meam vitæ meæ. Alioquin te miserebit; tui nec miserebit, nec pudet. Fratris me quidem piget, pudebitque.

Causa hujusmodi sermonis est, non quod Impersonalia hæc Genitivum regant; sed quia, cum compendio & elegantia studerent Romani, Nomina omittunt Substantivum unde Genitivus regeretur. Nam *miserebit me tui*, dixerant pro *tu causa*. Atque iis Accusativus additur ex naturâ transitivorum.

Nonnulla Impersonalia remigrant aliquando in Personalis; ut,

Virgil. Non omnes arbuta juvant, humilesque myrica.

Ovid. Namque decent animos mollia regna tuos.

Senec. Agricolam arbor ad frugem producta delectat.

Nemo miserorum commiserescit.

Te non pudet istud? Non te hæc pudet.

Cœpit, incipit, definit, debet, solet, & potest, Impersonalium formam induunt; ut,

Quint. *Ubi primum cœperat non convenire, quæstio oriebatur.*

Idem, *Tædere solet araros impendii. Desinit illum studi tædere.*

Sacerdotem incitiae pudere debet.

Quint. *Ferreniri ad summum, nisi ex principiis, non potest.*

Verbum Impersonale passivæ vocis, similem cum Personalibus passivis casum obtinet; ut,

Cæsar, *Ab hostibus constanter pugnatur.*

Qui quidem casus intercom non exprimitur; ut,

Virgilius, — *—strato discumbitur os ro.*

Verbum Impersonale Passivæ vocis, pro singulis personis utriusque numeri indifferenter accipi potest; ut,

Statut, id est, *fio*, *stas*, *stat*: *stamus*, *statis*, *stant*: videlicet ex vi adjuncti obliqui; ut, *Statut à me*, id est, *fio*: *Statut ab illis*, id est, *stant*.

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum à quibus derivantur; ut, Virg. — *Duplices tendens ad sidera palmas, Talia voce refert.*

Idem, *Ubere lacte domum referent disienta capella.*

Diligendus ab omnibus.

Quamvis in his usitatio est Dativus; ut,

Terent. *Restat Chremes, qui mihi exorandus est.*

GENITIVUS.

Participiorum voces, cum fiunt Nomina, Genitivum postulant; ut,

Sallustius, *Alieni appetens, sui profusus.*

Cupientissimus tui. Inexpertus belli. Indoctus pile.

Nempe Participia cum fiunt Nomina naturam Substantivorum induunt. Nam *amans patria* valet *amator patriæ*.

ACCUSATIVUS.

Exosus, *perosus*, *perosus*, activè significant, & in Accusativum feruntur; ut, *Inmundam segnitiam perosa.*

Apertissime perosus ad unum mulieres.

Suetonius, *Fertissus ignaviam suam.*

Exosus & *perosus* etiam cum claudi casu leguntur, videlicet passivè signifi- cantia; ut, *Germani Romanis perosi sunt.*

Exosus Deo & sanctis.

Participium

Participia hæc cum active sumuntur Accusativum regunt ex communi
structurâ verbi, & Dativum more Græco, ut & alia participia passiva.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, factus, cretus, creatus, ortus, editus, in Ablativum feruntur; ut,

Terent. *Bona bonis prognata parentibus.*

Virgilius, — *-sate sanguine Divum.*

Idem, — *Quo sanguine cretus?*

Ovidius, *Venus orta mari mare præstat eunti. Terrâ editus.*

Atqui hic plane Ablativus regitur à Præpositione suppressâ.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & *ecce*, demonstrandi Adverbia, Nominativo frequen-
tius junguntur, Accusativo rarius; ut,

Virgil. *En Priamus, sunt hic etiam sua præmia laudi.*

Cicero, *Ecce tibi factus noster.*

Virg. *En quatuor aras. Ecce duo tibi Daphni, duoque altaria Phæbo.*

En & *ecce* exprobrantis, soli Accusativo nectuntur; ut,

En animum des mentem. Juvenal. *En habitum.*

Terentius, *Ecce autem alterum.*

En & *ecce* nec Nominativum nec alium casum regunt; sed casus additus
dependet à voce intellectâ. Nam *En dextra fidesine*, valet *En est dextra fi-*
dissima. *En verba*, valet, *En, adest verba.* *En aras*, integre fuerit, *En, vades*
aras. Sic *En hominem*, pro *vadeo vel vides hominem.*

GENITIVUS.

Quædam Adverbia loci, temporis, & quantitatis, Genitivum
post se recipiunt.

Loci; ut, *Ubi, ubinam, nusquam, ed, longe, quò, ubi vis, hucine;*
ut, *Ubi gentium? Quò terrarum abiit? Nusquam loci invenitur. Lè*
impudentia ventum est. Ter. *Ab minimè gentium, non faciam.*

Hic Genitivus gentium festivitatis causâ additur.

Quædam loci Adverbia figurate junguntur Genitivo, idque per syllepsin,
quia in iis significatio inest Nominis cum Præpositione. Ut, *longe gentium*
integre sit *a longo spatio*, vel *longo loco*, *a gentium loco.* Ut Appuleius, *longe*
parentum exilavit, pro *longe a parentum loco.* Similiter *ubi gentium* pro *quo in*
loci gentium. *Nusquam loci* pro *nullo in loco.* At *interat loci*, integre est *inter ea*
loci illius gentia. Item *huc vicina* valet ad *huc vicina locum*; nam præci
huc locum, æque ac *huc loca* dixerunt. Par ratio in illo *Huc dementæ perven-*
ni, pro ad *huc negotium dementia.* At *eo impudentia*, valet *ea impudentia.*

pro ad ea, puta negotia. Nisi malis eo esse auferendi casum, ut signet in eo Idem iudicium esto de aliis.

Temporis; ut, *Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postridie*, ut, *Nihil tunc temporis amplius quam flere poteram. Pridie ejus diei pugnam inierunt. Pridie calendarum, seu calendis.*

Tunc temporis valet *tunc in temporis re*: Estque pleonasmus, quia *tunc* sufficeret. Vel dicas *tunc* accipi pro *eo*, vel *illo in spatio*. At in *pridie* ejus diei Genitivus regitur à voce *die* quæ inest in *pridie*, quasi dicas *in die ejus diei præcessore*.

Quantitatis; ut, *Parum, satis, abunde*, &c. ut, *Satis elegantie, sapientie parum. Abundè fabularum audimus.*

Adverbia quantitatis naturâ suâ non regunt casum, sed Genitivus regitur à nomine intellecto; quod est *res*. Ut, *sapientie parum* integre sit, *parum de re sapientia*. Quamquam *parum* naturâ est Adjectivum, ex *quodque* eliso *u*; ut ab eodem est *parvum* & in *l* abeunte. *Parum* igitur & *parvum*, notant *breve*, vel *parvum*, & intelligitur *negotium*. Sic & dicere possis *abundè* esse naturâ Nomen, & dici *abundè* & *abundis*, ut *necessis* & *necessè*: Imo naturâ suâ nomina sunt *magis* & *magis*, *fatis* & *fate*, unde *satis* per *hypochoresin*. Quare non mirum si Genitivum additum habeant, cum naturâ sint Adjectiva, ac *res* vel *negotium* intelligatur.

Inftar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat; ut Virgil. *Inftar mentis equum dextrâ Palladis arvis Edidit*. *Mittitur Philippus scelus, in quo instat omnium auxilium erat*. Ovid. *Sed scelus hoc meriti pondus & instar habet*.

Atque hoc Nomen esse alibi dictum. Unde Virgilius, *Quantum instar in ipso*: & Livius, *parvum instar*.

Hic apponitur interdum Præpositio *ad*; ut, *Vallis ad instar castrorum clauditur*.

Populus Rom. è parva origine ad tantæ magnitudinis instar emicuit.

DATIVUS.

Quædam Dativum admittunt Nominum unde deducta sunt; ut, *Venit obviam illi*. Nam *obviam illi* dicitur. *Canit similiter huic*. Et, *Sibi inutiliter vivit. Propinquius tibi scdet, quam mihi*.

Adverbia in hac structurâ imitantur Nomina; atque hic locum habet quod de Dativis Nominibus & Verbis additis attulimus; nempe omnia Dativum adferre, qui significet acquisitionem. Quem usum Dativi si quis attendere, facile videat hec regimen propriè dici non posse.

Sunt & hi Dativi adverbiales, *Tempori, luci, vesperi*; ut, *Tempori venit, quod omnium rerum est primum. Luci occidit hominem. Vidi ad vos offerri vesperi*.

Tempori, luci, & vesperi, Ablativos potius esse, alibi dictum.

ACCU-

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt Præpositionis unde sunt profecta; ut, *Casira propius urbem moventur.*
Salust. *Proximè Hispaniam sunt Mauri.*

Accusativus hic plane regitur à Præpositione ad intellectâ. Quod & alibi notatum.

Cedò, flagitantis exhiberi, Accusativum regit; ut,
Terentius, *Cedò quivis arbitrum.*

ABLATIVUS.

Adverbia diversitatis, *Aliter, secus*; & illa duo, *Antè, post*, cum Ablativo non raro inveniuntur; ut, *Multo aliter. Paulo secus. Multo antè. Longò secus.* Virgil. --- *longo post tempore venit. Paulo post.* Nisi & ipsa Adverbia potius censenda sunt.

Ablativi hi non ab Adverbiis, sed à Præpositione à vel simili suppressâ dependent.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admittunt casus comparativis & superlativis assuetos subservire. sicut antè præceptum est; ut,

Accessit propius illo. Optimè omnium dixit.

Cic. legimus, *Propius ad deos, & Propius à terris.*

In Adverbiis his locum habet id quod de Nominibus comparativis & superlativis dictum, nempe Ablativum regi à Præpositione præ intellectâ. Genitivum autem ab ex numero suppresso.

Plus Nominativo, Genitivo, Accusativo, & Ablativo junctum reperitur; ut,

Livius, *Paulo plus trecenta vehicula sunt amissa.*

Idem, *Hominum eo die caesa plus duo milia.*

Plus quàm quinquaginta hominum ceciderunt.

Abitrat acies paulo plus quingenos passus.

Terentius, *Dies triginta, aut plus eo, in nave sui.*

Plus adjectivum est, & nullum regit casum, sed si Nominativus sit, ad convenientiam pertinet; sin casus obliquus, regitur à Nomine, aut Verbo, aut Præpositione intellectâ.

Quibus Verborum modis, quæ congruant Adverbia.

Ubi, postquam, & *cum*, temporis adverbia interdum Indicativis, interdum verò subjunctivis Verbis apponuntur; ut,
Virgilius, *Hæc ubi dicta desit.*

Terentius,

Terentius, *Ubi nos laxerimus, si roles, lavato.*

Virgilius, *Cum faciam vitula pro frugibus, ipse venito.*

Idem, *Cum canere reges & prælia, Cynethius aurem tollit.*

Hic prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur.

Donec pro *quamdium* indicativo gaudet; ut,

Ovidius, *Donec eram soltes.*

Idem, *Donec eris felix, multos numerabis amicos.*

Pro quousque, nunc indicativum, nunc subjunctivum exigit; ut,

Virgil. *Cogere dux æres stabulis, numerumque referre iussit.*

Colum. *Donec ea aqua quam adjectis decocta sit.*

Dum, de re præsentis non perfecta, aut pro *quamdium*, fatendi modum poscit; ut,

Terent. *Dum apparatus virgo in conclavi.*

Idem, *Ego te meum dici tantisper volo, dum quod te dignum est facis.*

Dum pro *dummodo*, aliàs potentiali, aliàs subjunctivo nectitur; ut, *Dum profim tibi. Dum nè ab hoc me falli comperiam.*

Dum pro *donec* subjunctivo tantum; ut,

Virgilius, *Tertia dum Latio regnantem viderit ætas.*

Quoad pro *quamdium*, vel indicativis, vel subjunctivis; pro *donec*, subjunctivis solis adhibetur; ut,

Quoad expectas contubernalem? Cicer. Quoad possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.

Omnia integra servabo, quoad exercitus huc mittatur.

Simulac, *simulatque* indicativo & subjunctivo adhærent; ut,

Simulac belli patiens erat.

Virgilius, — *Simulatque adoleverit ætas.*

Quemadmodum, ut, utcumque, sicut, utrumque modum admittunt; ut Eras. *Ut salutabis, ita & resalutaberis.*

Horatius, *Ut sementem feceris, ita & metes.*

Ut pro postquam indicativo jungitur; ut,

Ut ventum est in urbem.

Quasi, *cui*, *tquam*, *perinde-ac si*, *haud-secus-ac si*, quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur; ut,

Tanquam feceris ipse aliquid.

Terentius, *Quasi non nrimus nos inter nos.*

Aliàs copulant consimiles casus; ut,

Novi hominem tanquam te. Arridet mihi, quasi amico.

Ad prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur; ut,

Virgilius, *Ad saxi magna sacerdos,*

Terentius, *Hic nebulo magnus est, nè metuas.*

Nè pro nèn, cæteris modis inservit.

Adverbia, accedente casu, transeunt in Præpositiones; ut, Javen. *Contabit vacuus ceram latrone viator.*

DE CONJUNCTIONUM

CONSTRUCTIONE.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, *quàm, nisi, præterquam, an*, similes omnino casus nectunt; ut, *Socrates docuit Xenophontem & Platonem. Utinam calidus esses, aut frigidus.*

Albus an ater homo sit, nescio. Est minor natu quàm tu.

Nemini placet nisi (vel præterquam) sibi.

Excepto, si casualis dictionis ratio aliqua privata repugnet, vel aliud poscat; ut,

Emi librum centussis & pluris. Vixi Romæ & Venetiis.

Horatius, in Metii descendat judicis aures, Et patriis, & nostras.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant; ut,

Reſto ſtat corpore, deſpicitque terras.

Aliquoties autem similes inodos, sed diversa tempora; ut,

Ter. Nisi me lætāſſes amantem, & vanā ſpe produceres.

Tibi gratias egi, & te aliquando collaudare poſſum.

Eſi, tameſi, etiamſi, quanquam, in principio orationis indicavos modos, in medio subjunctivos sæpius postulant.

Quamvis & licet, subjunctivos frequentius; ut,

Eſi nihil novi afferēbatur. Quanquam animus meminiffe horret.

Virgil. Quamvis Elyſios miretur Græcia campos.

Ovidius, Ipſe licet venias Muſis comitatus Homere,

Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.

Ni, niſi, ſi, ſiquidem, quòd, quia, quàm, poſtquam, poſteaquam, ubi pro poſtquam, nunquam, priuſquam, & indicativis & ſubjunctivis adhærent; ut, *Quod redieris incolumis, gaudeo. Caſtigo te, non quòd odio habeam, ſed quòd amem. Aliud honeſtum judicas, quàm Philoſophi ſtatunt. Plin. Graviuſ accuſas, quàm patitur tua conſuetudo.*

Si, utrique modo jungitur: at ſi pro *quamvis*, ſubjunctivo tantum; ut, *Ter. Redeam? non ſi me obſecret.*

Siquis tantum indicativo; ut, *Siquis adeſt.*

Quando, quandquidem, quoniam, indicativo junguntur; ut,

Virgil. Dicite (quandoquidem in molli conſedimus herba.)

Quoniam mihi non credis, ipſe facito periculum.

Quippe, cum proprium habet verbum, gaudet indicativo; ut, *Danda eſt huic venia, quippe ægrotat.*

Si addideris *qui*, utrumque admittit modum; ut,

Non eſt huic danda venia, quippe qui jam huſ pejeravi, ſive pejeraveris.

Qui, cum habet vim causalem, subiunctivum postulat: ut,
Stultus es, qui huic credas.

Cum pro *quomodo*, pro *quandoquidem*, vel *quoniam* subiunctivis
 semper adheret; ut,

Cicero, *Nos, cum præcipi nihil posse dicamus, tamen aliis de re-
 bus differere solemus.*

Virgil. *Cum sis officiis Grædive virilibus aptus.*

Cum & *tum*, item *tum* geminatum, similes modos copulant: Est
 autem in *cum*, quiddam minus, atque ideo in prioris clausulæ par-
 te statuitur; in *tum*, quiddam majus, ac proinde in posteriore
 clausulæ parte collocatur: ut,

Amplectitur cum eruditos omnes, tum imprimis Marcellum.

Oditi tum literas, tum virtutem.

Nè, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut,
 Virgil. *Superat nè, & vescitur auræ Æthereæ?*

At cum accipiuntur dubitative aut indefinite, subiunctivum
 postulant: ut, *Vise num redierit.*

Nihil refert feceris nè an persuaseris.

Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & *ut* pro *nè, non*, post
 verba timoris, nunc potentiali, nunc subiunctivo jungitur: ut,
 Ter. *Filium perduxere illuc secum, ut una esset, meum.*

Idem, *Te ero Duce, ut redeat jam in viam.*

Idem, *Metuo ut subfret hostes, id est, nè non subfret.*

Ut, concedentis, seu positum pro *quanyquam*, & *ut* pro *utpote*,
 subiunctivo servit: ut,

Ut omnia contingant quæ volo, levare non possum.

Non est tibi fidendum, ut qui toties fefellerit.

Ut qui solus reliquus fueris.

Ut pro *postquam*, pro *quemadmodum* vel *sicut*, & interrogativum,
 indicativis nectitur: ut,

Cic. *Ut ab urbe discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.*

Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere, ut facis.*

Idem, *Credo ut est dementia.*

Virgilius, *Ut valet? Ut meminit nescit?*

Quanyquam de hoc in Adverbii quoque Constructione paulò
 supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM CONSTRUCTIO.

Præpositio subaudita interdum facit ut addatur ablativus: ut,
Habe te loco parentis, id est, in loco.

Apparuit illi humanæ speciei, id est, sub humana specie.

Discessit in agistratu, id est, à magistratu.

Præpositio in compositione, eundem nonnunquam casum re-
 git, quem & extra compositionem regebat: ut,

Virgil.

Virgil. *Nec posse Italiâ Teucrerum arctare regem.*
Præterea te insalutatum.

Idem, — *emoti procumbunt cardine postes.*

Idem, *Detrudunt nares scopulo.*

Verba composita cum *A, ab, ad, en, de, è, ex, in*, nonnunquam repetunt easdem Præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter; ut, *Abstinerunt à viris.*

Terent. *Amicos advocabo ad hanc rem. Cum legibus conferemus.*

Cicer. *Petrobere de tua fama nunquam cogitari.*

Cum ex insidiis evaseris.

Terentius. *Postquam excessit ex ephabis. In Reipublicam cogitatione atque incumbit.*

In pro Erga, contra, & ad, Accusativum habet: ut,

Virgil. *Accipit in Teucros animum mentemque benignam.*

Idem, *Quid meus Æneas in te committere tantum?*

Quid Troës potuere?

Idem, *Quò te mare pedes? an, quò via ducit, in urbem.*

Item cum Accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut,

Virgil. *Estque locus pariter ubi se via finit in ambas.*

Ovid. *Versa est in cineres sspite Teja viro.*

— *amor mihi crescit in horas.*

In, cum significatur actus in loco, Ablativum postulat: ut,

Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum.*

Sub, pro ad, per, & ante, accusativo innititur: ut, Sub umbram properemus. Liv. Legati ferè sub id tempus ad res repetendas missi; id est, per id tempus.

Virgilius, — *sub noctem cura recurrit; id est, Paulò ante noctem, vel instante nocte. Aliàs Ablativum admittit: ut,*

Quicquid sub terra est, in apricum proferet ætas.

Virgil. — *sub nocte silenti, id est, in nocte silenti.*

Supra pro ultra, accusativo jungitur: ut,

Virgil. — *Super Garamantas & Indas Proferet Imperium.*

Super pro de, & in, ablativo; ut,

Tacit. *Multum super ea re, variussque rumor.*

Virgilius, *Fronte super viridi.*

Subter, uno significato utrique casui apud Authores jungitur:

Liv. *Pugnatum est super subterque terras.*

Virgil. — *omnes Ferre libet subter densa testudine casus.*

Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut,

Pube tenus. Peëtoribus tenus.

At genitivo, tantum plurali: ut, Crucum tenus.

Præpositiones cum casum amittunt, migrant in Adverbia: ut,

Virgil. — *longo post tempore venit.*

Idem, *Pene subit conjux, seritur per opaca lacuum.*

Idem, — *ceram quem quæritis adsum Troius, & Iteas.*

INTERJECTIONIS CONSTRUCTIO.

Interjectiones non rarò absolutè, & sine casu ponuntur: ut,
Virgil. *Spem gregis (ab!) silice in mda connixa reliquit.*

Terentius, *Quæ (malum) dementia?*

O exclamantis, Nominativo, Accusativo, & Vocativo jungitur: ut, O *festus dies hominis!*

Virgil. O *fortunatos nimium, bona si sua nòrint, Agricolas!*

Idem, O *formose puer, nimium ne crede colori.*

Heu & prò, nunc Nominativo, Nunc Accusativo adhærent: ut,

Heu *pittas!* Virgil. *Heu prisca fides!* Idem, *Heu stirpem invasam.*

Terent. *Prò Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*

Idem, *Prò Deum atque hominum fidem!*

Prò sancte Jupiter! apud Plaut.

Hei & vae, Dativo apponuntur: ut,

Ovid. *Hei mihi, quòd nullis amor est medicabilis herbis!*

Terent. *Vae misero mihi, quanta de spe decidi!*

Interjectiones nullum naturà suà casum regunt. Nam is qui iis additur aliunde dependet; nimirum à voce aliquà, quæ ut plenus sit sermo, animo concipitur, ob affectum vero reticetur: vel istiusmodi sit ut casus etiam sine Interjectione consistat. Sic *O festus dies hominis!* integre erit, *O quam est festus dies hominis.* *O fortunatus!* valet, *O quem dicamus vel credimus fortunatus!* In tertio Vocativus non regitur ab Interjectione, sed per se sufficit. *heu pietas!* integre erit, *heu quanta est hæc pietas!* *Proh Deum atque hominum fidem,* suppleas addendo *imploro vel obsecro.*

At in iis *hei mihi,* & *vae mihi,* Interjectio ponitur loco nominis, cum significant affectum cuius Interjectio significationem habet. E. g. *vae* est Interjectio comminantis triste aliquid, & sæpe functum. Ergo ponitur pro *magno malo.* Proinde *vae tibi* significat *magnum malum sis tibi.*

DE SYNTAXI FIGURATA.

POSTQUAM egimus de Syntaxi analogà, sive regulari, hoc est, eà quæ sequitur nativam loquendi formam, regulisque artis maxime communibus consentanea est: superest dicamus de Constructione Figurata, sive irregulari, quæ quidem consuetudini convenit rectè loquentium; à naturà tamen ac primogenià loquendi forma recedit, uti & à simplicissimis maximeque communibus artis regulis. Ita ut, si eam conferamus cum nativà & simplicissimà locutione, aliquid reperias vel deesse, vel superesse, vel immutari, vel transponi.

Atque hinc omnes Figurarum species cum Doctissimo Sanctio ad quatuor reduximus; nempe *Ellipsin*, *Pleonasmum*, *Syllepsin*, & *Hyperbaton*. Quibus subjecimus *Helicnismum*, sive Constructionem Græcam, quæ sit, cum à Latina consuetudine recedentes, imitamur Græcos. Quod autem *Anastrophe*, sive *Anastrophe* spectat, ostendemus eam non minus superfluum esse quam alias

hic omittas; & nullam esse loquendi formam quæ non ad aliquam ex his commodè satis reduci possit.

CAPUT PRIMUM.

De prima Figura, quæ dicitur Ellipsis.

Figura prima, vocatur *Ellipsis*, hoc est, defectus in Oratione. Estque duplex. Primum, cum aliquid in oratione de integro subintelligitur. Secundò, cum deficit Nomen aut Verbum, quod antea erat expressum, vel in eodem sensu, vel diverso, & vocatur *Zeugma*.

Porro, ut primum Ellipticos genus plenius innotescat, Canones sequentes diligenter observandi sunt.

I. De Verbo subintellecto.

Canon I. Omnis oratio constat ex Nomine & Verbo. Quare si Verbum non exprimitur, necessario subintelligi debet.

Hinc patet *Appositionem* vulgo dictam, esse Ellipticos genus, ubi intelligitur Verbum Substantivum. Ut, *Anna soror*, pro *Anna ens soror*, vel (quia Participium non est amplius in usu) *qua es soror*. *Urbs Athenæ*, pro *urbs quæ est*, vel dicitur *Athenæ*: Quemadmodum dixit Cæsar, *Carmentenses*, quæ est firmissima civitas.

Porro *Appositio* interdum est plurimum vocum, cum quasi oratio adtexitur, illustrandi causa; ut, *Denarem tripodis, præmia fortium*. *Vicina cæcis*, ut *quantus avido* paterent *arva colono* --- *Gratum opus Agricolis*, Virgil.

Sæpe autem ad *Appositionem* referunt ea, quæ ad naturam *Adjectivorum* proxime accedunt; ut, *Homo servus*, *Victor exercitus*, *Nemo homo*, &c.

Est etiam ubi Verbum aliàs intelligatur. Ut, *In Pompeianum cogito*, Cic. supple *ire*. *Du meliora*, supple *faciant*. Potissimum autem Verbum substantivum; ut, *Sed res quas tandem*, supple *estis*: Cujus generis plura habes in Sylvula secundâ sequenti.

II. De Nominativo subintellecto.

Canon II. Omne Verbum ante se habet Nominativum expressum, vel subintellectum. Supprimitur autem Nominativus tribus potissimum modis.

1. Cum est primæ vel secundæ personæ; ut, *Amavi te*, quo die cognovi, Cic. supple *ego*. *Quid facis?* supple *tu*, &c.

2. In verbis, quæ homines communiter respiciunt. Ut, *Amant*, *ferunt*, *prædicant*, nempe *homines*.

In verbis, quæ vulgo impersonalia dicuntur, ut *vivunt*, supple *viri*. Nam si *vivere vitam* rectum est, rectum quoque erit *vivunt vitam*. Siquidem Accusativus post Verbum Activum semper reddi possit per Nominativum cum passivo. Sic cum dicitur *peccatur*, intelligitur *peccantem*. Ut apud Ciceronem, *qui in genere multa peccantur*. Sic *vigilatur*, puta *nox*. Ut apud Ovid. *Noctes vigilantes amara*. Sic *festinatur*, puta *res vel fuga*; ut apud Virgil. *Festinas fugam*.

Huc refer verba naturæ, sive exentæ quæ vocant actionis, ut *pluit*, *tonat*, *fulgurat*, *ningit*, *lucet*, in quibus subintelligitur *Deus*, *Calum*, vel *Naturâ*, aut nomen ejusdem originis, ut *pluvius*, *nix*, *lux*, &c.

III. De Accusativo subintellecto post Verbum.

Canon III. Omne Verbum activæ significationis habet post se Accusativum expressum vel subintellectum.

Sæpe autem supprimitur Accusativus, & potissimum ante relativum quæ, quæ, quod; ut, Facilius reperitur (supple homines) qui Romam profecti sunt, quam ego qui Athenas. Vide quæ super hac re diximus in Regula de Accusativo.

Notandum vero Infinitivum ut Nomen verbale, sæpius intelligi post Verbum, & Accusativi locum supplere. Ut cum dico, currit, intelligitur cursum, vel currere, quod tantundem est. Sic pergit, puta pergere. Quomodo dixit Plautus, pergit pergere. Et Terentius Pergam ire domum. Sic apud Græcos, ἔλα φάρεα, dixit dicere, & similia.

Infinitivus quoque intelligitur in Participiis neutris, ut lectum est, legendum erat, supple & legere, ut alibi dictum.

IV. De Infinitivo per se posito, & Verbo à quo regitur subintellecto.

Canon IV. Quoties Infinitivus per se in oratione occurrit, Verbum à quo pendeat subintelligi debet, puta cepit, solebat, aut simile. Ut, Ego illud scilicet negare factum, Ter. supple cepi. Facile omnes perferre ac pati, Id. puta solebat.

Hoc Poetis & Historicis familiare est, quanquam & apud Ciceronem occurrit. Gaiba autem multis similitudines affere, multissime pro aequitate dicere.

Aliquando etiam Participium reticetur. Ut, Divitiarum complexus asseruit cepit, ne quid gratum in fratrem statueret; scire se illa esse voca, &c. Cæsar. Pro dicens se fecit.

V. De Adjectivo per se posito, & substantivo intellecto.

Canone V. Omne Adjectivum habet Substantivum suum expressum vel suppletum. Sic in his Juvenis, servus, &c. subintelligitur homo; in Fabula, & Julia, &c. intelligitur caro; vide plura huiusmodi in Sylula sequenti.

Quoties vero Adjectivum in neutro genere ponitur, reticetur negotium, quod apud veteres tantundem erat ac res; ac πραγμᾶ apud Græcos, verbum apud Hebræos.

Ita eo usus Cicero, Teneris illa, lentum negotium. Et alibi ad rem belli spiritum, quod ego negotium, &c. Imo sæpissime apud eundem res & negotium confunduntur. Ut, Ego negotium sic velum suscipias, ut si esset res mea. Et alibi, horum autem omnium nec aptius est quicquam ad opes tuendas quam diligi, nec alienius quam morari; ubi aptius & alienius supponunt negotium, quamvis respiciant res, quo tanquam synonymo antea usus est. Sic in isto Excerpto, ut istius accusatorem, à quo mea longissime ratio videtur que abhorretur, nempe à quo negotio Accusationis, juxta Alconium. Sic in hoc Terentii, Tantum hoc sit modo desudum. Quo loco Denatus, Hic, id est negotium, id est, caput virginis.

Nec soli sic Grammatici veteres suppleant, sed ipsi etiam Scriptores classici addunt sæpius. Ut Horatius, Aliena negotia curæ, excussus propriis; elliptice attulit Terentius, Aliena ut curæ.

Quare cum dicitur velle lupus stultus; Vanum & mutabile semper femina, frustra resolvunt Grammatici, per res velle, res mutabilis, cum negotium eodem fungi posse officio.

Porro subintelligitur etiam negotium, cum Relativum in neutro ponitur. Ut, Non est quod gratum ego, hoc est, non est negotium, vel nullum est negotium propter quod gratum ego. Sic Cassi, una hoc potens, per qua fere bella geruntur, Ovid. Et similiter, Lanians & stellas qua id fundant, nempe qua negotia.

Perperam itaque Grammatici hic syllepsin statuunt, & ex eo neutrum genus ad masculinum masculino & feminino dignitas esse contendunt, cum tan-

um supprimatur negotium; quodque pariter in rebus animatis reticetur. Ut, *Parentes liberos & fratres, vultu habere*, Tac. hoc est *vultu negotia*. Et *Dulcoris Danaium delectis prima vinctorum*, Lucret.

VI. De Antecedente subintellecto.

Can. VI. Omne Relativum respicit Antecedentem, cuius locum tenet. Quare ellipsis statuenda est, quoties Antecedens, qui Relativum præcedere, & consequi debet, tantum præcedit; ut, *Est pater quem amo*, pro *quem patrem amo*.

Atque hæc gemina est, cum utrobique reticetur. Ut, *sunt quæ arma delectant*. Sed de his satis dictum est in Syntaxi regulari.

VII. De eo, quod intelligitur, cum Genitivus sequitur Adjectivum vel Verbum.

Canon VII. Quoties Genitivus constituitur cum Adjectivo aut Verbo, vel est Hellenismus & pender à Præpositione, vel Nomen aliquod generale subintelligitur.

Atque hoc potissimum quinque modis fit.

1. Cum reticetur Substantivum negotium, vel tempus, aut simile; ut, *Virginitas divitiarum*, Liv. puta *tempus*. *Amara curatio*, Hor. nempe *negotia*.

2. Cum reticetur correlativum; ut, *Sopha septima*, Cic. nempe *filia*. *Hæc Andromache*, Virg. supple *æon*.

3. Cum reticetur causa vel ratio, ut apud Græcos *ἵνα* vel *ὅτι*. Ut, *Cum ille se catholice doceret in cæstris remansisse*, puta *causâ*.

4. Cum Genitivus additur Præpositioni locali; ut, *Ad Cæsaris*, Cic. *In Feneris*, Plaut. nempe *adom*. Sic *Pec Faveris*, supple *fundum*. *Ex Apollodori*, Cic. puta *Coccyus*.

5. Cum Genitivus additur Verbo. Ut, *Est regis*, puta *officium*; *astimare litium*, nempe *causâ*. *Alesse intra* puta *intra*. *Accusari sunt*, supple *crimine*. *Est Romæ*, puta *in opido*. Et similia, de quibus in Syntaxi regulari dictum.

VIII. De eo quod subintelligitur, cum Accusativus per se ponitur.

Canon VIII. Omnis Accusativus regitur vel à Verbo Activæ significationis, vel à Præpositione, (nisi conveniat cum Infinitivo, ut *me amare*.) Quare ubi Verbum reticetur, defectus suppleri debet. Ut, *me miserum*, puta *sententia*.

Sæpe autem Præpositio reticetur. Ut, *Es spectatum lute*, pro *ad spectandum*. *Prode Calendar*, pro *ante Calendar*. Vide Sylulam tertiam.

IX. De eo quod subintelligitur, cum Ablativus per se ponitur.

Canon IX. Omnis Ablativus regitur à Præpositione expressâ vel intellectâ. Hujus exempla habes in Sylula sequenti.

X. De duabus aliis Ellipsibus generibus maxime observandis.

1. Nominativus qui cum Verbo consentiat, sæpius reticetur, & ex sensu periodi supplendus est. Ut, *Cujus belli cum ei summa esset data, evasit exitum profectus esset*, &c. *Connepos*, pro *expetit is cum exercitu profectus esset*. Sic *Id cum factum multum indignarentur*, maxime esset *invidia* *Tyranni*, Id. pro *magnæque id factum esset invidia*. *Dum equites præstant*, *Entas cum præstant*, quos filius ejus abbeverat, neque in prece parva assuecunt, postremum *Romanorum aciem intradunt*, Sill. pro *nepe si abbeverat*.

2. Verbum sæpius desideratur ex sensu in eadem orationis supplendum. Ut, *Dixit*

Disce puer virtutem ex me verumque laborem, Fortunam ex aliis, Virg. ubi *fortunam* regitur ab *opta*, *pete*, vel simili intellecto, & non à *disce*, quia *fortuna* non dicitur. Sic *Sacra manna*, vultusque *Deos*, parvumque *neptem*, *ipse trahit*, Id. ubi *trahit* respicit tantum *neptem*, & *sacra* & *Deos* reguntur à *portat* vel simili suppresso.

Similiter in illo *Ejusdem*, *Ne tenuis pluvia*, *rapidive potentia Solis Acrior*, & *Boreæ penetrabile frigus adurat*; ubi noceant intelligendum cum quo *tenuis pluvia* contentiatur. Sic in illo *Ciceronis*, *Fortuna*, quæ illi *florētissima*, nos *duriore consiliatū* videmus. Ubi *consiliatū* respicit tantum secundum membrum, & *aji* in priori intelligitur.

X I. De aliis particulis subintellectis.

Sæpenumero contingit, ut magis vel potius supprimatur. Ut, *Tacita semper est bona mulier, quam loquens*, hoc est magis *bona*. Oratio fuit precibus quam *jurgio similis*, Liv. hoc est, magis *similis*. Si quisquam est qui placere capiat *bonis* quam *plurimis*, nempe, *bonis* potius quam *plurimis*.

Cum simul intelligendum ac vel *aque*. Ut, *At simul Heronum laudes & facta parentis, Jam legere & qua sit poteris cognoscere vetus*. Et illo *Ciceronis*, *Itaque simul exsurrecti simus, vix illi contemnimus*.

Si supprimitur in isto, *Tu quoque magnam partem opere in tanto, sineres dolo, Icave haberes*, Virgil.

Ubi non sumitur pro *quantum*, ut vulgo putant, sed intelligitur *esto* vel *fac*. Ut, *Proinus ut redeas, facta videbor anus*, hoc est, *esto ut statim redeas, tamen*, &c.

Utique nec pro *minimam*. Nam isto *Terentii*; *Ubi Syre se magnus perdat Japiter*, intelligitur, *ero* vel *precor* ut.

Cum dicitur *cave cecus*; *faxis*, &c. reticetur *ne*: Quomodo dixit Cicero, *Nonne carum ne celus faciat*.

Quin & *modus Potentialis*, sive *Concepius* dictus, resolvi potest per *Ellipsin*; ut; *frangas potius quam corrigas*, hoc est, *fiet potius ut frangas*. *Viceris*, id est, *esto ut viceris*. *Obstit*, *prostit*, *nihil curant*, pro *an obstit*, &c. Sic *Bono animo sis*, integre erit, *fac ut sis bono animo*. *Amer*, *leges*, *nones te*, ut, vel *fac ut amer*, *legas*.

Post non modo, non solum, non tantum, sæpe intelligitur non. Ut, *Alexander non modo parens*, sed etiam *liberalis*, hoc est, *non modo non parens*. Ita ut non modo *civitas*, sed *ne vicini quidem proximi sentiant*, Cic. *Non modo illi intolentur atati*, verum etiam *faveat*. Idem.

Particula nempe sæpe supprimitur. Ut, *Sic video Philosophis placuisse, nihil esse scientis prestare nisi culpam*, Cic. Pro nempe nihil esse, &c. Hoc vero ex quo suspensum nata est, me quævisse aliquid in quo te offenderem, translativum est, Id. id est, nempe me quævisse, &c.

Ex prædictis Canonibus, de cæteris Ellipticos generibus judicium esto. Verum quia voces ad supplendum defectum necessaræ, interdum non ita obvix sint, tres Sylvas adjiciemus quibus Nomina, Verba, & Præpositiones in Constructione omisse exhibentur.

XII. SYLVULA PRIMA.

De Nominibus quæ in Asteribus Latinis reticentur.

Ales, reticetur, cum dicitur *est domi*, hoc est, *in ade domi*.

Es, intelligitur in isto, *Ratio vel tabula accipit & exigit*; uti cum di-

citur *porci vends*, non *sunt* solvendo.

Amis, cum dicitur *Maes & Formæ cum doli*, Ovid. *Castor & Pollux alacris orientes & occidentes*. Nisi *maius* ad

ad syllepsin refertur, quia duo singularia plurali æquipollent.

Annus, in *confluens*, *profluens*, *torrent*, *fluens*.

Animi, cum dico, *Rogo te ut boni consulas*, hoc est, ut statuas hanc rem esse boni animi.

Arts vel *scientia*, cum dicitur *Medicina*, *Musica*, *Rhetorica*, &c.

Arum, cum dicitur *novale*. *Culta novalia*, Virg. At cum legimus *consulas novales* intelligitur *terras*.

Bona, cum dicitur *Homo frugi*. Nam veteres dixerunt *bona frugi*, postea *bona frugi*, & tandem *frugi*.

Carpum, cum dicitur, *per aperium ire*.

Career, quod olim neutrum erat, intelligitur, in *Pistrinum*, *Tullianum*, &c.

Causa deficit, cum dicitur *Exercitum opprimenda libertatis habes*, Sall. *Succesorum Minerva indoluit*, Ov. *Integer vitta sedensque parus*, Hor. &c.

Caro, in *agnina*, *babula*, *caprina*, *ferina*, *fusilla*, &c.

Castra, in *Stativis*, *Hyberna*.

Centena intelligitur, cum dico, *debes decies*, vel *decies sceleratam*.

Cinellas deest, cum dicitur *imponere aliquid*, nam proprie significat, *irascere aliquem sine more*.

Calum vel *tempus*, in *serenum*, *nubilum*, *purum*, &c.

Consilium, in *arcantum*, *secretum*, *propositum*. *Perstat in proposito*, &c.

Copia, cum dico, *Eges medicina*, abundans *pecuniarum*.

Corona, cum dicitur, *Civica* donatur. *Muralis*, *obsidionalis* adeptus, &c. Item in *serta*. Uti in *sertum*, *conamentum*, quo post *Catonem* usus *Plinius*.

Crimine vel *actione*, cum dico, *Furti damnatus*, *Repetundarum postulatim*, &c.

Dies, cum dico, *illuxit*, vel *meus est natalis*, &c.

Dii, deest in *superi*, *inferi*. Item in *manes* pro *manu*, id est, *boni*.

Domus, in *Regia* & *Capitolica*.

Domum, cum dico, *Vicem duxit*.

Exia, cum dicitur *Casa* & *porticella*; ut apud *Ciceronem*, *Nequid inter casa & porticella cerneris nobis addatur aut temporis*.

Facultas, vel *porticella*, cum dico, *Cernere erat*. Non est te fallere *capitiam*, &c.

Sic quoad ejus facere poteris, Cic. *sup-*

ple *facilitatem*.

Festa, in *Bacchanalia*, *Saturnalia*, *Agonalia*, & *similibus*.

Finis, in *hastenis*, *quatenus*. Nam *integre sit*, *hac sine finis*.

Frisamenta, in *sata*; ut *fruges in sata*.

Funera, in *iusta*, *suprema*, *solennia*.

Homo, in *adulescens*, *amicus*, *juvenis*, *maritus*, *nuncius*, *servus*, *socius*, & *similibus*. Et in *his*, *maior sum*, *salvus sum*. Uti & in *optimates*, *magnates*, *mortales*, *Germani*, *Calli*, &c.

Ingenium vel *infinitum*, vel *morem*, in *istis*, *Antiquum obtines*, *Plaut*. Nunc *cognosco vestrum tam superbum*, Ter.

Is pro *talis* vel *tantis* saepe reticetur; ut, *Homo improbus*, sed cui paucos *ingenio* pare, *invenias*, pro *is* cui.

Iter, in *istis*, quo *pergis*, quo *tendis*? *Virgilius* integre dixit, *Tendis iter veis*, *portumque relinquis*.

Judices, cum dicitur, *mittere in consilium*. Ut apud *Ciceronem*, *Tullibus* editis ita *mittam in consilium*, ut, &c.

Judicis vel *pari*, in *falso*, *merito*, *immemrito*, quæ vere *adjectiva* sunt.

Lapis, in *malis*.

Laudem, in *isto*, *cur mihi daturis*.

Liber, in *annalis*, & *diurnus*. Sic *Annalis*, puta *liber*: *pugillares*, *supple libelli*.

Lineas, cum quis dicitur *ad incerta redditus*. *Lucilius* apud *Nonium* pro eo dixit, *ad incerta*, ubi *loca* intelligitur.

Literas, in *isto* *Plauti*, *Hodie in lulum* accipere *literarum*, *turnis* jam *sua*. Intelligit tres *literas*, A, M, O, unde *Verbum* *ambo* constat. Sed hic *literarum* vox cognoscitur ex eo quod proxime de *ludo* *literario* antecessit. Est vero cum pro *Epistola* sumpta penitus reticetur. Ut in *isto* *Cicer*. *Indus* *abs te nullas acceperam*.

Locum, cum dicitur, *Hic senex de proximo*. *Ab Furiis* (puta *loco*) *ad summum* (sup. *locum*). In *medium*, *Convenienter* in *unum*, &c. *Primo*, *secundo*, *tertio*, &c. *supple loco*.

Loca, in *istius*, *hyberna*, *stativa*, *portuaria*, *rosaria*, *supera*, *infera*, &c.

Ludi, in *lucenses*, *Megalenses*, *seculares*, *funeris*, &c.

Malam, cum dico, *Carere tibi*, *timeo tibi*. *Metus* *at*, *de te*, pro *te*, &c. Sed *carere malo*, integre est, *carere se a malo*.

mare,

Mare, in profundum, altum, tranquillum.
Mensis, in *Januarius*, *Aprilis*, *Octo-*
ber, &c.

Moda, cum dicitur *nulla frumenti*.

Modo, in *perpetuo*, *cetero*, &c.

Mortem, cum dicitur, *aut*.

Natum, in *istis*, *solvit*, *conscendit*, *appulit*.

Negotium. De eo dicitur in *Canonibus*
generalibus. Amplius autem notan-
 dum nomen hoc subintelligendum in,
 tanto, quanto, aliquando, hoc, eo, quo,
 multo, pariter, utrum. Nam multo doctior,
 integre est multo negotio doctior. Sic
 cum dico, *qui fieri potest*? qui est *Ab-*
lativus, pro quo, hoc est, quo modo,
 vel quo negotio.

Porro in id, quod, vel aliquid, deest ne-
 gotium: quippe natura sua adjectiva
 sunt, ut in illo *Terentii*. *Andria* id
 erat illi nomen. Et illo *Plaut*. *Quid*
est tibi nomen? *Nisi* occupo aliquid
mihi consilium.

Imo cum quod regit *Genitivum* neg-
 otii, supponit negotium pro *Substan-*
tivo suo, ut *Viden* egeat, quod ne-
 gotii dat homini misero mori, *Plaut*.
 pro quod negotium mali negotii, &c.
 Ubi quid negotium negotii, idem est
 ac quae res rei, vel reum apud eun-
 dem Authorem. *Nummum* *Javum* ob-
 reitor, inquit *Menechmus*, cui, qui
 de re, aut cui rei rerum omnium, re-
 spondet *senex*.

Numus vel *nummus*, in *Denarius*, *qui-*
narius, &c.

Nummum, cum dicitur, *Obliviam* illi mi-
 simus.

Nux, in *avellana*, *juglans*, *pinca*, *per-*
fica, *castanea*.

Officium, cum dico, *non est meum*. Vel
Regium est bene facere. Et in isto, *Ergo*
Regis, &c.

Opera, in *ludica*, *Georgica*, *Rhetorica*,
omnium, &c.

Opus, cum dicitur, *Hoc non solum labo-*
ris, *etiam* *ingenii* sunt.

Oratio, in *prosa*, à *prosa*, quod valet re-
 ctè, cui opponitur *versu*. Sic *prosa*
hominis apud *Festum*. Et *prosa*, *re-*
cta, *recte*, *rectus*, *rectus*, ut est in
Gl. pr.

Oratorium, in *poeticum*.

Oves, in *videntes*, *fata*. Ideo *videns* mu-
 liebre. At *virile* idem, si jungatur
 cum *ver*; ut apud *Nonium*, *videns*
ver, &c.

Pars, in *antica*, *postica*; *decima*, *qua-*
dragesima; *prima*, *secunda*, &c. *Non*
postiores *ferant*, *Ter*. Et *secunda* de-
 fert, *Quint*. *supple* *partes*. Sic *pro* *va-*
ta, *pro* *vidi*, *puta* *parte*.

Passus, cum dico, *tre duo* *millia*, *Mart*.
Latitudo *septingentorum* *millium*, *Cæf*.
Puer, vel *puella*, in *infans*, nam ad-
 jectivum est; unde apud *Val. Max*.
reperitur *puerum* *infantem*, qui loqui
 non potuit.

Raſter, in *videns*, *valens*, &c.

Ratio, in *expensa*, *impensa*, *summa*; *uni-*
rationalis, in *contabere*.

Reis *familiarum*, cum dico *decoquere*;
 unde *decoctio*.

Sermo in *istis* *Ciceronis*, *Brevi* *dicam*;
Complecti *brevi*; *brevi* *respondere*; *Cir-*
cumſcribi & *deſcribi* *brevi*; *supple* *ſer-*
monem: ita cum dicit, *brevibus* *agere*,
brevibus aliquid dicit, *supple* *ſermoni-*
bus, vel *verbis*.

Seruus vel *manſer*, in *istis*, *Eſt* *illi* à
pedibus; à *mana*; à *ſervitus*; à *libel-*
lis, &c.

Sestertia (pro *ſextertia*) cum dico,
centum *millia*. *Utrumque* *vero* *deſt*,
 cum dicitur, *debet* *mihi* *decies*.

Signum, cum dico, *bellicum* vel *clasi-*
cum *cineo*.

Singuli, in *istis*, in *naves*, in *avias*, in
horas, &c.

Solum, cum dicitur, *terra* *deſigitur* *do-*
bus, *Virg*. *puta* *in* *solo*. Unde apud *Sal-*
lustium, *Arboris*, *qua* *humi* *arbo*, *re-*
que *arboris* *naſcuntur*, *hoc* *est*, *in* *solo*
humi *aculo*.

Tabella, in *eborea*, *lucrate*, *pugillares*,
duplices, *triplices*, &c.

Taberna, in *Medicina*, *ſutrina*, *textrina*,
tonſtrina, *fabrina*, *laniana*, &c.

Tabula, in *duodecim*.

Tempus, in *istis*, *ex* *ei*, *ex* *quo*, *ex* *ill*;
Tertio, *quarto*, *postremo*, &c. *optavo*,
brevi, *ſeco*, &c. *Tertium* *Conſul*; *po-*
ſtremum *ad* *me* *venit*, &c. *hoc* *noſtris*,
id *arab*, &c. *Antebac*, *poſtbac*, (nam
bac *valet* *hac*;) *antea*, *poſtea*, *praterita*;
poſt *illa*, *ſup*. *tempora*. *Non* *habet* *niſi*
praſentis *loqui*, *puta* *tempore*. *Eti-*
 cum *ſeciſſe* *noſſes*, *venipe* *tempus*, &
 ſimilibus.

Terra, in *patria*, *continent*. *Eti-* *cum*
 cum dico, *jacet* *humi*; *pro* *in* *terra*
humi; nam *terra* *dividitur* *in* *aquam*
 & *humi* *juſta* *Varronem*. Sic cum
 dicitur

dicitur, *natus est Aegypti*, supple in terra.

Vale, in breviter.

Vasa, in *fichilis, vitrea, chrysellina*. Ut *vos*, in *amentatiani, salinum*.

Verba, in his, *Docere paucis*, Virg. supple *verbis*. *Respondi paucis*, reddere, Idem.

Pro re pauca loquar, Id. *Patris te volo*, Ter. *puta verbis alloqui*. *Paucis est* quod te volo, pro *Est negotium propter quod paucis de verbis alloqui volo*.

Via, in istis, *hac, illac, isthac, quā, eā, rectā*, &c. *Appia, Anicia*, &c. Sic *nam*, deest, cum dico, *ire*, ingredi.

Virgilius integre dixit, *Inque redi- que viam*.

Vinum, in *massam, Falernum, Masti- cam*, &c.

Vir, vel *uxor*, vel *femina*, in *conjugio, maritus*, vel *marita*. Et in plurali- bus *Optimates, magnates, primates, majores*, &c. supple *vir*, vel *femina*.

Virga, cum dicitur, *Rudem accipere*.

Vires, cum dico, *natus Roma*, pro *in urbe Roma*.

Vtile, vel *conmodum*, in istis, *Confo- luti, proficisci tibi*, &c.

XII. SYLVULA SECUNDA.

De Verbis in figura subintellectis.

Adificio, vel *video*, cum dico, *En qua- tas Aedes*. *Fecit hominum*. *En Pita- mon*. At si Nominativus hujusmodi particulis jungitur, ut *Ecce homo*, *En Praemum*, intelligitur *adest*, vel *venit*, aut simile.

Amet, vel *adjacet*, in *mehercule*. *Me- catius*, *Medius-Fidius*; nam integre *sunt*, *Me Heracles*, *Me Dei filias amet*, vel *adjacet*.

Sic *Alepsi*, tribus vocibus constat, *puta e* pro *me*, *de pro deum*, & *pel* pro *Tollit*, nempe *adjacet*. Quare non recte scribitur cum a diphthongo, quasi esset *per adem P illius*.

Cave, cum dicitur, *Sent fidibus*.

Capit, in isto, *he puer Pallas*, & si- milibus.

Dic, cum dico, *Mate an' it*. Nam in- tegre *sit*, *Mate an' de se*, vel *in se*, vel potius *pro dic*, ut *nile non re- spectat auri*, sed *de a*. Sic in istis, *an- des bonus*, *an' des dillus*, nempe *an' des* esse bonus, juxta consuetudinem Graecam.

Duo, in istis, *Tona verba quaso*, supple *de*. *Negat*, *puta dicit*. Sed *hac* *ra- tionis*, supple *dicimus*, vel *distin- git*. *Quid multa*? *puta dicit verba*.

Esse, vel *fuisse*, vel *fore*, in his, *actum illi volo*. *Ne dices non peccatum*. *Pro- misi ultorem*, supple *me fore*, &c.

Esse, vel *fac*, *de*, vel *poni*, in istis, *Hac negotia*, in *ego nescim*, *conspit pos-*

sint, pro *posui ut ego absin*, vel *esse*, vel *fac ut*. *Bona sis animo*, hoc est. *Fac ut bona sis animo*, vel *in animo*.

Facis, cum dico, *Dui meliora*, supple *faciant*. *Stude*, an *pietatis*, an *ventatis*, an *omnia simul*? supple *facis*. *Ille n- ille* *nihil praeterquam vigilatum est in* *erbo*, hoc est, *nihil scilicet est pra-* *terquam*, &c.

Ice, in istis, *In Pompeianum cogito*, *Rho-* *dum volo*, inde *Arbendis*, &c.

Loqui, cum dico, *scis Latine*, *Gra-* *ce*, &c.

Mones ut, vel *fac ut*, in istis, *amet*, *legat*, *ametur*, *legatur*. *Istus ne dicit*. *Istus ergo tenet*. *Nihil mihi re-* *feras*.

Obsecro, vel *implo*, cum dico, *Pate-* *deam atque hominum fidem*!

Oro ut, vel *proce ro ut*, cum dicitur, *Dui* *melius a ferant*. *Ut te pedita ju uer*.

Taro, *arcentis*, vel simile, cum dico, *Unde mihi Lepidus*? *Mortis signum*, *quo mihi facis auctor*? &c.

Verbum *som*, *et*, *est*, sepiissime de- *est*. Ut, *Quid mihi tecum*? supple *est*. *Ilud mora* (supple *est*) *festinant* *posui*. *Her mora*, *Va tibi*, supple *est*. *Quantum* (*nam*) *ita ferunt volun-* *taria*, *puta est*.

Timeo, *cave*, *re*, vel simile, in istis, *Ne ne te pedita laedant*. *Ne ut satis* *contemplata sit*. *Verum ne quid illa u-* *olent*, &c.

XIV. SYLVULA TERTIA.

De Præpositionibus in structura intellectis.

A, ab, ad, in, defunt in Nominibus locorum, ubi non sunt expressæ. Ut *Egypto remeans*, supple *ab*. Degit *Caribagine*, puta *in*.

A, ab, defunt in Nominibus causæ, instrumenti, pœnæ, &c. Ut; *Culpa pall-scere*, *Ense perforatus*, *placere capite*, &c.

In Nominibus temporis cum significant *post*, ut *redisti hoste superato*, hoc est, *postquam hostem superaveris*, qui Ablativus dicitur absolutus.

Cum significatur differentia, vel distantia, ut *Suulo intelliges quid intuleris?* *Abest virtute illius*.

Cum notatur pars aliqua; ut, *animo oratione*, pro *ab animo*. *Multis rebus melior*, pro *a multis rebus*.

Ad reticetur in Nominibus mensuræ vel spatii; ut, *latus quinque pedes*.

Cum finis significatur; ut, *Quid frustra laboramus?* pro *ad quid*. *Eamus visum*, vel *inire*, pro *ad visum*, vel *ad vires*.

Ante, in Nominibus temporis; ut, *pridie Calendas*, supple *ante*. *Multis abhinc annos*, puta *ante*.

Circa, cum notatur tempus; ut, *Homo id ætatis*, pro *circa id ætatis*.

Cum, cum significatur instrumentum; ut, *Sagitta fœcatus*. Sic cum dico, *offensum*, *invenire*, *odis prædica*, &c. Nam eodem sensu dixit Cicero, *Cum equis periculi sunt*. Ita cum notatur tempus; ut, *Cum prima luce*. Quamvis & hic intelligi possit.

De, e ex, in Nominibus quibus significatur copia vel subiectum. Ut, *Angus referulibri*. *Plenus viti*. *Equus ligno subiectus*. *Sacrificare tauro*, vel *agno*, &c.

In Nominibus à loco; ut, *exire Romæ*, *Italia cedere*.

In iis quæ significant causam vel mo-

dum; ut, *Flere alicujus obitum*, *villificare liliis*. Quare pro quâ de re.

Sic *labore dolore*, pro *è dolore*. *Virtute clarus*, &c. Sic lege agere cum aliquo, *Vocare aliquem nomine*, &c.

In, in Nominibus loci & temporis; ut, *Domo me continet*, Cic. *Sardiniam venit*, Id. *Superioribus diebus venit in Comanum*, Id.

In Nominibus quæ notant subiectum vel objectum; ut; *Opus est multis laboribus*. Sic in iis quibus causa significatur; ut, *Accusat me eo quod*, pro *in eo quod*. Item in his & similibus *Sum magno timore*, pro *in magno timore*. *Magna est apud omnes gloria*. *Libris me oblecto*, *Ludis delectari*. *Ordine aliquod facere*. *Non armis præstantior quam igitur*, &c.

Ob, vel *propter* sæpe deest cum Infinitivus habet locum Accusativi; ut, *Dulce mihi illum videri*, pro *ob videri*.

Quod etiam ab iisdem Præpositionibus sæpissime regitur; ut, *Quod ego te per hanc dextram oro*, hoc est, *propter quod*. *Quid utinam minus vitæ capax fuisset*, pro *quam ob rem*.

Per sæpe deest in Nominibus temporis & distantie; ut, *Vixit centum annis*; *distant quinque miliaria*. Sic cum pars aliqua notatur; ut, *Hirsutus brachia*, pro *per brachia*.

Pro, in Comparativis; ut, *Dolior ceteris*, pro *pro ceteris*. Sic cum causa significatur; ut, *Homini lacryma cadunt gaudis*, hoc est, *pro gaudis*.

Pro, in Nominibus pretii; ut, *Emi magno*, supple *pro magno pretio*.

Sub, in Nominibus absolute positis; ut, *Te Consule*, *Sole ardente*, &c. De quibus omnibus vide plura in Annotationibus ad Regulas Syntaxeos regularis.

CAPUT II.

De secundo Ellipseos genere Zeugmate dicto.

Secundum genus Ellipseos est, cum Verbum aliquod subintelligitur, quod antea erat in Oratione expressum, & dicitur *Zengma*, sive *connexio* vel *ad-junctio*, quia in unâ voce alix ab eâ dependentes includuntur.

Est autem triplex: Primum cum repetitur Nomen vel Verbum eodem modo quo expressum erat; ut,

Trojugena interpret Divum, qui nomina Phœbi,
Qui tripodas, clari radius, qui sydera sentis,
Et volueron linguam, & præteris omnia penna.

Ubi *sentis*, semel expressum, quinque subintelligitur.

Secundum, cum vox expressâ subintelligi nequit sine aliquâ mutatione, vel generis; ut, *Es genas & virtus*, nisi cum re valuit algâ est, Hor. *Utinam aut hic furdus*, aut hac mixta facta sit, Ter.

Vel casus; ut, *Quid ille fecerit*, quom neque pudet quicquam, nec metuis quinquam, nec legem putat tenere se ullam, Ter. pro qui nec metuis, &c.

Vel numeri; ut, *Sociis & rege recepto*, Virgil. *Etic illius arma*, hic currit sui, Idem.

Vel personæ; ut, *Ille timore*, ego risu corruis, Cic. *Quamvis ille niger*, quamvis tu candidus esses, Virgil.

Tertium, cum exprimitur vox aliqua totum significans quæ in Partibus mox non explicatur, sed intelligitur; ut, *Aquila volavit*, hac ab Oriente, illa ab Occidente, Cic. *Consules profecta*, *Valerius in Campaniam*, *Cornelius in Samnium*, Liv.

CAPUT III.

De secundâ figurâ, quæ dicitur Pleonasmus.

Pleonasmus est, cum vox aliqua supra necessitatem abundat; ut, *Magis majores pugnas agere*, Plaut. ubi *magis*, superfluum est. Se ab omnibus dejectus potius, quam abs te defensus esse maluit, Cic. ubi *potius* abundat, ob vim verbi malo. Sic apud Ciceronem. *Omnia quacunque*: Et apud Terentium *Nihil quicquam*, ubi *omnia* & *quicquam*, abundant. Ita cum Nomen & Pronomen in eadem Oratione ponuntur; ut, *Sed urbana plebs*, ea veru præcepti eras multis de causis, Sall. *Postianus autem*, de quo Senatus decretum ut statim in *Ciciliam* iret, is negat se iterum sine *Carne*, Cic. ubi is redundat. Sic cum duæ occurrunt particule eandem vim obtinentes; ut, *Optimis præfuisse me ante*, Ter. *Nullum esse alteram*, Plaut. *Quis alter*, quis quisquam, &c.

Interim notandum, Grammaticos Pleonasmum plerumque statuere, ubi sermo est maxime simplex & nativus; ut in his, *Veni ad Messenam*, Cic. *Ab Roma abire*, Sall. & similibus, ubi ad Constructionem necessaria est Præpositio.

Sic Pleonasmus dici possit in his, *Vivere vitam*, *condere gaudium*, *ferare servitutem*, &c. Si usum & sensum species; at quoad Constructionem potius est Ellipsis, ubi non exprimuntur.

Pronomina itidem *mihi*, *tibi*, *sibi*, sæpius *πλεονάζειν* dicuntur, cum verâ sint Dativi acquisitionis; ut & *me*, *te*, *se*, veri Accusativi, & ad Constructionem necessari; ut. *Qui mihi tam sunt senes*, Ter. ubi *mihi* significat respectu mei. *Me id facere studeo*, Plaut. ubi *me* facere est vera Infinitivi Constructio; Et *stulco facere*, esset Ellipsis Pronominis.

CAPUT IV.

De tertia Figurâ, quæ dicitur Syllepsis.

Syllepsis, sive conceptio est, structura sensu, non voce congrua. Est ea duplex, simplex, sive absoluta, & Relativa.

I. De Syllepsi simplici.

Syllepsis simplex, est, cum voces in structurâ differunt, vel genere tantum, vel numero tantum, vel genere & numero simul.

1° Genere tantum. Ut, *Sanctitatem duo nulla casti*, Liv. ubi respicitur ad homines. *Daret ut catenis fatale monstrum, quæ generis sui perire quærens*, &c. ubi hæc respicit *Cleopatram*. Sic *das impudica prodigia, quas egessas*, &c. Cic. ubi est *scelus* quæ me perdidit? Ter.

2° Numero tantum. Ut, *Turba ruunt*, Virg. quia *turba* signat multitudinem. *Aliter in alterius mactans sanguine carnem*, Virg. *Ubi aliter aliterum nec opinato viderimus*, Cic. *Misi magnis de iis uterque legati*, Hor. *Propterea quod, propter id quod. Si tempus est ullum jure necandi homines, quæ multa sunt*, Cic. *Aperite aliquis fluxum*, Ter. Sic idem Poeta dixit, juxta Scioppium, *abente nobis*, & Plaut. *præfente nobis*.

3° Genere & numero simul. Ut, *Pars in carcerem acta, pars bestiiis obiecta*, Sall. *Pars meris tentare ratem*, Virg. *Mars & Venus capta*, Ovid. *Illa cum Nisi de Numitore facti*, Ovid. *Syrus cum illo vixisse suspirat ante*, Ter. ubi cum *valet &*.

I I. De Syllepsi Relativa.

Syllepsis Relativa est, cum Relativum refertur ad antecedentem, qui non exprimitur, sed è sensu integre periodi concipitur. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne phas, quem inbrevis aves ferantur rapuisse*, Liv. ubi *imber* ad quod respicitur, includitur in voce *phas*, ac si esset *carnis imber phas*. Sic *Per literas me consilatus sum, quem librum ad te mittam*, Cic. ubi *litteras* sumitur pro opere quod se promissurum pollicetur.

De *Prætoris* hereditate quæ eadem mihi magno dolere est, valde enim illum amari hoc velim ceteris, Cic. ubi illum respicit *Prætoris* amicum sc. in *Prætoris* hereditate inclusam. Sed antea comparare prius, contra rempublicam, in qua *Castina* fuit, de qua brevissime prius dicam. Sall. hoc est, de qua *Castina* fuit. Et laudare fortassis mors, cui quatum haberem tale ingenium prædiximus, Ter. hoc est, *mors hominis cui*, &c. *Deinde* *Pieris* tam ara, quem locum habere *Cerberum*, Sall. ubi intelligitur *locus*, ac si esset *ara* *locus*, quem *locum*, &c. *Atque ut hoc genere illa omne est infinita* *Sylus*, quod *Oratori* plerique *duo* genera ad dicendum dederunt, Cic. ubi quod supponit *negotium*, ut sit, *Quod negotium*, nempe *sylvam* illam infinitam, plerique dederunt *Oratori*, tanquam *duo* genera ad dicendum.

Interdum Syllepsis Zeugmati conjuncta est, ut cum Adjectivum vel Relativum non refertur ad genus Substantivi propriis, sed alterius quod præcessit. Ut, *Amor tunc ac jactantia de me, tunc mihi plus dignitatis in persequenti, an volupatus quantalæ sit altitudo, non facile dixerim*, Cic. ubi *altitudo* respicit tantum *amorem*, ac *altitudo* intelligi debet, quod cum *jactantia* consentiat. *Geni cui natura corpora animisque magis magna quam firma dedit*, Liv. *De fatis quidem audiatum est, Cræsolitum, aut Iovem, aut solum volatum ab Argivo*, Cic. *Philippi cum atque amia tot Græcia cædendum memendumque esse*, Cælius.

Interdum

Interdum etiam integræ Ellipsi, ut cum Adjectivum consensit cum voce aliqua nullibi expressâ. Ut, *Tuisti dama, Talpæ oculis capti*, Virg. ubi masculis intelligi debet. In *stam Eumachium*, supple *fabulam*, *Hic error est, non scelus*; id est, hoc negotium est error, non scelus.

CAPUT V.

De quarta figurâ, quæ dicitur Hyperbate.

Hyperbate est ordo Verborum confusus & percurbatus. Ejus quinque sunt species.

1. Anastrophe, sive vocum inversio; ut, *meum, pro cum me. Quamobrem, pro ob quam rem. His accusa saper. Quam patitur, pro patas quam.*

2. Tmesis, sive vocis compositæ interfectio, per unam pluresve interpositas. Ut, *Septem subiecta Troni*, pro *Septentriona*. Per mîs inquam gratiam feceris, *Quo me conque capis temperas.*

3. Parenthesis, cum sensus aliis vocibus interpositis interrumpitur. Ut, *Ty-we dani redeo* (*herens est tua*) *pæce capellas*, Virgil.

Synchysis, cum in periodo constructionis naturalis ordo confunditur. Ut, *Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus, aem*, Virg. hoc est, *Itali vocant aras saxa illa, quæ sunt in molis fluctibus.*

Si mala consideris, in quem quis evertita jus est

Julianamque esto siquis mala, sed bona siquis

Julice considerent laudant Casare, Hor.

hoc est, *Siquis bona carmina considerent, imitatur Julice Casare.*

Et, *male loqui, in pede calceus hæret*, Id. pro male loqui.

5. Anacoluthon, cum sequentia prioribus non coherere; ut, *Nam omnes, quibus est aliunde aliquis objectum labor, Omnes quod est interea tempus, priusquam id rescriptum est locus est*, Ter. *Praetor interea, ne pulchrum se ac beatum putaret, atque aliquid sua sponte loqueretur, et quoque carmen compositum est*, Cic. *Etenim si Græcorum, quæ non multitudinis iudicis probari volebamus (popularis est enim illa facula, & effectus eloquentia est adulationis approbatio) sed si reprobantur nonnulli, non tunc laudarent, nisi quod se imitari posse considerent*, Cic.

Hujusmodi in Clâssicis Scriptoribus vocamus *σπλος ἀφασκῶ*, in vulgo autem Solæcismos.

CAPUT VI.

De Hellenismo.

Figuris modo enumeratis accedit Hellenismus, sive constructio Græca, quæ fit, cum Latini a nostra suâ consuetudine descedentes imitantur Græcos.

1. Atque hic distinguendum imprimis inter *anacoluthon* & *regimen*, Græci nempe e duobus casibus (si se mutuo respiciant) alterum tantum regunt, alterum illi adiungunt, ita ut alter ab altero trahatur; ut, *ἡ δὲ ἀγορὴ αὐτῶν ἱερὰ*, de vestris quibus dixi, pro *per dixi*. Sic Latini, *Quam sentis & aliquid agas quoribus consecristi*, Cic. pro *qua consecristi*. Sed *istum quam queris ego sum*. Occurrunt animæ quales neque candidiores terra tulit, pro *qualibus*. Hor. Per eandem figuram dicitur, *Non licet mihi esse scelus, capis esse sceleris*. *Vnde mirari fortis esse velis*, Hor.

Hellenismus etiam est, cum casus inter duo verba, ab altero sepius attrahitur, quod non respicit. Ut, *istum ut vivas optant*, Ter. *Hæc me, ut vesilam, faciant*, Cic. Ubi Accusativi videntur esse loco Nominativi. Sic

Μενο

Metus lenem me quid suo fuit capiti, pro metus ne leno. Ter. Atque illud quicquid est fac me ut feram, Id. pro fac ut ego feram.

Quin & Genus etiam alterum ab altero attrahitur; ut, *Saxum antiquum, ingens, campo qui forte jacebat, ubi non est pro quod.*

Huc etiam referri debent quæ dicta sunt in Syntaxi regulari de Relativo inter duo antecedentia diversi generis.

2. Porro ut Græci omittunt Præpositionem *καὶ* vel *καί*, Ita Latini faciunt ad eorum imitationem. Ut, *Explere mentem necuit. Teasas membra, similis Deo es vane, quæ. Pacem te poscimus. Docet te artem, & funilia. Sic dicimus, primam, tertiam, quartam, quintam, sextam, principium, ut Græci, τὴν πρώτην, τὴν τρίτην, &c.*

3. Græci etiam sæpius omittunt Præpositionem *ἐν*, quæ Genitivo infervit. Atque hinc Grammatici verba plurima cum casum regere existimant, cum revera dependeat à Præpositione suppressa. Ut, *Abstine iram; Desine lacryram; Regnavit populum, &c.* Sic *Impetu me dant artem: Arripant aliam rebus. Gissant melle, addunt mellea.* &c. Unde apud Vitruvium etiam Genitivum regit; ut, *Deseruo ex dilectum signorum celestium, &c.* quod tamen non est imitandum.

Porro ad Hellenismum referenda sunt & hæc. Cum Nominativus loco Vocativi ponitur, ut *Da mea celum. Da anime mi.*

Cum Nominativus præcedit Accusativum, ut *Scutis Enes erit visse feram.* Cum Infinitivus regitur à particula intellecta, quæ responderet *ut*, ut *Et redde laus excelsæ gentis, lauri præsepium cor, Persi. pro utque ad lauri.* Unde Latini ut aliquando usurpant, ut *Nem Bardem tentare nameris, ut melius quicquid erit par; hoc est, non facies, ut melius patiaris juxta Vossium.*

CAPUT VII.

De Antiptosi & Ennallage.

Addunt Grammatici Antiptosin & Ennallagen. Atque Ennallagen vocant omnem in Oratione mutationem, cujus nullum videatur fundamentum; ut cum modus alter pro altero ponitur, tempus pro tempore, genus pro genere, &c. & cum casus alter alteri loco ponitur. Antiptosin vocant.

At si mutatio hujusmodi liberæ essent & arbitrariæ, omnem regulam statim inutiles evadent. Atque hinc Sanctius Antiptosi Grammaticorum nihil imperitius esse ait, quod si fundamentum si esset verum, frustra quæreretur quem casum verba regerent.

Videamus itaque annon exempla à Despauterio allata alio fundamento niti videantur, & sine Antiptosi explicari possint.

In hoc Livii, *Quando duo Consules ejus anni, alter morbo, alter, ferro perisset, &c.* Nominativum ait poni pro Genitivo *duo Consules, pro duorum Consulum.* At quis non videt hic esse Ellipsin seu potius Zeugma: ubi verbum semel expressum bis intelligitur; ut sit, *Duo Consules perisissent, alter morbo perisset, &c. alter ferro perisset.*

Cum dicit in *fortuna humanam*, Genitivum poni pro Ablativo, planum est esse partitionem, vi cujus Genitivus additur Comparativis & Superlativis.

Porro in istis, *Saltu & volentibus certare*, Dativus non ponitur pro Ablativo, sed est casus acquisitionis quem omnibus Verbis & Nominibus addimus, ut *trans in de corde eorum, Moderari orationem, alioque Cebas eorum.*

In *ferax des apud Virgilium*, Ablativus quem pro Genitivo poni ait, est Ablativus modi; ut Ovidius dixit, *Terra ferax ceteris multoque feracior arvis.* Quin & in pluribus editionibus legitur *ferax oleæ.*

Ad

Ad exemplum à Nonio allatum, *Quot latius insperatos modo mihi irrepere in finem*, respondemus, vel *irrepere* sumi ut activum, adeoque vere regere Accusativum; vel solacisimum esse, nec excusari posse. Nam quod Nonius exemplum non intellexerit, vel inde constar, quod simile esse ait huic, *arbor enim statum vestra est*, quæ est Constructio legitima, & apud Poetas familiaris.

Accusativus *quæ*, quem in isto Nævii, *Quæ res hanc vie privari pulcras, quæ mihi flet*, pro Ablativo poni ait, est Constructio naturalis activi, nam *ante* olim Accusativum regebat. Et, *privari res pulcras*, est Heilenismus, ubi supponitur *quæ*, ut *facit hanc rem*.

In isto Virgilii *hæret pede pri, densaque viri vie*, *sedes* est antiquus Dativus, nam olim Dativus & Ablativus eodem modo terminabantur.

Denique cum apud eundem Poetam legitur *hæret ratio celsæ conjunctæ credidit fieri*, expositum erat *hæret & parte p. r. a*; *credidit*, non est pro *credens*, ut vult Despauterius, sed vere regitur à *conjunctæ*, quod sæpius apud Ciceronem cum Ablativo legitur; ut, *hæret enim summam benevolentiam conjunctam partem præcoria*. Et alibi, *hæ fœmina miferis est hominis dolores conjuncta*, ubi Ablativus regitur à *con* suppressâ, quæ interdum exprimitur, ut *Væro con Siccio ante conjunctas*.

Quod autem ad Ennallagen spectat, omnia ejus exempla vel ad regulas Grammaticas, vel ad alteram ex prædictis figuris, referri possunt.

In isto, *hæret vultus tua me vel veniat, cum ego*, &c. *non* ponitur pro *quia*, sed supponit negotium. In isto, *Pictus bellator Amazonis armis*, Virg. *bellator* usurpatur more aliorum Verborum quæ olim communia erant. In isto, *Neque me præteritus*, Dav. *Præterit* est, *deinde* si sit aliquid figura, est figura elocutionis; ut in *vicinis*, pro *venerunt*. Nam in narrationibus frequens est usus utrius temporis pro alio. Cum autem ait *valebis* interdum poni pro *vale*, ostendimus Imperativum esse verum futurum, adeoque non mirum esse si promiscue interdum usurpentur. In istis autem, *Romani solimare, parere*, &c. est Ellipsis verbi *operantur*. Atque hinc de cæteris esto judicium.

Verum quia recta scribendi ratio ex usu & consuetudine Romanâ addiscentur, non alienum fore videbatur, Sylvulam Verborum diversæ structuræ hic coronidis loco adjicere, quæ forsân in Dictionariis frustra quæsieris.

SYLVULA

SYLVULA VERBORUM

diversæ structuræ.

A.

Abalienare aliquid, vel aliquid alicujus, Cic. *To alienate. Aliquem ab altero, se ab alio, alium à se, voluntatem alicujus ab aliquo, Cic.*

Abdere se literis & in literas: se in tenebris, Cic. *to hide himself.*

Abdicare, simpliciter, vel magistratum, vel se magistratu, Cic. *to quit himself of a Charge.*

Abdicare aliquem, *to renounce, Tac.*

Abducere à consuetudine, Cic. *to disuse.*

Ab omni reipublicæ curâ, Cic. *to withdraw himself from employment. Vi & per vim, Cic. to carry away by force. In aliquem locum, Cic. Ex acie, Cic. A fide, Id. Ad nequitiam, Ter.*

Me convivam abducant sibi, Cic.

Equitatum ad se abducere, Cic. *to entice away.*

Alterare propositum, & à proposito, Cic. *to go from the subject.*

Nihil quidem levior, sed tamen abietro, Cic. *Yet I dissent my self.*

Alentatio à dolore, Cic. *a divertissement.*

Aberrat ad alia oratio, Cic. *digresses.*

Aberrant inter se orationes, Liv. *disagree.*

Artificem re in melius quidem fines aberrare, Plaut. *let him reap to his model.*

Avesse urbem, domum, & ab urbe, ab domo, Cic. Alicui abesse, Cic. *to fail.*

In altercationibus abesse, Cic. *to be out of the way.*

Abhorret facinus ab illo, Cic. *he is very far from it and such a wicked thing.*

Parum abhorrrens famam, Liv. *not concerned for a scandal.*

Illud abhorret à fide, Cic. *that is not to be believed.*

Abducenda uxore abhorret, Cic. *he is averse to marriage.*

Abjicere se alicui ad pedes, & ad pedes alicujus, Cic. *to cast him self at ones feet.*

Abjicere se & prosternere, Id. Consilium ædificandi abjicere, Cic. *to quit the design one had of building.*

Abjicere ad terram, Cic. In herbam, Id. Humi, Plaut.

Cogitationes in rem humilem abjicere, *to submit his thoughts.*

Abjicere animum, Cic. *to despond.*

Abire magistratu, Cic. *to quit his office. Ab emione, Cic. to retract his bargain. Ad vulgi opinionem, Cic. to abandon himself to the.*

Abire à, ab, de, è, ex, loco, Cic. *to go away: to go out: to retire.*

Non hoc sic tibi abit, Ter. *It shall not pass so.*

Abi in malam crucem, Ter. *Go hang your self.*

Abjudicare libertatem, Cic. *to quit ones liberty. se vitâ, Plaut. to quit ones self.*

Abnuere aliquid alicui, Cic. Alicui de re aliqua, Sall. *to refuse.*

Abrogare legem, vel legi. Sed prius instituta.

Abrogare sese dedecore. Animum à scelere, Cic. *to abstain. Ignem ab adibus, Liv. not to fire the house. Egrum à cibo, Cels.*

Abstinere jus belli ab aliquo, Liv. *not to treat one as an enemy.*

Abstinere maledictis, & à maledictis, Cic.

Abstinere irarum, Hor. Placidis bonis, Ovid.

Abstine isti hanc tu manum, Plaut.

Abstrudere in fundo, in silvam, Cic. *to hide within.*

Abuti studiis, Cic. *not to profit. Operam abutitur, Ter. to lose his labor.*

Accedere alicui proxime, Cic. Virgil. Deo ad similitudinem, Cic. *to be like.*

Ad aliquem, Cic. *to draw near. Alicui ad aurem, Id.*

Quos accedam? Sall. *supple ad whom shall I address my self.*

Quas vento accesserit oras, *Virg.*
people in. On what casts he shall be
thrown by the winds.

Accedit quod, *Cic.* moreover, besides.

Accidere. Omnia enim secundissima
 nobis, adversissima illis accidisse, *Cic.*
inde conficit verbum hoc sumi pro aqua
& adversa fortuna.

Accipere ab aliquo, *Ter.* de aliquo,
Cic. ex aliquo, *Plant.* to receive, or
to learn of one.

Accipere in contumeliam, *Ter.* to
take in bad part.

Acceptum plebi, *Ces.* apud ple-
 bem, *Plant.* in plebem, *Tac.* agreeable
 to the people.

Acceptum, vel in acceptum referre,
Cic. to be obliged.

Acquiescere lecto, *Catul.* to repose
 himself. Alicui rei, to set his mind on.

In tuo vultu acquiesco, *Cic.* I re-
 pose myself in your countenance.

Adæquare cum virtute fortunam,
Cic. not to be less happy than valiant.

Aliquem sibi, *Id.* to make him equal.
 Judices adæquarunt, *Cic.* were divided.

Addicere morti, *Cic.* in servitute,
Liv. to condemn to.

Addicere liberum, *Cic.* to declare one
 free.

Ni aves addixissent, *Liv.* If the birds
 had not confirmed the augury by their flight.
Contrarium est abdicere.

Adesse omnibus pugnis, *Cic.* to be
 in all the battles, ad exercitum, *Plant.*

Ad portum, *Cic.* in causa, in aliquo
 loco, ad tempus, *Id.*

Adesse alicui, *Cic.* to favour one, to
 assist him with counsel.

Adherere castis, *Asp.* in re a-
 liqua, *Orat.* ad rem aliquam, *Plant.*

in rem aliquam, *Cic.* to be constant
 to, to be near, to follow.

Adhibere severitatem in aliquo, vel
 in aliquem, *Cic.* reverentiam adver-
 sus, vel erga aliquem, *Cic.*

Adhibere vinum ægrotis, *Cic.* to
 give them wine.

Adjicere jussurandum, vel aliquem
 jurejurando, vel aliquem ad jussuran-
 dum, *Liv.* per jussurandum, *Cic.* to
 bind by oath.

Adire aliquem, ad aliquem, in jus.
Cic. Illa pericula alcuntur in prælis,
Id. we are exposed to.

Adjungere aliquem alteri, & ad

amicitiam alterius, *Cic.* to make a
 friend. In societatem adjungere, *Liv.*

Admiscere aliquid in aliud, *Plau.*
 alicui, vel cum aliquo, *Cic.*

Admisceri ad aliquod concilium,
Cic. to be admitted to.

Adolescit ætas, ratio, cupiditas, *Cic.*
Virg. increases, grows strong.

Adolescere ad aliquam ætatem, *Plin.*
 annos ter senos, *Orat.* in partum, *Cic.*

Adolescunt ignibus aræ, *Virg.* are
 covered with the fire of the sacrifices.

Flammis adolere penates, *Id.*

Adoptare sibi filium, *Cic.* aliquem
 pro filio, *Plant.* aliquem in divitiis,
Plin. to make his heir, aliquem ab ali-

quo, *Cic.* to alicui ordini, *Plin.*

Adscribere civitati, in civitatem,
 vel in civitate, *Cic.* to make free.

Advertere alicui, *Cic.* aliquem, *Liv.*
 contra & adversus aliquem, *Plant.*

to resist, to contradict.

Ambitionem scriptoris adversari, *Tac.*
 Adversari quo minus aliquid fiat,
Cic. to hinder.

Advertere, simpliciter, *Ter.* animam,
Liv. animo, *Plin.*

Advertere ubi agmen, *Virg.* to
 cause to approach.

Scythias adverterat oras, *Orat.* war
 arrived at.

Advertere in aliquem, *Tac.* to
 punish.

Adulare. Pinnatæ caudæ nostrum
 adular sanguinem, *Cic.* ex rebus nostris.

Si Dionysium non adulares, *Val. Max.*
 Inde ad alii passim.

Cavendum est
 ne assentatoribus patefaciamus aures,
 ne adulari nos sinamus, *Cic.* Tribu-

lunus militum adulatus erat, *Valer.*
Max.

Adulari aliquem, *Adulari aliquem,*
Cic. alicui, *Quint.* to flatter. Sed per-
 mendum est paxi non Quom.

Adulari alicui, *Cic.* to curry one, a-
 liquem, *Id.* to encourage to sin.

Adulari instituta alicujus, *Cic.*
 to equal, to excel.

Adulmare aliquem, *Plant.* de ali-
 quo, *Cic.*

Adulmare magni, vel magno, *Cic.*
 Adulmare licem capitis, *Cic.* to

judge one worthy of death.

Aggredi aliquem dictis, *Virg.* Ali-
 quem de re aliqua, *Plant.* aliquid,
Cic. ad injuriam faciendam, *Id.*

- Agere rem, *vel de re*, Cic. *aliquem*, *vel partes alicujus*, Cic. *Cum populo*, Cic. *Legē, vel ex lege*, Cic.
- Agere se pro equite, *Suet.* *to affect like a cavalier*. Agere gratias de re, in re, pro re, in res singulas, Cic.
- Agitare animo, *Liv.* *Cum animo*, *Sall.* *Mente*, *Id.* *In mente*, Cic. *Secum*, *Ter.* *to revolve in the mind*.
- Allatrare magnitudinem alicujus, *Liv.* *to rival against*.
- Allatrare maria oram maritimam, *Plin.* *beat against*.
- Allegare alicui, *vel ad aliquem*, Cic. *to send to*. *Hominem alicui rei*, *Plant.* *to send one to treat*.
- Allegare senem, *Ter.* *to suborn*.
- Ambulare pedibus, Cic. *Foro transverso*, *to cross the market*. *In ius*, Cic. *In littore*, *Id.*
- Ambulat hoc caput per omnes leges, *Plin.* *is found every where*.
- Ambulare maria, Cic.
- Ambulantur stadia bina, *Plin.*
- Angere setae animi, *Plant.* *Aliquem incommoedis*, *Id.* *Angit animum quotidiana cura*, *Ter.*
- Angi animo, Cic. *re aliqua*, *vel de re*, *Id.*
- Anhelare scelus, Cic. *to breathe nothing but mischief*.
- Annis anhelat vapore, *Plin.* *sends out vapours*.
- Animadverto aliquid, *Ter.* *I consider and take notice of*. *In aliquem*, *I punish*.
- Annuere cæptis, *Virg.* *to favour*. *Victoriam*, *Virg.* *to promise*. *aliquos*, Cic. *to point at*.
- Anquirere aliquid, Cic. *to make inquiry or information of*. *Capitis*, *vel de capite*, *Liv.* *to proceed to an examination of a great offence*.
- Antecedere alteri, *vel alterum ætate*, Cic. *to surpass in age*.
- Antecello tibi hac re, Cic. *Illum hac re*, *Id.* *Alius in re aliqua*, *Idem*. *Qui ceteris omnibus rebus his antecellunt*, Cic.
- Anteire alicui, *Plant.* *Aliquem*, *Sall.*
- Antestare alicui, *vel aliquem*, *Gell.* *to excite*.
- Anteverire alicui, *Plant.* *to come before*. *aliquem*, *Id.* *to precede*. *Omnibus rebus*, *Id.* *to excel*. *nobilitatem*, *Sall.* *to exceed the Nobility*.
- Antevertere alicui, *Ter.* *to get before*.
- Fannius id ipsum antevertit, Cic. *has preceded me in that*.
- Appellare aliquem sapientem, Cic. *to stile one a wise man*. *Suo nomine*, Cic. *to call by name*.
- Appellari Tribunos, Cic. *Ad Tribunos*, *to appeal to the Tribunes*.
- Appellare pecuniā, *Quant.* *De pecunia*, Cic. *to be sued for a debt*.
- Cæsar appellatus ab Ædulis, *Cæ.* *was implor'd for his assistance*.
- Appellere ad aliquem, Cic. *to approach to*. *Aliquem alicui loco*, Cic.
- Animum ad philosophiam, Cic. *Ter.* *to apply*.
- Appellere classe in Italiam, *Virg.* *appellere classem*, Cic. *ad villam nostram navis appellitur*, Cic.
- Appropinquare portas, *vel ad portas*, *Hor.* *Britannæ*, *Cæsar*, *to approach*.
- Ardere vel flagrare odio, *affice*, *pro eo quo alter persequitur*, & *passive pro eo quo alius nos persequitur*. *Exempla eorum sunt*.
- Ardebat Sirius Indes, *Virg.* *pro addebat*. *Ardebat Alexim*, *Virg.* *was passionately in love with*.
- Arden te videre, *Plin. jun.* *I burn with desire to see you*.
- Ardere in arma, *Virg.* *Avaritiæ*, *Cæ.* *Amore*, *Idem*.
- Arridere alicui, Cic. *Hor.* *to please*.
- Arrident oculos, *Plant.* *please me*. *Flavius id arrisit*, *Gell.* *showed that it was agreeable to him*.
- Arrideri passionem, *contrariam est derideri*, *Cic.*
- Aspergere labem alicui, *vel dignitati alicujus*, Cic. *to blacken*, *to stain*, *ill of one*.
- Maculis vitam aspergere, *Id.*
- Aspirare in Curiam, Cic. *ad aliquem*, Cic. *to endeavour to attain*, *to equal*.
- Apirat primo fortuna labori, *Virg.* *favours*.
- Assentire, *vel iri alicui*, *simpliciter*, *vel alicui aliquid*, *vel de re aliquā*, *vel in re aliqua*.
- Asservare in carcerem, *Liv.* *Domitium*, Cic. *to keep in custody*.
- Asserere aliquid, Cic. *to affirm*. *Aliquem manu*, *Liv.* *to manage free*. *In libera*

libertatem, *Id.* asserere se, *Ovid.* to *save*.
for him self at liberty. Aliquem cœ-
lo, Ovid. to *cannage.* A mortalitate,
Plin. jan. Sibi aliquid, *Plin.* se *stu-*
diis, Idem.

Astare in conspectu, *Cic.* to *stand*
before. In tumultum, to *be present*
at.

Astitit mihi contra, *Plaut.* he *re-*
sisted or opposed me.

Affurgere ex morbo, *Liv.* to *re-*
cover. Alicui, *Cic.* to *reverence.* In ar-
borem, Plin. to *grow to be a tree.*

Affurghi, *papirum, Cic.* to *be re-*
verenced.

Attendere aliquem, *Cic.* to *listen to.*
 Primum versum legis, *Id.* to *consider.*
 Animum, vel animum ad aliquid,
Cic. to *apply.* alicui rei, *Id.* to *take*
heed.

Attinere aliquem, *Tac.* to *stay one.*
 Ad aliquid, vel ad aliquid, to *belong*
to. Nunc jam cultros attinet, *Plaut.*
he holds them now.

Attineri studiis, *Tac.* to *be kept at home*
with studies.

Auscultare alicui, *Plautus.* *Cic.* to
hear. Aliquem, *Plaut.* to *hear.*

B.

Bellare alicui. *Stat.* Cum aliquo,
Cic. to *fight against.*

N. B. Omnia hujusmodi verba ele-
 gantius construi cum Ablativo & Prz-
 positione cum, quam cum Dativo.

C.

Cadere alte, vel ab alto, *Cic.* In pla-
no, Ovid. In terram, *Lucr.* In unius
 potestatem, *Cic.*

Non cadit in virum bonum menti-
 ri, *Cic.* An honest man is incapable of
 lying.

Nihil est quod in ejusmodi mul-
 lierem non cadere videatur, *Cic.* There
 is nothing that does not become her.

Honestæ & jucunda ceciderunt mi-
 hi à te, *Cic.* are happen'd to me.

Cælare argentum, argento, & in ar-
 gento, *Cic.* to *grave in silver.*

Cælare flumina & bestias in vasis, *Ov.*
 Opus celatum novem Musis, *Horat.*
 wherein all possible art and industry is
 method.

Calere. Thure calent aræ. *Virg.* Au-
 res nostræ calent illius criminibus, *Cic.*
 Our ears glow with often hearing his

Cum caletur maxime, *Plaut.* *supple*
calor.

Canere aliquem. *Cic.* super aliquo,
Id. to *sing ones praises.* Sibi inus ca-
 nere, *Cic.* to *regard none but himself.*

Carere commodis, *Cic.* to *want.*

Præterquam tui carendum quod e-
 rat, *Ter.* But that I must be without
 your company.

Id, quod amo, careo, *Plaut.*

Caruit te febris, *Plaut.* your ague
 must its fit.

Cavere aliquid, *Cic.* *Hor.* to *avoid.*
 alicui, *Cic.* to *watch for his own pre-*
servation.

Ab aliquo, *Cic.* to *beware of.* malo,
 pro à malo, *Petron.* De verbis alicu-
 jus, *Plaut.* Cavere obsidibus de pecu-
 nia, to *give hostages for security for*
money. Sibi obsidibus ab aliquo, to *take*
hostage for security.

Quod nihil de iis Augustus testa-
 mento cavisset, *Suet.*

Dicunt cavere aliquo, vel per ali-
 quem, *Cic.* to *take ones security.*

Cetera quæ quidem provideri pote-
 runt, cavebuntur, *Cic.*

Cedere locum, *Stat.* loco, *Cic.* *Cæs.*
 to *leave the place.* Ad locum, *Liv.* to
 retire to. E vitâ, *Cic.* to *die.* exitio,
 to *fly from ruin.* In proverbium, *Plaut.*
 to *be put into a proverb.* Intra finem ju-
 ris, *Liv.* to *stay within the bounds of*
his right.

Cedere alicui, *Virg.* to *obey.*

Cessit mihi, *Id.* is *arrived to me.*

Honori non cedere, *Virg.* not to *have*
deserved life honor then is given.

Hæreditas alicui cedit, *Virg.* falls to
 to. Pro pulmentari cedit, *Idem.* to
 taken for nourishment.

Cedit dies, *Virg.* The day of payment
 draweth nigh.

Certare laudibus alicujus, *Virg.* to
 oppose himself to ones greatness. cum ali-
 quo, *Cic.* to *fight.* Bello de re aliquâ,
Liv. secum, *Cic.* to *try to excel him-*
self.

Certat vincere, *Virg.* *Horat.* to *over-*
come.

Certare aliquid, *Hor.* to *contend to*
 do a thing.

Si res certabitur, *Hor.* If the matter
 come to be decided.

Circumdare oppidum castris, *Cic.*

- Oppido mœnia, *Cic. to enclose.*
 Cogitare animo, *Cic. In animo, Ter.*
 Cum animo, *Plant. secum, Ter.*
 Aliquid, vel de re aliquâ, *Cic.*
 Corre in unum, *Urg. to assist to- gether.*
 Societatem cum aliquo, *Cic. to make an alliance.*
 Societas coitur, *Cic.*
 Immitia placidis coeunt, *Hec. mix- ture.*
 Milites coeunt inter se, *Cœs. nulli.*
 Colloqui alicui & aliquem, *Plant. cum aliquo, Cic. to speak with.*
 Inter se colloqui, *Cic. Cœs. to discuss.*
 Committere se alicui, *Cic. Se in fidem alicujus, Ter. to put himself into another's protection.*
 Aliquem cum alio, *Mart. Inter se omnes, Suet.*
 Lacum mari, *Tit. to join.*
 Commodare aurum, *Cic. to lend.*
 Alicui *quiescere, vel se alicui, to assist.*
 In rebus alicui, *Il. de loco alicui, Idem.*
 Completre Armato milite, *Urg. Com- pletus mercatorum carcer, Cic.*
 Componere aliquid alicui, vel cum aliquo, *Urg. to compose.*
 Componere se ad exemplum, *Quint. to compare.*
 Concedere fato, *Plant. to dye.*
 Petitioni alicujus, *Cic. to grant.*
 De jure suo, *Cic. Injurias reipub- lica, Il.*
 Conciliare aliquem, *Cic. Ad alterum, Plant. Homines inter se, Cic.*
 Annos aliquorum ad benevolen- tiam erga alios, *Cic.*
 Conjunctionem cum aliquo, *Il.*
 Pacem ab aliquo, *Plant. pro cum aliquo.*
 Concludere se in cellam, *Ter. In caveâ, Plant. to shut in.*
 Res multas in unum, *Ter.*
 Concurrere cum aliquo, *Sall. Ali- cui, Virg. to fight with.*
 Condemnare crimine, criminis, de crimine, *Cic.*
 Condere in sepulcro, *Cic. Humo, & in humo, Ovid. to bury.*
 In furtum, *Plant.*
 Mitteri, *Virg. to build.*
 Condicere cenam alicui, *Suet.*
 Ad cenam aliquem, *Plant. to make to supper.*
 Condicere alicui simpliciter, *Cic. to promise to sup with one.*
 Conducere virgines in unum locum, *Cic. to convey. aliquem, Plant. to hire.*
 Conducere de Cenforibus, *Cic. to free of the Censors.*
 Conducit hoc tux Iudi, *Cic.*
 In rem, *Plant. Ad rem aliquam, Cic.*
 Conferre tributa, *Cic. to pay.*
 Novissima primis, *to compare.*
 Se in, vel ad urbem, *Cic. to go to.*
 Omne studium ad rem aliquam, *Cic. to apply.*
 Crimen in aliquem, *Cic. to cast on.*
 Seria cum aliquo, *Ovid. to confer.*
 Capita, *Cic. to share fact to fact.*
 Pestem hominibus conferunt, *Cic. Epidon. give them the plague.*
 Neminem cum illo conferendum pietate puto, *Cic.*
 Conferunt ad temperandos colores, *Colum. fove.*
 Hec oratori futuro conferunt, *Quint. are useful to.*
 Confidere virtuti, *Cœs. to trust to his strength.*
 Animo & se, *Cic.*
 In aliquo, *Urg. Aliquâ re. Mul- tum naturâ loci confidunt, Cœs.*
 Confiteri crimen, *Cic. De malefi- cio, Il.*
 Ut de me confitear, *Cic. to speak freely of what we do ourselves.*
 Conflictare, & ri. Conflictari tem- pestatibus & sentinæ vitus, *Cic.*
 Qui cum ingenuis conflictatur ejus- modi, *Ter. to do with.*
 Rempublican conflictare, *Tac. to apply.*
 Congerere titulos alicui, *Sen. cri- men in aliquem, Cic.*
 Congredi alicui, *Cic. aliquem, Plant. to draw near to.*
 Cum hoste, & contra hostem, *Cic. to attack.*
 Congruere. Congruunt literæ lito- ris aliorum, *Cic.*
 Congruunt inter se, *Ter.*
 Congruit sermo tibi cum illi.
 Coniungere. Coniuncta virtuti for- tuna, *Cic.*
 Coniuncta & sociata cum alteri, *Cic.*
 Coniuncta mihi cura de repu- blica cum illo, *Cic.*

Conjungi

- Conjungi hospitio & amicitia, *Cic.*
 Conqueri rem aliquam, vel de re aliquâ, *Cic.*
 Ob rem aliquam, *Suet.*
 Cum aliquo, *Cic. pro aliquo. Id.*
 Conquiescere à re aliquâ, *Cic. to rest from doing any thing.*
 In re aliquâ, *Cic. to be satisfied w.*
 Hyeme bella conquiescunt, *Cic. cease.*
 Nisi perfecta re de me non conquiesci, *Cic.*
 Conscendere navem, *Cic. In navem, Lent. Ciceroni.*
 Consentire sibi, vel secum, *Cic. Alicui, vel cum aliquo, Id. to agree with.*
 Aliquid vel de aliquo, vel ad aliquid, *Cic. to agree about.*
 In aliquem, *Ulp. to agree to take for an unquie.*
 In cum omnes illud consentiunt elogium, *Cic.*
 Astrum nostrum consentit incredibili modo, *Hor.*
 Consequi aliquem itinere, *Cic. to overtake.*
 Aliquid consequi, *Cic. to obtain.*
 Conferere manum, vel manu cum hoste, *Cic. Prus. Histarius.*
 Diem nocti, *Ovid. to join.*
 Artes belli inter se, *Liv.*
 Baccho aliquem locum, *Virg. to plant vines.*
 Considerare aliquo loco, vel in aliquo loco, *Cic. to stay at.*
 Constare per se ipsum, *Cic. depends only on it self.* sibi, *Cic. Hor. not to be.*
 Ex multis rebus, *Cic. to be compos'd of.*
 Agri constant campis & vineis, *Plin.*
 Constat gratis tibi navis, *Cic. costs you nothing.*
 Auri ratio, *Cic. the sum is right.*
 Non constat ei color, neque vultus, *Liv. he changes color.*
 Mente vix constat, *Cic. he is distracted.*
 Hoc constat, vel constat inter omnes, *Cic. this is certain.*
 Constat hac de re, *Quint. Plor.*
 Constat hoc mihi tecum, *Al. Her.*
 Consuescere alicui, *Ter. cum aliquo, Plaut. to frequent.*
 Consuescere pronunciare, *Cic. to accustom one's self to.*
 Adeo in teneris consuescere multum est, *Virg.*
 Plautro & aratro juvenum consuescere, *Colum.*
 Omnia pericula à pueritia consuetata habeo, *Sall.*
 Consulere boni, *Quint. Tlant to take in good part.*
 Alicui, *Cic. to seek one's good.*
 Aliquem, *Idem, to ask counsel of.*
 Consuli quidem te à Cæsare scribis, sed ego tibi ab illo consuli mallem, *Cic. Sed pro do tibi consilium, elegantius dicitur, Autor tibi sum.*
 Consulo te hanc rem, vel de hac re, *Cic.*
 Consulo in te, *Ter. I Hadly something for you or against you.*
 Consulere in commune, *Ter. to seek the public's Good.*
 Contendere alicui, *Hor. cum aliquo, Id. contra aliquem, Id. to dispute, or maintain a thing against.*
 Contendere aliquid ab aliquo, *Cic.*
 Contendere animum, *Ovid. animo, Cic. cursum, Plaut. In aliquem locum, Cic.*
 Contendere rem cum aliâ re, *Cic.*
 Alicui rei, *Hor. to compare.*
 Contingere se inter se, vel inter sese, *Plaut. Colam. to touch.*
 Atque in magnis ingeniis id plerumque contingit, *Cic. often happens.*
 Contigit mihi, *Cic.*
 Contingit mihi, *Cic. it touches, if concerns me.*
 Contingere funem, *Virg. to touch.*
 Convenire cum aliquo, *Cic. to agree with.*
 Sibi, *Cic. to keep always an equal temper.*
 Ad aliquem, *Cic. to go to seek.*
 Aliquem, *Plaut. to visit with.*
 In jus, *Plaut. to accede.*
 Convenit inter utrumque, *Cic. they are at an accord.*
 Mihi cum illo, *Cic. I out of his opinion.*
 Ad eum hæc contumelia, *Cic. concerns him.*
 Aliam ætatem aliud factum, *Plaut.*
 Hæc fratri mecum non conveniunt, *Ter. we disagree in this.*
 De hoc parum convenit, *Quint. this is not agreed of.*
 Hoc maledictum in illam ætatem convenit, *Cic.*

Cupere alicui, *Cic. Cas.* alicujus causâ, *Cic. to be ready to do a kindness.*
aliquem, *Ter. Cic. to seek.*

Cupit te videre, *Plaut.* Te conven-
tum, *Idem.*

D.

Damnare scelere, *vel nomine scele-*
ris aliquem, *Cic. De vi, de majesta-*
te, *Id.* Ad pernam, in opus, in me-
tallum, *Plaut. Jun.*

Dare literas alicui, *Cic. to give into ones*
hand. Literas ad aliquem, *Id. to send*
a letter. Se fugge, & in fugam, *to run*
away. Se ad lenitatem, *Id. to Hady.*
Gemitum, & se gemitui, *Id. Virg. to*
grieve. Operam, & operam alicui rei,
in rem aliquam, ad rem aliquam faci-
endam, *Cic. to labor.* Mandata ali-
cui, *Id.* aliquid in mandatis, *Plaut.*
to command. se in viam, *Cic. in man-*
um, & in manu, *Ter. Cic.*

Dederat comas diffundere ventis,
Virg. let them loose. Dare manum ali-
cui, *Plaut. to shake hands.*

Dare manus, *Cic. to yield.* Cibo da-
re, *Plaut. to give to eat.* Dare vitio,
Cic. to blame.

Da Titire nobis, *Virg. tell us.*

Dare oblivioni, *Liv. to forget.* Com-
missionem est mandare memoriæ: sed oli-
vioni mandare, non est *Latinnon.*

Debere amorem & omnia in aliquem
Cic. Tibi debemus, Id. we are engaged
to you.

Tibi video hoc non posse deberi,
Cic. I can't refuse you this.

Decedere alicui, *to give place to, Plaut.*
to fly from out of desertation, *Cic.*

Decedere, (*Cic. sup. è vitâ*) to dye.
De suo jure, *vel suo jure, Cic. to*
part from ones right.

De summâ nihil decedet, *Ter. the*
sum shall be entire.

Decernere aliquid, *vel de re ali-*
quâ, (*Cic. to determine.* Armis, *Id. to*
fight. Pugnam, *Livius. pugnâ, Valer.*
Mox suo capite, (*Cic. to put himself in*
danger.

Decidere (a cado) spe, *vel de spe,*
Liv. spe, Ter. In laqueos, Ovid.

Decidere (a cado) Vell. to cut off.
quæstionem, *Pap. to decide. damnum,*
to determine. Cum aliquo, *Cic. to*
transact. De aliquo negotio, *Id. Præ-*
lio cum aliquo, *Id. to end a difference*
by arms.

Pro se, *Cic. pro libertate, Sen. to*
compound for ones life.

Decidere jugera singula ternis me-
dimnis, *Cic. to tax.*

Decisa negotia, *Hor. ended.*

Declinare loco, à loco, *vel de loco,*
Cic. to turn away. Se extra vicem,
Plaut. istum, Liv. to avoid a blow.

Agmen aliquo, *Liv. to remove the*
army. Nomina & Verba, *Quint. to*
decline.

Dedere se hostibus, *Cas. In dition-*
nem & arbitrium hostium, *Plautus.*
Aliquem in pistrinum, *Ter.*

Ad scribendum se dedere, (*Cic. to*
apply. Deditâ operâ, *Cic. exprofly.*

Deferre studium suum & laborem
ad aliquem, *Cic. to offer his service.* Opera
ad aliquod negotium deferre alicui,
Cic. Deferre aliquid in beneficii loco,
Cic. to make a present. In beneficiis de-
latus, *Cic. one that hath a pension from*
the common wealth.

Deferre aliquem, *Cic. to accuse.*

Defendere aliquem contra iniquos,
Cic. Aliquem ab injuriâ, Id. injuriam
alicujus, *Id. to revenge wrong.*

Defendere & obistere injuriæ,
Cic.

Defendere ac propulsare injuriam,
Idem.

Defendere civem à periculo, *Cic.*
Myrtos à frigore, *Virg. to preserve from.*
Astatem capellis, *Hor. Solitium*
pecori, *Virg. to keep from the heat.*

Deficere ab aliquo, (*Cic. Liv. to for-*
sake his party. animo, *vel animis, Cic.*
animam, *Var. to be faithless.*

Dies & latera & vox me deficiunt,
Cic. fast me.

Deficiunt mihi tela, *Cas. I want*
armes.

Animus & te non deficit æquus,
Horatius.

Deficio à te ad hunc, *Suet. I leave*
you to go to him.

Mulier alundat audaciâ, consilio
& ratione deficitur, *Cic.*

Deficiorque prudens artis ab arte
meâ, *Ovid.*

Defigere oculos in rem aliquam,
Cic. Mentem in aliquo, Cic.

Defigere furta alicujus in oculis po-
puli, *to expose.*

Definire aliquid alicui, *Cic. to show*
or prescribe. Imperium terminis, *Cic.*

to bound.

to tell pro

Certus

Deflect

Plat. Cic.

Deci

sententia

Amne

Cic. to the

Deger

Cicero.

A fam

In fen

Hoc a

water an

Delin

re, Cic.

Depeller

to drive

Suspici

Deycu

re, Plaut

possidit

Naves

Deplo

De lu

self.

Depor

tis, Ovi

Colum

to under

Depos

afide the

Agri

Aliqu

Depor

Cicero.

In fid

Plat. to

Depre

big a th

Id. Alio

nde for

Calan

by praye

Dero

alicujus

Sibi c

tation.

Defin

figion.

Defici

tia.

Desp

lute, C

to expo

invid. Magnitudinem alicujus rei, *Plant. C. c. to be desperate.*
to tell precisely.

Certus & definitus locus, *Cic.*
Deflectere iter, *Lucan.* Ex itinere,
Plin. Cic. to turn out of the way.

Declinare proposito & deflectere
sententiam, *Cic.*

Amnes in alium cursum deflectere,
Cic. to turn them.

Degenerare à gravitate paternâ,
Cicero.

A familiâ superbissimâ, *Liv.*
In feritatem, *Plin.*

Hoc animos degenerat, *Colum. en-
vies and weakens.*

Delinquere aliquid, & in aliquâ
re, *Cic. In aliquem, Ovid. to fail.*

Depellere loco, *Cas. De loco, Cic.
to drive away.*

Suspicionem à se, *Cic. to remove.*
Deferire aliquem, vel aliquem amo-
re, *Plaut. Amore alicujus, Liv. to love
passionately.*

Naves deferierunt, *Cas. acc. l. st.*
Deplorare vitam, *Cic. to de-lire.*

De suis miseriis, *Id. to bewail ones
self.*

Deponere in gremio, *Plin. Cic. stratis,
Ovid. sub ramis, Virgil. in terram,
Colum. in silvas, Cas. to lay in, upon,
or under any thing.*

Deponere ædificationem, *Cic. to lay
aside the design.*

Ægrum, *Cic. to give over.*
Aliquid, *Virg. to wager.*

Deponere aliquid in alicujus fide,
Cicero.

In fidem, *Liv. apud fidem, Trajan.
Plin. to put confidence in.*

Deprecari aliquid ab altero, *Cic. to
beg a thing of. Aliquem pro re aliquâ,
Id. Alicui ne vapulet, Plaut. to inter-
cede for.*

Calamitatem abs se, *Cic. to turn from
by prayer.*

Derogare fidem alicui, vel de fide
alicujus, *Cic.*

Sibi derogare, *Cic. to wrong his repu-
tation.*

Definere artem, *Cic. to quit a pro-
fession.*

Desistere à sententiâ, vel de senten-
tiâ.

Desperare salutem, salute, vel de sa-
lute, *Cic. to despair of. Ab aliquo. Id.
to expect no more from. sibi, Cas. de se,*

*Non despero ista esse vera. Cic. Si-
ve destituimur sive desperamur, Cic.*

Despondere filiam alicui, *Cic. to
 betroth. sibi domum alicujus, Cic. to
 promise to himself, to make sure of.*

Despondere animis, *Liv. to promi-
se himself to do something. animum, Id. to
 be out of heart.*

Detrahere alicui, *Ovid. de aliquo,
Cic. to detract from. Aliquid alteri, Cic.
 to take by force. Laudem, vel de lau-
 dibus, Cic. to lessen his reputation. In
 judicium, Cic. to bring in judgment.*

Deturbari spe, de spe, vel ex spe,
Cicero.

Differre famam aliquam alicui, *Plaut.
 to make a report of. Rumorem, Ter. A-
 liquid rumoribus, Tac.*

Differre aliquem, to make one wait,
Mat. to vex and torment, Ter.

Orationem sperat invenisse se quæ
differat te, *Ter.*

Differri doloribus, to feel.
Amore cupiditate, latitiâ, &c. *Plaut.
 to be transported with.*

Differre vestitu ab aliquo, *Cic. In
 candore, Plin. Differt ab hoc, Cic.
 hunc, Hor.*

Differunt inter se, *Cic.*
Ad aliquod tempus aliquid differ-
re, *Cic. In annum, Hor. to defer.*

Dimicare de re, *Cic. pro re, Plin. to
 dispute for.*

Dimicant inter se, *Plin.*
Dimicandum omni ratione, ut, &c.
Cic. we must entreat.

Disceptare aliquid jussu, *Cic. to de-
 cide. Eodem loco, Plaut. to come and
 plead in the same place.*

Disceptant inter se de negotiis, *Sall.*
Discrepare rei alicui, *Hor. A re ali-
 qua, C. c. P. fletas magis aspitant. In
 re aliquâ, Cic.*

Discrepant inter se, *Cic.*
Discrepior animi, *Plaut. Animo &
 animum juxta Dimedem, qui tamen ex-
 emplum nullum affect.*

Disputare aliquid & de aliquo,
Plaut. Cic. Circa aliquid, Quint.

Multa disputat quam ob rem is qui
torqueatur beatus esse non possit. *Cic.*

Dissentire de veritate ab aliquo, *Cic.*
In re aliquâ ab altero, *Id.*

Cum aliquo de re aliquâ, *Id. Ali-
 cui opinioni, Quint.*

H 4

Ne ora-

Ne orationi vira dissentiat, *Sen.*
Dissentiant inter se, *Cic.*

Dissidere capitali odio ab aliquo, *Cic. to hate mortally.* Dissidere a seipso, secumque discordare, *Cic.*

Inter se dissident & discordant, *Cic.*
Si toga dissidet impar, *Hor.*

Dividere nummos viris, *Cic.* In viros, *Plaut. to distribute.* factum cum aliquo, *Plaut.*

Dividere sententiam, *Cic.*

Docere de re aliquâ, *Cic. to give advice.* Rem aliquam aliquem, *To show one.*

Dolere ab animo, ex animo, *Plaut.* Successu alicujus, *Quint.* Dolore alicujus, *Ter.*

Doler mihi cor, *Plaut.* Hoc cordi meo, *Id.* Caput à sole, *Id.*

Doleo me, *Plaut.* Vicem alterius, *Cic.* Cum aliorum, *Id.* Propter aliquem, *Quint.* De aliquo, *Quint.*

Docere aliquem re, vel rem alicui, *Cic. to make a person.*

Lulitare de fide alicujus, *Ad Heren.* to mislead his belief.

Hæc dum dubitas, *Ter. whilst you are uncertain.*

Discerni alicui, *(sic. In aliquem, Quint.)* In re aliquâ, *(sic. Inter aliquos, Cic.)*

Omne pecus indomitum curari ac dominari pæst, *Nepul. may be tamed.*

Odoratus antiqua heu quam dispari dominare domino, *(sic. ex veteri poetâ.)*

Ducere athen, *Cic. to entice.* Sili aliam gravem, *Ter. to give vengeance a box on the ear.* Illa, *Hor. to point like a broken vessel's edge.*

Ducere ara, *Hor.*

Aliquem ex ære, *Plin.* Rationem salutis, *(sic. to take care of.)*

Ducere verum, *Quint. to make a word.* Uxorem, *(sic. to marry.)*

Ducere uluras, *Cic. to continue the payment of ulæ.*

Ducere laudi, *Ter. to esteem it an honor.* In gloria, *Plin.* In hostium numero, *Cic.* Infra se, *Id. to undervalue.* Pro nihilo, *Id.*

Duci despiciui, *Cic. to be despised.*

E

Efferre pedem. domo, vel portâ, *Cic. to go out.* Pedem aliquo, *Id. to go to.* De nave in terram, *Id. to disembark.*

Efferre laudibus, *Cic. to commend very much.*

Efferre fruges, *Cic. to carry fruit.*

Efferrî funere & cum funere, *Cic. to be carried forth to buriall.*

Efferrî studio in re aliquâ, *Cic. to have a violent passion for.*

Efferrî in amorem, *Plinius, to be beloved.*

Egere consilii & consilio, *Cic.*

Egere multa, *aliquo. Censor. and Gell. Unde Plaut. dixit, egetur in passis. Et exinde probat sanctitas, diem non indeliger, turpem egere egeratem.*

Nihil indigere, *Varr.*

Egredi ab aliquo, *Ter. to go out of one's house.*

Ex provincia, *Cic.* extra fines & terminos, *Id.* urbe, *Id.* officio, *Id.* à proposito, *Id.*

Elabi, de, è, ex manibus, *Cic. to escape.* Inter tela & gladios, *Liv.* Pugnam aut viscera, *Id.*

Paulatim clapsus Bacchidi, *Ter. wearing himself off her by little and little.*

Elaborare in literis, *Cic.* in aliquid, *Quint.* aliquid, *Plin.* Oratorem, eamque instruere, *Cic.* Ad judicium alterius, *Id.*

Emergere ex malis, *Cic. Ter.* Incommoda valetudine, *Cic.* Extra terram, *Super terram, Colson.*

Se vel sese emergere, *Colson.*

Unde emergi non potest, *Ter.*

Imminere inter oves, *Cic.* In novo populo, *Liv.*

Imminet ex ore crudelitas, *Cic.* In voce sceleris atrocitas, *Cic.*

Moles aquam eminebat, *Id. appeared above the water.*

Emungere aliquem argento, *Ter. to cheat one of.*

Alicui oculos, *Plautus. To tear out.*

Frunciare consilia amicorum adversarius, *Cic.*

Apud homines enunciare quod tacitum erat, *Cic. to divulge.*

Eripere à morte aliquem, *Cic.*

Eripere morti aliquem, *Virg.* Mortem alicui, *Sen.* Ex periculo aliquem, *Cic.*

Erubescere in re aliquâ, *Cic.* Ora alicujus, *Cic. to be ashamed to be in one's*

ones presence. Preces, Claud. loqui,

Cic. Fortunæ, Curt.

Epistola non erubescit, Cic.

Genis erubuit, Ovid.

Malis, alterius erubescere, Ovid.

Erumpere ex tenebris, Cic. In aliquam regionem, Idem.

Erumpere in hoc tempus, Cic. In adum, Id. In effectum, Quint. portis, Virg. per castra, Plin.

Loco aliquo, Caf. Subito clamore, Virg.

Erumpunt sese radii, Virg. sese portis foras, Caf.

Erumpere stomachum in aliquem, Cic. gaudium, Ter.

Vereor ne istæ fortitudo in nervum erumpat denique, Ter. I fear you'll break the bow so far as to endanger the string.

Evadere manus alicujus, Virg. E manibus, Liv. pugnâ, Virg.

Omnem viam, Virg. to go along all the way.

Ante oculos, Virg. to appear before one.

Ad summi fastigia teâi, Virg. to ascend.

In aliquod magnum malum, Ter. to become a great mischievous.

Exardere, & -escere irâ, indignatione, Liv. In iras, Mæv.

Dolor exarlit imis ossibus, Virg. Exarlit in id quod nunquam vide-

rat, Caf.

Exartere ignes animo, Virg.

Excelsere super alios, Liv. Longe alius, Cic. Inter alios, Id.

Præter ceteros, Idem.

Excusare se alicui, & apud aliquem, Caf. Valetudinem alicui, Plin.

to alledge to one indisposition for an excuse.

Ille Philippo excusare laborem & mercenaria vincula, Hor.

Excusare se de re aliqua, Caf.

Exigere aliquem è civitate, Cic. to drive out. Honoribus, Plinius, to deprive of.

Exigere aliquid acerbius, Cic. to exact with severity.

Columnis ad perpendicularum exigere, Cic. to apply the plummet, to see if they are straight.

Exum in silvis, Virg. Vitam commulcari, Id. Enim per medium ju-

venem, Id. to run one through. Sues postum, Virg. to drive.

Exigere de re aliqua, Plin. Jan. to disperse.

Eximere è vinculis, Cic. vinculis, Plaut. metu, Id. In libertatem, Cic.

to set at liberty. Aliquid de dolio, Id. to draw out.

Eximere diem, Cic. to consume the time.

Eximi noxx, Liv. to be absolved of a fault.

Exorare, expetere, & exposcere aliquid Deos, & à Diis, Cic.

Expectare alicujus adventum in aliquem locum, & in aliquo loco, Caf.

Expellere, extrudere, exturbare, urbe, vel ex urbe, Cic. to chase, to drive out of.

Explere aliquem, Cic. Ter. animum alicujus, Liv. animum alicui, Ter. to content.

Explicare rem aliquam, vel de re aliqua, Cic. to explain any thing.

Expostulare cum altero injuriam, Cic. de injuriâ, Ter.

Exprimere vocem alicujus, Caf. make one speak. Risum alicui, Plin. Jan. pecuniam ab aliquo, Cic.

Exprimere effigiem, Cic. to draw to the life. Verbum verbo, de verbo, è verbo exprimere, Id. to translate word for word.

Exprimere ad verbum de Græcis, Caf. Vim Græcorum Poetarum, Idem.

Exprobrare vitia adversariis, vel in adversarios, Caf. to re-mach.

Exuere jugum, & se jugo, Liv. to cast off. vestem alicui, to strip.

Hominem ex homine, to divest himself of all humanity.

Exulare Romæ, Cic. to live at Rome as exile. Domo, Ter. to be banished from. A patriâ, Plaut.

Per externas profugus pater exulit oras, Ovid.

Respulica discessu alicujus exulat, Cic.

Exulatum abiit res patriis, Plaut.

F

H v

Fæbæ

P

Facere ab aliquo, *Cic. cum aliquo, Id.* To take part with one. **Bona** alicui, & in aliquem. *Plaut.* To do good to. **Consilio** alicujus, vel de consilio, *Plin.* By ones advice.

Cum pro populo fieret. *Cic.* when sacrifices were offered.

Flocci non facere, Cic. Floccum facere, *Plaut.* not to value.

Facis ex tua dignitate, Cic. You are attending to your rank.

Hoc facit ad difficultatem urinæ, Plin. This does against the Strangury. Sed facere alicui rei, pro inservire, *Latium non est.*

Construitur etiam eleganter cum accusativo pluribus modis, ut

Nos magnum fecissemus, Cic. we had done a great matter. **Facere gratiam** alicui, *Liv.* to bestow a favor. **Facere stipendium, Liv. to serve in war. **Facere nomina, Cic.** to borrow money. **Facere rebellionem, Tacit.** & similia.**

Fassidire aliquem, *Cic. Virg. Hor.* **Alicujus, Plaut.** A me fastidit amari, *Quint.*

Fateri scelus, & de scelere, Cic. Hor. **Fenerari aliquid alicui, *Cic.* to put out to use. **Fenerare** (& non fenerari) ab aliquo, *App.* to take up upon interest. **Hæc omnes fenerat una deos, Mart.****

Fidere nostri, *Virg. terræ, Id.* **Ferimare** alicui, *Plaut.* To fear lest any mischief should happen to one. **Ab aliquo, vel aliquem, Cic. to stand in fear of.**

Fraudare aliquem pecuniâ, *Cic.* to cheat. **Militum stipendium, Cæs. To retain the soldiers wages. **Genium suum Plaut. To deprive himself of all delight.****

Fugere conspectum alicujus. *Cic. E conspectu, Ter. Oppido, Cæ. De civitate, Quint.* De illo fugit me ad te scribere, *Cic.* I forgot.

Fungi officio, Cic. Ter. **Officium, Ter. Vice. Hor.** **Vicem alterius, Liv. Suet.** To do the office of another. **Fungi munere, To execute a charge, Cic. Cæs. & interdum to make a present, Cic.**

G

Gaudere gaudio, Plaut. **Gaudium Ter.** De aliquo propter aliquem, *Cic.* **Fugit homines gaviolos suum dolorem, Cic.** Mihi gaudeo, *Cic.*

Gigni capite, vel in caput. Plin. To be born with the head forward.

Glaciare, Positas ut glaciæ nives Jupiter. Hor. **Humor glaciatur in Gemmas, Plin.**

Gloriari aliquid, de re aliquâ, in re aliquâ, ob rem aliquam, *Cic.*

Gratulari adventu, vel de adventu Cic. To express his joy for ones arrival.

Gratulari victoriam alicui, *Cic.* to congratulate for a victory.

Gratulor tibi in hoc, vel de hac re, pro hac re, Cic.

Gravare & ri. At tu fortunam parce gravare meam, *Ovid.*

Gravari Dominos, Lucan. not to be able to suffer. **Cætera tanquam supervacua gravari solet, *Quint.***

Ne grave exadificare id opus quod instituisti, Cic. **Gravatus somno, Ovid.** **Pluvia cum forte gravantur, Virg.**

H

Habere rem certam, vel pro certo, Cic. to know certainly. **Aliquid certi, Cic.**

Habere quendam dubia Cic. In dubiis, *Quint.* **Pro dubio, Liv.**

Habere aliquem despiciatui, vel despiciatum, Ter. to contempt.

Habere aliquem præcipuo honore, Cæs. In honore, *Cic.* **Honores** alicui, *Cic.* De aliquo, *Tac.* to honor.

Habere aliquem loco patris, Terent. In loco patris, *Cic.* Pro patre, *Liv.* to esteem as a father.

Pro stercore habere, Plaut. to esteem no more than the dirt.

Habere aliquid odio, Plaut. In odium, *Cic.* to hate.

Habere in numero, & in numerum sapientum, Cic.

Habere orationem apud aliquem, Quint. ad aliquem, *Cic.* Cum aliquo, *Cæs.* to speak to, or before any one.

Habere in potestate, & in potestatem, Cæs. to have in ones power.

Belle habere, & Belle se habere, Cic. **Habere usum** alicujus rei, *C. Cæs.*

Ex re aliquâ, Cic. In re aliquâ, *Cæs.* to be experienced.

Habere se erga ædem, Plaut. *He dwelleth.*

Habitare in platea, Ter. **Vallibus** ious, *Virg.* *silvas, Id.*

Harere.

Harere
illo, C
Obtu
In mul
hic te
is fixed
Hori
and fe
be afra
Frig
horren
die wi
Hori
Hori
Ovid.

Ja
quâ, C
Ja
Illu
the war
Perni
Medic
Virg.
Cic.

Illu
in ali
Veste
Imu
di duo
Imu
Homi
Imu
of nob

Ge
Hæc.
Imu
simus
Co
will f
Imu
la, T

Im
salute
late.
impar
tire,
tur,
Im
pare
plicat
to. I
Liv.
Vi
plicat
capu

Hære. Hæret peccatum illi, & in illo, Cic. *resteth in.*

Obutu hæret defixus in uno, Virg. In multis nominibus hærebitis, Cic. Si hic terminus hæret. Virg. *If this purpose is fixed and unchangeable.*

Horre divinum numen, Cic. *to dread and fear.* Omnium conspectum, Cic. *to be afraid of seeing any body.*

Frigoribus hyemis intolerabiliter horrent, Colam. They are very cold in the winter.

Horrescunt comæ, Ovid. *stand an end.* Horrebant densis aspera crura pilis. Ovid.

I

Jacere se in re aliqua, & de re aliqua, Cic. *Ob rem aliquam.*

Jacere rem aliquam, Virg.

Illati. Illabitur urbi, Virg. *saps into the town.*

Animis illabere nostris, Id.

Pernicies illapsa civium animos, Cic.

Medios illapsus in hostes. vel delapsus, Virg.

Ad eos cum suavitate illabitur, Cic.

Illudere alicui, aliquem, in aliquem, in aliquo, Virg. Ter. Cic. *to mock.*

Vestes auro illuxæ, Virg. *embroidered.*

Imminere in occasionem opprimendi ducis, Liv. *to seek an occasion.*

Imminent duo Reges toti Asiæ, Cic.

Homo ad eadem imminens, Cic.

Imminenti avaritia esse, Cic. *to think of making his getting.*

Gestus imminens, Cic. *an earnest gesture.*

Impendere. Impendebat mons altissimus, Cæsar. *hung over their heads.*

Conventio impendet inter illos, Cic.

Impendet nobis malum, Cic. *nos nata, Ter. threaten us.*

Impertire, & ri. Impertire alicui salutem, Cic. aliquem salute, Ter. *to salute.*

Fortunas alius impertiri, Cic. *to impart.*

Alteri de re aliqua impertire, Cic. Collegæ meo laus impertitur, Cic.

Implere veteris Bacchi, Virg. Mero pareram, Id. De re aliqua, Mart.

Implicare offibus ignem, Virg. *to cast into.*

Implicari morbo, & in morbum, Liv. *to be taken ill.*

Vim suam cum naturis hominum implicare Div, Cic. *Implicat ad speculum caput, Plaut. i. dregs.*

Imponere arces montibus, Virg. *to build.*

In collum, in manum, in navim, Plaut. Liv. *to put upon, or into.*

Summam manum alicui operi, Virg. In aliqua re, Quint. *to make an end of a thing.*

Imponere alicui, Cic. *to deceive.*

Imponere vim alicui, Cic. *to compel.*

Vulnera, Cic. *to wound.* Nomen alicui, Cic. *to give a name to.*

Regem regione, Cic. *to appoint.* Partes alicui, Cic. *to assign an office to.*

Improbam personam alicui, *to make him pass for a wicked man.*

Leges alicui, Cic. *to command.* Exercitum Brundisii, Cic. *to make a garrison.*

Imponere onus alicui, Cic. In aliquem, Plaut.

Frumentum imponere, Cic. *to tax at a certain quantity of corn.*

Imponere servitutem fundo, Cic. *to appoint a certain service to land.*

Hujus amicitia me in hanc perditam causam imposuit, Cic. *both made me embrace this bad side.*

Imprimere aliquid animo, Plin. *just.*

In animo, & in animum, Cic.

Incessere hostes jaculis, & saxis, aut pilis, Liv. *to pursue with.*

Incessere alicquem dolis, Plaut.

Incessit cum cupido, Liv. Curt. Illi, Sall. Liv. Curt. Val. Mix. In te religio nova, Ter. Virg. Morbus in castra, Liv. *was got into.*

Incidere (à cadere) saxis, Plin. *just.*

In æs, Liv. in ære, Cic. *to engrave.*

Ludum incidere, Hor. *to break off play.*

Inclinare omnem culpam in aliquem, Liv. *to throw all the fault on one.*

Hos ut sequar inclinatur animus, Liv. *My mind inclines me.*

Inclinat acies vel inclinatur, Liv. *the army goes ground.*

Se fortuna inclinaverat ut, Cæsar. *Fortune was turned, that.*

Includere in carcerem & in carcere, Cic. *to cast into prison.*

Orationi suæ, Cic. *to include in.*

Vocem includit dolor, Cic.

Sinaragdi auro includuntur, Lucr.

Incubare ova, & ovis, Colum. *to sit abroad upon.*

Quod si una natura omnes incubaret, Plin.

Incumbere gladio, *Ad Heren. lectio*, aratro, toro, *Virg. in gladium. Cic. in aliquem, Id.*

In se ad aliquid, *Cic. C. f. Alicui rei, Sil. Plin. to apply ones self to any thing.*

Ventincubueri mari, *Virg. In mari, Quint.*

Incumbit in ejus perniciem, *Cic. ostendimus te defecis him.*

Verbo incumbit illam rem, *Sall.*

Incumbit illi spes successionis, *Suetonius.*

Incurfare aliquem pugnis, calcibus, *C. Plaut.*

Incurfare in aliquem, *Liv.*

Lana cui nullus color incurfaverit, *Plin. that is washed.*

Indicare conjurationem, *Cic. de conjuratione, Sall.*

Indicare in vulgus, *Cic. to divulge, se alicui, Cic. to discover.*

Postulabat ut sibi fundus indicaretur, *Cic. that the price should be told.*

Inducere animum ad aliquid, vel ad quid in animum, *Ter. to apply.*

Inducere aliquid, to bring into, and also to conceal, to abrogate, aliquem, Cic. to deceive.

Inducere animum, simul et ut animum ut, vel ne, vel ut ne, *Ter. to persuade him himself.*

Inducere scuta pellibus, *Cass. to cover with skins.*

Inducere colorem picturæ, *Plin. to varnish.*

Inducere se veste, *Ter. sibi vestem, Plaut.*

Cum in nudem se induerint anhelus terræ, *Cic. are converted into clouds.*

Inducere se in liquores, *Cic. to cast himself into. Induit se in florem, Virg.*

Indulgere alicui, C. f. in aliquem, Liv. to treat gently.

Nimis me indulgeo, *Ter. Indulgent patientiam flagello, Mart.*

Qui multis moribus comen oratoris indulgent, *Quint. who give the name of Orator to many of his letters.*

Jus tuum liberam mihi princeps indultit, *Plaut. fons granted me.*

Quando amicos eorum laxari indulgent e potuerit, Id.

Laxare item capitis in aliquem, *Virg. I am covered.*

Cic. Periculum capitis alicui, Id. to draw up an indictment against one.

In periculum capitis se inferre, *Cic. to put himself in danger of his life.*

Inferre rationibus, *Cic. to set up on the score.*

Infundere in naribus & per nares, Calp. In aures, Cic. Cribro, Sen.

Infundere venenum alicui, Cic. Ceris opus infundite, Poet.

Ingerere convicia alicui, Hor. In aliquem, Plaut.

Pugnos in ventrem ingerere, Ter. Ingredi rationem, & in orationem, Cic. to begin to speak.

Vestigiis patris ingredi, Cic. to follow his fathers profession.

Ingurgitare se cibis, Cic. to gormandise, se in flagitia, Id. to plunge himself into.

Inhiare hereditatem, Plaut. to gaze after, uberibus, Suet. n. p. ferius inhiatur.

Inire gratiam ab aliquo, & cum aliquo, to endeavor to insinuate himself into favour.

Infavire amore, Plin. amoribus, Hor. Huius insaniam, Plaut. Sen.

Inscendere currum, Plaut. in arborem, Id. supra pilam, Cato. to get up into.

Inservire suis commodis, Cic. to labor for gain, honoribus, Id. to be all diligence to procure honor and advancement.

Matronæ est, unum inservire amantem, Plaut. Nihil est à me intervium temporis causâ, Cic.

Insilire decesses, Suet. in equum, Liv. in scapham, Plaut. to leap into.

Insilire vias, Cic. viam, iter, Virg. to march. Hastæ, Pion, to lean on.

In rem aliquam, Plaut. Cass. In re alicui, Quint.

Alicui rei, Plautus, Tibull. to apply himself to.

Insiltebat in manu dextra Ceteris, simulacrum victoriæ, Cic. There was in the right hand.

Inputare aliquem, & alicui, Plaut. to spit at.

Inflare aliquem, Plaut. to urge.

Currum, per in currum, Virg. opor. It. to beat one's self at work.

Infermere. Pelle leonis infermer, Virg. I am covered.

Tabulasque super instravit.

Terræ interni, *Sist.*

Tori instrati super pelle leonis, *Sist.*

Insultare, *simpliciter*, *Virg.* solo, *Il.* to leap on the ground. Alicui, & in aliquem, to insult over. Multos, *Sall.* apud *Serv.*

Insultare fores calcis, *Ter.* to kick at.

Intendere arcum, *Plin.* to bend.

Animum studiis, *Al.* to apply the mind to.

Animum in vel ad rem aliquam, *Liv.*

Intendere alicui rei, vel curam alicui rei, *Plin.* to take care of.

Intendi animo in rem aliquam, *Liv.*

Pergrin scelereste interdere? *Plant.*

Repudio consilium quod primum intenderam, *Ter.* I disprove the design I had at first.

Intercludere aditus ad aliquem, *Cic.* to shut the avenues.

Comearum inimicis, *Plant.* Inimicos comearibus, *Plaut.* *Casf.*

Interdicere histrionibus scenam, *Sist.*

Teminis usum purpureæ, *Liv.* to forbid, to exclude.

Omni Gallia Romanis interdixit, *Casf.* forbid them to be in any place of France.

Miserem gerentibus bonis paternis interdicti solet, *Cic.*

Interdicto tibi domo mea, *Liv.*

Disce interdictum Interdico tibi hanc rem, & utamur tibi hac re, sed non occidit Interdico te hac re. Quotquam in populo legas, Interdico aqua & igni, & ignis & aqua mihi interdicuntur, *Sist.* *Liv.*

Cui nemo interdicare possit, *Cic.* whom no body can forbid.

Interdicere vestigis, *Plin.* to forbid to march one way.

Interdico ne hoc facias, *Ter.* I forbid, tibi.

Prætor interdixit de vi hominibus armatis, *Cic.* gave an order that they who had violently put any one out of possession, should be obliged to restore it again.

Interesse conviviis, & in convivio, *Cic.* In eadem, *Id.* to be a guest at, to be present at.

Inter bellum & hominem hoc maxime interest, quod, &c. The greatest difference between a man and a beast, is, that, &c.

Nihil interest hoc & illa, nisi divinum legas, *Sist.*

Hoc morari victoriam quod interest, *Annis*, *Liv.*

Hoc pater ac dominus interest. This is the difference between a father and a master.

Sculto intelligens quid interest, Quoniam *quisque* interest? *Quæst.*, *Cic.*

Seri radices illitas sumo interest, *Colut.*

Interest regis, *Liv.* it concerns the king.

Interest omnium recte agere, *Cic.*

Magni mei interesse putavi, *Cic.*

Ad nostram laudem non multum interesse video, *Cic.*

Interjacere. Planities Capuam Tipharamque interjaceret, *Liv.* lies between them.

Spatium quod sulcis interjaceret, *Cic.*

Interjacet hæc inter eam, *Plin.*

Invadere aliquem, & in aliquem, *Cic.*

Invadere aliquem & in aliquem, urbem & in urbem, *Cic.* *Virg.*

In pæmias alienissimorum hominum invadere, *Cic.*

Invasit cupiditas plerisque & plebrosque, *Var.* *Sall.*

Furor invaleat improbus, *Cic.*

Invchere per mare, *Plin.* to transport.

Invchi ex alto in portum, *Cic.*

Portum, urbem, *Plin.* to be carried into. In aliquem, to invade a man.

Invidere laudes alicui, *Liv.* *Hor.*

Cic. Laudibus alicujus, *Cic.* to envy one's praises.

Invidere alicui, *Ter.* aliquem, *Ovid.* Aliquis, *Plaut.*

In hac e tibi invidet, *Cic.*

Invidet Hermogenes quod ego canto, *Liv.*

Accusatus sine datus ac nostrum naturam occidit, sed comæ frequent.

Ut nobis optimam naturam invidisse videantur, eut, &c. *Cic.*

Jampridem nobis cæli te regia, *Cæsar*, invidet, *Virg.*

Invitare hospitio, & in hospitium, Liv. Cic. Ad legendum, Cic. Domum, Liv. Teſto ac domo, Cic. to invite, to deſire to come to.

Invocare ſubſidium, Cic. to beg aid.

In auxilium aliquem, Quint.

Itē viam, Virg. to go. Itinēbus alicujus, Cic. to travel the ſame way. Subſidio, Cæſ. in ſubſidium, Cic.

Accetiſſum, Ter. 1993 to fetch.

Si porro ire pergant, Liv. If they ſhall paſſe on further.

Eamus viſere, Ter.

Jungere prudentiam cum eloquentia, Cic. Dextram dextra, Virg.

Rhedam equis, Cic. Res inter ſe, Cic.

Jurare alicui, Plin. Jun. per ſidera, Virg.

In leges, Cic. In verba aliqua, Cæſ.

Maria alicui, Virg. Fulcherrimum juſſurandum, Cic.

Qui denegat & juravit morbum, Cic.

Bellum ingens juratur, Stat.

Jurandaſque tuum per nomen ponimus aras, Hor.

Posteriora hæc exempla evincunt verbum hoc poſſe accuſativum regere vi ſua, ſine præpoſitione per, contra quam putat Veſſiſ.

L

Laborare invidia, vel ex invidia, Cic. to be envied. Ex pedibus, Id. to be ill in the feet.

De verbo, non de re, Cic. to be ſilicious about words. A veritate, Liv. to be examined for not having ſpoken the truth.

Lab orare arma, Stat. to work and forge them. Ad rem aliquam, Cic.

Ambitioſe circa aliquid, Quint.

Ad quid laboramus res Romanas? Cic. Laboratur vehementer, Cic. they are very diligent.

Latere alicui, Cic. Aliquem, Virg.

Legare ad aliquem, Cic. to end an embajaſſy to. alicui, Cic. to give a legacy by will. Ab aliquo, Cic.

Sibi aliquem legare, Cic. to make his lieutenant.

Levare metum alicui, vel aliquem metu, Cic. to eaſe one of fear.

Literare aliquem metu, Ter. aliquem culpa, Liv. to aſſiſſe words. fidem ſuam, Cic. to be a good as his word. aliquem à creditoribus, Sen. to deſiſter.

Loqui alicui, Ter. De aliquo, Cic. Apud aliquem, Cic. Cum aliquo, Cic.

Ludere pilâ, Cic. Ludum, Vir. Alea & aleam, Suet. In numerum, Virg. to play in time.

Luere æs alienum, Curt. to pay ones debts. Poenas, Cic. to be puniſhed. Se. to pay a ranſom.

Oblatum ſtuprum voluntaria morte luit Lucretia, Cic. expiated.

M

Maledicere alicui, Cic. Aliquem Ter. Penon.

Manare. Mella manant ex ilice, Hor. deep from.

Manat picem hæc arbor, Plin.

Manat cruore culter, Liv.

Manere ad urbem, ad exercitum, Liv.

In urbe, in exercitu, Cic. Aliquem Plant. Hor. Virg. to ſtay for one.

In propoſito, Cic. ſtatu ſuo, Cic.

Sententia manet, vel in ſententia maneo, Cic. Manere promiſſis, Virg. to keep ones word.

Manent ingenia ſenibus, Cic.

Ad te pœna manet, Tibul.

Maneat ergo iſtud, Cic. let this ſtand good.

Maneat ea cura nepotes, Virg. let our poſterity take care for teat.

Mederi alicui rei, Cic. to heal.

Quas minus mederi poſſis, Ter.

Contra ſerpentium iſtus medentur, Plin.

Hæc mederi voluerunt, Cic.

Medicare capillos, Ovid. ſemina, Virg. to mix with drugs. Alicui, Ter.

Culpidis iſtum, Virg. to doſt a wound.

Meditari rem aliquam, aut de re aliquâ, Cic.

Memini me videre & vidiffe, Cic.

Rem aliquam, & rei alicujus, Cic.

De alicujus periculo, Cic. Ciceronis & Ciceronem.

Merere & -ri ſene vel male de aliquo, Cic. to oblige or diſoblige.

Apud aliquem, Liv. to bear arms under ones command. Sub aliquo, Idem.

ſtipendium in aliquo bello, Cic. equo, pedibus, Liv. to ſerve on horſe back, on foot. Alicui, Stat. La. to ſerve to one, 1911. Merera

Mereri laudem, *Cæs.* Offensam, *Quintil.*

Scio hanc meritam esse ut memor esses tui, *Ter.*

Sæpe quod vellem meritam scio, *Ter.* *He hath often done that which I desired.*

Mergere aliquem xquore, vel sub xquore, *Virg.* Undâ, vel in undis, *Ovid.*

Metuere alicui, *Plaut.* Pro aliquibus, *Cælf.* Propter aliquos, *Plaut.*

Aliquem, *Cic.* ab aliquo, *Cic.* De vitâ, *Cic.*

Mirari aliquem, *Cic.* De aliquo, *Cic.*

In aliquo, *Id.* Injustitiae prius mirari, bellique laborum, *Virg.* Mirari se, *Men.*

Miscere vinum aquâ, & aquam vino, *Plin.*

Misceri in aciem, *Liv.* Mistos in sanguine dentes, *Virg.*

Miscere ad, *Cic.* Cum, *Cic.*

Miscere sacra profani, *Hor.*

Moderari animo, orationi, *Cic.* Canus numerosque, *Id.*

Morere mortem filii, *Cic.* Incommodo suo, *Cic.* *to afflict one's self.*

Monere aliquem rem, *Cic.* *Ter.* Alicui rem, *Plaut.* Terentium de testamento, *Cic.* Aliquem alicujus rei, *Sall.*

Morari in re confessa, *Plin.* Circa aliquid, *Hor.* Apud aliquem, *Cæs.* Cum aliquo, *Temp.* In urbe, *Ovid.* sub dio, *Hor.*

Iter alicujus morari, *Cic.* *to stop.*

Quid moror? *Virg.*

Purpuram nihil moror, *Plaut.* *Id.*

Movere se loco, vel ex loco, *Cæs.*

De convivio, *Cic.* Ab urbe, *Liv.*

Movere aliquem senatu, vel a senatu, *Cic.* *to degrade.* A se moram, *Plaut.* *to let no delay.* Risum & jocum movere alicui, *Hor.* *to cause laughter.*

Ego istæ moveo aut curo? *Ter.* *Am I concerned for this?*

Mutare rem aliâ re, *Hor.* Bellum pro pace, *Sall.* Aliquid cum aliquo, *Ter.*

Mutare locum, *Cic.* Mutari civitate, *Cic.* *to be transferred from one city to another.*

Mutuari auxilia ad rem aliquam, *Cæs.* In sumtum, *Cic.* *to borrow.*

A viris virtus nomen est mutuata, *Cic.* *hath taken its name.*

N

Narrare aliquid, vel de re aliquâ, *Cic.* *to relate anything.*

Natare aquas, *Virg.* Unda natatur piscibus, *Ovid.* Pars multa natat, *Hor.* *The generality of men are incarnate.* Natabant pavimenta vino, *Plaut.* *with wine.*

Niti sub pondere, *Virg.* In adversum, *Ovid.* Ad sidera, *Virg.* *To tend towards.* Gradibus, *Virg.* *to ascend.* Hastâ, *Id.* *to lean on.* Humi, *Id.* *to go on the ground.* Contra honorem alicujus, *Cic.* *to oppose.* pro aliquo, *Liv.* De xquitate, *Cic.* *to defend.*

Cujus in vita nitelatur salus civitatis, *Cic.* *did depend.*

Alternos longâ nitentem cuspidem, *Virg.*

Tantum quantum quisque potest nitatur, *Cic.* *let him do what he can.*

Nocere alicui, *Cic.* aliquem, *Plaut.* Sen. Qui deorum quenquam nocuerit, *Liv.*

Nubere alicui, vel cum aliquo, *Cic.* Prius usitatus.

O

Obambulare muris, *Liv.* *to walk round.* Ante portas, *Liv.*

Obequare stationibus hostium, *Liv.* agmen, *Cic.* *to ride about.*

Obijcere feris, *Cic.* *to expose.* ad omnes casus, *Id.* Se in imperus hominum, *Id.* aliquid criminis, *Id.* & *Cic.*

Oblivisci aliquem, *Virg.* suæ dignitati, *Cic.*

Artificium obliviscatur licebit, *Cic.*

Obrepere ad magistratum, *Cic.* *to steal into an office.*

Adolescens senectus obrepit, *Cic.* *swarms.* Nulæ imagines obrepunt in animos dormientium extrinsecus, *Cic.* statim te obrepet fames, *Cic.*

Obruere telis, *Cic.* *to oppress with darts.* Terrâ, *Cato.* In terrâ, *Ovid.* *to bury.* Se vino, *Cic.* *to make drunk.*

Nox terram obruit umbris, *Lact.*

Ostreperè portis, *Liv.* *to make a noise.* Iteris alicui, *Cic.* *to importune by letters.*

Hinc illi geminas vox avium obstre-
pitaures, *Virg.*

Clamore obstrepi, *Cic. to be deafened
with noise.*

Obstreclare laudibus, & laudes alicu-
jus, *Liv. to speak ill of.*

Obstreclare legi, *Cic. to oppose.*

Obversari oculus, *Liv. ante oculos,*
Cic. In somnis, Liv.

Obvertere signa in hostem, *Liv. to
turn against.* Terget alicui, *Virg. to
rout an army.*

Obumbrare. Oleaster obumbrat
vestibulum, *Virg.*

Sibi ipsa non obumbrat, *Thuc.*

Occumlere mortis, *Virg. Morte, Cic.
Mortem, Liv. Suet. to dye.*

Ferro occumlere, *Orat. to be killed.*

Occupare aliquem, *Cic. (ut. to
surprise. Se in aliquo negotio, Cic.
Ter. Ad aliquod negotium, Plant.
to employ. Occupare pecuniam alicui,
vel apud aliquem, Cic. to put out
to use.*

Quorum magnæ res aguntur in ve-
stris vestigialibus occupata, *Cic.*

Offendere aliquem, *Cic. Apud ali-
quem, Cic. In aliquo, Cic.*

At credo si Cæsarem laudatis, in me
offenditis, *Cæs.*

Offende e in arrogantiam, *Cic.*

Sin quid offenderit. sibi totum, tibi
nihil offenderit, *Cic.*

Cecidisse ex equo, & latus offen-
disse, *Cic. hær.*

Si in me aliquid offendistis, *Cic.*

Cum offenderisset populum Athenien-
sem prope jam desipientem senectute,
Cic. hær. no found.

Offendere in scopulis, *Orat. Ad sti-
pitum, C. Ann. 1 hæc e. ar. st.*

Naves in redeundo offenderunt, *Cæs.
hær. nulli tunc nocuer.*

Offendere alicujus existimationem,
Cic. to wound his reputation.

Alicui animum offendere, *Cic. to dis-
please.*

Olere. Oleturguenta, *Ter. he smells
of perfume.*

Olet huic aurum meum, *Plant. He
gusts it with Libæe manv.*

Olent illa supercilia malitiam, *Cic.*

Olentia sulphore, *Orat.*

Redolentique thymo, *Virg.*

Opponere periculis, *Cic. Ad omne
periculum, Id.*

Opponere pignori, *Ter. Plant. to wa-
ger, to lay down a pawn.*

Opponere manum fronti, vel ante
oculos, *Orat.*

Oppugnare aliquem clandestinis
consiliis, *Cic. to entice or under hand
to cheat.*

Oppugnare consilia alicujus, *Plant.
to oppose.*

P

Pallere argenti amore, *Hor. to become
pale.*

Pindarici fontis hauritus non expal-
luit, *Hor. afraid of.*

Palpare, & ri. Palpare aliquem mu-
nere, *Juv. to allure.*

Cui male si palpare, recalcitrat, *Hor.
Pectora palpanda manu, Orat.*

Parcere labori, *Ter. to spare.*

Aliquid alicui, *Ter. to spare n.*

Parcere oves narium procedere, *Virg.
dout suffice them to go to far.*

Precentes ut à cardibus & incendio
parceretur, *Liv. that they would
abstain from.*

Participare servum consiliis, *Plant.
to make him coact with.*

Suas laudes cum aliquo, *Liv.*

Rem aliquam, *Cic. to leave.*

Pascere pratum, & in prato, *Orat.
to feed.*

Cibo pasto pasci, *Orat. to chew the
cud.*

Bestias pascere, *Cic. Virg.*

Animum picturâ pascit mani, *Virg.*

Hic pascor bibliothecâ Fausti, *Cic.
Id est, delelector.*

Pasci de pascunt. Apes pascuntur ar-
buta, *Virg.*

Alimenta pascuntur per herbas, *Virg.
& Orat.*

Pellere testis, *Orat. A floridus, Plant.*

E foro, *Cic. Ex aliqua regione, Pat.*

Domo, regno, civitate, agro, sedib-
us, &c. *Cic.*

Pendere promissis, *Cic. to depend on
promises.* Animi & animis, *Cic. tale
in suspense.*

Pendet animus, vel animus tibi pen-
det, *Ter.*

Cui spes omnis ex fortuna pendet,
Cic.

De te pendentis, te respicientis a-
mici, *Id.*

Pendent

Pendent opera interrupta, *Virg. are unfinished.*

Casus pendemus ab uno, *Luc. we depend, rely on.*

Ad sua vota pendentes, *Sen.*

In sententiis civium fortunas nostras pendere, *Cic.*

Dumosa pendere de rupe, *Virg. to be at the top of a rock.*

Hi summo in fluctu pendunt, *Virg.*

Illis que prora pependit, *Virg.*

Scopuli pendentes, *Virg.*

Nubila pendentia, *Virg.*

Pendere penas temerizatis, *Cic.*

Penas pro scelere, *Luc.*

Pater is nihili pendet, *Ter. dat. not to be himself.*

Magni pendi, *Luc. to be much esteemed of.*

Penetrare in cælum, *Cic. Atlantem. Plin. sub terras, Cic.*

Se in fugam, *Plant. to run away. Pendem intra aedes. Plant. to enter.*

Ad Romanos penetrare, *Plin. to go towards.*

Pensare unâ laude crimina, *Plin. to remember.*

Laudem cum crimine, *Claud.*

Pensari eadem trutinâ, *Hor. to be weighed in the same balance.*

Percunctari aliquem, *Quint. Hor.*

Ab aliquo, *Cic. Aliquid aliquem, Plaut.*

Aliquid ex alio, *Id. Cic. Aliquem de re aliquâ, Cic. to inquire.*

Pergo prætenta, *Cic. I am silent of.*

Perge facere, *Ter. am. m. to do.*

Permittere se in fidem, vel fidei alijus, *Cæs. to put himself into the protection of.*

Equum in hostem, *Liv. to lay go against.*

Vela ventis, *Quint.*

Persequi vestigia alijus, *Cic.*

Aliquem vestigiis ipsius, *Id.*

Artem aliquam, *Cic.*

Personare aquora conchâ, *Virg. to make the waves roar.*

Est mihi purgata crebro qui personet aurem, *Hor.*

Personabat domus cantu tibiarum, *Cic.*

Ululatus personent totâ urbe, *Liv. nothing is less to be feared.*

Pertuudere thalami, *Virg.*

Ignaviam suam, *Cæs.*

Morum perversitatem, *Suet.*

Pervadere. Pervasis murmur totam concionem, *Liv.*

Incendium per agros, *Cic.*

Pars belli in Italiam, *Cic.*

Consul ad castra, *Liv.*

Petere ab aliquo, *Cic. to ask. Aliquem, Virg. to supplicate.*

Auxilium sibi ab aliquo, per aliquem, *Cic. Penas ab aliquo, Cic. to cause to be punished.*

Veniam errati & errato, *Cic.*

Aliquem gladio, lapide, &c. *to strike at. Locum, Cic. to go to some place.*

Pignerare, & -ri. Ex aure matris detraçum unionem pigneravit ad itineris impensas, *Suet. pawned.*

Mars ipse in acie fortissimum quemque pignerare solet, *Cic. takes as it were for a pledge.*

Plaudere aliquem, *Stat. sibi, Hor.*

Pedem sub plaudere, *Cic. to knock with the foot.*

Propter vicinum malum nec victoria quidem plauditur, *Cic.*

Pollere moderatione & constantiâ, *Cic.*

Poller ejus autoritas, *Sall. is great.*

Ponere coronam in caput, vel in capite, *Gell. Curam in re aliqua, Cic. Dies multos in rem aliquam, Cic. Fideam piguori, Plaut. Custodias portis, Curt. Insidias alicui vel contra aliquem, Cic. Officium apud aliquem, Cic. sibi aliquid in spe optimâ, Cic. sibi in armis, Cic.*

Ponere in beneficii loco, *Cic. to esteem it as a great favor.*

Ponere de manibus, *Cic. to lay aside.*

Ponuntque ferocia Pœni Corda volente Deo, *Virg.*

Poscere munus ab aliquo, *Cic. aliquem causam differendi, Cic. Filiam alijus sibi uxorem, Plaut. to demand.*

Poscere majoribus poculis, *Cic. to require that one should pledge him in greater glasses.*

Postulare aliquem de ambitu, *Cic. to accuse of.*

Servos in quaestionem, *Cic. to make one put his power in the rack, to get out the truth of them.*

Postulabatur

Postulabatur injuriam, Suet. He was accused of.

Potiri præsentibus, Cic. Gaudia, Ter. Voluptatum, Cic. to enjoy.

Potiri hostium, to remain victorious over. Et apud Plant. to be taken prisoner.

Præbere strenuum hominem, Ter. to show himself valiant. Se æquum, Cic.

Præcavere ab insidiis, Liv. Peccata, Cic. to avoid.

Præcedere. Ut vestrae fortunæ meis præcedunt, Plaut. Vinum aliud aliud amantate præcedit, Colum.

Præcedere in re aliquâ, Plin. Præcurrere alicui & alicui, Cic. to precede, to run before.

Præire verbis, Plaut. Verba, Liv. to speak first. De scripto, Plin. to read to one what he ought to say.

Præeunt discipulis præceptores, Quint. teach them. Sed præire alicui, pro excellere non est in usu.

Præstare, præcellere, præcedere, prævertere, alicui vel aliquem (inquit Vassius) to excel.

Hicno ceteris animantibus præstat, Cic.

Virtus præstat ceteris rebus, Cic. Quantum Galli virtute alios præstarent, Liv.

Præstat ingenio alius alium, Quint. Vel magnum præstat Achillem, Virg. who he were valianter than Achilles.

Inter suos æquales longe præstare, Cic. to hold the first rank.

Præstare benevolentiam alicui, Cic. to show one a kindness.

Sapientis non est præstare nisi culpam, Cic. A wise man ought to answer for a king his own faults.

Sed motos præstat componere fluctus, Virg. is better.

Præstare rempublicam, Cic. to maintain the commonwealth. Se & ministros sociis reipublicæ, Cic. to answer for himself and his officers to the allies of. fidum alicujus, Cic. to approve.

Aliquem ante ædes, Plaut. to bring to. Hoc finibus his præstabis, Cic. i. e. constitutes.

Se incolumem præstare, Cic. to keep himself safe.

Principem præstare, Suet. to do the office of a Prince.

Præsto hæc, Cæcil. I bring this.

Præstare vitium, Cic. to answer for the fault of any thing.

Præstolari aliquem, Ter. Alicui, Cic. to expect one.

Prævertere aliquem præ republicâ, Plaut. to esteem of more. Aliquid alicui rei, Cic. Plaut. to prefer, or, to speak before.

Huic rei prævertendum existimavi, Cæc. that he ought to devote.

Illuc prævertamur, Hor. Let us flee this first.

Procedere in virtute, ad virtutem, ad virtutis aditum, Cic. to advance in virtue.

Ætate processit, Cic. he is advanced in age.

Omnia ut spero prospere procedent, Cic. All things will succeed.

Procumbere genibus, Ovid. Ad genua, Liv. ante pedes alicujus, Ovid.

Ad arborem, Mart. to lean against.

Procumbit humi bos, Virg. Procumbere in amos, Mart. In caput, Ovid.

Prodere memoriæ, Cic. memoriâ, Cæc. Monumentis, Cic. to leave up letters.

Prodere memoriâ alicujus feci, Cic.

Prodit memoria, Cæc. One finds in writing.

Prohibere in hostium ab oppido, Cæc. to repel. Aditum alicui, vel aliquem aditum, Cic. to hinder from entering.

Dolorem dentium, Plaut. in case. Aliquem ab injuriâ, Sall. to prevent.

Uxorem proluent mihi, Plaut. They refuse to give me.

Properare in campum, Cic. Ad exitum, Hor.

Properare proficisci, Cæc. to dispatch. Pecuniam indigno heredi properare, Hor. to make fast to lay up.

Hoc opus hoc studium parvi properemus & ampli, Hor.

Lance properabantur, Hor.

Propugnare commoda patriæ, Cic. to defend against the enemies. Pro salute alicujus, Cic. to fight for.

Propugnat nugis armatus, Hor. hoc est, pro nugis.

Prospicere sibi, salutis suæ, &c. Ter. to provide for. In posterum, Cic. futura. Il. to foresee. Senectutem, Sen. to be near to.

Ni parum prospiciunt oculi, Ter. If mine eyes deceive me not.

Nec

Nec oculis prospicio satis, *Thaut.*
Villa quæ prospicit Tuscum mare
Phadr. that bath a prospect over.

Providere in posterum, *Cic. Alicui*
contra aliquem, *Cic. to protect.* Rei frum-
mentariæ, vel rem frumentariam, vel de
re frumentaria, *Cic. to give care of.*

Hæc si non astu providentur, me aut
herum pessumdabunt, *Ter.*

Provisum est rationibus multis, ne
&c. *Cic. A Diis immortalibus, Cic.*

Pugnare pugnam, *Plaut. Prælia, Hor.*
Cum hoste, *Cic. Contra pedites, Plin.*
Adversus latrones, *Plin.*

Illud video pugnare te, ut, &c. *Cic.*
I see thou art bent to, &c.

Pugnare de re aliquâ, *Cic. Ter. pro*
aliquo, *Cic.*

In aliquo loco, *Cic.*

Pugnata pugna cum rege, *Liv.*

Pugnata bella sub Ilio, *Hor.*

Quod à vobis hoc pugnari video, *Cic.*

Purgare se apud aliquem, vel alicui
de re aliquâ, *Ter. to justify.*

Purgare crimen, *Cic.*

Mores tuos mihi purgatos voluisti,
Cic.

Putare nihil, *Ter. Pro nihilo, Cic.*

Aliquid minimi, *Cic. to set but lit-
tle value on.*

Rem ipsam putemus, *Ter. let us ex-
amine the matter.*

Putare rationem cum aliquo, *Cic.*

Putatur prudens, *Cic.*

Q

Quadrare acervum, *Hor. to make
square.*

Omnia in istam quadrare apte videntur,
Cic. become true.

Vitium est mihi hoc ad multa quadra-
re, *Cic. may be referred to many things.*

Quare quoniam tibi ita quadrat,
Cic. since you think it fit.

Quære aliquid ab aliquo, *Cic. Cas.*

de aliquo, *Liv. Cic. Ex aliquo, Id. to
enquire of.* In aliquem, *Cic. to inform
against.*

Quære omnes alium exemplum,
Cic. to bring all to the same model.

Quære rem tormentis & per tor-
menta, *to put to the rack.*

Quære rem mercaturis faciendis,
Cic. to get an estate by merchandising.

Queri. Multa de mea sententia que-
ritur est Cæsari, *Cic.*

Acceperam Milonem meum queri

per literas injuriam meam, *Cic.*

Is mihi queritur quod, *Cic.*

Quereris super hoc quod, *Hor.*

Apud populum questus est. *Plin. Jun.*

Quiescere totâ nocte. *Cic. viginti dies*

Cic. Somnum humanum, App.

Quibus quidam quam facile poterat
quiescere, si, &c. *Ter.*

Tanquam per M. Antonium quietus
fui, *Cic.*

Quiescat rem adduci ad integrum,
Cic. let him suffer.

R

Recipere alicui, *Cic. to promise.*

Aliquem, *Cic. to receive. Urbem*

Cic. to take, & receive. In se omnia, Cic.

to take charge of. Se ad, vel in locum.

Cic. to go to. Se ex loco, Cic. to

*return. Se ad aliquem, Cic. to re-
turn to. Se ad frugem, Cic. to amend.*

Se proximo castello, *Horatius, to shut to.*

Recipere teâis, *Cic. to entertain. In*

navem, Cic.

Recipitur in cilium hæc herba, *Plin.*

It goes to it.

Recondari alicujus rei, aliquam rem,
de re aliquâ, *Cic. Cum animo suo vitam*

alicujus. Cic. to call to mind.

Reddere colori aliquid, vel colorem

alicui rei, *Plin. Vitam pro repub-*

licâ, to give in service of. Spiritum

alicui, Liv. to expose his life in one's

service.

Referre alicui, *Ovid. to relate. Ad*

aliquem, Cic. to refer to. Omnia ad ali-

quem finem, Cic.

Aliquem ore referre, *Virg. to resemble.*

In acceptum referre, *Cic. to acknow-
ledge the receipt of.*

Referre mandata ad aliquem, *Cas.*

Alicui, Virg.

In, vel inter reos referre, *Cic.*

Referri alicui salutem, *Cic. to return
salutation.*

Acceptam salutem alicujus benevo-

lentia referre, *Cas.*

Referre ensẽm vaginæ, *Sil. to sheath.*

Aliquid in Commentarium, *Cic. to write
down. Se in gregem suum, Cic.*

Rettulit ad me pedem, *Thaut. he is re-
turned to me.*

Me referunt pedes in Tusculanum,
Cic. I returned a foot to.

Referunt hæc ad rem, *Plaut. this is*

of consequence to the matter.

Par pari referre, *Cic.* to return like for like.

Hæc ego illorum defensionem retuli. *Cic.* I said this in answer to what they could bring in their defence.

Referre cum aliquo, *Cic.* to confer with one.

Renuntiare alicui, vel ad aliquem, *Cic.* to relate.

Renuntiare aliquid, *Cic.* De re aliquâ, *Plaut.* to treat of an affair.

Renuntiare Consulem, *Cic.* to declare Consul.

Renuntiare alicui amicitiam, *Suet.* Hospitium, *Cic.* to renounce amity and alliance.

Renuntiare repudium, *Ter.* to make a divorce.

Renuntiare vitæ, *Suet.* Societati, *Paul. Juref.* Matrimonio, *Latm. Juref.* Muteri, officio, *Quint.*

Prætor renuntiatus est, *Cic.* to be declared Prætor.

Reponere in numero, & in numerum, *Cic.*

Omnia suo loco, *Cic.*

Reposcere aliquid alterum & ab altero, *Cic.* to redeem.

Ad pœnas aliquem reposcere, *Virg.*

Repugnare alicui rei, *Cic.*

Contra venientem, *Cic.*

Circa aliquid, *Quint.*

Requiescere lecto, *Tibul. Humo, Ovid.*

In sella, *Cic.* to sit.

In miseriis, *Cic.* in the midst of miseries.

Requiescere à malis, *Cic.* to have some respite.

Temptata tuos requiescunt flumina curfus, *Virg.* to stop.

Revertere literis, *Cic.* Ad literas, *Brut.* to Cic. to write.

Argentum ab eum, *Ter.* to return.

Legionem ad equum, *Cæs.* to make horse.

Residere humo, *Ovid.*

Siquid recidet amoris in te mei, *Cic.*

Culpa residet in te, *Brutus ad Cic.* Penestæ, *Al. ven.*

Pecunia publica apud eum resedit, *Marcell.*

Residet spes reliquis, *Cic.* the rest have gone.

Quum tumor animi resedisset, *Cic.* was appeased.

Venter gutturque resident esurientes ferias, *Plaut.* hoc est sedendo agunt, inquit Sannitius.

Residet horum rectis ac sedibus bellum, *Cic.*

Respicere aliquem, & ad aliquem, *Ter.* to regard, or think of one.

Summa imperii ad nos respicit, *Cæs.* belongs to us.

Respondere alicui, *Cic.* *Virg.*

Ad aliquid, *Plin.*

Contra elata mari responder Gnosia tellus, *Virg.* pœnent self.

Restituere sanitatem alicui, & aliquem sanari, *Plin.*

In possessum rem restituere, *Cic.*

Retinere memoriam alicujus rei, & memoriâ rerum alicui d. *Cic.*

Pudore & liberalitate retinere pueros, *Ter.*

Ridere aliquem, *Cic.* *Ter.*

De re aliqua, *Cic.*

Ridere risum, *Cic.*

Domus ridet argento, *Hor.* shines.

Rorare. Rorat, simpliciter, *Cic.* the dew falleth.

Si roraverit quantulumcunque imbrem, *Plin.*

Rorare aliquem cruore, *Sil.* to be sprinkled with blood.

Lacrymis oculi rorentur obortis, *Ovid.*

Rorare rosæ, *Ovid.*

Ruere ad interitum voluntarium, *Cic.*

In ferrum pro libertate, *Virg.*

Ruere illa non possunt, *Cic.* cannot fall to the ground.

Vide ne quid imprudens ruas, *Ter.* that you fall not foolishly.

Spumas salis ere ruabant, *Virg.* Cæteros ruentem, agerem, prosternebant, *Ter.*

S

Salutare laudes alicujus, *Plin.* *Jan.* to dance singing, as praesent.

Pallorem saltaret uti Cyclops rogabat, *Virg.* to represent Polyphemus in dance.

Nemo fere salatus sobrius, *Cic.*

Sapere. Palatus ei sapit, *Cic.* he hath an exquisite taste.

Mare sapit, *Plin.* it hath the taste of the sea.

Si recta saperet, *Cic.* if he were wise.

Ego meam rem sapio, *Plant. I know my own business.*

Satisfacere alicui de visceribus, *Cic.*

Alicui de re aliqua, *Cæs. concerning an affair.*

Alicui in pecunia, *Cic. ad Cæc. to content in money.*

Satisfactum est promisso nostro, *Cic.*

Saturare. Hæc res me vitæ saturant, *Plant. make me weary of my life.*

Palulo se saturare, *Ter.*

Scatere molestiarum, *Gell. Ferarum, Lucet. to be full of.*

Pontus scatens belluis, *Hor.*

Sedere in equo, *Cic. equo, Liv. Mart.*

Post equitem, *Hor. Supra leonem, Flor. Ad latius alicuius, Cic.*

Dum apud hostes sedemus, *Plant. while we are sitting.*

Si sedet hoc animo, *Virg. If this be your idea.*

Memor illius esse, quæ tibi sederit, *Hor. utat basing you must.*

Vestis sedet, *Quint. fit well.*

Omnes confurrexille & senem illum sessum recepisse, *Cic. rose up and gave place.*

Sequi vestigiis alicuius, *Liv.*

Sententiam alicuius, *Cic. to enforce against.*

Serpere humi, *Hor.*

Per humum, *Plin.*

Serpit draco subter supraque revolvens sese, *Cic.*

Servire temporis, valetudini, re familiari, ecc. *Cic. Servitorem, Cic. Plant. Liv.*

Aeternum servire, *Hor. Apud alicuius, Plant.*

Liber servibo tibi, *Ter.*

Martis servibo commodis, *Ter.*

Ut communi utilitati serviat, *Cic.*

Non bene. crede mihi, servo servitur amico, *Mart.*

Sitire sanguinem, *Cic.*

Sitiant agri, *Cic.*

Sitientes heri, *Plin. d's grounds.*

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur, *aque, Ovid.*

Solvere crimine, *Sant. to absolve from.*

Fidem te breaks ones word, *Ter. to pay ones word, Ovid.*

Argumentum, *Quint.*

Pecuniam, *Cic.*

Vitam alicui vel alicuius vitæ, *Plant. to kill.*

Obsidionem urbis, & urbem obsidione, *Liv. to raise a siege.*

Fœdera, *Virg. to peace.*

Solvere, simile ter, vel solvere navem, vel solvere è portu, *Cic. Cæs. to break anchor.*

Solvere ab Alexandria, *Cic. to port from. Accusare.*

Solvere ab aliquo, *Cic. to take money of one's pay debt.*

Nec solvitur in somnos, *Virg. cannot sleep.*

Solvere non esse, *Cic. not to be able to pay.*

Soluturus sit eis pro bonis, *Cic. If he shall give them for good services.*

Speculare orientem, *Plin. ad orientem, Cic.*

In mendem, *Cic.*

Speculare animum alicuius ex suo, *Ter. to play of another's by himself.*

Speculare alicuius ex consensu, *Cic. to make one according to his choice.*

In unum exitum spectantibus, *Cic. to long to see one end.*

Stare ad curiam, *Cic. not to stir from the court.*

In æquo alicui, *Supple loco, Sen. to be equal to.*

Autore certo, *Liv. to acquire, in the opinion of a certain author.*

Ab aliquo, *Cic. cum aliquo, Id. & Liv. to be together.*

Contra alicuius, *Cic. Virg.*

Pro pudico erroris sat, *Plaut. to maintain a sin.*

Annis, *Cic. to be years.*

Fide, *Liv. In fide, Cic. to keep ones word.*

Multorum sanguine ac vulneribus stetit, *Liv. Cæs.*

Quorum statum in rostris steterunt, *Cic. were fastened to.*

Cum in senatu pulcherrime staretis, *Cic. Our affairs being in a very good posture.*

Stant lumina flammæ, *Virg. are full of fire.*

Ubi jus sparso creco steterit, *Hor.*

Qui si steterit idem, *If he persevere in his opinion.*

Modo stet nobis illud, *Cic. Provoked we continue firm in this resolution.*

Omnia in Ascanio cari stat cura parentis, *He thinks of nothing but him.*

Per me stat, *Quint. Plin. us in my power.*

Quid agitur? statur, *Plaut.*

Statuere exemplum in hominem, & in homine, *Cic. to make one a public example. Capue aliquem in terram,*

Ter. to hang a wallow against the ground.

Struere calamitatem alicui, *Cic. to contrive a mischief.*

Edum in aliquem, *Cic. to endeavor to make edum.*

Struere mendacium, *Liv. to invent a lie.*

Studere alicui, *Cic.*

Laudi & dignitati, *Cic. to assure to.*

Aliquid, *Cic. Ter. Hor. to desire earnestly any thing. In aliqui re, Cell. to care not for it. In aliquid, Quint. to aim only at that.*

Non tui studet, *Cic. He cares not for you.*

Studet rem ad arma deduci, *Cas. He endeavors to make it a war.*

Stupere in aliquo, *Sal. Mar. Re aliqua Hor. Ad rem aliquam, Ovid. to be surprised at. Rem aliquam, to look on with astonishment.*

Studere legem, *Cic. to bring the people to receive a law.*

Pacem, & de pace, *Cic. Quint.*

Subire tectis & ad tecta, *Virg.*

In eolum, *Plin. Limina, Virg. to go to. Onus, Liv. to bear.*

Mihi cundatam subeunt fastidia, *Ovid. displease me.*

Humeris subire aliquem, *Virg. to carry on the shoulders.*

Subire animos, *Liv.*

Subjicere aliquid oculis, *Plin. Jan. Liv. sub oculos, Id. & Quint. sensibus, Cic.*

Subjicere testamenta, *Cic. to counterfeit a will.*

Succedere penatibus, muro, *Virg. to go in. Murum, Sall. to approach to. Sub primam aciem, Cas. to advance to the van guard. Alicui, Cic. to succeed. Oneri, Virg. to put on his back. In locum, Cic.*

Succenfere alicui, *Cic. Injuriam alicui, Cell.*

Si id succenscat nunc, *Ter. If he is angry at that.*

Sudare sine causa, *Cic. Pro communibus commodis, Cic. to labor.*

Sanguine multo sudare, *Liv. to sweat blood.*

Et duræ quercus sudabunt roscida mella, *Virg.*

Et vigilande ne ctes, & in sudatâ veste durandum, *Quint.*

Sudataque ligno Thura ferat, *Ovid. Sufficere omnibus, Lucan. Cic. to suffice for all.*

Nec obniti contra, nec tendere tantum sufficimus, *Virg. we cannot.*

Ad quas nec mens, nec corpus, nec dies ipsa sufficiat, *Quint.*

Ipsæ Danaïs animos viresque sufficit, *Virg. furnishes with. Aliam sufficere problem. Id. to substitute. Ardentesque oculos sufficit sanguine & igni. Id. He had his eyes red & inflamed.*

Superesse alicui, *Plaut. to survive. Sert. to defend in judgment. Labori, Virg. to overcome.*

Superesse mihi, *Cic. it remains.*

Populi superfunt auxilio, *Virg. There are more than need to assist us.*

Tu plane superes, nec ades, *Cell. you are not necessary.*

Modo vita superfit, *Virg. if God give me life.*

Suspendere arbori, in arbore, & de arbore, *Cic. In furcas, Vlp.*

Suspendit pictâ vultu mentemque tabellâ, *Hor. Hædus you in admiration.*

T

Tacere aliquid, *Ter. Cic. Plaut. De re aliqua, Quint.*

Potest taceri hoc, *Ter.*

Dicens, tacenda locutus, *Hor.*

Temperare iras, *Virg. to moderate. Cadibus, Liv. to abstain from.*

A lacrymis, *Virg. Alicui, Cic. to spare one.*

Ætati juvenum temperare, *Plaut. to regulate.*

Sibi temperare, *Cic.*

Tendere ad littora, *Liv. In latium, Virg. to go to.*

Tendit iter velis, *Virg.*

Re te tenditur accipiter, *Ter.*

Manibus tendit divellere nodos, *Virg. he lives.*

Tendere adversus auctoritatem senatus, *Liv. to stand just against.*

Ten-

Tendere alicui metum aut spem, Cic. *to frighten one.*

Hic sævus tendebat Achilles, *scyllæ, vel tentoria. V. g. had his tent.*

Timere aliquem, *Orat. to fear.* Alicui, *Ter. to fear lest any ill (such) happen to.* Ab aliquo, *U. scilicet. to be afraid of.*

Timere de republicâ, Cic. *to be solicitous for.*

Timeo de vitâ, *Cicilius Ciceroni, I am afraid of my life.*

Tradere in custodiam, Cic. *Custodiz, Cuius. to put in prison.* Se totum alicui, *Cic. to devote himself wholly to one.*

Transfigere gladio aliquem per periculum, Liv. *Cum armis corpus alicujus, Liv.*

V

Vacare morbo, vel à morbo, Cels. *not to be sick.* Sibi, *Mart. to move for himself.* Philosophiz, Cic. *to study.* In aliquod opus, *Orat.*

Vacare culpâ, Cic. à culpâ, *Sen. to be without blame.* Ab omni administratione, Cic. *to be exempt from.* Animo, Cic. *to have nothing to do.*

Vacat locus, *Cæf. the place is void.*

Vacat mihi, *Quint. I am at leisure.*

Vacat annales adire, *Virg.*

Tantum huic studio relinquendum quantum vacat à publicis negotiis, Cic. *as much time as we can spare.*

Vagari possunt toto foro, Cic. *In agris, Cic. to roam here and there.*

Vagatur errore animus, Cic.

Valere. Valet oculis, *Gell. Valent ejus oculi, Plant.*

Autoritate valet, Cic. Valet ejus autoritas, *Id.*

Valet tantum, valet nimio. Denos xris valebant, *Virg.*

Quid agitur? Valetur, *Plant.*

Vehere amre, *Orat. Per maria, Plin.*

Vehi curru, Cic. In curru, *Orat. Equo, Orat. In equo, Cic.*

Velle aliquem, *Plant. to desire to speak with one.* Alicui, Cic. *to wish once good.*

Alicujus causâ, *Id. Rem volo defendam, Cic. I desire it should be defended.*

Quid sibi vult? Cic. *what does that mean?*

Venire alicui adversum, *Plaut. to go to meet one.* In certamen cum aliquo, Cic. *In consilium alicujus, Cic. to come.*

to bind one to give him counsel. Sub jactura velorum, Liv. *to come within sight of.*

Inimicus alicui venire, Cic. *to be one's enemy.*

Ad inimicitias res venit, Cic.

Venire viam, Cic.

Ad me ventum est, Cic.

Mihi venit in dubium fides tua, Cic. *I begin to suspect your honesty.*

Venit mihi in mentem Platonis, Cic. *I remember Plato.*

In mentem venit de speculo, *Plaut.*

Venit in mentem populi Romani dignitas, Cic.

Vertere aliquid in laudem, Tac. *to turn to praise.* Stultitiæ aliquid alicui, *Plaut. to impute a peice of folly.*

In rem suam, *Ulp. totum to his profit.* In privatum, Liv. *to convert into one's private use.*

Ad se partem alicujus rei, Cic. *to appropriate to himself.*

Vertere Platonem, Cic. *to translate.* Græca in Latinum, *Quint. De Græcis, Cic. Ex Græcis, Ter.*

Tribus in rebus ferè vertitur omnis virtus, Cic. *consisteth.*

Intra fines hos vertuntur omnia, *Cal. ad Cic.*

In priorem partem sunt versa & mutata omnia, Cic. *are changed.*

Jam vertitur fortuna, Liv. *was now changed.*

Quæ te genitor sententia vertit, *Virg. what hath made you change your opinion.*

Vigilare ad multam noctem, & de multa nocte, Cic. *to watch late.*

Noctes vigilare ad ipsum mane, *Hor.*

Vigilare studius, *Proper. in celus, Stat.*

Noctes vigilantur amara, *Orat.*

Vindicare se ab aliquo, *Sen. De aliquo, Cic. to revenge himself of.*

Te valde vindicavi, Cic. *Attico. I am well revenged of you.* Ita Man.

Peccatum in altero vindicare, Cic. *To punish.*

Vindicare à labore, Cic. *to exempt.*

Vindicare in libertatem, *to set at liberty.* Libertatem, *Cæf. to defend.* Se ad suos, Cic. *Se existimationi hominum Cic.*

Aliquid pro suo vindicare, Cic.

Sibi assumere & vindicare, Cic.

Ululare. Ululant canes, *Virg.*

Tristia ulularent Galli, *Luc.*

Centum ululata per urbes. *Luc.*

DE FIGURIS.

FIGURA est nova arte aliqua dicendi forma.

Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet & Constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DITIONIS.

Figuræ dictionis sunt sex; {Prothesis, } Epenthesis, {Paragoge,
nis sunt sex; } Aphæresis, } Syncope, { Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis, ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tetuli* pro *tuli*.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut, *Ruit* pro *crui*. *Temnere* pro *contemnere*.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Religio* pro *relligio*, addita *l*; *Imperator* pro *Imperatorum*.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ e medio dictionis: ut, *Abis*, pro *ibis*; *dixi*, pro *disxi*; *rep'sum*, pro *repperis*.

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dico*, pro *dicere*.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Feculi* pro *speculi*. *Dixit* pro *dixitne*. *Ingeni* pro *ingenio*.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo: Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptosis, Synechdoche.

APPOSITIO.

Appositio, est duorum substantivorum ejusdem casus, quorum altero declaratur alterum, continuata sive immediata conjuncti aut, *Flumen Rhemus*. Potest autem Appositio plurimum substantivum esse: ut, *Marcus Tullius Cicero*.

Interdum apud autores in diversis casibus ponuntur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, *Urbs Patavii*, apud Virgilium. *Urbs Antiochia*, apud Ciceronem.

In Appositione substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inventiuntur: Nam quoties alterum substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, *Urbs Athenæ*.

Ovid. *In me turbant lævissimæ precæ.*

Virg. *Ignarum iucis pecus à præsepibus arcent.*

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratiâ: ut, *Urbs Roma. Animale equus.*

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, *Taurus meus est. Lupus pascit.*

Et ad proprietatem attribuendam: ut, *Era in os vir exactissimè jubens. Nereus ad læscens insigni formâ. Timotheus homo incredibili fortitud.*

EVO-

EVOCATIO.

Cum prima vel secunda persona immediatè ad se evocat tertiam; ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ: ut, *Ego pauper laboro; Tu dives ludis.*

Est ergò Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum vero est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, *Ego pauper laboro; Tu dives ludis.* Nam in Evocatione quatuor sunt notandæ: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione persona evocans & evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote, vel cum persona evocata caret numero singulari: ut, *Ego tuæ deliciæ isque ventam:* aut cum est nomen collectivum: ut, *Magna pars studiosorum amicitias querimus:* hic subauditur *nos*: aut denique cum est nomen distributivum; ut, *In magnis læsi rebus uterque sumus:* subintelligitur *nos*.

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans quàm evocata exprimitur; & implicita, ubi persona evocata subintelligitur; ut, *Sum pius Æneas:* subintelligitur *ego*.

Populus speramus ab uno: subauditur *nos*.

SYLLEPSIS.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore, à *tui con,* & *duo sumo.*

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem *Et, nec, neque, & Cum-pro Et,* acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum, aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & personâ cum digniore superposito ac substantivo quadrabit: ut, *Quid tu & soror facitis?*

Ego & mater, miseri perimus. Tu & uxor qui adjuistis, testes esicite.

Conceptio Personarum.

Dignior autem est persona prima quam secunda aut tertia, & dignior secunda quàm tertia: ut, *Ego & pater sumus in tuto. Tu atque frater esis in periculo. Neque ego, neque tu sapimus.*

Virgil. *dicell. mur inde Iphitus & Pelias mecum.*

Idem; *Rhemus cum fratre Quirino Jura dabant.*

Cum tamen singulare verbum magis aiat: ut,

Tu quid ego & populus mecum desideret, audi.

Conceptio generum.

Dignius etiam est masculinum genus quàm femininum aut neu-

trum, & dignius femininum quàm neutrum: ut, *Rex & Regina beati. Chalybs & aurum sunt in fornace probati. Hinc per vim leges & plebiscita ciuitas.*

At cùm substantiua res inanimatas significant, adiectivũ aut relatiuũ usitatis in reutro genere ponitur: ut, *Virg. cùm Daphnidis arcũ Fregisti & calamos, quæ tu perceres Menalca, Et cùm vidisti puero donatis, d. lebas.*

Sallust. *Ira & agritudinis permixta sunt. Idem Huic bella civilia, c. e. de, & discordia civilis, grata fuerant. Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt.*

Porro Conceptio aliàs Directa est; nempe cùm concipiens, id est, dignius & conceptum, id est, indignius copulantur per *Et*: vel *atque*, vel *que*: aliàs, Indirecta, cùm, copulantur per *Cum*: ut, *Ego cum fratre sumus candidi*; ubi utraque Conceptio est indirecta.

Est etiam quædam Conceptio generum implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; sed de mare atque femina perinde loquimur, ac de solo mare: ut si dicam, *Uterque est formosus*; loquens de *spano & spenâ*.

Sic Ovid. *Impliciti loquens nudus uterque facit*; loquens de *Marte & Venere*, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

Prolepsis seu præsumptio, est pronuntiatio quædam rerum summaria. Fit autem cùm congregatio sive totum cum verbis vel adiectivo aptè coheret; deinde partes totius ad idem verbum vel adiectivum reducuntur, cum quo tamen serè non concordant: ut, *Dux aquilæ volaverunt; hæc ab oriente, illa ab occidente.* Hic congregatio sive totum, *Dux aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc & illa*, ad idem verbum relata, in numero non concordant.

Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri; ut *Dux aquilæ*: aut plurali æquivalens: ut, *Corydon & Thyrsis.* Nam copulatum æquivalet plurali: ut, *Virg.*

Compulerantque greges Corydon & Thyrsis in unum;

Thyrsis oves, Corydon distentas lætæ capellas.

Aut congregatio est nomen collectivum: ut,

Populus vivit; alii in penuria, alii in deliciis.

Sulpicius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria: Congregationem, ut, in priore exemplo, *dux aquilæ*; Verbum, ut *volaverunt*; Partes, ut, *hæc & illa*; Partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente*; & Ordinem, videl. quòd totum præcedat, partes sequantur.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimuntur quæ in Prolepsi esse oportet: ut, *Equi concurrunt*; hic à dextra, ille à sinistra *Hæc prohem*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, *Ovid. A ter in altæris iuuantur lumina cultæ.*

Querebant sciti noster ubi esset amor.

Deest altera partium cum determinatione; videl. *Et alter in alterius.* Et, *Alter alterius onera portate.* Ubi deest *vos*; & altera pars cum determinatione, videl. *Et alter alterius.*

Ter. *Curemus aquam uterque partem*: hic totum *nos* subintelligitur; & partes, *alter* & *alter*, includuntur in distributivo *uterque*.

Piomedes Prolepsim dicit esse, quoties id quod posterius gestum est ante describitur: ut, *Virgilius*; *Lavinique venit Littora.* Lavinium enim nondum erat, cum *Æneas* veniret in Italiam. Dicitur ve. Prolepsis, à προ, quod est ante, & λαβω sumo.

ZEUGMA.

Zeuigma est unius verbi vel adjectivi viciniore respondentis, ad diversa supposita reductio; ad unumquidem expresse, ad alterum verò per supplementum: ut, *Cic.* *Nihil te nocturnum præsidium palatii, nihil urbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatus locus, nihil horum ora cultusque moverunt?* Hic *moverunt*, expresse reducitur ad ora cultusque, at ad cetera per supplementum: subintelligendum est enim, *præsidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatus locus movit.* Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, *Ego melius quam tu scribo.* *Ego sicut faxnum arui.* *Hoc ille ita prudenter atque ego fecisset.* Item per *nisi*: ut, Ter. *Talem filium nulla nisi tu pareret.*

Licet Poetæ interdum aliter loqui soleant: ut,

Ovid: *Quid nisi secretæ leserunt Phyllida sive?*

De quibus in concordantia verbi & nominativi supra est dictum: ut, *Cic.* *Quare, ut arbitror, prius hic te nos, quam isile tu nos videbis.*

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, *Ego* & *tu* *studes.*

In genere: ut, *Maritus* & *uxor* *est irata.*

In numero: ut, *Hic illius armis, Hic curvus fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, *Dormio ego* & *tu.* Quandoque in medio, vocaturque Mesozeugma: ut, *Ego dormio* & *tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego* & *tu dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, *Rex* & *Regina*: Coniunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest: ut, *Et, vel, &c.* Verbum vel adjectivum: ut, *Irata est*: & quod verbum vel adjectivum viciniore supposito respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, *Cubas ubi ego. Canas quando nos.*

Quando verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Constructionis: ut, *Joannes fuit piscator, & Petrus.*

Dicitur autem *Zeugma*, quasi copulatum, à Græco verbo *ζεύγω* vel *ζεύγνυμι*, quod est *copulo*.

SYNTHESIS.

Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce: ut, *Virg. Pars in frusta secant. Gens armati.*

Fit autem *Synthesis*, nunc in genere tantum, idque aut sexus discernendi causa; ut, *Anser facta. Elefantus gravidus*: aut supplementi gratia: ut, *Prænestæ sub ipsa*: subauditur *urbe*.

Contemno in magnâ: tubintel i iur nazi.

Nunc in numero tantum: ut, *Verba cunct.* *Aperite aliquis ostium.*

Nunc verò in genere & numero simul: ut, *Par; meris tenere ratem.*

Virg. Hæc manus ob patriam pugnando vulnera passi.

Dicitur autem *Synthesis*, à *σύν*, quod est *con*, & *ἵστασις* positio; quia est compositio, id est, constructio facta gratia significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptosis, ab *ἀντι*, quod est *pro*, & *πίπτειν* casus, est positio casus pro casu, idque interdum non inveniunt: ut, *Virg. Urbem quam statum vestra est.* Ter. *Populo ut placerent quas fecisset fabulas. Sermonem quem audistis, non est meus.* Ejus non venit in mentem, pro id. Quanquam hic venit imperforalitur potius usurpationem existimandum est. *Aristotelis libri sunt omne genus elegantia referti: pro omnis generis.* Sic id genus, quod genus, &c. Jâne estis authores mihi? pro ejus. Interdum autem ut durior *Antiptosis*: ut, *Salve primus omnium parens patria appellate*, pro *prime*. *Habes duos gladios, quibus altero te occisurum minatur, altero vultum*: pro *quorum altero*.

SYNECDOCHE.

Synecdoche est, cum id quod partis est, attribuitur toti: ut, *Æthiops albus dentes.* Hic *album*, quod solis dentibus convenit, toti attribuitur *Æthiopi*.

Per *Synecdochen* omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio; ut, *Agger pedes, vel pedibus. Saucius frontem, vel fronte. Doleo caput, vel capite. Redimitis tempora lauro. Truncatis membra bipenni. Effusas laniata comas, confusaque pedes.*

Nam illæ Græcæ phrasæ sunt; *Excepto quod non simul esses, cætera letum.* Cætera similes, uno differunt.

Dicitur autem *Synecdoche a σύν*, quod est *con*, & *ἀντίστροφος*, suscipere: videlicet, quod totum cum sua parte capiatur.

Si cui libet figuræ & constructionis elegantias pernoscere, legat *Thomam Linacrum de Eclipsi. Ple nasmo, & Enallage, deque aliis figuris erudite dilucidæ ac copiose differentem.*

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronuntiationem tradit. Latine *accentus* dicitur.

Dividitur autem Prosodia, in *Tonum*, *Spiritum*, & *Tempus*.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur.

Est autem tonus triplex, } *Acutus,*
 } *Gravis,*
 } *Circumflexus.*

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dextram, sic (´)

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram, ad hunc modum (`)

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hac figurâ (^)

Huc addatur etiam *Apostrophus*, qui est quædam circuli pars in summo literæ apposita, quam sic pinges (')

Hæc nota ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut, *Tantù'n'ma crimine dignum dixisti* & pro *tantù'ne*.

Spiritus duo sunt, *Asper* & *lenis*.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *homo, honor.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo, onus.*

TONORUM REGULA. I.

Monosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut, *Mil, fel, pars, pax.* Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spēs, flūs, sol, thūs, rūs.*

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lūna, mīsa.* In cæteris acuitur: ut, *Cītus, lātus, sōlers, sātur.*

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libértas, penates.* Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus, pōntifex.*

Excipiuntur composita à *Facio*: ut, *Benefácis, malefácis, calefácit, frigefácit.*

At si penultima longa fuerit naturâ, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Romānus, amātor.*

Composita à *Fis*, ultimum acuiunt: ut, *Malefít, calefít, benefít, satisfít.*

Appendix.

Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA

Quinque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

1. *Differentia.*

Differentia tonum transponit: ut, *Unâ* adverbium ultimam acuit, nè videatur esse nomen. Sic *ec̄, aliç, aliquç, continç, sedulç, porrç, fortç, quã, siquã, aliquã, nequã, illç, falsç, citç, fere, plane, & ad genus alia: putã pro sicut, penç pro p̄st, cerãm, circum, aliçs; pal-lem, ergç, conjunctio, sed ergç, pro causa circumflectitur: ut, Virg. -illius ergç venimus.* Hæc igitur omnia sicut Græca acutifona, in fine quidem sententiarum acuiuntur, in consequentia verò gravantur.

Sic differentię causã antepenultima suspenditur in his, *Deinde, pr̄inde, p̄rinde, aliquando, siquando, nequando, hucusque, à longe, de- longç, deinceps, duntaxat, d̄orsum, quapropter, quinimo, enimvero, pro- p̄modum, àdmodum, às̄abre, interealeci, nihilominus, paulominus, cum non sunt orationes diversę, uti sunt, Pube tenus, crurum tenus: non enim cõposita sũt, velut hætenus & quatenus, & ejus generis reliqua.*

2. *Transpositio.*

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in præpositio- nibus, quæ postpositę gravantur: ut,

Virgil. *Transstra per & remos. Te penes imperium.*

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cùm post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ut, &c.* Attrahunt enim hæ parti- culę accentum syllabę præcedenti, eãque acuiunt: ut, *Luminãq; Laurisq; Dei.* Sic *Dum, sis, nam, parelca.*

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut, *Denique, utique, itaque, undique, hincine, & hujusmodi.*

Utrique tamen temporis sui tonum servat, & *Utrius.*

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cùm dictiones per Syncopen aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integrę dictio- nis: ut, *Virgil. Valri, Mercuri: pro Virgilis, Valerii, Mercurii.*

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut, *Apinãs, Raxenãs, nostrãs, vestrãs, eusãs: ab Apinãtis, Raxenãtis, nostrãtis, &c.* Sic *Denec, à donecum.* Sic *hic, il- lic, istuc, adhuc, &c.* pro *huc, illuc, &c.* Et composita à *dic, hic, fac: ut, benedic, recãic, calefac.*

5. *Idioma.*

Idioma, hoc est, linguę proprietas, tonum variat, adẽ ut, si dictiones Græcę integrę ad nos veniant, servant tonum suum: ut, *Symis, Periphas,* penultimam acuiunt: at facta Latina, antepenultimam elevant, quia corripunt penultimam.

Quæ

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinum quoque tonum servant: ut, *Georgica, Eucolica*, antepenultimâ acutâ, licet: apud Græcos in ultima tonum habeant.

Sic & *comædia, tragedia, sophia, symphonia*, tonum recipiunt in antepenultima, licet in sua lingua habeant in penultima.

Porro, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enuntiare.

Syllabæ communes in prosa oratione semper corripuntur: ut, *Celebrii, Cathedra, Medicis*.

DE CARMINUM

Ratione.

HAstenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de syllabarum tempore & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis; longa verò duorum.

Tempus breve sic noratur (v)

Longum autem sic (-) ut, *Terrâ*.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt Pedes.

Est autem Pes duarum syllabarum pluriûve constitutio, ex certa temporum observatione.

Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Dissyllabi sunt,	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Spondæus,} \\ \text{Pyrrhichius,} \\ \text{Irochæus,} \\ \text{Iambus,} \end{array} \right\}$	ut,	$\left\{ \begin{array}{l} \text{---Virtus.} \\ \text{vvDeus.} \\ \text{-vPânis.} \\ \text{v-Amans.} \end{array} \right\}$
Trissyllabi octo,	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Molossus,} \\ \text{Tribrachus,} \\ \text{Daëtylus,} \\ \text{Anapæstus,} \\ \text{Pacchius,} \\ \text{Antibacchius,} \\ \text{Amphimacer,} \\ \text{Amphibrachus,} \end{array} \right\}$	ut,	$\left\{ \begin{array}{l} \text{---Magnates.} \\ \text{vvvDominus.} \\ \text{-vvScribere.} \\ \text{vv-Vietas.} \\ \text{v--Honestas.} \\ \text{-vAudire.} \\ \text{-vCharitas.} \\ \text{v-vVenire.} \end{array} \right\}$

Porro, pedes justo numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

Est enim carmen, oratio justo atque legitimo pedum numero constricta.

Carminis composituro imprimis discendum est, pedibus ipsam rite metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scansio, legitima carminis in singulos pedes compensuratio.

Scansioni

Scanfioni Accidentia.

Scanfioni accidunt, Synalæpha, Eclipsis, Synæresis, Diæresis, & Cæsuræ.

Synalæpha, est elisio quædam vocalis ante alteram in diversis dictionibus: ut,

Sera nimis vit' est crastina, vit' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus: ut, *Dii, Diis, iidem, iidem, deinde, deinceps, semianimis, semibom, semiusculus, deest, deere, de-erit, & similibus.*

At *Hæu* & *O*; nunquam intercipiuntur.

Eclipsis, est quoties *m* cum sua vocali perinitur, proximâ dictione à vocali exorsâ: ut,

Monstr' horrend' infern', ingens, cui lumen ademptum: pro *Monstrum, horrendum, &c.*

Synæresis, est duarum syllabarum in unam contractio: ut, *Virg. Seu lento fuerint alværia & imine texta:* pro *alværia.*

Diæresis est, ubi ex una syllaba disiecta, fiunt duæ: ut,

- vv - - - vv - v -

Ovid. Tebuerant fusos evoluisse suos, pro evoluisse.

Cæsuræ est, cum post pedem absolutum, syllaba brevis in fine dictionis extenditur.

Cæsuræ species sunt.

Triemimeris, ex pede & syllabâ: ut,

- vv - v v - - - vv - vv - -

Virgilius: Pectoribus inhians spirantia consulit exta.

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllabâ: ut,

- vv - v v - - - - - v v - -

Virgilius: Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Hepthemimeris, ex tribus pedibus & syllabâ: ut,

- - - - vv - - - - - v v - -

Idem; Ostentans artem pariter arcumque sonantem.

Enneemimeris constat ex quatuor pedibus & syllabâ: ut,

- v v - vv - - - - - vv - -

Idem; Ille latus nixum molli fulvus hyacinthe.

DE GENERIBUS

Carminum.

Carminum genera usitatiora, de quibus nos hoc loco potissimum tractare decrevimus, sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadeum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero quidem sex, genere verò duobus, dactylo & spondro.

spondæo. Quintus locus dactylum, sextus spondæum peculiariter sibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus.

- - - - -

ut, Virg. *Tityre tu patula recubans sub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando spondæus etiam in quinto loco:

ut, Idem; *Chara Deum S. boles, magnum Jovis incrementum.*

Ultima cujusque versus syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici constat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, spondæicos, vel alterutros comprehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omnino dactylicos, cum syllaba item longa:

- - - - -

ut, Ovid. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadeum.

Carmen Asclepiadeum constat ex penthemimeri, hoc est, spondæo & dactylo, & syllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

- - - - -

Horatius; *Mecenas atavis editæ regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo; spondæo, dactylo, & duobus deinde trochæis: ut,

- - - - -

Horatius, *Jam satis terris nixis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, post tres versus additur Adonicum, quod constat ex dactylo, & spondæo:

- - - - -

ut, Horatius; *Integer vite scelerisque purus*

- - - - -

Non eget Mauri jaculis nec arcibus;

- - - - -

Nec tænenatis gravidâ sagittis,

Fusce, pharetrâ. - - - - -

Phaleucium, sive Hendecasyllabum.

Carmen Phaleucium: sive hendecasyllabum, constat ex spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut,

- - - - -

Quæquâ dis fugias pavens Mabili.

Nosirum non poteris latere nasum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis:

u - u - u - u - u - u -
ut, *Suis & ipsa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro iambo tribrachium, spondæum, dactylum, anapæstum: atque in paribus tribrachium, spondæum rarius.

Hoc carmen in duo genera deducitur; Dimetrum, & Trimetrum sive Senarium.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus: ut,

O carminum dulces notas, - u - u -

Quas ore pulchra melleo - u - u - u -

Fundis, lyraeque succinis! - u - u - u -

Trimetrum, sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut,

- - - - - u - - - u -
Qui nos damnant sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE primarum syllabarum.

Primarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur:
Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo, seu autoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positurâ longa est: ut,

Ventus, axis, patriz.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit: ut,

Major sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllaba, per, sum, quàm, & sit, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rarius producitur:

- - - u u - - - u u - -
ut, *Virg. Occulta spolia, & plures de pace triumphus.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, communis redditur: ut, *Patris, solutis.* Longa verò non mutatur, ut, *Aratrum, simulachrum.*

Vocalis ante alteram. Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione utique brevis est: ut, *Dens, meus, tuus, pius.*

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes

bentes: ut, Unius, illius, &c. ubi *i* communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i*, longa fit: ut, Faciei: alioqui non: ut, Rei, sp̄i, fidēi.

Fi etiam in fio longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul: ut Fiērem, Fieri.

Juven. Sic sunt cōto mariti, ---vv--

Idem; Qued fieri nō posse putes. -vv---vv-

e he interjectio priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit: ut, Dicite Pierides. Respice Læerten. Et in possessivis: ut, Ænēia nutrix. Rhodopēus Orpheus.

DIPHTHONGUS. Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est: ut, Aūrum, nēuter, mūsa: nisi sequente vocale: ut, Præire, præustus, præamplus.

DERIVATIO. Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur: ut, amator, amicus, amabilis, primā brevi, ab amo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producent.

Cujus generis sunt.

Vox vōcis, à vōco.

Lex lēgis, à lēgo.

Rex rēgis, à rēgo.

Sēdes & sēdile, à sēdeo.

Jūmentum, a Jūvo.

Fōmes & fōmentum, à fōveo.

Sunt & contrā, quæ à longis deducta corripiuntur. qualia sunt,

Dux dūcis, à dūco.

Dicax, maledicax, & id genus multa, à dico.

Fides, à fio.

ārena, } ab āreo.

ārista, }

Pōsui, à pōno.

Jūcundus, à Jūvo.

Jūnior, à Jūvenis.

Mōbilis, à mōveo.

Humanus ab hōmo.

Vōmer, à vōmo.

Pēdor, à pēde.

Gēnui, à gīgno.

Frāgor, } à Frāngo.

Frāgilis, }

Nōto, as, à nōtu.

Nāto, a, à nātu.

Difertus, à difsero.

Sōpor, à sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut, Pōrens, impōrens. Sōlor con:ōlor. Lēgo, is, perlēgo. Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevicia à longis enata: ut,

Innūba,

Innūba, } à nūbo. { Dejēro, }
 Pronūba, } { Pejēro, } à jūro.

PRÆPOSITIO. Regula VI.

Ex præpositionibus hæc ubique producuntur : A, de, præ, se, è, nisi vocale sequente : ut, *Unda dehiscens.*

Fro quoque longa est, præterquam in istis, Procella, profugus, pròtervus, prònepos, pròpago, prostirpe, pròfusus, pròfiteor, profundus, proficiscor, pròfari, propero, profugio, pròfectò.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as, primam syllabam habent arcipitem.

Pròpheta & pròpino, Græca sunt per o parvum, & proinde primam brevem habent.

Pi etiam producit, nisi in Ditrinno, & Disertus.

Reliquæ præpositiones, si positio finat, corripuntur. Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

REGULA VII. Canon. I.

Omne præteritum dissyllabum priorem habet longam : ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fidi à *fndo*, bibi, dēdi, scīdi, stēti, tūli.

Canon. II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent : ut,

Pēpendi,	}	{	Pēpedi,	}	{	Fūpugi.
Jētendi,			Tūrudi,			Didici.
Tōtordi,			Fēfelli,			Cēcīdi, à cado.
Mōmordi,			Tētigi,			Cēcīdi, à cado.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque producit : ut, Mōrum, Lārum, Iōtum, Crētum. Excipe Quītum, Situm, Līcum, Itum, Fūrum, Fātum, Dārum, Sātum.

Et citum, a cieo, es : nam citum à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM seu AUTORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas sub prædictas rationes non cadit, à poetarum usu, exemplo atque autoritate petenda est, certissimā omnium regulā. Discant ergo pueri observare ex poteris communes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt,

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachinus, palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, hinulus, Pyrene, rubigo, Rutilus, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sichæus, Sicanus, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Medix syllabæ, partim eadem ratione quâ primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atque conjugationis analogiâ cognosci possunt.

De incrementis genitivi nominum polysyllaborum, suprà in generibus nominum abundè dictum arbitramur: unde petere licebit, siquid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum poetarum observatio faciliè suppeditabunt.

Conjugationis analogiam ex imbitis rudimentis pueri didicerunt: nempe *A*, indicem primæ conjugationis, longam esse naturâ præterquam in *Do*, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, *Dāmus*, circumdāmus, *Dābis*, circumdābis, *Dāre*, circumdāre.

Præterea syllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi subjunctivi ubique pro brevibus habendas animadvertant; in futuro autem in oratione præta longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri, quemadmodum contendit Aldus: ut, *Præterito amaverimus*, amaveritis: *Futuro*, amaverimus, amaveritis.

Est & ubi syllabæ medix variant apud poetas, ut in his quæ subjungimus: *Connubium*, *Ficedula*, *Malea*, *Pharsalia*, *Batavus*, *Sidonius*, & in similibus.

Adjectiva in *inus* Latina penultimam producant: ut, *Clandestinus*, *mediastinus*, *parietinus*, *matutinus*, *vespertinus*, *repentinus*.

Præter hæc sequentia	{	Diutius,	{	Serotinus,
		Crastinus,		Oleaginus,
		Fristinus,		Faginus,
		Perendinus,		Cedrinus,
		Hornotinus,		Carbasinus.

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt perimulta à Græcis vocibus deducta in *os*: ut, *CrySTALLINUS*, *MYRRHINUS*, *HYACINTHINUS*, *ACANTHINUS*, &c.

Cætera feliciter docebit usus, & poetarum observatio, quàm ulla Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate trahere solent.

Quare illis præterminitis; ad ultimarum syllabarum quantitates aperendas jam accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum

Primum *a* finita producantur : ut, Amā, contrā, ergā. Excipias, putā, itā, quā.

Item nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a*, à Græcis in *as* ; ut, ō Aeneā, ō Thomā : & ablativum primæ declinationis ; ut ab hac Musā. Numeralia in *ginta*, *a* finalem habet communem, sed frequentius longam : ut, Trigintā, quadragintā.

In *b, d, t*, desinentia, brevია sunt : ut, āb, ād, capūt.

In *e* desinentia, producantur : ut, āc, sic, & hic adverbium. Sed tria in *e* semper contrahuntur : ut, Lāc, nēc, donēc. Duo sunt communia ; Fac, & pronomen hic : & neutrum hoc, modo non sit ablativi casus.

E finita, penē, legē, scribē.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in *e* : ut, Diē, fidē, unā cum adverbis inde enatis : ut, Hodie, quotidie, pridie, proterdie, qua-rē, qua de-rē, ea-rē : & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis : ut, Docē, movē, manē, cavē.

Producantur etiam monosyllaba in *e* : ut, Mē, tē, sē, præter, quē, nē, vē, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in *e* ab adjectivis deducta, *e* longum habent : ut, Pulchrē, doctē, valdē pro validē.

Quibus accedunt Fermē, ferē. Benē, tamen & malē corripuntur omnino.

Postremo, quæ à Græcis per *z* scribuntur, naturā producantur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri : ut, Lethē, Anchisē, Cete, Tempē.

I finita, longa sunt : ut, Domini, magistri, amari, doceri. Præter Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripuntur : Cujus etiam fortis sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singularis in *o* breve exit : ut,

Huic	{	Palladi,	}	Vocat. ō	{	Amarylli.
		Phyllidi,				Alexi.
		Minoidi,				Daphni.

L finita corripuntur : ut, Animāl, Annibāl, mēl, pugil, sāl, confusl. Præter nī contractum à *nihil* : & Sōl. Et Hebræa quædam in *i* : ut, Michaēl, Gabriel, Eaphael, Daniēl.

N finita producantur : ut, Pzān, nymen, quin, Xenophōn, tōn, dan ōn.

Excipe Forsān, forsitan, ān, tamēn, atramēn, veruntāmen.

Corripitur & in eum compositis : ut, Exin, subin, dein, proin.

Accedunt his & voces illæ quæ per apocope castrantur : ut, Mēn ? Vidēn, ? Audin ? Nemon ?

Nomina

Nomina item in *en*, quorum genitivus *inis*, correptum habet : ut, Carmēn, crimēn, pectēn, tibicēn, inis.

Græca etiam in *en* per *o* parvum, cujuscunque fuerint casus : ut, Nom. Iliōn, Peliōn. Ac. Caucasōn, Pylōn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut Alexīn. In *yn* per *y*, ut Ityn.

In *an* quoque à nominativis in *A* : ut, Nominat. Iphigenia, Ægina. Accusat. Iphigeniān, Æginān.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur : ut, Nominat. Æneas, Marſyas. Accusat. Æneān, Marſyān.

O finita, communia sunt : ut, Amo, virgo, porrò, docendo, legendo, eundo, & alia gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *a* qui semper producuntur : ut, Huic domitō, servō. Ab hoc tempō, damitō.

Et adverbia ab adjectivis derivata : ut, Tantō, quantō, liquitō, falsō, primō, manifestō, &c.

Præter sedulō, mutuō, crebrō, ferō, quæ sunt communia.

Cæterum modo & quomodo semper corripuntur.

Cito quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in *o*, producuntur, ut Dō, ilō, ut & ergō pro causā.

Item Græca per *u* cujuscunque fuerint casus : ut hæc Sapphō, Didō. Hujus Androgēō, Apollō. Hunc A. hō, Apollō.

& finita corripuntur : ut, Cæsār, torculār, pēr, vīr, uxōr, turtūr. Cæs, semel apud Ovidium productum legitur : ut,

- u - - - - - u - - - -

M. Homcum lexibus cæ est violabile tellis.

Prod. cantur etiam Fār, lār, nār, vēr, sūr, cūr : Pār quoque cum compositis : ut, Compār, impār, dispār.

Græca item in *er*, quæ illis in *æ* desinunt : ut, Aēr, cratēr, charactēr, athēr, forēr.

Præter patēr & matēr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

s finita, pares cum numero vocalium habent terminationes, nempe, *As, es, is, eis, us.*

Primò, *as* finita producuntur : ut, Amās, musās, majestās, bonitās.

Præter Græca, quorum genitivus singularis in *as* exit : ut, Arcās, Pallās. Genitivo Arcadōs, Pallados.

Et præter accusativos plures nominum crescentium : ut, Heres, Heroos : Phyllis, Phyllidos : accusativo plurali, Heroās, Phyllidās.

Es finita longa sunt : ut, Anchisēs, sedēs, docēs, patrēs. Excipiuntur nomina in *e* tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi crescentis corripunt : ut, Miles, segetēs, divēs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs : & per, una cum compositis : ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa sunt.

Es quæque à *Sum*, una cum compositis corripitur, ut, Potēs, a-
dēs, prodēs, obēs.

Quibus penēs adjungi potest, una cum neutris ac nominativis
pluralibus Græcorum: ut, Hippomanēs, cacoethēs, Cyclopēs,
Naiadēs.

Is finita, brevia sunt: ut, Parīs, panīs, tristīs, hilarīs.

Excipe obliquos plurales in *is*, qui producuntur: ut, Musis,
mensis, à *mensa*, dominis, templis.

Item quis pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi
crescentis: ut, Samnīs, Salamis: *Genitivo* Samnitis, Saluminis.

Adde hæc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive La-
tina, cujuscunque fuerint numeri aut casus: ut, Simoeis, Pyroeis,
parteis, omneis.

Et monosyllaba item omnia: ut, Vis, lis; præter *is*, & quīs no-
minativos, & Bisapud *Ovidium*.

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is*, quo-
rum secundæ personæ plurales desinunt in *itis*, penultimā pro-
ductā, unā cum futuris subjunctivi in *is*: ut, Audis, velis, dede-
ris. *pl.* Auditis, velitis, dederitis.

Os finita producentur: ut, Horōs, repōs, don inōs, servōs.

Præter *c* impōs, impōs, & *os*, *ols*. Et Græca per *o* parvum:
ut, Delos, Chaos, Palladōs, Phyllados.

Us finita, corripiantur: ut, Famulūs, regiūs, tempūs, animūs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi crescentis: ut,
Salūs, tellūs: *Genitivo*, salutis, telluris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter
nominativum, & vocativum singulares: ut, Hujus manus, hæ ma-
nus, has manus, o manus.

His accedunt etiam monosyllaba: ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *ous* diphthongum, cujuscunque fuerint casus:
ut, Hic Panthus, Melampūs: Hujus Apphus, Chius.

Atque piis cunctis venerandum nomen JESUS.

Postremo, *u* finita producentur omnia: ut, Manū, genū, amatū,
diū.

Grammatices finis.

Ecc

E

Sepe

N

*Eccc Puer fructus, ad quos ludi ipse Magister,
Et Pater invitant, & bene notis Amor.*

*Saepe ulta est raptos crudelis Betula malos,
Nunc ut depites verbera, carpe Puer.*
TW

